

การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน
INTEGRATIVE PARTICIPATION OF GOVERNMENT AND CIVIL SOCIETY FOR
NATURAL RESOURCE MANAGEMENT IN NAN PROVINCE

นายธีรทัศน์ โจรจน์กิจจากุล

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคม
เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

คุณฉันทน์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

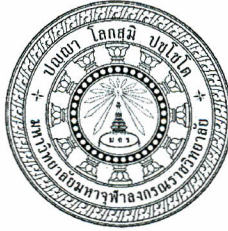
**Integrative Participation of Government and Civil Society for
Natural Resource Management in Nan Province**

Mr.Theerathas Rojkitjakul

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Public Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2016

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุชฎีนิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน จังหวัดน่าน” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

(พระมหาสมบรูณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุชฎีนิพนธ์

(ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการ

(ผศ.วาที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล)

กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม)

กรรมการ

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.อนุวัต กระจังษ์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมคุชฎีนิพนธ์

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.
ผศ.ดร.อนุวัต กระจังษ์

ประธานกรรมการ
กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจกุล)

ชื่อคุณิพนธ์ : การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ผู้วิจัย : นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

ปริญญา : พุทธศาสตรคุณิบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

: พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ., พธ.บ.(การบริหารรัฐกิจ),
ศศ.ม. (การจัดการการพัฒนาสังคม), รป.ม.(การจัดการความขัดแย้ง)

: ผศ.ดร.อนุวัต กระจงษ์ พธ.บ.(พระพุทธศาสนา), พธ.ม.(พระพุทธศาสนา),
พธ.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์)

วันสำเร็จการศึกษา ๕ เมษายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑.เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ๒.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมใน
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน และ ๓.เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม
ร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
จำนวน ๑๙ รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
เท่ากับ ๐.๘๘๗ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรภาครัฐและภาคประชาสังคม จำนวน ๑๗๒ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่ม
ตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการ
วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)
ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ในภาพรวมทุกภาคส่วนในจังหวัดน่าน มีความ
ตื่นตัวและให้ความสำคัญในเรื่องป่าไม้ในการบริหารจัดการ ปัจจุบันมีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างภาครัฐ
และภาคประชาสังคม เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการ
ตัดสินใจ ด้านผลประโยชน์โดยทางอ้อม เช่น การมีอากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม การที่
จำนวนป่าไม้ถูกทำลาย หรือมีจำนวนมากยิ่งขึ้น การประเมินเป็นไปตามกฎหมายซึ่งมีบุคลากรภายนอก

เข้ามามีส่วนร่วม แต่เมื่อการประเมินผลร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผลโดยการช่วยตรวจสอบ

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ภาครัฐและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านหลักสราณียธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยหลักสราณียธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ กล่าวคือ ที่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงในประเด็น ร่วมกันรับผลประโยชน์ (Y๑) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๔๙ ร่วมกันตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๑๑ ร่วมกันวางแผน (Y๓) มีค่าเท่ากับ .๖๘๘ ร่วมกันประเมินผล (Y๔) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๘๑ ร่วมกันดำเนินงาน (Y๕) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๕๘

๓. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยการนำหลักธรรมที่ทำให้ทั้งส่วนภาครัฐและภาคประชาสังคมส่งเสริมและสนับสนุนให้การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ นั้นมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ หลักสราณียธรรม ๖ ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม ควรแสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ประพฤติดีมีคุณธรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยการบอกกล่าวและแจ้งเตือนสิ่งที่เป็นประโยชน์ ด้วยความปรารถนาดี คิดทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ในการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ได้มาโดยชอบธรรม ด้วยการรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม และเคารพรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน เป็นไปอย่างยั่งยืน

Dissertation Title : Integrative Participation of Government and Civil Society for Natural Resource Management in Nan Province

Researcher : Mr.Theeratas Rojkitjakul

Degree : Doctor of Philosophy (Public Administration)

Dissertation Supervisory Committee:

: Phramaha Boonlert Indapañño, Assoc. Prof.
B.A. (Public Administration), M.A. (Social Development Management), M.A. (Conflict Management)

: Assist. Prof. Dr.Anuwat Krasang, B.A. (Buddhist Studies),
M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : April 5, 2017

ABSTRACT

The Objectives of this Research were : 1. To study the state of participation in natural resource management of civil society in Nan province, 2.To study factors influencing participation in natural resource management of civil society in Nan province. and 3.To present an integrated model of government and civil society participation in natural resource management in Nan province.

Methodology was the mixed methods; The qualitative research collected data from 19 key informants, purposefully selected, with the structured in-depth-interview, by face-to-face-interviewing. Data were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data by questionnaires with reliability coefficient values at 0.987 from 172 samples who were Government and civil society personnel in Nan Province by simple random sampling and analyzed data by frequency, percentile, mean and standard deviation and analyzed relationship of Variables by Pearson Product Moment Correlation.

Findings were as follows:

1. General condition of involvement in planning for natural resource (forest) management between the public and civil society in Nan Province, by all means, all agencies in Nan Province were aware of and focused on forest management. Currently, there is a common decision making between the governmental agencies and civil society, for example, the provincial administration gives civil society the opportunity to participate in decision-making. Benefits gained

indirectly such as the community had good, clean air, better life, seasonal rain, no floods and no forest was destroyed and forest was expanded. The operational assessment was carried out legitimately with outsiders participating in the process. The joint assessment of projects between the state and civil society was conducted for the verification purpose.

2. Factors affecting participation in natural resource management of civil society in Nan Province were that state and civil society in Nan Province were involved in the natural resource management at the moderate level. Considering the mean values from high to low were that the highest level was the benefit sharing, secondly the participatory operation, participatory decision-making, participatory planning, were at the high to low level respectively and the lowest level of participation was the participatory evaluation. The correlations were that Saraniyadhamma, virtue for fraternal living, had correlations with the interactively participatory natural resource management of state and civil society in Nan Province at the statistical significant level at 0.01. The high level of correlations were benefit sharing (Y4) was at 0.749, participatory decision-making (Y2) was at 0.711, participatory planning (Y1) was at 0.688, participatory evaluation (Y5) was at 0.681 and participatory operation (Y3) was at 0.658

3. Forms of participation in planning, decision-making, operation, benefits sharing and evaluation were to apply Saraniyadhamma 6, virtues for fraternal living, to enhance the effective and efficient participations in various activities between state and civil society. State and civil society should be humble and polite, respectful to each other, well behave to each other with good ethical morality, both in front and behind, by telling and informing good things with good wishes, by thinking of doing good things to society, sharing benefits gained lawfully directly and indirectly, obeying and keeping the laws, rules and regulations of society, respecting and listening to one another's opinions. These forms of participations would make the integrated participation of natural resource(forest) management between the state and civil society in Nan Province the sustainable management.

กิตติกรรมประกาศ

ดุष्ฎินิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษา ดุष्ฎินิพนธ์อันประกอบด้วย พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ. และ ผศ.ดร.อนุวัต กระจังษ์ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัดให้กระจ่าง จนสามารถทำงานจนบรรลุเป้าหมาย

ขอขอบคุณห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและห้องสมุดวิทยาลัยสงฆ์ นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีที่เอื้อเพื่อข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ/ขอบคุณ ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เอื้อเพื่อให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่เอื้อเพื่อสถานที่ในการจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจและคำปรึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คุณงามความดีของดุष्ฎินิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บิดา มารดา ภรรยา บุตรสาว ครู อาจารย์ และเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆ เรื่องที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา และที่ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

๕ เมษายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ข)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญตาราง	(จ)
สารบัญแผนภาพ	(ฉ)
คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ	(ช)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๘
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๓๗
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาสังคม	๔๗
๒.๔ ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน	๕๖
๒.๕ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๗๓
๒.๖ ภาครัฐและนโยบายภาครัฐในจังหวัดน่านเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร	๘๓
๒.๗ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน	๑๐๐
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐๗
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒๓
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๒๓
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๒๓
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๒๘
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๓๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๓๔
๔.๑ สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๓๕
๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๕๐
๔.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๖๗
๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๘๐
๔.๕ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๘๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๘๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๘๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๙๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๐
บรรณานุกรม	๒๐๒
ภาคผนวก	๒๐๙
ประวัติผู้วิจัย	๒๘๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงความหมายของการมีส่วนร่วม	๑๑
๒.๒	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๘
๒.๓	แสดงทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๒๘
๒.๔	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม	๓๓
๒.๕	แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๕
๒.๖	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม อรรถัย ก๊กผล	๓๕
๒.๗	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	๔๕
๒.๘	แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม	๕๓
๒.๙	แสดงเกียรติประวัติที่เคยได้รับโล่และประกาศเกียรติคุณจากการรักษา ทรัพยากรป่าไม้ ของนายปั่น อินหลี่	๖๘
๒.๑๐	แสดงข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่ป่า ในจังหวัดน่าน	๑๐๖
๒.๑๑	แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๑๔
๑.๑๒	แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๑๒๐
๔.๑	สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด น่าน	๑๔๓
๔.๒	การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน	๑๔๙
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๐
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยภาพรวม	๑๕๒
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	๑๕๓
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	๑๕๔
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน	๑๕๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมได้รับ ผลประโยชน์	๑๕๕
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	๑๕๗
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสภาราณีย ธรรม ๖	๑๕๘
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสภาราณีย ธรรม ๖ : เมตตากายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้)	๑๕๘
๔.๑๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสภาราณีย ธรรม ๖ : เมตตาวจีกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์)	๑๕๙
๔.๑๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสภาราณีย ธรรม ๖ : เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้)	๑๕๙
๔.๑๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสภาราณีย ธรรม ๖ : สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้)	๑๖๐
๔.๑๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสภาราณีย ธรรม ๖ : สีสสามัญญตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้)	๑๖๑
๔.๑๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสภาราณีย ธรรม ๖ : ทิฏฐิสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษา ป่าไม้)	๑๖๑
๔.๑๗	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักสภาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมเชิง บูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน จังหวัดน่าน	๑๖๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๘	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักเมตตากายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน	๑๖๓
๔.๑๙	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเมตตาวจีกรรม (การบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๖๓
๔.๒๐	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักเมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๖๔
๔.๒๑	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักสาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๖๕
๔.๒๒	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักศีลสามัญญดา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๖๕
๔.๒๓	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักทิวฐิสามัญญดา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษาป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	๑๖๖
๔.๒๔	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning)	๑๗๐
๔.๒๕	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (Decision Making)	๑๗๓
๔.๒๖	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)	๑๗๕
๔.๒๗	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านได้รับผลประโยชน์ (Benefit)	๑๗๗
๔.๒๘	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)	๑๗๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ		หน้า
๒.๑	แสดงวงจรการมีส่วนร่วม	๒๓
๒.๒	แสดงขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม	๒๔
๒.๓	แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	๒๕
๒.๔	แสดงระดับการมีส่วนร่วม	๓๐
๒.๕	ระดับการมีส่วนร่วมของปรีดี โชติช่วงและคณะ	๓๒
๒.๖	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ สนธยา พลศรี	๓๔
๒.๗	การใช้มาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ	๔๔
๒.๘	แนวคิดในการจัดการปัญหามลพิษ	๔๔
๒.๙	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒๒
๔.๑	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning) จัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๑๗๑
๔.๒	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (Decision Making) จัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๑๗๓
๔.๓	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน (Implementation) จัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๑๗๖
๔.๔	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการได้รับผลประโยชน์ (Benefit) จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๑๗๘
๔.๕	รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๑๘๐
๔.๖	แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๘๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

ดัชนีนิพนธ์ฉบับนี้ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการอ้างอิง โดยจะระบุที่ เล่ม/ข้อ/หน้า หลัง คำย่อ ชื่อคัมภีร์ ตัวอย่างเช่น ที.สี.(บาลี) ๙/๓/๓๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขนวคค พระไตรปิฎกภาษาบาลี เล่มที่ ๙ ข้อที่ ๓ หน้า ๓๖, ที.สี.(ไทย) ๙/๑๗๐/๕๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๙ ข้อที่ ๑๗๐ หน้า ๕๖

การอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ใช้ระบุชื่อคัมภีร์และระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น ที.สี. (ไทย) ๙/๑๙๘/๑๖๑ หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรคปาลี (บาลี) เล่มที่ ๙ ข้อ ๑๙๘ หน้า ๑๖๑ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๐๘/๑๓๙ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิหารค ภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อ ๑๐๘ หน้า ๑๓๙ และที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒๕-๓๖๓/๒๒๔-๒๘๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิหารค ภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อ ๒๒๕-๓๖๓ หน้า ๒๒๔-๒๘๖ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙.

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิหารค	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณาสก	(ภาษาไทย)
อง.ฉก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ฉกกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เราอย่างมาก นั่นเป็นเพราะ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติขับเคลื่อนทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ไม่หมด อาทิ อากาศ แสง ฝุ่น เป็นต้น, ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถสร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้ อาทิ น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า พืช หญ้า เป็นต้น, ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป อาทิ แร่ธาตุชนิดต่างๆ ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม เป็นต้น ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาตินั้นมี ๔ ประการ ดังนี้ คือ เป็นแหล่งที่มาของวัตถุดิบ และผลิตผล, เป็นที่รองรับกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ และช่วยเกื้อกูลให้ชีวิตดำรงอยู่ได้, เป็นแหล่งรองรับของเสีย และของ เหลือเศษจากขบวนการผลิต และการบริโภค และให้ความรื่นรมย์แก่จิตใจของมนุษย์ เช่น ทิวทัศน์ ภูมิประเทศ ความงามของธรรมชาติ ดังนั้นการบริการต่างๆ ที่มนุษย์เราได้รับจากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จึงช่วยให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ และสามารถทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น แต่ทั้งนี้ จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด (Wise Use) และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบ อย่างเหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Utilization) เพราะหากมีการตัดวงใช้ ประโยชน์ที่มากเกินไป และขาดความ ระมัดระวังในการใช้ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม จนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ ในที่สุดดังนั้น กิจกรรมต่างๆของมนุษย์นั้นอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันได้แก่

๑) กิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรม โดยไม่มีการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีการนำใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากมาย และก่อให้เกิดมลพิษ ต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ มีการเปิดหน้าดิน ก่อให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และปัญหาน้ำทิ้ง จากเหมืองลงสู่แหล่งน้ำ ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ

๒) กิจกรรมทางการเกษตร เช่น มีการใช้ยาฆ่าแมลง เพื่อเพิ่มผลผลิต ส่งผลให้เกิดอันตราย ต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของมนุษย์ เนื่องจากมีการสะสมสารพิษ ไว้ในร่างกายของสิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดอันตราย ในระยะยาวและเกิดความสูญ ทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการเจ็บป่วย ของประชาชน และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่แย่ลง

๓) กิจกรรมการบริโภคของมนุษย์ ส่งผลให้ มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ขาดการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อมตามมา เช่น ปริมาณขยะที่มากขึ้น จากการบริโภค

ของเราที่มากขึ้นซึ่งยากต่อการกำจัด โดยเกิดจากการใช้ทรัพยากร อย่างไม่คุ้มค่า ทำให้ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ ลดน้อยลง เป็นต้น^๑

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหามลพิษทางเสียง ปัญหาภาวะเรือนกระจก การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนการเกิดหรือทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แต่แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อาทิ การใช้พลังงานทดแทน การออกมาตรการหรือแนวทางในการควบคุมการปล่อยมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ การใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำวัสดุที่ใช้แล้วหรือเหลือใช้มาใช้ใหม่ เป็นต้น

จังหวัดน่านเป็นหนึ่งในจังหวัดของประเทศไทยที่ในอดีตมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่เมื่อประมาณ ๑๐ ปีให้หลังสภาพของภูเขาต่างๆของจังหวัดน่านกลับกลายเป็นภูเขาหัวโล้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ประชาชนน่านเป็นอย่างมาก^๒ โดยจังหวัดน่านนั้นถูกขนานนามว่าเป็นดินแดนล้านนา ซึ่งเป็นบริเวณที่เคยเป็นอาณาจักรล้านนาอันดำรงอยู่ในช่วงปี พ.ศ. ๑๗๐๐ ถึงประมาณ พ.ศ. ๒๓๐๐ ปัจจุบันได้แก่พื้นที่ในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย รวม ๘ จังหวัดด้วยกัน กล่าวคือ เชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และพะเยา พื้นที่ทั้งหมดของอาณาจักรล้านนานี้ ถ้าคำนวณออกมาเป็นตารางกิโลเมตรจะมีพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ ๙๐,๙๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือหากเทียบเท่ากับพื้นที่ของประเทศไทยทั้งหมดคิดเป็นประมาณร้อยละ ๑๗ ซึ่งบางท่านขนานนามว่า น่านนั้น “เป็นดินแดนล้านนาตะวันออก มีชื่อเรียกตามตำนานต่างๆ ว่า “กาวะราชนคร” และ “นันทสุวรรณนคร” บ้างก็เรียก “นันทบุรี” ”

สาเหตุที่ทำให้จังหวัดน่าน มีพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ลดลงนั้น เป็นเพราะประชาชนบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตร และมีการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชหรือข้าวต่างๆ มาเป็นการปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยสถิติการผลิตการเกษตรตามชนิดพืช (ระดับจังหวัด) ปีเพาะปลูก ๒๕๕๕/๒๕๕๖ ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดน่าน ระบุว่าในจังหวัดน่านมีพื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุดในบรรดาการปลูกพืชการเกษตรทั้งหมด มีจำนวนมากถึง ๔๐,๗๔๘ ไร่^๓

ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดจากการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน เรื่องความแห้งแล้งและภาวะการเป็นทะเลทรายในประเทศไทยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ที่มีพื้นที่ในระดับความเสี่ยงรุนแรงมากกว่า ๑๐ ตารางกิโลเมตร คือ จังหวัดน่าน เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ พิษณุโลก นครราชสีมา อุตรดิตถ์ ตาก เลย ลำปาง ลพบุรี แม่ฮ่องสอน สระบุรี

^๑ ความสำคัญและผลกระทบของทรัพยากรธรรมชาติ, [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://www.rmuti.ac.th/user/thanyaphak/Web%๒๐EMR/Web%๒๐IS%๒๐Environment%๒๐ogr.m/pag em_tem.htm, [๑ เม.ย. ๕๙].

^๒ ประวิทย์ ตันตลานุกุล, พงศวดารเมืองน่าน (ฉบับวัดพระธาตุแช่แห้ง), (หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑.

^๓ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดน่าน สำนักงานจังหวัดน่าน, (แผนพัฒนาจังหวัดน่าน พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑), หน้า ๖.

พะเยา กาญจนบุรี ชลบุรี เชียงราย กำแพงเพชร และแพร่ ซึ่งจังหวัดน่าน เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ พิษณุโลกและนครราชสีมา เป็น ๕ จังหวัดแรกที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ตามลำดับ, ในส่วนของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของจังหวัดน่านส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสลับซับซ้อนจากข้อมูลของกรมป่าไม้พบว่าในปี พ.ศ.๒๕๑๙จังหวัดน่านมีพื้นที่ป่าสมบูรณ์ที่อยู่ทั้งในและนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมด ๕,๒๘๐,๖๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๖๕ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด และลดลงเรื่อยๆ จนปี พ.ศ. ๒๕๔๑ พื้นที่ป่าลดลงเหลือประมาณ ๒,๙๙๕,๐๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๔๑.๗๗ ของพื้นที่ทั้งหมด, ทรัพยากรสัตว์ป่า พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเช่น หมี เสือ เก้ง ลิงค่าง ชะนี แมวป่า อีเห็น กระจง ลิ่น (หรือนัม) ฯลฯ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเช่น งู ตะกวด และสัตว์ที่พบมากที่สุดจะเป็นประเภทนก เช่น นกปรอดหัวจุก นกปรอดหัวขวาน นกขุนทอง นกกระถิว นกแกล ฯลฯ, ประชาชนในจังหวัดน่านใช้ทรัพยากรน้ำจากทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดินโดยแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญคือ แม่น้ำน่านซึ่งมีลุ่มน้ำที่มีพื้นที่ถึง ๓๔,๓๐๐ ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ๑๖ ลุ่มน้ำสาขา ครอบคลุมพื้นที่ ๖ จังหวัด เฉพาะในพื้นที่จังหวัดน่านมีถึง ๙ ลุ่มน้ำสาขา แต่กลับเกิดปัญหามากมาย เช่น แหล่งน้ำที่มีอยู่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีขนาดเล็กและต้นเขินขาดระบบส่งน้ำและเครื่องสูบน้ำ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดี ขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ตลอดจนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ในบริเวณพื้นที่ใกล้ลำน้ำหรือแหล่งน้ำขนาดเล็ก การบุกรุกพื้นที่แหล่งน้ำจากชาวบ้านบริเวณแหล่งน้ำหลายสายถูกบุกรุกจากชาวบ้านเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูก โดยเฉพาะการปลูกพืชสวนและไร่ นา คุณภาพน้ำในลำน้ำสายสำคัญบางสายเสื่อมโทรม เนื่องจากมีการทิ้งสิ่งปฏิกูลและสารเคมีลงแม่น้ำ เป็นต้น

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรการกุศล กลุ่มชุมชน ประชาชนชาวบ้านของจังหวัดน่านต่างให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก โดยหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดต่างมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติมากมาย เช่น ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดทำให้เกิดสถานะมลพิษทั้งในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน เป็นต้น นอกจากนี้มีการรวมตัวกันในลักษณะของประชาสังคมเพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่านเกิดขึ้นมากมาย เช่น มูลนิธิฮักเมืองน่าน สมาคมบ้านหลวงหวงป่า กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ แต่การดำเนินการต่างๆ ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมดังกล่าวในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติยังขาดการมีส่วนร่วมระหว่างกันทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปในทางต่างคนต่างทำมากกว่าที่จะร่วมมือกันส่งผลให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่ ซึ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาสังคมให้เกิดประสิทธิภาพควรใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม อันได้แก่ หลักสาราณียธรรม (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) ๖ ประการ ประกอบด้วย เมตตาทายกรรม เมตตาวิจิตรกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทิวฐีสสามัญญตา

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน เพื่อให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน และนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด นำไปสู่การเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติดังในอดีต ทำให้ประเทศไทยมีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่การเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับโลกใบนี้ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านมีอะไรบ้าง

๑.๓.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยได้กำหนดขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน แนวคิด ทฤษฎี และหลักพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม และหลักกรรมที่ใช้ในการบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ได้แก่

๑.๔.๑.๑ ขอบเขตด้านแนวคิด และทฤษฎีการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดของ Cohen, J.M. and Uphoff โดยกระบวนการมีส่วนร่วมมี ๔ ขั้นตอน^๔ ร่วมกับการศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมอีก ๑ ขั้นตอน จึงประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน คือ

- ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning)
- ๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)
- ๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)
- ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)

๑.๔.๑.๒ ขอบเขตด้านหลักพุทธธรรม หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในหมู่ด้วยดี ใช้หลักธรรม คือ สาราณียธรรม ๖ (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) ประกอบด้วย^๕

๑. เมตตาทายกรรม (friendly action) ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวจีกรรม (friendly speech) พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยเหลือบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตาโมโนกรรม (friendly thoughts) คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

๔. สาธารณโภคี (sharing of gains) ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

๕. สีสสัมมัญญตา (moral harmony) ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริต ดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖. ทิฏฐีสัมมัญญตา (harmony of views) ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบพร้อมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ **ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน** คือ (๑) บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน จำนวน ๑๒๓ คน (๒) บุคลากรสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน จำนวน ๕ คน (๓) บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน จำนวน ๒๓ คน (๔) บุคลากรเทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน จำนวน ๒๒ คน และ (๕) บุคลากรองค์การบริหารส่วน

^๔ Cohen, J.M. and Uphoff, *The Cornell Rural Development Participation Project*, (Rural Development Review, 1984), pp. 219-222.

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *ธรรมบุญชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๓) หน้า ๒๓ - ๒๔.

ตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่านจำนวน ๒๔ คน รวม ๕ แห่ง มีประชากรทั้งหมด ๑๙๗ คน
ภาคประชาสังคมในจังหวัด ประกอบด้วย (๑) คณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง จำนวน ๘ คน
 (๒) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในมูลนิธิอีกเมืองน่าน จำนวน ๒๐ คน (๓) คณะกรรมการสมาคมบ้านหลวง
 หวงป่า จำนวน ๕ คน และ (๔) คณะกรรมการมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ จำนวน ๑๑
 คน รวม ๔ กลุ่ม มีประชากรทั้งหมด ๔๔ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยคัดเลือก
 กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่านที่
 อยู่ในขอบเขตพื้นที่ ตัวแทนจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน และประธาน/หัวหน้า ของ
 ประชาสังคมกลุ่มต่างๆ จำนวน ๑๙ ท่าน

๓) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัย
 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการทำวิจัย คือ พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐของจังหวัดน่าน อัน
 ได้แก่ (๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน (๒) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด
 น่าน (๓) องค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน (๔) เทศบาลตำบลศิลาแลง
 อำเภอปัว จังหวัดน่าน และ (๕) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน และภาค
 ประชาสังคมในจังหวัด ประกอบด้วย (๑) ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว (กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง) (๒)
 อำเภอเมืองน่าน (มูลนิธิอีกเมืองน่าน) (๓) อำเภอบ้านหลวง (สมาคมบ้านหลวงหวงป่า) และ (๔) วัดใน
 อำเภอสันติสุข ๑ วัด (มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ)

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัยระหว่างเดือน กันยายน ๒๕๕๙ - เมษายน ๒๕๖๐ รวม
 ระยะเวลา ๘ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ หมายถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน
 ร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยการใช้หลักการมีส่วนร่วม ๕ ด้าน คือ (๑) การมีส่วน
 ร่วมในการวางแผน (Planning) (๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) (๓) การมี
 ส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) (๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และ
 (๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) บูรณาการกับหลักสารานุกรม ๖
 ประการ คือ (๑) การแสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน (๒) การกล่าววาจาที่สุภาพ ช่วยเหลือ
 กันบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน (๓) การมีจิตปรารถนาดีต่อกัน ทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน
 (๔) การรับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเท่าเทียมกัน (๕) การรักษาระเบียบวินัยของ
 ส่วนรวม และ (๖) การเคารพรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของจังหวัดน่าน

ภาครัฐ หมายถึง องค์กรภาครัฐที่มีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ได้แก่ (๑) องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่าน (๒) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน (๓) ศูนย์ป่าไม้จังหวัดน่าน กรมป่าไม้ (๔) เทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน (๕) องค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน และ (๖) องค์กรบริหารส่วนตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

ภาคประชาสังคม หมายถึง การรวมตัวกันในลักษณะของประชาสังคมของจังหวัดน่าน โดยมีส่วนร่วมกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ได้แก่ (๑) มูลนิธิฮักเมืองน่าน (๒) กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง (๓) สมาคมบ้านหลวงหวงป่า และ (๔) มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

๑.๖.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน สามารถเป็นต้นแบบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๓ ทำให้ภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านตระหนักถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันมากยิ่งขึ้น

๑.๖.๔ ภาครัฐและภาคประชาสังคมกำหนดเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยแบ่งประเด็นไว้ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม
- ๒.๔ ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดน่าน
- ๒.๕ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๖ ภาครัฐและนโยบายของภาครัฐในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
- ๒.๗ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในจังหวัดน่าน
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด และผลงานจากนักวิชาการหลายท่านที่ได้นำเสนอไว้หลายประเด็น เช่น ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สาเหตุการมีส่วนร่วม ปัจจัยของการมีส่วนร่วม และประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ “กระบวนการที่ความกังวล ความต้องการ และคุณค่าของประชาชน ได้รับการบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับ การสนับสนุนจากประชาชน” การมีส่วนร่วมนั้นจะหมายถึงการที่ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจจะเกิดขึ้น หรือหมายความว่า ผู้มีอำนาจตัดสินใจจะสามารถตัดสินใจใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบ จากประชาชนก่อนเท่านั้น Creighton ตั้งคำถามถึงประเด็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ โดยพิจารณาว่าทำไม เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจได้เท่านั้น ถึงแม้ว่าปัจจุบันเจ้าหน้าที่ของรัฐมีแนวโน้มที่จะทำกระบวนการตัดสินใจให้เปิดเผย และมีความโปร่งใสมากขึ้น แต่ในหลายกรณีหรือสถานการณ์ โดยอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายก็ยังคงเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐอยู่นั่นเอง^๑

^๑ ศ.นพ.วันชัยวัฒนศัพท์, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า และ มูลนิธิเอเชีย, ๒๕๕๒), หน้า ๗.

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การ ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม การให้ความหมายคำจำกัดความการมีส่วนร่วมมีมากมายหลายทัศนะ โดยการเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกับกลุ่มดังกล่าวด้วย^๒

บางมิตีก้าวถึง การที่ปัจเจกบุคคลก็ดี กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชนก็ดี ได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากข้อจำกัดที่มาจากบุคคลภายนอก และเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งมีอำนาจอิสระในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการด้วย^๓

ซึ่งอาจเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการ^๔ หรือการที่ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกผูกพันในความเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วน เพื่อทำให้งานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน^๕

ในขณะที่ “ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มีใช้เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^๖

^๒ Davis Keith, Human Behavior of World-Man Relations and Organization Behavior, (New York : Mc Graw -Hill Book Co, 1972), p. 15.

^๓ เสาวนิตย์ ชัยมุสิก, การบริหารโรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บุ๊คพ้อยท์, ๒๕๔๒), หน้า ๔๑.

^๔ Erwin, Williams, Participation Management : Concept, Theory and Implementation, (At lanta, Ga : Georgia State University Press, 1976), p. 138.

^๕ White, Alastair T, The community A Discussion of the Agreement Community Participation, Current issue and Lesson Learned, (USA. : The United Nations Childrens Fund, 1982), p. 18.

^๖ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม : หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร, คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖, หน้า ๔.

บางครั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้างซึ่งมักจะคาบเกี่ยวกับการพัฒนานั้นก็คือ การให้ออกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/ชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ...^๗ เป็นคำที่ทุกคนในวงการพัฒนาพูดกันมาก เป็นคำที่มักจะถูกนำไปใช้ปนกันกับคำว่า การให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม หมายถึง การยุ่งเกี่ยว การเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เป็นคำที่หมายถึง บุคคล ๒ ฝ่าย เป็นต้นว่า ใครร่วมกับใคร เป็นคำที่ในทางการพัฒนามีความหมายเกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีและศักยภาพแห่งมนุษย์^๘

พจนานุกรมอังกฤษฉบับ Oxford (Oxford English Dictionary : OED) ได้ให้คำนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” ซึ่งจะมีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า การเมินเฉย (Apathy) หากจะอธิบายความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ในทางวิชาการ จะหมายถึงความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ ความรู้สึก นึกคิดของแต่ละคนที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม เป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้ทำให้เกิดความสำเร็จ เกิดความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Responsibility) ซึ่งอาจเกิดขึ้นทุกระดับของสายบังคับบัญชาใน ๓ ลักษณะ คือ การช่วยเหลือ มีการให้อำนาจ และมีขอบเขตภาระงาน^๙

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความหมาย ครอบคลุม ๓ ประการ^{๑๐} คือ

- ๑) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา
- ๒) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการ
- ๓) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดกระบวนการพัฒนา

ความหมายการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการได้กล่าวไว้หลายท่าน ซึ่งสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) คือ กระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสาร สองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การ ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการ

^๗ จินตวิรี เกษมสุข, หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอคทีฟ พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๙.

^๘ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ร้าไทยเพรส, ๒๕๕๐), หน้า ๔๓.

^๙ โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘๙.

^{๑๐} ทวีวงศ์ ศรีบุรี, สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐๐.

ทั้งนี้สามารถนำแนวคิดที่เกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วม ดังกล่าวข้างต้น มาสรุปเป็นตารางได้ ดังตารางที่ ๒.๑

ตารางที่ ๒.๑ แสดงความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์ (๒๕๕๒, หน้า ๗)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) กระบวนการที่ความกังวล ความต้องการ และคุณค่าของประชาชน ได้รับการบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ๒) เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ๓) มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับ การสนับสนุนจากประชาชน ๔) ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจจะเกิดขึ้น
Davis Keith (1972, p. 15)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ๒) การสื่อสารแบบสองทาง ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชนหรือองค์การ ๓) ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์
เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (๒๕๔๒, หน้า ๔๑)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) ปัจเจกบุคคลก็ดี กลุ่มคน หรือองค์การประชาชนอาสาเข้ามามีส่วนร่วม ๒) ปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก ๓) ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชน และผู้ ๔) มีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการด้วย
Erwin, Williams (1976, p. 138)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ ๒) เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ๓) ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการ

ตารางที่ ๒.๑ แสดงความหมายของการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
White, Alastair T. (1982, p. 18)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนร่วมได้เสียในการพัฒนาได้ใช้ความพยายามร่วมกัน ๒) มีความรู้สึกผูกพันในความเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วน ๓) ทำให้งานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จ ๔) ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๖, หน้า ๔)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) เปลี่ยนจากไม่เคยเข้าหรือเข้าร่วมเล็กน้อยเป็นเข้าร่วมมากขึ้น ๒) มีอิสรภาพ เสมอภาค ๓) เริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ
จินตวีร์ เกษมสุข (๒๕๕๗, หน้า ๙)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ๒) เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/ชุมชน ๓) ระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ
นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๕๐, หน้า ๔๓)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) เป็นคำที่มักจะถูกนำไปใช้ปนกันกับคำว่า การให้ความร่วมมือ ๒) การยุ่งเกี่ยว การเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ๓) มีบุคคล ๒ ฝ่าย ๔) เกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีและศักยภาพแห่งมนุษย์
โกวิทย์ พวงงาม (๒๕๕๓, หน้า ๑๘๙)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) มีส่วนร่วมกับคนอื่น ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง ๒) มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า การเมินเฉย (Apathy) ๓) เป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้ทำให้เกิดความสำเร็จ ๔) เกิดความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกัน
ทวีวงศ์ ศรีบุรี (๒๕๓๙, หน้า ๑๐๐)	<ul style="list-style-type: none"> ๑) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา ๒) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการ ๓) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดกระบวนการพัฒนา

เมื่อศึกษาจากความหมายของการมีส่วนร่วมจากวิชาการต่างๆแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง “การสื่อสารสองทาง ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ”

๒.๒.๑ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมขององค์กรปกครองท้องถิ่น นับว่าเป็นหัวใจสำคัญ หรือเป็นหลักการอันเป็นสาระสำคัญของระบบการปกครองท้องถิ่น และอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่อธิบายว่า เหตุใดจึงต้องมีระบบการปกครองท้องถิ่นคู่ขนานไปกับระบบการปกครองส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่รัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ เช่น มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ การมีส่วนร่วมในการจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงอยู่อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม^{๑๑} นอกจากนี้ แนวนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา ๘๗ รัฐต้องดำเนินตามนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น^{๑๒}

การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ที่จะเป็นแรงกระตุ้นไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว เดวิส และนิวสตรอม (Davis and Newstrom) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) เมื่อเกี่ยวข้องก็คิดช่วยเหลือกัน (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility) ในสิ่งนั้นๆ^{๑๓}

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นครบถ้วนทุกขั้นตอนในการดำเนินงานข้างต้นนั้นย่อมเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) เป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควร

^{๑๑} สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๑), หน้า ๓ -๔ .

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕ -๖ .

^{๑๓} Davis Keith, *Human Behavior of World-Man Relations and Organization Behavior*, (New York : Mc Graw – Hill Book Co, 1972), p. 21.

เข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย^{๑๔}

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) เป็นคำที่มีความหมายมากจนทำให้เกิดความสับสน คำนี้ใช้กับกิจกรรมที่คนเข้าไปสู่ระบบการเมืองทุกระดับ เช่น การมีส่วนร่วมเลือกตั้งโดยการออกเสียง รัฐมนตรีต่างประเทศมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายต่างประเทศ บางครั้งก็ใช้ในความหมายที่เป็นความสับสนใจการเมืองมากกว่าทำจริง เช่น ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการสนใจการเมือง หรือบางครั้งก็อยู่นอกการเมือง เช่น ประชาชนมีส่วนร่วมกับครอบครัวหรือโรงเรียน^{๑๕}

กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งสาธารณะชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการ และมีทัศนคติที่ส่วนร่วมกับรัฐบาลในการตัดสินใจ กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะชน^{๑๖}

การมีส่วนร่วมแสดงลักษณะร่วมกันได้ ๔ ประการ ดังนี้^{๑๗}

๑) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปได้รับอำนาจ ที่จะคิดจะทำมากขึ้น ไม่ว่าในเรื่องการเมืองหรืออำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใดๆ

๒) การมีส่วนร่วม หมายถึง ต้องร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียมกัน และควรมีส่วนร่วมด้วยอย่างแท้จริง/เข้มแข็ง (active) มิใช่ร่วมอย่างผิวเผินเฉื่อยชา (passive)

๓) การมีส่วนร่วม หมายถึง ต้องร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการ จนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (entire development process)

๔) การมีส่วนร่วมมักเป็นเรื่องที่ผู้ด้อยโอกาสขอแบ่งอำนาจจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตชุมชนให้ดีขึ้น

นักวิชาการได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้หลักการแห่งรัฐธรรมนูญว่า ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ใน ๕ ลักษณะ^{๑๘}

๑) มีส่วนร่วมในการรับรู้ (ความเป็นไปของการบริหารราชการแผ่นดินทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ มากขึ้น)

๒) มีส่วนร่วมในการคิด (ร่วมกับองค์กรทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญตั้งขึ้น)

^{๑๔} อรรถัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ, **บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า ๕๒ ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

^{๑๕} เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, **หลักรัฐศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธิการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๕.

^{๑๖} ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, **คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

^{๑๗} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

^{๑๘} บวรศักดิ์ อวรรณโณ, **รัฐธรรมนูญปัจจุบันกับการปฏิรูปการเมือง**, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๒), หน้า ๖๑.

- ๓) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ๔) มีส่วนร่วมในการกระทำการบางอย่าง (ร่วมกับรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
- ๕) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ (องค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทางการเมืองหรือข้าราชการประจำ)

นอกจากนั้น หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมมีอยู่ด้วยกัน ๑๐ ประการ ดังนี้^{๑๔}

- ๑) เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
- ๒) เชื่อว่าทุกคนไม่ได้เข้ามาแต่กำเนิด
- ๓) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
- ๔) เชื่อว่าชาวชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ตามความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่ง
- ๕) ต้องมีความเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น
- ๖) การมีส่วนร่วมย่อมเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้
  - ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง
  - ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม
  - ผู้ที่จะเข้าร่วมด้วยต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วมด้วยได้
  - มีการสื่อสาร ๒ ทาง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง
  - ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น
  - ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้น และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย
  - การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนกว่าผลตอบแทนที่ประเมินว่าจะได้รับ
  - เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว จะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง
  - มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการ และมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นอย่างดี
- ๗) เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อย และชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง
- ๘) อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ
- ๙) ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี

^{๑๔} นรินทรชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔-๑๖.

๑๐) การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่น

นอกจากนั้น หลักการมีส่วนร่วมพื้นฐาน “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ยังเป็นสิ่งที่สังคมไทยตื่นตัวและถูกนำมาใช้กล่าวอ้างกันอย่างกว้างขวางเมื่อสิบกว่าปีนี้เอง เริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองหลังเหตุการณ์ เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของการเมืองการปกครองไทย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยที่เป็นการมีส่วนร่วมทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ^{๒๐}

การมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐานของกิจกรรมทุกกิจกรรม กระบวนการตัดสินใจของกลุ่มจะเกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ซึ่งปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมมี ๔ ประการ คือ

๑) เป็นความพยายามที่เกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจและความรู้สึก

๒) เป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ

๓) เป็นการให้บุคลากรรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน

๔) เป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วม ซึ่งคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการมีส่วนร่วมอย่างไม่แท้จริงกับการมีส่วนร่วมมากเกินไป^{๒๑} ขณะที่นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า “การให้มีส่วนร่วมเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารต้องการให้ได้รับการสนับสนุนที่เข้มแข็ง อันมีผลมาจากการวิจัยและทฤษฎีด้านการสร้างแรงจูงใจที่ตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมและการสร้างการยอมรับนับถือ”^{๒๒}

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะ ๓ ประการ^{๒๓} ได้แก่

๑) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาตนเอง ร่วมให้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๒) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

๓) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปของบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ

^{๒๐} ปัทมา สุภกาปัง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา : สภาพปัญหาและความท้าทายในอนาคต”, วารสารสำนักวิจัยและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

^{๒๑} Putti Joseph M, *Management : A Functional*, (Singapore : Mc Graw-Hill, 1987), p. 305.

^{๒๒} Koontz & others, *Essential of management*, (New York : Mc Graw-Hill, 1986), p. 385.

^{๒๓} ทงศักดิ์ คุ่มไชนะ, *หลักการพัฒนาชุมชน*, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐), หน้า ๙๓.

การมีส่วนร่วม^{๒๔} คือ การที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ดังที่กล่าวมานั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลยุทธ์การพัฒนาที่เห็นความสำคัญของประชาชนในระดับรากหญ้าโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ประกอบ ทั้งด้านการกระจายอำนาจการวางแผน จากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น และการกำหนดแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้ ๔ ลักษณะ คือ

- ๑) เป็นผู้มึบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน
- ๒) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน
- ๓) เป็นผู้มึบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
- ๔) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่าง

ต่อเนื่องซึ่งมีความสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ๗ ประการ^{๒๕} ดังนี้ การมีส่วนร่วมแบบอยู่เฉย ๆ (Passive Participation) administration ประชาชนจะได้รับการบอกกล่าวในสิ่งที่เกิดขึ้น จะเป็นการประกาศฝ่ายเดียวโดยฝ่ายบริหารหรือผู้จัดการโครงการโดยไม่ต้องมีการฟังการตอบสนองของประชาชนใดๆทั้งสิ้น การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล (Participation in information giving) ข้อมูลถูกนำไปใช้ร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการตอบคำถามจากผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยโดยใช้แบบสอบถามหรือการสำรวจ ประชาชนไม่ได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อวิธีการหรือผลลัพธ์ที่เป็นผลการวิจัยที่ใช้ร่วมกันไม่ได้มีการตรวจสอบความถูกต้อง การมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ (Participation by consultation) การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเริ่มจากการปรึกษาและรับฟังทัศนะจากตัวแทนภายนอก

องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการให้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

๒. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

๓. การใช้ประโยชน์ประชาชนต้องมีความสามารถในการนาเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

^{๒๔} ปกรณ์ ปริยากร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภาการพิมพ์), หน้า ๖๕-๖๖.

^{๒๕} Helene Heyd and Andreas Neef, International Food policy Research Institute 2033 K Street, N.W.Washington, D.C. 2006 (U.S.A. December 2004). p. 29.

๔. การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ฐานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้^{๒๖}

ทั้งนี้สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น มาสรุปเป็นตารางได้ ดังตารางที่ ๒.๒

ตารางที่ ๒.๒ : แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา, (๒๕๕๑, หน้า ๓-๔)	๑) เป็นหลักการอันเป็นสาระสำคัญของระบบการปกครองท้องถิ่น ๒) มีส่วนร่วมในการจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ๓) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
Davis Keith (1972, p. 21)	๑) การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ๒) เกี่ยวข้องกับจิตใจและพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น
อรรถัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ, (๒๕๕๓, หน้า ๙)	๑) การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครบถ้วนทุกขั้นตอน ๒) เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน
เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, (๒๕๕๓, หน้า ๑๖๔)	กิจกรรมที่คนเข้าไปสู่ระบบการเมืองทุกระดับ เช่น การมีส่วนร่วมเลือกตั้งโดยการออกเสียง รัฐมนตรีต่างประเทศมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายต่างประเทศ
ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, (๒๕๔๗, หน้า ๑)	๑) เป็นกระบวนการซึ่งสาธารณะชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการ ๒) เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะชน

^{๒๖} WHO and UNICEF, Report of The International Conference on Primary Health Care, (NewYork : N.P.Press, 1981), p. 41.

ตารางที่ ๒.๒ : แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
<p>นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, (๒๕๔๗, หน้า ๓)</p>	<p>การมีส่วนร่วมแสดงลักษณะร่วมกันได้ ๔ ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) การเข้าไปได้รับอำนาจ ๒) ต้องร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียมกัน และ ควรมีส่วนร่วมด้วยอย่างแท้จริง/เข้มแข็ง (active) มิใช่ร่วมอย่างผิวเผินเฉื่อยชา (passive) ๓) ต้องร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการ จนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (entire development process) ๔) เป็นเรื่องที่อยู่โดยโอกาสขอแบ่งอำนาจจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตชุมชนให้ดีขึ้น
<p>บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, (๒๕๔๒, หน้า ๖๑)</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๑) มีส่วนร่วมในการรับรู้ ๒) มีส่วนร่วมในการคิด ๓) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๔) มีส่วนร่วมกับรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ๕) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
<p>นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, (๒๕๔๗, หน้า ๑๔-๑๖)</p>	<p>หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ๒) เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วมาแต่กำเนิด ๓) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ ๔) เชื่อว่าชาวชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่ง ๕) ต้องมีความเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น ๖) การมีส่วนร่วมย่อมเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสม ๗) เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อย และชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง ๘) อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ ๙) ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี ๑๐) การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่น
<p>ปัทมา สุกกาปัง, (๒๕๕๑, หน้า ๑)</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๑) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทและได้เข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมายสูงสุดของประเทศ ๒) เป็นได้ทั้งการมีส่วนร่วมทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ตารางที่ ๒.๒ : แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Putti Joseph M, (1987, p. 305)	ปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมมี ๔ ประการ คือ ๑) เป็นความพยายามที่เกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจและความรู้สึก ๒) เป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ๓) เป็นการให้บุคลากรรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ๔) คำนึงถึงความสมดุลระหว่างการมีส่วนร่วมอย่างไม่แท้จริงกับการมีส่วนร่วมมากเกินไป
Koontz & others, (1986, p.385)	๑) การให้มีส่วนร่วมเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้บริหาร ๒) ตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมและการสร้างการยอมรับนับถือ
ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, (๒๕๔๐, หน้า ๙๓)	การมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาตนเอง ร่วมให้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ๒) กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ๓) กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปของบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ
ปกรณ ปรียากร (๒๕๔๔, หน้า ๖๕ - ๖๖)	การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้ ๔ ลักษณะ คือ ๑) เป็นผู้มืบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน ๒) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ๓) เป็นผู้มืบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น ๔) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ ๒.๒ : แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Helene Heyd and Andreas Neef, (2004, p. 29)	๑) การมีส่วนร่วมแบบอยู่เฉยๆ (Passive Participation) administration ๒) การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล (Participation in information giving) ๓) การตอบคำถามจากผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยโดยใช้แบบสอบถามหรือการสำรวจ ๔) การมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ (Participation by consultation) ๕) การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเริ่มจากการปรึกษาและรับฟังทัศนะจากตัวแทนภายนอก
WHO and UNICEF, (1981, p. 41)	กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมมี ๔ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การวางแผน ๒) การดำเนินกิจกรรม ๓) การใช้ประโยชน์ ๔) การได้รับประโยชน์

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนมีเนื้อหาแตกต่างกันดังนี้^{๒๗}

๑) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion Theory) กล่าวถึงการใช้ คำพูด หรือการเขียนเพื่อให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำโดยใช้หลักพฤติกรรมของมนุษย์ การเกลี้ยกล่อม ต้องอาศัยชนส่วนใหญ่ และใช้เวลามาก ในการเกลี้ยกล่อมต้องอาศัยพฤติกรรม สัญชาตญาณ การศึกษาอบรมและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเกลี้ยกล่อมจะให้ ผลดีต้องสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ให้เกิดศรัทธาตรงกับ

๒) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของชนในชาติ (National Morale Theory) กล่าวถึงการ สร้างกำลังใจหรือการสร้างขวัญขึ้นมาเพื่อให้คนเกิดกำลังใจในการทำงานในการฝ่าฟัน อุปสรรค ต่าง ๆ คนที่มีขวัญในการทำงานดีจะเกิดความรู้สึกประทับใจต่อส่วนรวมมากกว่าคนที่ ไม่มีขวัญและ กำลังใจ เมื่อคนมีสำนึกประทับใจต่อส่วนรวม ก็จะทำให้เขามีความคิดที่จะเข้าไป มีส่วนร่วมกับสังคม ในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะพิทักษ์รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเอาไว้

^{๒๗} ไกรสร เพ็ญสกุล และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ”, (รายงานวิจัยกรมทรัพยากรน้ำ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๑, (อัครา).

๓) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการจูงใจให้ คนทำงาน ด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน คนหมู่มากจำเป็นจะต้องมีผู้นำที่มี ความสามารถในการตัดสินใจ รู้จักประนีประนอม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และอดทน ต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ ผู้นำ ช่วยให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานกันอย่างมีขวัญและกำลังใจ ทำให้คนหมู่มากเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ การสร้างผู้นำจึงเป็น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง เพราะผู้นำที่ดี สามารถจูงใจให้คนคล้อยตาม และเต็มใจที่จะ ให้ความร่วมมือด้วยดี

๔) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative System and Method Theory) กล่าวว่า การใช้ระบบการบริหารเป็นวิธีการในการระดมความร่วมมือที่ง่ายที่สุด เพราะใช้ กฎหมายระเบียบแบบแผนในการดำเนินการ แต่ผลของการร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดใน ระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของแนวการพัฒนาที่มุ่งให้ประชาชน มีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบาย ในการตัดสินใจ การประเมินผลโครงการและอื่น ๆ ไม่ว่า ประชาชนจะเข้าร่วม โดยตรง หรือเข้าร่วมโดยอ้อม ผ่านผู้แทนหรือไม่ก็ตาม

๕) ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of Human Motivation) มาสโลว์ ได้อธิบายว่า การที่จะ จูงใจคนนั้น จะต้องรู้ความต้องการตามลำดับขั้นของคน และการปฏิบัติการเพื่อสนองตอบความ ต้องการเหล่านั้น มาสโลว์ แบ่งลำดับความต้องการ ของคนออกเป็น ๕ ระดับ

Cohen, J.M. and Uphoff ได้อธิบายกรอบความคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชนบทไว้ว่า มี ๓ มิติ (Dimensions) และ ๒ บริบท (Contexts) ทั้งนี้ ในมิติของการ มีส่วนร่วม ได้แก่

มิติที่ ๑ การมีส่วนร่วมอะไร (What) แบ่งเป็น

- ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- ๓) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์
- ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

กรอบทฤษฎีการมีส่วนร่วมโดยได้รับการพัฒนาจากแนวคิดที่เป็นระบบมากที่สุด ซึ่งมี ลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

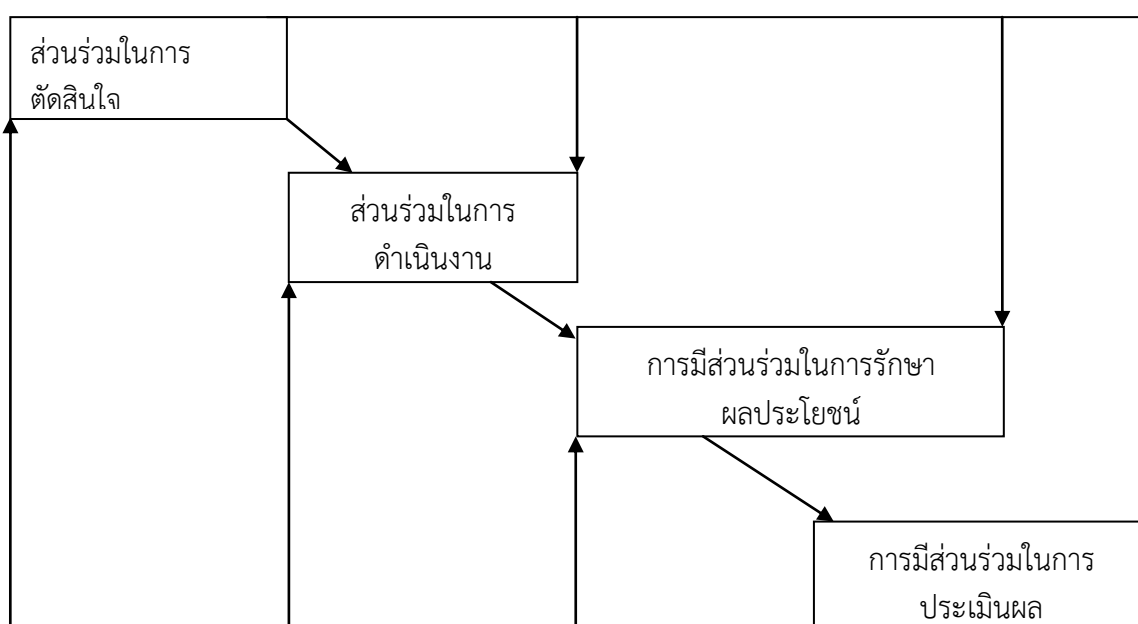
ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ในกระบวนการของการ ตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับ ความสำคัญ ต่อจากนั้นจึงเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการ ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ วางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบ ของการดำเนินโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะ ทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงาน และ การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่ได้ประโยชน์ทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะได้ผลประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตในขั้นนี้ คือ ความเห็น (view) ความชอบ (preferences) และความคาดหวัง (expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ซึ่งสามารถแสดงเป็นวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff ได้ดังนี้^{๒๘}

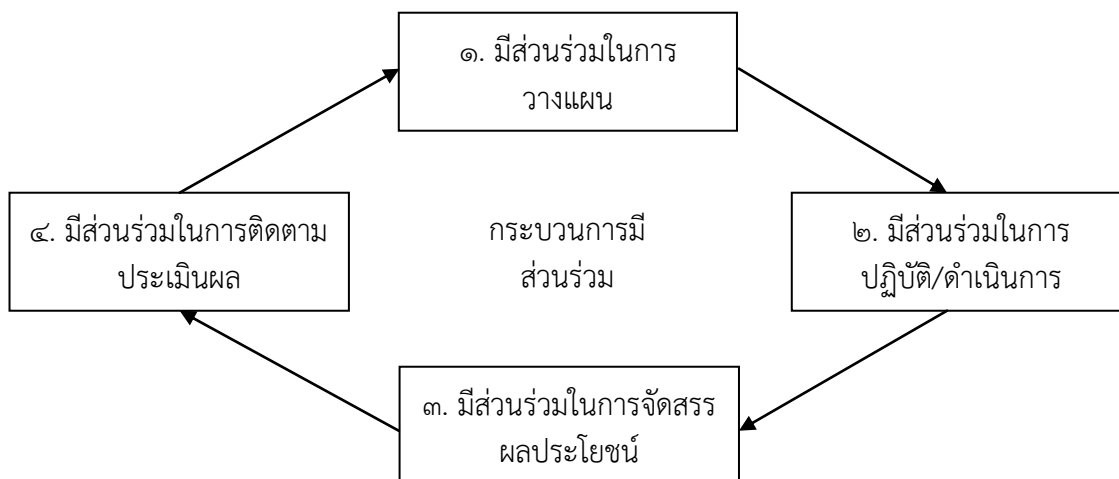

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงวงจรการมีส่วนร่วม

^{๒๘} ถวิลวดี บุรีกุล, เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เรื่อง “การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ”, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๘.

ในส่วนของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ^{๒๙} ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถจัดแบ่งเป็นขั้นตอนง่ายๆ ได้ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม

ขั้นที่ ๑ มีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ และเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนกิจกรรม

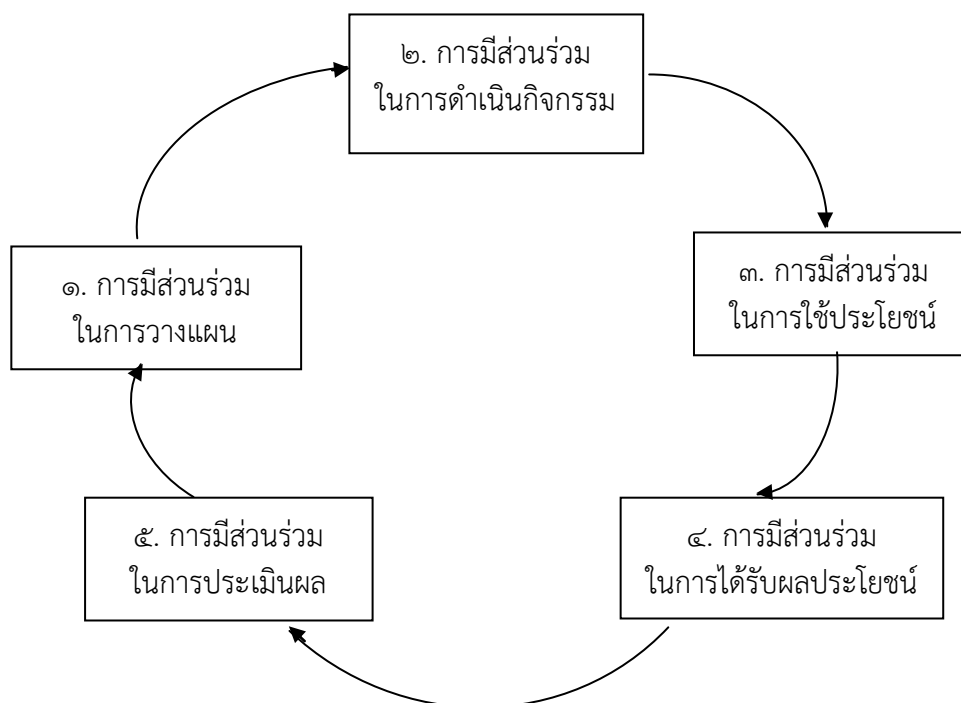
ขั้นที่ ๒ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

ขั้นที่ ๓ มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ ๔ มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของโครงการ กิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วย ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ ๑ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป

^{๒๙} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน : การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗.

สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^{๓๐} ได้จัดประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอิงพัฒนาการของโครงการพัฒนาเป็นเกณฑ์กล่าวคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยภารกิจสำคัญ ๕ ประการ

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ภารกิจที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in Planning) อันได้แก่ การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการนับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดลำดับ ความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ

ภารกิจที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in Implementation) อันได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ภารกิจที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in Utilization) อันได้แก่ การนำเอากิจกรรมต่าง มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม

ภารกิจที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ (Participation in Benefit-Sharing) อันได้แก่ การแจกจ่ายผลประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

^{๓๐} จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัย สภาวะแวดล้อม. **โครงการพัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕),

ภารกิจที่ ๕ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) อันได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

ทั้งนี้รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น ๔ รูปแบบ^{๓๑} คือ

๑) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

๒) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็น และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น

๓) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน และฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรม นั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาสาเหตุในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) และ การประชุมพิจารณา (Public Hearing)

๔) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า “มีชุมชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพยายามในการวางแผนระยะยาวอย่างสม่ำเสมอเพื่อชี้ทิศทางการพัฒนาและเพื่อที่จะตัดสินใจระดับความจำเป็นของงบประมาณหรือเพื่อที่จะพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการใหม่ โดยเฉพาะ ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะมีประเด็นกว้างขวางครอบคลุมทั้งเมืองหรือนครหรือเขตเทศบาลหรืออาจจะจำกัดอยู่เพียงชุมชนใดชุมชนหนึ่งโดยเฉพาะ”^{๓๒}

การติดตามงานประเมินผลแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้^{๓๓}

การติดตามและประเมินผล มักถูกนำมากล่าวพร้อมกันเป็น “การติดตามและประเมินผล” แต่โดยแท้จริงแล้วคำทั้ง ๒ มีความหมายที่แตกต่างกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

^{๓๑} จินตวิทย์ เกษมสุข, หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอคทีฟ พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๙ - ๑๑.

^{๓๒} ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๔๗), หน้า ๓๖ - ๓๗.

^{๓๓} อรุณี เวียงแสง และคณะ, การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร : พิษณุโรไทย ออฟเซ็ท, ๒๕๔๘) หน้า ๑๘ - ๒๐.

การติดตามงาน (Monitoring) คือ ระบบการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนมากที่สุด ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด ซึ่งจะมีการติดตามเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มดำเนินการโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ เพื่อการทบทวนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมในประเด็นสำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรก การใช้ทรัพยากรของโครงการ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ เป็นไปตามเวลาที่กำหนดหรือไม่ มีคุณภาพเป็นอย่างไร ในประการที่ ๒ การพิจารณากระบวนการ วิธีการทำงานว่ามีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่เพียงใด มีปัญหา-อุปสรรคใด ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง

การประเมินผล (Evaluation) ความหมายในมุมมองของงานพัฒนาชุมชนคือ “การศึกษาว่า การดำเนินโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ภายใต้เงื่อนไขปัจจัยใด หากจะดำเนินการต่อไปน่าจะอย่างไรบ้าง” การประเมินผลจึงมุ่งเน้นเพื่อให้เห็นว่าโครงการพัฒนาได้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และการแสดงให้เห็นคุณภาพของโครงการ... การประเมินผลสามารถทำได้ในหลายช่วงเวลา ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยทั่วไปมี ๔ ระยะ คือ นอกจากการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมแล้ว ในกระบวนการทำงานพัฒนามักจัดให้มี ๑) การสรุปบทเรียน เป็นระยะๆ ของการดำเนินงาน ๒) การทบทวน ตรวจสอบผลสำเร็จและความล้มเหลว ๓) พิจารณาศักยภาพและข้อจำกัด เงื่อนไขที่สนับสนุนให้เกิดผลสำคัญหรือปัจจัยเงื่อนไขที่ขัดขวางความสำเร็จ และ ๔) การพัฒนางานในอนาคต เพื่อให้เกิดผลสำเร็จมากที่สุด ซึ่งอาจหมายถึงการเสริมศักยภาพ การแก้ไขข้อจำกัด ทั้งนี้การสรุปบทเรียนมุ่งเน้นที่จะสรุปกระบวนการ วิธีการทำงานเป็นสำคัญ ว่าถูกออกแบบอย่างไรเอื้อให้เกิด “การเรียนรู้” หรือไม่ เช่น การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการในเชิงความสัมพันธ์แนวราบ การมีปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร จนเกิดความไว้วางใจกัน การมองสิ่งต่างๆ อย่างองค์รวมและบูรณาการ เป็นต้น

ได้มีนักวิชาการอีกท่านได้กล่าวว่า^{๓๔} การติดตาม (Monitoring) คือ กระบวนการตรวจสอบ บันทึกซ้ำหลายครั้ง เป็นส่วนหนึ่งของวัฏจักรการจัดการ นั่นคือ การติดตามสังเกตผลกระทบเห็นระยะๆ จะใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงวิธีการจัดการ

การติดตามในงานจัดการทรัพยากรป่าไม้เช่นเมื่ออนุญาตให้ชุมชนจัดการป่าชุมชนนั้นสามารถแบ่งการติดตามจัดการโครงการป่าชุมชนออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ^{๓๕}

๑. การติดตามโครงการ (Project monitoring) หรือบางทีอาจเรียกว่าการติดตามกิจกรรม (Active monitoring) เป็นการติดตามกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กำหนดตามแผนงานต่างๆ ในโครงการ ว่าทำได้ หรือไม่ ได้ผลตามที่วางแผนทั้งปริมาณ และคุณภาพอย่างไรบ้าง ซึ่งการติดตามลักษณะนี้จะเป็นงานของเจ้าของโครงการ

^{๓๔} ระวี ถาวร บรรณาธิการ, การติดตามระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วม : บทเรียนปัจจุบันสู่ทิศทางในอนาคต, (ปทุมธานี : บริษัท คูมายเบส จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕.

^{๓๕} อ่างแล้วใน ระวี ถาวร บรรณาธิการ, การติดตามระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วม : บทเรียนปัจจุบันสู่ทิศทางในอนาคต, หน้า ๑๕.

๒. การติดตามผลกระทบของโครงการ (Impact monitoring) คือ การติดตามวัตถุประสงค์ของการจัดการ เช่น การทำป่าชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยติดตามว่ามีผลกระทบต่อป่า ต่อคนอย่างไร ลักษณะการติดตามจะเป็นการติดตามร่วมกันระหว่างผู้ที่เป็นเจ้าของโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการนั้นๆ เช่น ภาครัฐกับชุมชนร่วมกันติดตามประเมินผลการทำป่าชุมชน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงวิธีการจัดการความจริงแล้ว คำว่า ยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรหรือจัดป่านั้นเป็นการเดินสู่ความยั่งยืน การติดตามผลกระทบนั้นก็เปรียบเสมือนแสงส่องทางไปสู่จุดหมาย

ทั้งนี้สามารถนำทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น มาสรุปเป็นตารางได้ดังตารางที่ ๒.๓

ตารางที่ ๒.๓ : แสดงทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ไกรสร เพ็ญสกุล และคณะ, (๒๕๕๑, เอกสารอัด สำเนา)	มีเนื้อหาแตกต่างกันดังนี้ ๑) เกี่ยวกับทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion Theory) ๒) เกี่ยวกับทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของชนในชาติ (National Morale Theory) ๓) เกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership Theory) ๔) เกี่ยวกับทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative System and Method Theory) ๕) เกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of Human Motivation) ของมาสโลว์ ซึ่งแบ่งลำดับความต้องการ ของคนออกเป็น ๕ ระดับ
Cohen, J.M. and Uphoff (1984, p. 219- 222)	๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน
ถวิลวดี บุรีกุล, (๒๕๕๑, หน้า ๘)	๑) ส่วนร่วมในการตัดสินใจ Decision Making ๒) ส่วนร่วมในการดำเนินงาน Implementation ๓) การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ Benefit ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล Evaluation
ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, (๒๕๕๑, หน้า ๘)	๑) มีส่วนร่วมในการวางแผน ๒) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ๓) มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ ๔) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ตารางที่ ๒.๓ : แสดงทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สถาบันวิจัยสังคมและ สถาบันวิจัยสภาวะ แวดล้อม จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, (๒๕๔๗)	๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ๓) การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ ๔) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
จินตวีร์ เกษมสุข, (๒๕๕๗, หน้า ๙-๑๑)	รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น ๔ รูปแบบ คือ ๑) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ๒) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) ๓) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) ๔) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, (๒๕๔๗, หน้า ๓๖-๓๗)	๑) ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะมีประเด็น กว้างขวาง ๒) การมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งเมืองหรือนครหรือเขตเทศบาลหรือ อาจจะจำกัดอยู่เพียงชุมชนก็ได้
อรุณี เวียงแสง และคณะ, (๒๕๔๘, หน้า ๑๘-๒๐)	การติดตามและประเมินผลมี ๒ ความหมายที่แตกต่างกัน แต่ก็มี ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน คือ ๑) การติดตามงาน (Monitoring) คือ ระบบการติดตาม ความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไป ตามแผนมากที่สุด ๒) การประเมินผล (Evaluation) ความหมายในมุมมองของงาน พัฒนาชุมชนคือ การศึกษาว่า การดำเนินโครงการสามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
ระวี ถาวร บรรณาธิการ, (๒๕๔๙, หน้า ๑๕)	๑) การติดตาม (Monitoring) คือ กระบวนการตรวจสอบ บันทึกซ้ำ หลายครั้ง ๒) ใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงวิธีการจัดการ

จะเห็นว่าแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมนั้นที่เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับมากที่สุดนั้นคือ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen, J.M. and Uphoff แต่ด้วยผู้วิจัยเห็นว่าการระบวงการวางแผนนั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อการยังให้เกิดผลตามมา ดังนั้นนักวิชาการข้างบนได้กล่าวไว้แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมควรประกอบด้วย ๕ ขั้นตอนดังนี้

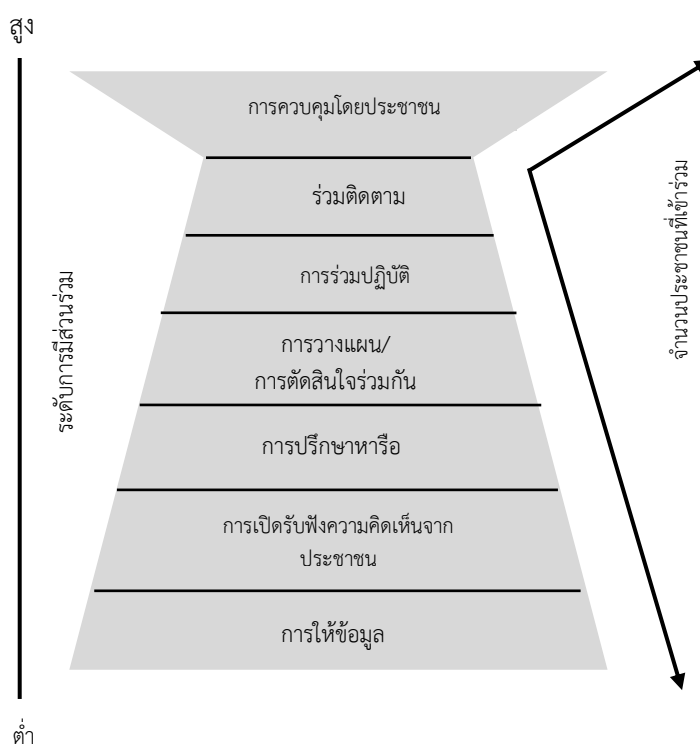
- ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning)

- ๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)
- ๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)
- ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)

ระดับการมีส่วนร่วม

เมื่อก้าวถึงความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแล้วนั้น ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ได้กล่าวหรืออธิบายเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมไว้อย่างน่าสนใจอย่างยิ่ง คือ

ถวิลวดี บุรีกุล กล่าวว่า จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับ จะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุดได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนจนถึงระดับการตัดสินใจร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ ระดับการติดตามตรวจสอบ จนสูงสุดคือระดับการควบคุมโดยประชาชน ดังภาพ^{๓๖}

แผนภาพที่ ๒.๔ แสดงระดับการมีส่วนร่วม

^{๓๖} ถวิลวดี บุรีกุล, ทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

๑. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับมาแนวทางในระดับนี้มีหลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๒. ระดับเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นระดับที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ มีการเริ่มรับข้อมูลสะท้อนกลับจากประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น แนวทางการดำเนินการในระดับนี้ ส่วนใหญ่ จะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและการบรรยายให้ความรู้โดยมีการซักถามได้ในประเด็นที่สงสัย

๓. ระดับของการให้คำปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพื่อประเมินความก้าวหน้า และระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

๔. ระดับการวางแผนร่วมกัน เห็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นจากระดับของการให้คำปรึกษาหารือ ซึ่งมีขอบเขตไปถึงการร่วมกันวางแผนการดำเนินและรับผิดชอบผลของการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งพบว่ามีความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมาย สำหรับแนวทางในการระดับนี้ เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกัน เป็นต้น

๕. ระดับการร่วมปฏิบัติ เห็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกัน กล่าวคือ เป็นระดับที่ผู้ดำเนินการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖. ระดับการร่วมตรวจสอบ ติดตามประเมินผล เห็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานเห็นอย่างมาก แนวทางการดำเนินการระดับนี้ คือ การจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

นอกจากนั้น ระดับของการมีส่วนร่วมโดยเรียงลำดับจากระดับน้อยไปหาระดับมาก ดังนี้^{๓๗}

ระดับที่ ๑ ถูกบังคับให้ร่วม มองว่าการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ เพราะถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ ๒ ถูกหลอกให้ร่วม ลักษณะนี้ประชาชนจะถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์ในรูปแบบของค่าจ้างแรงงาน หรือความสะดวกสบายบางอย่าง

^{๓๗} ปรีดี โชติช่วง และคณะ, การพัฒนาชุมชนและการบริหารงานพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑๐ - ๑๑๒.

ระดับที่ ๓ ถูกชักชวนให้เข้าร่วม การมีส่วนร่วมในลักษณะเช่นนี้ ส่วนมากเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้วพยายามชักชวนประชาชนให้ร่วมมือในทุกรูปแบบโดยอาศัยระบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ ว่าเป็นโครงการที่ดีขอให้ประชาชนให้ความร่วมมือ

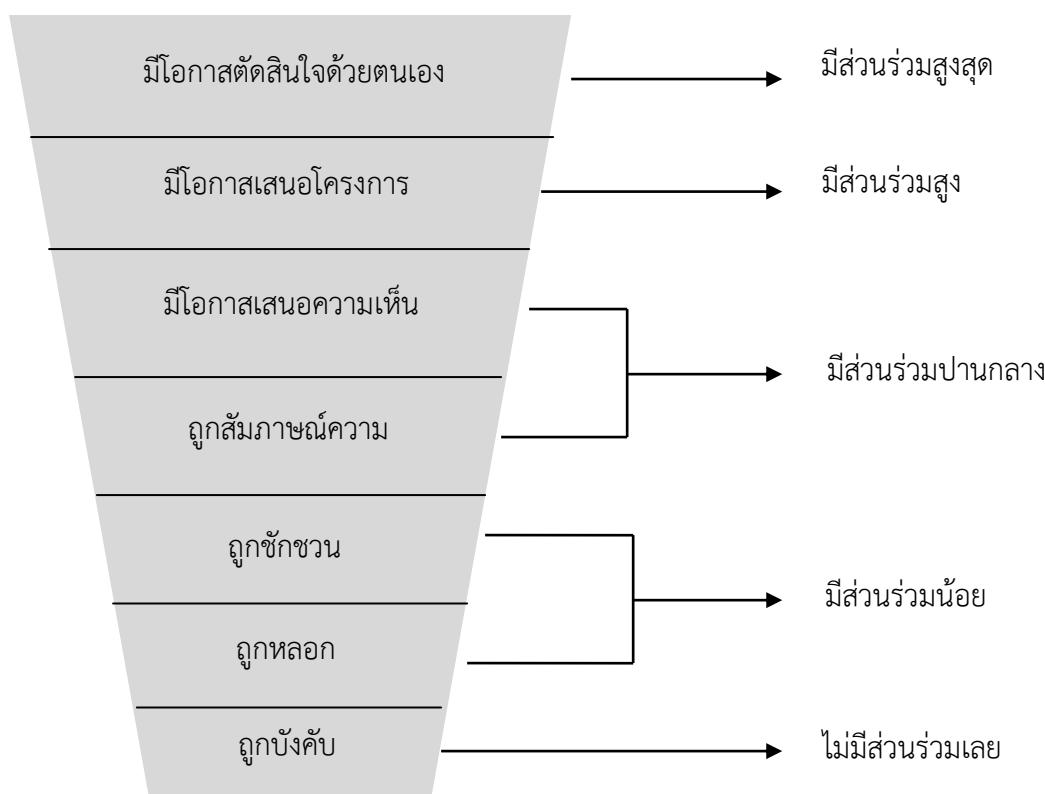
ระดับที่ ๔ สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ลักษณะการมีส่วนร่วมในชนิดนี้ จะปรากฏว่า ปัญหาความต้องการและเสียงเรียกร้องของประชาชนจะได้รับการเอาใจใส่ขึ้นบ้าง กล่าวคือ ผู้ที่จะวางโครงการจะต้องสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนด้วยการเรียกประชุม สอบถาม สัมภาษณ์ แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้าน คืออะไร ควรจะแก้ไขด้วยวิธีใด จะวางแผนอย่างไร และจะปฏิบัติตามแผนอย่างไร ซึ่งยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ

ระดับที่ ๕ มีโอกาสเสนอความคิดเห็น ในระดับนี้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการวางโครงการและดำเนินการตามโครงการ แต่การตัดสินใจยังเป็นส่วนราชการอยู่

ระดับที่ ๖ โอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนมีโอกาสในการตัดสินใจว่าปัญหาของตนเองคืออะไร จะแก้ไขอย่างไร วิธีใดที่ดีที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ ๗ มีโอกาสในการตัดสินใจ ซึ่งในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจทุกเรื่องตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติแผนและการประเมินผลโครงการ

ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมของปรีดี ไชติช่วงและคณะ สามารถสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๕ ระดับการมีส่วนร่วมของปรีดี ไชติช่วงและคณะ

นอกจากนั้น นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ระดับ ๘ ขั้นตอน ดังตารางระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้^{๓๘}

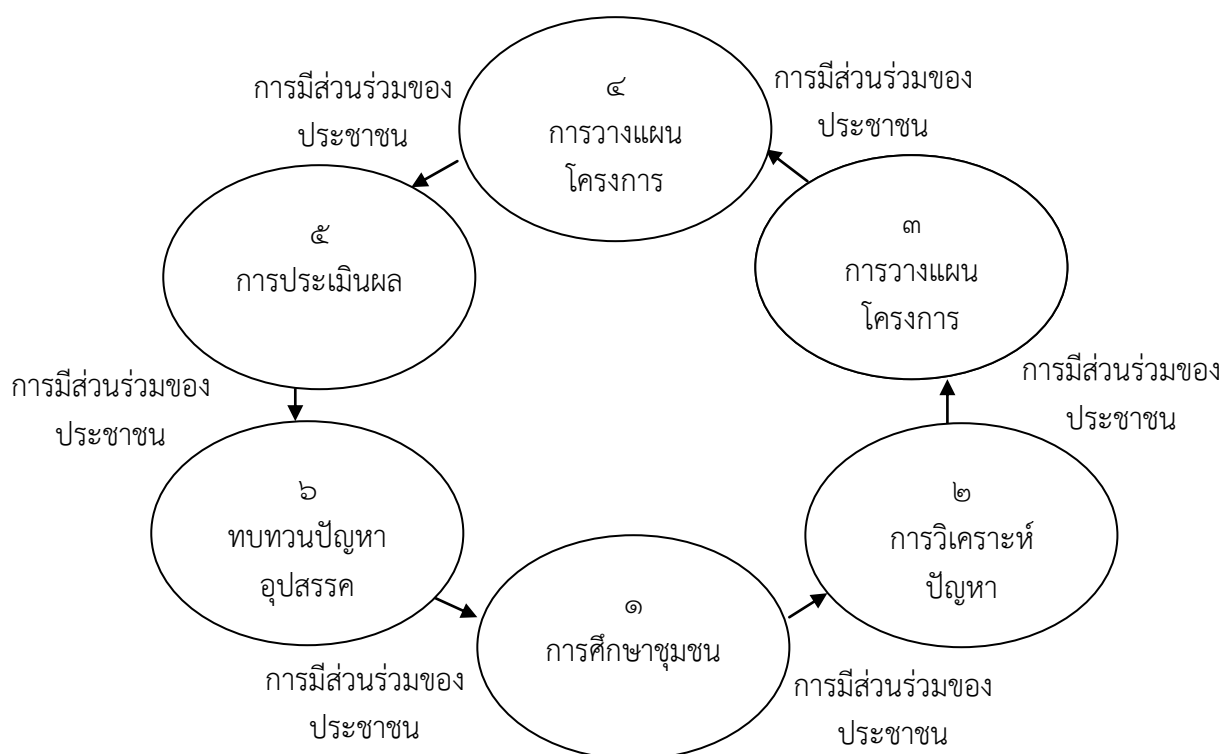
ตารางที่ ๒.๔ : ระดับการมีส่วนร่วมของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา

ระดับการมีส่วนร่วม	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น	๘) ประชาชนคือผู้กำหนดสิ่งที่ต้องการ และร่วมกันจัดการ
	๗) ประชาชนได้ “ควบคุม” “บางส่วน”
	๖) ประชาชนและรัฐมีส่วนร่วมเท่ากัน (โดยรัฐถือว่าประชาชนเป็น “หุ้นส่วน”)
ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง	๕) รัฐให้ประชาชนเข้าร่วมได้บางเรื่อง เช่น เป็นที่ปรึกษา, เข้าเป็นกรรมการ (แต่งเพียงส่วนน้อย)
	๔) ประชาชนได้รับการปรึกษา (โดยมีการถามความต้องการบ้าง)
ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม	๓) รัฐบอกให้ทราบว่า “มีอะไรบ้าง”
	๒) รัฐคือผู้จัดการให้
	๑) รัฐคือผู้กำหนด (คิดให้แทน)

การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงหรือการมีส่วนร่วมระดับมากในทุกขั้นตอนจะนำไปสู่ความสำเร็จ เพราะเป็นการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในกระบวนการพัฒนาชุมชนว่าเป็นการพัฒนาของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน และอุทิศตนให้กับการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ ดังนั้นนอกจากการพัฒนาชุมชนทุกขั้นตอนจะต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตามลำดับแล้วยังต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอีกด้วย ดังปรากฏในภาพ ดังนี้^{๓๙}

^{๓๘} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔-๑๖.

^{๓๙} สนธยา พลศรี, การพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๐๓ - ๒๐๔.

แผนภาพที่ ๒.๖ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ สนธยา พลศรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาชุมชน จึงมาจากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนรวมกันโดยมีแนวคิดที่สำคัญ คือ ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน เห็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาชุมชน ไม่ใช่ด้วยการดำเนินงานโดยภาครัฐ ภาคประชาชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนเพียงฝ่ายเดียว โดยต้องให้ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทั้งการมีส่วนร่วมของบุคคล การรวมกันเห็นกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย ส่วนหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนหรือหน่วยงานอื่นๆ เป็นผู้เข้ามาร่วมสนับสนุนส่งเสริมเพื่อรวมพลังกันพัฒนาชุมชนเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนนี้จะสร้างเสริมให้ประชาชนเกิดความรัก ความหวงแหนชุมชนของตนเอง อันจะทำให้เกิดจิตสำนึกความเป็นชุมชนและความรู้สึกเห็นเจ้าของชุมชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ

อรรถัย ก็กผล ได้กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้^{๔๐}

ตารางที่ ๒.๕ : แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)	รับฟังความคิดเห็น (Consult)	เข้ามามีบทบาท (Involve)	สร้างความร่วมมือ (Collaborate)	เสริมพลังอำนาจ (Empower)
เป้าหมาย :	เป้าหมาย :	เป้าหมาย :	เป้าหมาย :	เป้าหมาย :
เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา	เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหาพัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ

ทั้งนี้สามารถนำแนวคิดที่เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม ดังกล่าวข้างต้น มาสรุปเป็นตารางได้ ดังตารางที่ ๒.๖

ตารางที่ ๒.๖ : แสดงแนวคิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม อรรถัย ก็กผล

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ถวิลวดี บุรีกุล, (๒๕๕๐, หน้า ๒)	๑. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด ๒. ระดับเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๓. ระดับของการให้คำปรึกษา ๔. ระดับการวางแผนร่วมกัน ๕. ระดับการร่วมปฏิบัติ ๖. ระดับการร่วมตรวจสอบ ติดตามประเมินผล ๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุด

^{๔๐} อัมพร ชำรงลักษณ์ บรรณาธิการ, การบริหารปกครองสาธารณะ (Public Governance) การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ ๒๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๙๗.

ตารางที่ ๒.๖ : แสดงแนวคิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมอรรถัย กักผล (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ปรีดี โชติช่วง และคณะ, (๒๕๓๖, หน้า ๑๑๐ - ๑๑๒.)	เรียงลำดับจากระดับน้อยไปหาระดับมาก ดังนี้ ระดับที่ ๑ ถูกบังคับให้ร่วม ระดับที่ ๒ ถูกหลอกให้ร่วม ระดับที่ ๓ ถูกชักชวนให้เข้าร่วม ระดับที่ ๔ สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ระดับที่ ๕ มีโอกาสเสนอความคิดเห็น ระดับที่ ๖ โอกาสเสนอโครงการ ระดับที่ ๗ มีโอกาสในการตัดสินใจ
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, (๒๕๔๗, หน้า ๑๔-๑๖)	แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ระดับ ๘ ขั้นตอน คือ ๑) ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมมี ๓ ขั้นตอน คือ ๑. รัฐคือผู้กำหนด (คิดให้แทน) ๒. รัฐคือผู้จัดการให้ ๓. รัฐบอกให้ทราบ “มีอะไรบ้าง” ๒) ระดับประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง มี ๒ ขั้นตอน คือ ๔. ประชาชนได้รับการปรึกษา ๕. รัฐให้ประชาชนเข้าร่วมได้บางเรื่อง ๓) ระดับประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มี ๓ ขั้นตอน คือ ๖. ประชาชนและรัฐมีส่วนร่วมเท่ากัน ๗. ประชาชนได้ “ควบคุม” “บางส่วน” ๘. ประชาชนคือผู้กำหนดสิ่งที่ต้องการและร่วมกันจัดการ
สนธยา พลศรี, (๒๕๕๖, หน้า ๒๐๓ -๒๐๔)	๑) การศึกษาชุมชน ๒) การวิเคราะห์ปัญหา ๓) การวางแผนโครงการ ๔) การวางแผนโครงการ ๕) การประเมินผล ๖) ทบทวนปัญหาอุปสรรค
อัมพร อารงลักษณ์ บรรณาธิการ, (๒๕๕๖, หน้า ๙๗)	๑) ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ๒) ระดับรับฟังความคิดเห็น (Consult) ๓) ระดับเข้ามามีบทบาท (Involve) ๔) ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) ๕) ระดับเสริมพลังอำนาจ (Empower)

เมื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการหลายท่านแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่าระดับของการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น ๓ ระดับ ๘ ขั้นตอน อันได้แก่

ระดับที่ ๑ (ระดับต่ำ) ประชาชนไม่มีส่วนร่วมมี ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ผู้อื่นเป็นผู้กำหนด (ผู้อื่นคิดให้แทน) *ระดับ ต่ำที่สุด

๒. ผู้อื่นเป็นผู้จัดการให้

๓. ผู้อื่นบอกกล่าวให้ทราบ

ระดับที่ ๒ (ระดับปานกลาง) ระดับประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง มี ๒ ขั้นตอน คือ

๔. มีการขอรับคำปรึกษา

๕. มีการให้ผู้อื่นเข้าร่วมได้บางเรื่อง

ระดับที่ ๓ (ระดับสูง) ระดับประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มี ๓ ขั้นตอน คือ

๖. มีให้มีส่วนร่วมเท่าๆกัน

๗. ให้ผู้มีส่วนได้-เสีย ควบคุมได้บางส่วน

๘. ผู้มีส่วนได้เสียสามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการและร่วมกันจัดการ *ระดับ สูงที่สุด

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๒.๑ ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) หมายถึง “สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน รวมทั้งกำลังจากมนุษย์ด้วย” ^{๔๑}

ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ เช่น แสงอาทิตย์ อากาศ น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า หิน แร่ และมนุษย์ บางชนิดมีความสวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ^{๔๒}

๒.๒.๒ ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

จากความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เรียกว่า “ทรัพยากรธรรมชาติ” นั้นคือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งของปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ

๑.๑) เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งวัตถุดิบในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย มนุษย์นำไม้ หิน หินทราย มาก่อสร้างบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ

^{๔๑} ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://local.envirionnet.in.th/formal_data๒.php?id=๗๑, [๒ เม.ย.๕๙].

^{๔๒} สวัสดิ์ โนนสูง, ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

๑.๒) เป็นแหล่งอาหาร ไม่ว่าจะเป็น พืช สัตว์

๑.๓) เป็นแหล่งที่มาเครื่องนุ่งห่ม ในอดีตมนุษย์ใช้ใบไม้เป็นเครื่องปกปิดร่างกาย ในปัจจุบันนำเส้นใยจากธรรมชาติ เช่น เส้นไหม ฝ้าย มาถักทอเป็นเสื้อผ้าปกปิดร่างกาย

๑.๔) เป็นแหล่งที่มาของยารักษาโรค วิวัฒนาการจากการเก็บส่วนต่าง ๆ ทั้งของพืช และสัตว์มารักษาโรค ที่รู้จักกันในชื่อของ “สมุนไพร” ต่อมาก็ได้ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นมาเปลี่ยนสมุนไพรเป็นยาแผนปัจจุบัน ในประเทศไทยมีพืชที่สามารถใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรคในท้องถิ่นมากกว่า ๗๗๙ ชนิด (สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย, ๒๕๔๓)

๒) เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตที่มนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นขาดไม่ได้ ได้แก่ อากาศ น้ำ

๓) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิต หรือเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรม เช่น การผลิตกระดาษต้องใช้เยื่อไม้ น้ำ น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นวัตถุดิบ

๔) ความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ บ่งชี้ถึงความเจริญทางเศรษฐกิจ และความเจริญของสังคมมนุษย์

๕) มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรง เช่น ทรัพยากรพลังงาน แร่ อัญมณีที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือโดยทางอ้อม เช่น เป็นสถานที่ท่องเที่ยว พักผ่อน หย่อนใจ นำรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศ

๖) มีความสำคัญด้านวิชาการ ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์

๗) มีความสำคัญต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศทั้งระบบนิเวศบนบก ระบบนิเวศทางน้ำ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้มีประโยชน์ต่อองค์ประกอบของผู้ผลิตที่ต้องสร้างอาหารเลี้ยงสิ่งมีชีวิตบนโลกใบนี้ เป็นต้น

๘) มีความสำคัญต่อการหมุนเวียน หรือวัฏจักรของแร่ธาตุและสารอาหารในระบบนิเวศ

๒.๒.๓ ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากร เป็น ๑ ใน ๔ ของมิติทางสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรแบ่งเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งเรียกว่า “ทรัพยากรธรรมชาติ” และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น ทรัพยากรธรรมชาติมีมากมายหลายชนิด หลายประเภท สามารถแบ่งตามการนำมาใช้งานทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource) ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติสามารถแบ่งตามการนำมาใช้งานและผลที่เกิดขึ้นได้ ๓ ประเภท ดังนี้

๑) ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมด

ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดหรือไม่สูญหาย (inexhaustible natural resources) ทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้ ได้แก่ บรรยากาศ น้ำในวัฏจักร แสงอาทิตย์ เป็นต้น ลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติในประเภทนี้ แบ่งได้เป็น ๒ ชนิด ดังนี้

๑.๑) บรรยากาศ (atmosphere) ในบรรยากาศประกอบไปด้วยอากาศซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมีชีวิต นอกจากนั้นยังมีความชื้น อุณหภูมิ และการเคลื่อนไหวของมวลอากาศ รวมเรียกว่า “ภูมิอากาศ (climate)” ซึ่งมีความสำคัญต่อลักษณะของดิน พืชพันธุ์ และสภาพอื่น ๆ ของสิ่งมีชีวิตบนพื้นผิวโลก ดังนั้นบรรยากาศจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลต่อทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ บรรยากาศจะหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องกันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จึงจัดบรรยากาศอยู่ในทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ไม่หมด

๑.๒) น้ำที่อยู่ในวัฏจักร (water in cycle) น้ำที่อยู่ในวัฏจักรจะหมุนเวียนเปลี่ยนไปจากสภาพหนึ่งไปเป็นอีกสภาพหนึ่งเรื่อยไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด เช่น จากฝน หิมะ ลูกเห็บตกลงสู่พื้นดิน บางส่วนระเหยกลับไปสู่บรรยากาศ บางส่วนไหลซึมลึกลงไปเป็นน้ำใต้ดิน บางส่วนไหลไปตามพื้นผิวดินลงสู่แม่น้ำลำคลองออกสู่ทะเลมหาสมุทร และกลับระเหยกลายเป็นไอน้ำอยู่ในบรรยากาศและจับตัวเป็นก้อนเมฆตกลงมาเป็นฝนอีก การหมุนเวียนของน้ำแบบนี้จึงไม่มีที่สิ้นสุด มีอยู่ตลอดไป

๒) ทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้ทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้หรือรักษาไว้ได้ (replaceable and maintainable natural resources) แบ่งได้ดังนี้

๒.๑) น้ำที่อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง (water in place) หมายถึง น้ำที่อยู่ในที่เฉพาะแห่ง เช่น น้ำในภาชนะ น้ำในเขื่อน เมื่อใช้ไปเรื่อย ๆ ปริมาณจะลดลง แต่จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นได้เมื่อเกิดฝนตก น้ำที่อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งเมื่อใช้แล้วก็จะหมดไป แต่สามารถที่จะหามาทดแทนใหม่ได้

๒.๒) ดิน (soil) หมายถึง เนื้อดินที่เป็นที่อยู่อาศัยของพืช เป็นแหล่งสะสมแร่ธาตุอาหารที่จำเป็นสำหรับพืช เพราะเหตุที่อาหาร เครื่องนุ้กนวม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ส่วนมากมาจากพืชซึ่งเจริญเติบโตมาจากดินหรือได้จากสัตว์ซึ่งกินพืช ดินจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิต แต่ดินเกิดทดแทนตามธรรมชาติได้ช้ามาก กว่าจะได้เนื้อดินหนา ๑ นิ้ว ธรรมชาติต้องใช้เวลารสร้างถึง ๑๐๐ ปี ๑,๐๐๐ ปี เป็นอย่างน้อย อย่างไรก็ตามถึงดินจะเกิดได้ช้าแต่มนุษย์ก็สามารถดูแลรักษาดินให้คงมีคุณภาพเหมือนเดิมได้โดยการใส่ปุ๋ยหรือการใช้ประโยชน์จากดินอย่างถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์ เพราะฉะนั้นลักษณะสมบัติของดินในแง่ของทรัพยากรธรรมชาติแล้วจัดเป็นประเภทที่สามารถรักษาให้คงอยู่ได้ (maintainable) มากกว่าการเกิดขึ้นทดแทน (replaceable)

๒.๓) ป่าไม้ (forest) ทรัพยากรป่าไม้นับว่ามีความสำคัญมากในแง่ของการอนุรักษ์ดิน น้ำ และสัตว์ป่า ซึ่งอำนวยความสะดวกให้มนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากป่าไม้สามารถขึ้นทดแทนโดยธรรมชาติ หรือการปลูกให้เป็นป่ามาใหม่ได้ ป่าไม้จึงถูกจัดอยู่ในทรัพยากรธรรมชาติพวกที่เกิดขึ้นทดแทนและรักษาให้คงอยู่ได้

สวัสดิ์ โนนสูง ^{๔๓} ได้อธิบายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ไว้ว่า

ป่า ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ป่าไม้ หมายถึง ที่ดินที่ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ครอบครองตามกฎหมายที่ดิน

^{๔๓} สวัสดิ์ โนนสูง, ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๓), หน้า ๗๓.

ป่าไม้ (Forest) หมายถึง บริเวณที่มีต้นไม้หลายชนิด ขนาดต่างๆ ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และกว้างใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อแสงแดด ลม ในบริเวณนั้น เช่น ความเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ มีสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตอื่นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

๒.๔) ทุ่งหญ้า (rangeland) หมายถึง พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่ส่วนใหญ่มีพืชวงศ์หญ้า และพืชพันธุ์อื่นๆ ขึ้นอยู่เองตามธรรมชาติ มักเป็นที่ที่มีฝนตกน้อย ใช้เป็นที่หากินของสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า เป็นที่เหมาะสมแก่การดำเนินการจัดการโดยอาศัยพื้นฐานทางนิเวศวิทยามากกว่าพื้นฐานทางการเกษตร และใช้ประโยชน์แบบเอนกประสงค์ทุ่งหญ้าเช่นเดียวกับป่าไม้ จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นทดแทน และรักษาให้คงอยู่ได้

๒.๕) สัตว์ป่า (wildlife)

๒.๖) ทรัพยากรกำลังงานมนุษย์ (human resources) กำลังงานมนุษย์จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทหนึ่ง มนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติตามกฎของธรรมชาติ มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ชาติและต่อสังคม โดยอาศัยกำลังงานที่มีอยู่ในตัวมนุษย์และกำลังที่ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ กำลังงานมนุษย์แบ่งออกได้เป็น ๒ ทางคือ กำลังงานทางร่างกายและกำลังทางจิต (body and spirit) กำลังงานทางร่างกาย ได้แก่ ความแข็งแรงของร่างกาย ส่วนกำลังทางจิต ได้แก่ การนึกคิดและการใช้เหตุผล การจินตนาการ ถ้ามนุษย์มีความเป็นอยู่ดี มีการศึกษา อนามัยดี มีความรู้ ความชำนาญและประกอบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือรู้จักใช้ทรัพยากรอื่น ๆ อย่างชาญฉลาดแล้วย่อมทำให้กำลังงานที่ต้องสูญเสียไปลดน้อยลงและสามารถใช้กำลังงานให้เป็นประโยชน์แก่งานในทุก ๆ ด้านได้อย่างเต็มที่ กำลังงานมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่ควรจะได้มีการอนุรักษ์และจัดการใช้ประโยชน์ให้เหมาะสม

๓) ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป

ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป (exhaustible natural resources) ทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้จำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ให้สามารถมีใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้ ได้แก่

๓.๑) ทรัพยากรแร่ธาตุ

๓.๒) ทรัพยากรพลังงาน

๓.๓) ที่ดินในสภาพธรรมชาติ (land in natural condition) ได้แก่ สถานที่ใช้ศึกษาธรรมชาติและสถานที่วิเวกห่างไกลผู้คน (wilderness area) หากสถานที่เหล่านี้ถูกทำลายจะไม่สามารถสร้างมาทดแทนใหม่ได้ ประเทศที่เจริญมีวัฒนธรรมสูงยิ่งมีความจำเป็นในการที่จะรักษาสภาพธรรมชาติที่ไม่เคยถูกรบกวนมาก่อนไว้สำหรับศึกษาหาความรู้ตามธรรมชาติ มีไว้สำหรับคุณค่าทางจิตใจ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นมาใหม่ได้เพราะมีลักษณะสมบัติเฉพาะตัว (unique) เช่น น้ำตก หน้าผา จุดเด่นตามธรรมชาติต่างๆ

ทรัพยากรธรรมชาติ^{๔๔} หมายถึง สิ่งต่างๆ (สิ่งแวดล้อม) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทุ่งหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน และกำลังแรงงานมนุษย์ เป็นต้น

โดยค่านิยามแล้ว จะเห็นได้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทนั้น จะเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งแวดล้อมทุกชนิดไม่เป็นทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด ซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ว่า การที่จะจำแนกสิ่งแวดล้อมใดๆ เป็นทรัพยากรธรรมชาตินั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ

ประการแรก เกิดจากความต้องการของมนุษย์ที่จะนำสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ถ้ายังไม่นำมาใช้ก็เป็นสิ่งแวดล้อม แต่ถ้านำมาใช้ประโยชน์ได้ ก็จะกลายเป็นทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ

ประการที่สาม สภาพภูมิศาสตร์และความห่างไกลของสิ่งแวดล้อม ถ้าอยู่ไกลเกินไป คนอาจไม่นำมาใช้ ก็จะไม่สามารถแปรสภาพเป็นทรัพยากรธรรมชาติได้

นอกจากนี้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มคละกันไป โดยอยู่ร่วมกันอย่างมีกฎ ระบบ ข้อบังคับ ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และทั้งที่มนุษย์กำหนดขึ้นมา การอยู่เป็นกลุ่มของสรรพสิ่งเหล่านี้ จะแสดงพฤติกรรมร่วมกันภายในขอบเขต และแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มออกมาอย่างชัดเจน กลุ่มของสรรพสิ่งเหล่านี้จะเรียกว่า ระบบนิเวศ หรือระบบสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

เครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งที่จะมีผลทำให้การจัดการหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จก็คือกฎหมาย ทั้งนี้เพราะต้องอาศัยกฎหมายเพื่อการกำหนดนโยบายการจัดการให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักความสมดุลของธรรมชาติ มีความสอดคล้องกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ วิธีการ ประสานงานขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และในขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบและข้อกำหนดอย่างชัดเจนด้วย

เดิมที่ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพียงฉบับเดียวที่ครอบคลุมเรื่องการแก้ไขปัญหามลพิษทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๘ และฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๒๑ แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้มีกลไกที่เป็นระบบที่จะช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแผนที่ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีไปสู่ภาคปฏิบัติที่ได้ผลขาดความต่อเนื่องในการติดตามตรวจสอบโครงการที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว ขาดอำนาจในการลงโทษและการบังคับใช้มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และประเด็นที่สำคัญก็คือไม่มีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมที่จะต้องรับภาระในการแก้ไข นอกจากนี้ ยังไม่เปิดโอกาสให้มีการจัดทำเครือข่ายการทำงานด้านการแก้ไขปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้มีการผนึกกำลังระหว่าง

^{๔๔} สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”, [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://kanchanapisek.or.th/kpb/sub/book=๑๙&chap=๑&page=t๑๙-๑-infodetail๐๒.html>. [๑ เม.ย. ๒๕๕๙].

ภาครัฐบาล เอกชนและองค์กรเอกชนอย่างมีระบบ รวมทั้งยังไม่ได้ มีการกระจายอำนาจออกไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้เพียงพอด้วย

ปัจจุบันมีการตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นกฎหมายที่จะเอื้ออำนวยต่อการควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้มีผลทำให้เกิดมาตรการ การดำเนินงานต่าง ๆ อาทิเช่น การปรับปรุงองค์กรให้มีเอกภาพทั้งในการกำหนดนโยบายและแผนการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการควบคุมมลพิษ การกระจายอำนาจการบริหารและการ จัดการด้านสิ่งแวดล้อมออกสู่จังหวัดและ

ท้องถิ่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานควบคุมมลพิษจาก แหล่งกำเนิดการพิจารณาและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนและหลังโครงการพัฒนา การกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชนและเอกชน ที่จะมีส่วนร่วมในการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การนำมาตราการด้านการเงินการคลังมาใช้เป็นมาตรการ ส่งเสริมเพื่อให้เป็นแรงจูงใจ และมาตรการบังคับให้ส่วนราชการท้องถิ่น องค์กรเอกชน และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการ "ผู้ก่อให้เกิดมลพิษ ต้องมีหน้าที่เสีย ค่าใช้จ่าย" การกำหนดหรือจำแนกพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดย เร่งด่วน เพื่อการคุ้มครอง อนุรักษ์และควบคุมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่ง การต้องชดใช้ค่าเสียหายหรือสินไหมทดแทนกรณีทำให้เกิดการแพร่กระจายมลพิษ และการเพิ่ม บทลงโทษในการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นด้วย ทั้งในรูปของการปรับและการระวางโทษ จำคุก เป็นต้น

๒.๒.๔ ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษามีนักวิชาหลายคนได้ให้ความหมายของคำ ว่า “การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ดังต่อไปนี้^{๔๕}

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง วิธีการดำเนินการ หรือวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ ทรัพยากรธรรมชาติดำรงอยู่ มีเพิ่มขึ้น หรือไม่ถูกทำลายจนเกินขอบเขต ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ไม่ ว่าจะเป็นการป้องกัน การรักษา การอนุรักษ์ หรือการแก้ไขก็ตาม เป็นการทำให้ทรัพยากรคงอยู่ มี เพิ่มขึ้นหรือไม่ถูกทำลาย

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “การจัดการตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Management หมายถึง การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งคำว่า การดำเนินงานอย่างมี ประสิทธิภาพนั้น รวมถึงการจัดการ การเก็บรักษา ซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด อีกทั้งการสงวน เพื่อให้สิ่งที่ดำเนินการนั้นสามารถให้ผลยั่งยืน (Sustained Yields) ต่อมวลมนุษยและธรรมชาติ

เหตุที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

^{๔๕} จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ, การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗.

๑. ต้องการให้มีทรัพยากรธรรมชาติสำหรับมนุษย์ได้ใช้สอย และพึงพาในการดำรงชีวิต ทั้งโดยปัจจัย ๔ ความสะอาดสบายและความปลอดภัยของชีวิต

๒. การจัดการนั้นมุ่งหวังที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติที่ประกอบกันอยู่ภายในระบบมี ศักยภาพในการให้ผลแบบยั่งยืนอย่างถาวร และเป็นไปด้วยความมั่นคง

๓. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติจะบรรจุแนวทางปฏิบัติในการควบคุมของเสีย (Waste) มิให้เกิดขึ้นภายในระบบสิ่งแวดล้อม เพราะถ้าเกิดปัญหาแล้วจะทำให้สต็อกของทรัพยากร นั้นมีศักยภาพในการผลิตลดลง ซึ่งสุดท้ายอาจจะต้องเผชิญการขาดแคลนทรัพยากรในอนาคตอีกทั้ง อาจมีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นภายในระบบนั้น ๆ ด้วย

๔. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวแล้ว ได้ยึดหลักการของอนุรักษ์วิธยามา เป็นพื้นฐาน ดังนั้น แนวทางในการดำเนินการจัดการจึงต้องมีการรักษา สงวน ปรับปรุง ซ่อมแซมและ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในสภาพที่ดีตามธรรมชาติ ในสภาพที่กำลังมีการใช้และในสภาพที่ทรุดโทรมร่อยหรอ เพราะการใช้ที่ผ่านมาด้วย ซึ่งเป็นที่คาดหวังได้ว่า ถ้าดำเนินการดังกล่าวแล้วจะทำให้มี ทรัพยากรธรรมชาติใช้สอยชั่วนาน

๕. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นต่อสิ่งใด ระบบใด หรือท้องที่ใด มีความ ต้องการ นอกจากจะเกี่ยวข้องกับการใช้ การกำจัดของเสีย การเพิ่มศักยภาพในการผลิตของสต็อก และการปรับปรุงซ่อมแซมแล้ว ก็ยังคงต้องใช้ให้มีการจัดองค์ประกอบภายในระบบสิ่งแวดล้อมหรือ ระบบนิเวศให้มีชนิด ปริมาณของแต่ละชนิดและสัดส่วนของสิ่งแวดล้อมในระบบให้ได้มาตรฐาน ธรรมชาติที่ทุก ๆ สิ่ง ทุกชีวิตในระบบสามารถอยู่ได้อย่างเป็นสุข ทำให้ระบบนั้น ๆ อยู่ในภาวะสมดุล ตามธรรมชาติ

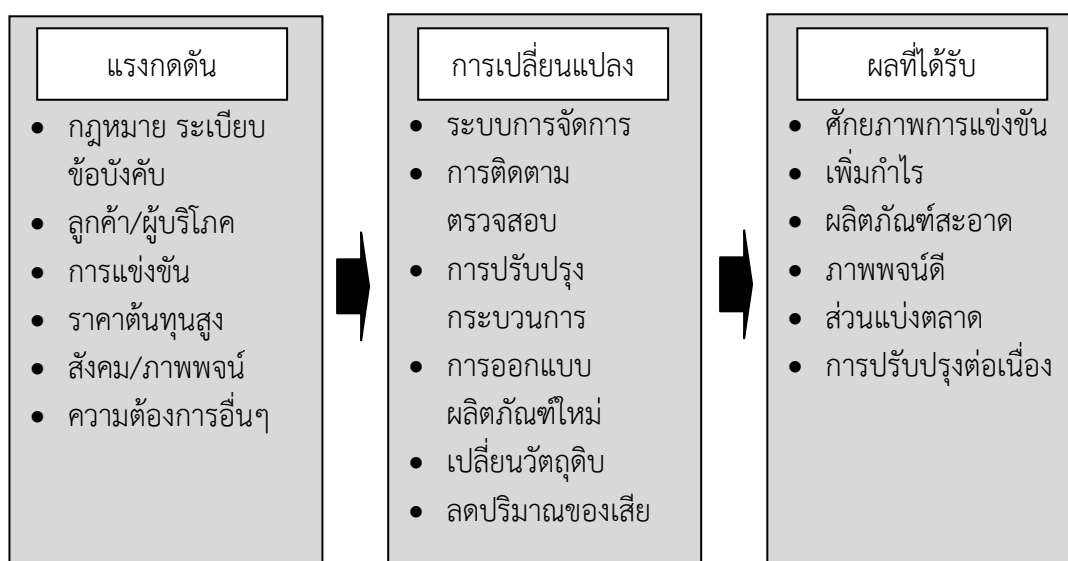
๖. การจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น มีความมุ่งหวังอย่างยิ่งที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของ มนุษย์และสิ่งที่เกี่ยวข้องดีขึ้น คุณภาพชีวิตนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยทางฐานการศึกษา เศรษฐกิจสภาพสังคม เชื้อชาติ สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพภาพทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในท้องที่และสุดท้ายคือความพอใจ ดังนั้น แนวทางดำเนินการจัดการเพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้อง พิจารณาปัจจัยดังกล่าวนี้ด้วย สวัสดิ์ โนนสูง ^{๔๖}กล่าวไว้ว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (Natural resource and environmental management) เป็นการหาแนวทางการใช้ ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์แก่นมนุษย์มากที่สุดโดยไม่ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อม มีแผนงานและ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจตรงกัน ^{๔๗}

ภาพรวมของการใช้มาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกระบวนการผลิตสินค้าและ บริการสามารถเขียนเป็นแผนภูมิให้เห็นได้อย่างชัดเจน ดังนี้ ^{๔๘}

^{๔๖} สวัสดิ์ โนนสูง, ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรีน ติง เฮ้าส์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๓.

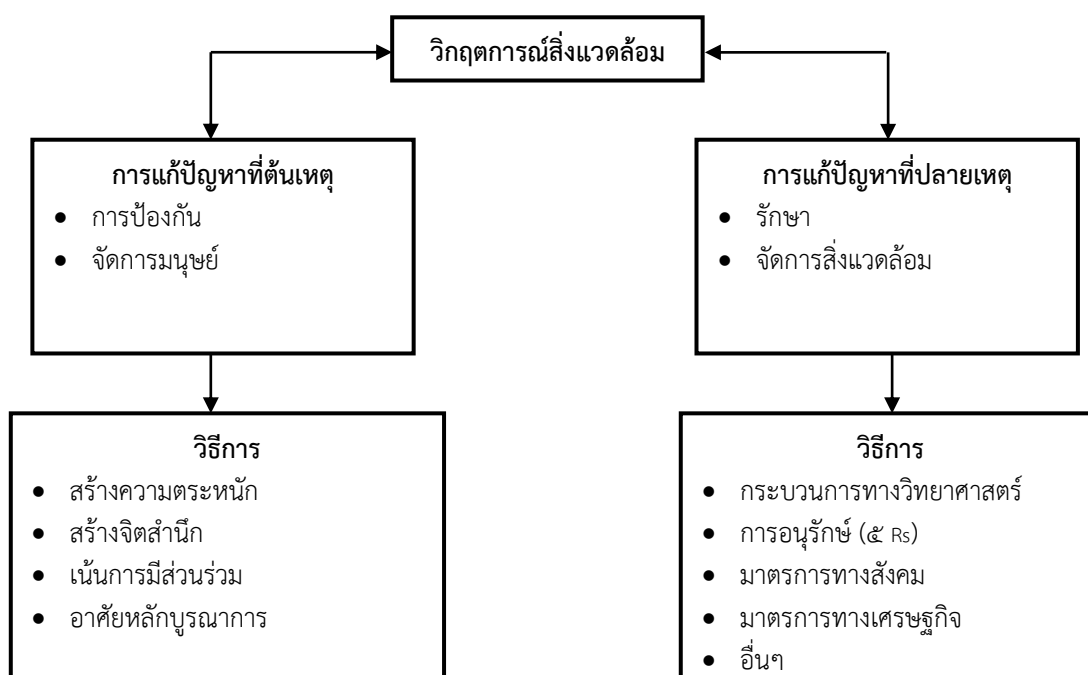
^{๔๗} อำนาจ เจริญศิลป์, การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๖.

^{๔๘} สุภาพ ธีรศาสตร์, ISO ๑๔๐๐๐ มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : สมาคม ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), ๒๕๔๒), หน้า ๓.

แผนภาพที่ ๒.๗ การใช้มาตรฐานในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ
กระบวนการผลิตสินค้าและบริการ

สำหรับหลักการและแนวคิดในการจัดการปัญหามลพิษ รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังนี้^{๔๔}

แผนภาพที่ ๒.๘ แนวคิดในการจัดการปัญหามลพิษ

^{๔๔} มนัส สุวรรณ, การจัดการสิ่งแวดล้อม : หลักการและแนวคิด, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๑.

นอกจากนี้ จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ กล่าวไว้ว่า องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นประกอบด้วยองค์กร ๕ ประเภท อันได้แก่^{๕๐}

๑) องค์กรระดับนโยบายและแผนงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักงานผังเมือง สำนักงานงบประมาณ เป็นต้น

๒) องค์กรระดับปฏิบัติการ เช่น องค์การสวนสัตว์ กรมป่าไม้ กรมประมง กรมชลประทาน กองอนามัยสิ่งแวดล้อม (กรมอนามัย) เป็นต้น

๓) องค์กรให้การศึกษา ฝึกอบรม และเผยแพร่ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ มหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น

๔) องค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ สมาคมวิทยาศาสตร์ทางทะเล ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ เป็นต้น

๕) องค์กรในท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและตำบล เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) คณะกรรมการสภาตำบล (กสต.) คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) เป็นต้น

ทั้งนี้สามารถนำแนวคิดที่เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ดังกล่าวข้างต้น มาสรุปเป็นตารางได้ ดังตารางที่ ๒.๗

ตารางที่ ๒.๗ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
[ออนไลน์]. http://local.environnet.in.th/formal_data๒.php?id=๗๑ , [๒ เม.ย. ๕๙].	๑) ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ๒) มีประโยชน์และสนองความต้องการของมนุษย์ได้ ๓) รวมทั้งกำลังจากมนุษย์ด้วย
สวัสดี โนนสูง, (๒๕๕๓, หน้า ๑)	๑) ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ๒) มีประโยชน์และสนองความต้องการของมนุษย์ได้ ๓) บางชนิดมีความสวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

^{๕๐} จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ, การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๙ - ๑๒.

ตารางที่ ๒.๗ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สวัสดี โนนสูง, (๒๕๕๓, หน้า ๗๓)	<p>๑) ป่า ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ป่าไม้ หมายถึง ที่ดินที่ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ครอบครองตามกฎหมายที่ดิน</p> <p>๒) ป่าไม้ (Forest) หมายถึง บริเวณที่มีต้นไม้หลายชนิด ขนาดต่างๆ ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นและกว้างใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อแสงแวดล้อมในบริเวณนั้น</p>
สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน, [ออนไลน์], [๒ เม.ย. ๕๙].	<p>๑) ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่างๆ (สิ่งแวดล้อม) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ</p> <p>๒) และมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้</p>
จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ, (๒๕๔๕, หน้า ๗)	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง วิธีการดำเนินการ หรือวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติดำรงอยู่ มีเพิ่มขึ้น หรือไม่ถูกทำลายจนเกินขอบเขต
อำนาจ เจริญศิลป์, (๒๕๔๓, หน้า ๒๖)	<p>๑) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>๒) การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การจัดหา การเก็บรักษา ซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด อีกทั้งการสงวนเพื่อให้สิ่งที่ดำเนินการนั้นสามารถให้ผลยั่งยืน (Sustained Yields) ต่อมวลมนุษย์และธรรมชาติ</p>
จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ, (๒๕๔๕, หน้า ๙-๑๒)	<p>องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั้นประกอบด้วยองค์กร ๕ ประเภท อันได้แก่</p> <p>๑) องค์กรระดับนโยบายและแผนงาน</p> <p>๒) องค์กรระดับปฏิบัติการ</p> <p>๓) องค์กรให้การศึกษา ฝึกอบรม และเผยแพร่</p> <p>๔) องค์กรเอกชน</p> <p>๕) องค์กรในท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและตำบล</p>

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม

๒.๓.๑ ความหมายของประชาสังคม

คำว่า “ประชาสังคม” (Civil Society) เป็นคำใหม่สำหรับสังคมไทย สุรพงษ์ ชัยนาม ได้นำคำนี้มาใช้ในหนังสือวิชาการภาษาไทยในปี พ.ศ.๒๕๒๕ เพื่ออธิบายถึงแนวทางอันโตนิโอ กรัมสกี แต่ในขณะนั้น สังคมไทยยังไม่ให้ความสำคัญแนวคิดนี้มากนัก คำนี้ได้รับการกล่าวถึงในการอภิปรายในวงวิชาการในช่วงที่ผ่านมา เมื่อไม่นานมานี้ มีความพยายามที่จะนิยามความหมายของคำนี้ให้เข้ากับบริบทของไทย มีการแปลความหมายอย่างหลากหลายเพื่อที่จะนำเสนอต่อสังคมไทย^{๕๑}

คำว่า “ประชาสังคม” หมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกัน มีการรวมกลุ่มกันหรืออยู่ห่างกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีเรื่องจิตใจเข้ามาด้วย มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ในการกระทำการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างจะเรื่องใดก็แล้วแต่ และมีการจัดการในระดับกลุ่ม^{๕๒}

ประชาสังคมได้มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ว่า^{๕๓} “ประชาสังคม คือ กลุ่มคนที่รู้สึกตัวเองเป็นกลุ่มเดียวกันหรือเป็นพวกเดียวกัน ในธรรมชาติของมนุษย์ การที่จะเป็นประชาสังคมได้นั้น ประการที่หนึ่ง จะต้อง identify ร่วมกันได้ว่าเราเห็นพวกเดียวกัน ประการที่สอง เรามีความสัมพันธ์โดยไม่รู้จักรัน อาศัยบนฐานของสิทธิ ต้องมีสิทธิบางอย่าง เราต้องยอมรับสิทธิบางอย่างของกันและกัน จึงนับว่าเป็นประชาสังคม ต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย ๒ ประการนี้

ประชาสังคมหรือบางครั้งจะเรียกว่า ภาคประชาชน ซึ่งหมายถึง กลุ่มปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ ชนชั้นต่างๆ ที่มีแนวคิด อุดมการณ์ร่วมกัน มารวมตัวร่วมมือ มีความสนใจในการเข้าร่วมในพื้นที่การเมืองสาธารณะ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ตามอุดมการณ์แนวคิดขององค์การประชาสังคม...^{๕๔} ประชาสังคม หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบันและชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ (State) กับปัจเจกชน โดยเน้นจุดของประชาสังคม ได้แก่ ไม่ชอบ และไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐและมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่มีความสามารถขึ้นนำกำกับและคัดค้านรัฐได้พอสมควร ไม่ชอบลัทธิปัจเจกชนนิยมสุดขั้ว ซึ่งส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัว ต่างคนต่างอยู่แก่งแย่งแข่งขันกันจนไม่เห็นประโยชน์ส่วนรวม หากแต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่

^{๕๑} ศุภวัณณ์ พลายน้อย, การตอบสนองต่อภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของภาคประชาสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : หจก. วศินการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

^{๕๒} ประเวศ วะสี, ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๑), หน้า ๖.

^{๕๓} ชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุวดี คาคการณ์ไกล บรรณาธิการ, ประชาสังคม ทัศนคติในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖.

^{๕๔} ภรภัทร พิมพ์ และ นุศจี ทวีวงศ์ บรรณาธิการ, วารประชาชน การสร้างธรรมาภิบาลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด, มปป), หน้า ๔๑.

ปฏิเสศการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วนเฉพาะกลุ่ม^{๕๕} และยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านได้กล่าวถึงประชาสังคมไว้ดังนี้

ประชาสังคม หมายถึงทุกส่วนของสังคมโดยรวมภาครัฐ ภาคประชาชนด้วย ถือว่าทั้งหมดเป็นประชาสังคมที่แตกต่างจากความหมายแบบตะวันตกที่แยกออกมาจากภาครัฐ แต่หมายถึงทุกฝ่ายที่เข้ามาเป็นหุ้นกัน สังคมจึงถือเป็นความสำเร็จของโลกยุคใหม่ ประชาสังคมก่อให้เกิดระบอบความจำเป็นที่คนสามารถพึ่งพาได้ แทนที่จะตกอยู่ภายใต้สภาพการณ์ทางธรรมชาติที่มีความขัดแย้งกัน^{๕๖}

ประชาสังคม หมายถึง พลังทางสังคมที่มาจากทุกภาคส่วนอาชีพ ทุกระดับรายได้ ทุกภูมิภาคของประเทศ หากแม้ว่าสังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง นักรูทกิจ พ่อค้า ประชาชน นักศึกษา และปัญญาชนก็จะสามารถร่วมผลักดันสังคมและปัญหาต่างๆ ที่เป็นพื้นฐาน สังคมก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้^{๕๗}

ประชาสังคม หมายถึง การรวมตัวกันของประชาชนจากทุกภาคส่วนของสังคมจำนวนหนึ่งที่มีความคิด มีจิตสำนึกร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกัน ก่อให้เกิดกลุ่มองค์กร สถาบัน ในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการกระทำการบางอย่างเกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่ม พัฒนาและฟื้นฟูชุมชนและสังคมของตน และพัฒนาศักยภาพของบุคคล ชุมชน และสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้การจัดการที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย^{๕๘}

ทั้งนี้ ประชาสังคม จะก่อให้เกิด "อำนาจที่สาม" นอกเหนือจาก อำนาจอธิปไตย และอำนาจธุรกิจ อำนาจที่สามนี้อาจไม่ต้องการคนจำนวนมาก แต่เป็นกลุ่มเล็กน้อย กระจายกระจายและอาจมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ (Civic Network) การรวมตัวกันนั้น อาจไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกัน แต่สามารถสื่อสารกันได้เกิดเป็นองค์กรขึ้น (Civic Organization) ซึ่งอาจเป็นองค์กรทางการ (นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้ การรวมตัวในลักษณะประชาสังคมจะก่อให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งหากประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้สังคมทั้งสังคมมีความเข้มแข็งเหมือนผืนผ้าที่มีเส้นใยแนวตั้งและแนวนอน ถักทอกันเป็นผืนผ้าที่มีความงามและแข็งแรง

^{๕๕} อเนก เหล่าธรรมทัศน์, **ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒), หน้า ๓๙.

^{๕๖} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **ประชาสังคมทฤษฎีนักคิดในสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๙), หน้า ๓๙-๔๐.

^{๕๗} ธีรยุทธ บุญมี, **สังคมเข้มแข็ง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐.

^{๕๘} พระมหาสนอง ปัจโจปการี, **มนุษย์กับสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๖๒.

๒.๓.๒ การก่อตัวของแนวคิดประชาสังคม

หากศึกษาการก่อตัวของแนวคิดประชาคมทั้งระดับโลก และในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่ากระแสประชาสังคมก่อตัวมาจากหลายเหตุปัจจัยด้วยกัน

๑) วิกฤตในสังคม ที่รัฐและทุนไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังหรือเป็นวิกฤตระดับโลก (Global Crisis) เช่น วิกฤตสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน เอดส์

๒) การก่อกำเนิดของชนชั้นกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อค้า นักธุรกิจ นักวิชาการ ที่มีการศึกษาและมีฐานะทางเศรษฐกิจ

๓) พัฒนาการของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นได้โดยอิสระ

๔) ระบบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งช่วยให้การรวมตัวเป็นไปได้สะดวกขึ้น โดยที่บางครั้งไม่จำเป็นต้องพบกัน

๕) ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพและความโปร่งใสทางภาครัฐ ทำให้รัฐไม่สามารถเป็นผู้แก้ปัญหาในสังคมได้แต่เพียงอย่างเดียว จึงต้องการหาทางเลือกอย่างอื่น

การที่ปัญหาเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งประชาชนผู้แบกรับปัญหาไม่สามารถพึ่งพารัฐแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ว่าจะด้วยเหตุความสลับซับซ้อนของปัญหา หรือเพราะความจำกัดของประสิทธิภาพในภาครัฐ ประชาชนก็จะต้องหาทางแก้ไขปัญหานั้น ตั้งแต่แก้ไขด้วยตัวเองเป็นกลุ่มเล็กๆ จนเมื่อมีโอกาสในการสนทนา แลกเปลี่ยนความเห็นในวงกว้าง จึงเกิดการรวมตัวกันที่จะกระทำการ บางอย่างเพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงไป ทั้งนี้ อาจดำเนินการโดยประชาสังคมเอง หรือร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนก็ได้

องค์ประกอบประชาสังคม

กิจกรรมหรือกระบวนการที่จะเรียกว่าเป็นประชาสังคมได้นั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วน คือ

๑) จิตสำนึกประชาคม (Civic Consciousness) หมายถึง ความคิดและความยอมรับเรื่องการรวมตัวกันอย่างอิสระด้วยความรัก ความเอื้ออาทร ความยอมรับในความคิดเห็นของกันและกัน ในอันที่จะเรียนรู้ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ การรวมตัวกันจึงเป็นลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) เป็นความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal) มีอิสระเท่าเทียมกัน และมีการเรียนรู้ร่วมกัน

๒) โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (Civic Organization) หมายถึง กลุ่มการรวมตัวซึ่งอาจเป็นองค์กรที่เป็นทางการ (นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะคราวเฉพาะเรื่องหรือต่อเนื่องก็ได้ สมาชิกของกลุ่มอาจเป็นบุคคลในภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือประชาชน หรือรวมกันอยู่ก็ได้ จำนวนสมาชิกไม่จำกัด มีสมาชิกเพียง ๒ - ๓ คนก็ได้ รูปแบบที่เห็นได้มากที่สุด ก็คือ องค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมูลนิธิ สมาคม ชมรม สมาพันธ์ สหพันธ์ ชุมชน สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มอื่น ๆ ประเด็นสำคัญการรวมกลุ่มต้องมีจิตสำนึกประชาคมครบถ้วน การรวมกลุ่มที่มีลักษณะจัดตั้ง ขึ้นมา ขาดการสร้าง Partnership ไม่มีการเรียนรู้

ร่วมกันและมีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง แม้จะเกิดอยู่ในชุมชนไม่ว่าจะสนับสนุน โดยภาครัฐหรือองค์กรเอกชนก็ไม่สามารถนับเป็นประชาสังคมได้ เพราะขาดจิตสำนึกประชาสังคม

๓) เครือข่ายประชาคม (Civic Network) หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการซึ่งเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่ม หรือ เชื่อมโยงองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ปัจจัยสำคัญของเครือข่ายประชาสังคม คือ ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ เครือข่ายประชาสังคมจะเป็นสิ่งที่ช่วยรวมจิตสำนึกของสมาชิกและองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ ให้เกิด "อำนาจที่สาม" ที่มีความเข้มแข็งในสังคมขึ้นมา

ประชาสังคมว่านั้นต้องมีองค์ประกอบ ๗ ประการ คือ^{๕๙}

๑. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน : ความเป็นกลุ่ม องค์กรที่มีสำนึกต่อสาธารณะต้องมีการมองอนาคตข้างหน้าร่วมกัน รับรู้และเข้าใจทิศทาง เป้าหมายที่จะไปด้วยกัน จะทำให้กระบวนการการเคลื่อนไหวมีพลังและลดความขัดแย้งเฉพาะหน้าลง

๒. มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง : ประชาสังคมเป็นเรื่องของการจัดการกับสภาพปัญหาของชุมชนที่สมาชิกจะต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือปฏิบัติ เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังที่ ธีรยุทธ บุญมี ได้ให้ความสำคัญต่อการทำให้สังคมเข้มแข็งว่า การแก้ไขปัญหาก็พื้นฐานต้องมองไปที่ “พลังที่สาม” คือ พลังของสังคมโดยส่วนรวมทั้งหมดว่า เป็นสิ่งที่สะท้อนที่ดีที่สุด หากทุกคนมีความเข้มแข็งมีความสามารถที่จะผลักดันให้กลุ่มอำนาจนิยมถอยร่นไปได้

๓. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ : ประชาสังคมจะต้องสร้างและสังสรรค์ความรู้ที่จะสามารถปรับใช้และเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา เพื่อการแก้ปัญหาและการกำหนดทิศทางในข้างหน้า

๔. มีการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน : ประชาสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมที่ไม่มีสูตรสำเร็จ แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติ อันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว และอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง

๕. มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือ : การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ประชาสังคมมีความเติบโตและขยายตัวอย่างมั่นคง ทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อหนุนเสริมความเข้มแข็ง

๖. มีระบบการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ : การสร้างประชาสังคมจะต้องวางบนพื้นฐานการจัดการที่ดีในแง่ขององค์กร ระบบและประสิทธิภาพของทั้งคนและองค์กร อันนำไปสู่ความต่อเนื่องและยั่งยืน

๗. มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง : ความเป็นประชาสังคมนั้นจะต้องสะท้อนถึงความตื่นตัวของพลเมืองที่จะเข้ามาร่วมรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของส่วนรวมหรือ

^{๕๙} สุวิทย์ วิบลผลประเสริฐ, ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ บทวิเคราะห์ทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการสำนักพิมพ์สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๓.

สาธารณะ (Public Responsibility) ที่มีได้หวังเพียงรอคอยหรือเรียกร้องการแก้ปัญหาจากรัฐฝ่ายเดียว โดยตนเองไม่มีส่วนร่วม

๒.๓.๓ องค์ประกอบประชาสังคมที่เข้มแข็ง

องค์ประกอบของชุมชนในลักษณะของประชาสังคมที่เข้มแข็งว่ามีองค์ประกอบ ๕ ด้าน คือ

๑) จิตสำนึกประชาสังคม (Civic Consciousness) คือ สำนึกว่าตนเป็นเจ้าของปัญหาของชุมชนและมีเจตจำนงที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหากับฝ่ายต่าง ๆ ยอมรับในการรวมตัวและความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยมิตรภาพในการเรียนรู้ร่วมกันหรือแก้ไขปัญหากันที่เผชิญอยู่ให้ความสำคัญกับศักยภาพของปัจเจกชนในชุมชน ยอมรับและเห็นคุณค่าความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกในชุมชนในการร่วมทำงานด้วยกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาชุมชนเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกความเป็นชุมชน

๒) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางสื่อสาร หมายถึง โครงสร้างที่เอื้อให้ผู้คนมีโอกาสสื่อสารพูดคุยถึงปัญหาร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เวทีประชาคม (Civic Forum) ในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นที่ที่สร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหากองชุมชนและสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ (Civic Infrastructure) แยกได้หลายระดับ พื้นฐานที่สุด ก็คือ การพบปะของผู้คนเป็นบางครั้งบางคราว (Adhoc Association) เช่นการพบปะของเพื่อนบ้านในวัด ซึ่งเปิดโอกาสให้คนมาสัมพันธ์กันและพูดคุยถึงประเด็นสาธารณะ ระดับถัดมาคือการรวมตัวเป็นกลุ่มงานด้านใดด้านหนึ่งหรือเป็นองค์กร เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ มูลนิธิชุมชน ชมรม ระดับสูงสุดคือ องค์กรร่ม (Umbrella Organization) ที่เชื่อมองค์กรสมาชิกและสมาชิกเข้าหากันเป็นเครือข่ายชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในประชาสังคมที่ เข้มแข็ง การพบปะกันในเวทีประชาคม ต้องขยายไปถึงการให้โอกาสคนแปลกหน้าที่สนใจในเรื่องเดียวกันด้วย ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพูดถึงปัญหาความเป็นอยู่ของชุมชนไม่เพียงในเวที วงเล็ก แต่รวมไปถึงเวทีสาธารณะขนาดใหญ่ด้วย

๓) กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและการตัดสินใจ การตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะจำต้องดำเนินการหลังกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ประชาชนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดกับคนในชุมชนสาธารณะ สิ่งที่ผู้นำมักทำกันเป็นนิจคือการรวบรวมหลักฐานข้อมูลชักจูงให้ประชาชนเชื่อว่าข้อเสนอของผู้นำถูกต้องชอบธรรมเหมาะสมที่สุดอย่างไรก็ดี กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมิใช่การรับฟังข้อเสนอและข้อมูลเท่านั้น ประชาชนจำต้องพูดคุยถกเถียงแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะไม่มีใครมีประสบการณ์เหมือนกันในเรื่องเดียวกัน ต่างคนต่างมีประสบการณ์และมองสิ่งเดียวกันจากมุมมองและการให้ คุณค่าที่แตกต่างกัน ชุมชนที่มีประชาสังคมเข้มแข็งจึงเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

๔) ภาวะการณำและผู้นำชุมชน ลักษณะเด่นของชุมชนที่เป็นประชาสังคม มิได้เกิดจากจำนวนและแหล่งที่อยู่ของผู้นำ แต่อยู่ที่วิถีทางที่ผู้นำสัมพันธ์กับคนอื่น ผู้นำเช่นนี้จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้โอกาสแก่ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมและริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่ผูกขาดความคิดหรือการเป็นเจ้าของ

ปัญหาหรือเจ้าของชุมชน ชุมชนจะเต็มไปด้วยภาวะการณ์นำจากผู้คนหลากหลายที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มองปัญหาชุมชนทั้งชุมชนอย่างเชื่อมโยง พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยน ข้อมูลความคิดเห็น ผู้นำที่หลากหลายเหล่านี้จะไม่ค่อยแตกต่างจากชาวบ้านคนอื่น คือไม่มีชนชั้นผู้นำที่แยกจากผู้ตามและคอยปกป้องฐานะของตนเอง รวมทั้งควบคุมการกระทำของคนอื่นอย่างเข้มงวด หากแต่จะเป็นผู้นำที่ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนอย่างแนบแน่นและร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชน การเข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะในเวทีประชาคม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ปัญหาของชุมชน จะทำให้ประชาชนจำนวนมากเกิดภาวะการณ์นำภายในตนเอง กลายเป็นผู้นำตามธรรมชาติที่หลากหลายในชุมชน

๕) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน ชุมชนที่เป็นประชาสังคมมักจะไม่พึ่งพา สถาบันของรัฐอย่างเดียว ตรงข้ามกับชุมชนที่ไม่เข้มแข็งมักจะพึ่งพารัฐ ส่งผลให้รัฐมีภาระรับผิดชอบ ชุมชน ทุกด้าน จนไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ทั้งหมด นำมาซึ่งความไร้ประสิทธิภาพ ในที่สุด ในประชาสังคมความสัมพันธ์ของคนไม่ว่าจะเป็นรูปองค์กรหรือเครือข่ายทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการมักเป็นความสัมพันธ์ต่อกันในแนวระนาบในชุมชนที่ไม่เป็นประชาสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนและคนกับสถาบันทางสังคม เป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งหรือแบบ อุบลัมภ์ ข้อมูล ที่ไหลตามช่องทางความสัมพันธ์ในแนวตั้งมักเชื่อถือได้น้อย ความสัมพันธ์ใน แนวตั้ง ก่อให้เกิดการปกครองแบบมาเฟียและเศรษฐกิจการเมืองล้าหลัง

การพัฒนาทุนทางสังคมซึ่งเป็นแบบพื้นฐานของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนจะต้อง กำหนดวิธีการสร้างเสริมและพัฒนาองค์ประกอบประชาสังคมทั้งห้าให้เข้มแข็ง การกำหนดยุทธวิธี ดังกล่าวจำเป็นต้องเข้าใจจุดอ่อนจุดแข็งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง รูปแบบเครือข่าย ๓ รูปแบบ ซึ่งมีนัยเกี่ยวกับประชาสังคมไว้ดังนี้^{๖๐}

๑) เครือข่ายด้านพื้นที่ (area network) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม องค์กร ที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน ใช้พื้นที่เป็นเป้าหมายนำทางและเป็นการ พัฒนาแบบบูรณาการ ที่ไม่แยกส่วนกิจกรรมออกจากกัน ความสำเร็จในการทานร่วมกันของทุกฝ่าย เป็นไปด้วยการอ้างอิงกับพื้นที่

๒) เครือข่ายด้านกิจกรรม (issue network) หมายถึง เครือข่ายที่ใช้กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มกัน มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ เป็นสำคัญ โดย ไม่ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็น เครือข่าย เช่น

- เครือข่ายป่าชุมชน
- เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน
- เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน
- เครือข่ายผู้สูงอายุ
- เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค

^{๖๐} สุรพล พยอมแย้ม, จิตวิทยาในงานชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กาญจนบุรี : บริษัท ส เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๔๐-๑๔๑.

๓) เครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่ หมายถึง เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่างดังกล่าว มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน ตามโครงสร้างหลักของผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่มีลักษณะเป็นประชาสังคมว่า^{๒๑} เป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เกิดขึ้นจากความสมัครใจ ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์หรือโครงสร้างที่แน่นอน กลุ่มจะมีการรวมตัวกันตามธรรมชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมในการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะมิตรภาพ สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน ในทางสังคมวิทยาได้แบ่งกลุ่มไม่เป็นทางการเอาไว้ดังนี้

๒.๒ กลุ่มที่มีความสนใจร่วมกัน (Interest Group)

สมาชิกในกลุ่มจะมีความสนใจบางสิ่งบางอย่างคล้ายๆ กัน เช่น กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มอนุรักษ์ของเก่า กลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มสะสมแสตมป์ กลุ่มอนุรักษ์สัตว์ป่า กลุ่มอนุรักษ์ช้าง ฯลฯ..

ทั้งนี้สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม ดังกล่าวข้างต้น มาสรุปเป็นตารางได้ ดังตารางที่ ๒.๘

ตารางที่ ๒.๘ แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ศุภวัตร พลายน้อย, (๒๕๔๕, หน้า ๑๕)	๑) “ประชาสังคม” (Civil Society) เป็นคำใหม่สำหรับสังคมไทย ๒) เป็นการอธิบายถึงแนวทางอันโตนิโอ กรัมชี่
ประเวศ วะสี, (๒๕๔๑, หน้า ๖)	๑) “ประชาสังคม” หมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมี วัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อร่วมกันในบาง เรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกัน มีการรวมกลุ่ม ๒) มีการจัดการในระดับกลุ่ม
นิธิ เอียวศรีวงศ์ อังใน ชู ชัย ศุภวงศ์ และ ยุวดี คาคการณ์ไกล บรรณาธิการ, (๒๕๔๐, หน้า ๕๖)	๑) “ประชาสังคม คือ กลุ่มคนที่รู้สึกตัวเองเป็นกลุ่มเดียวกันหรือ เป็นพวกเดียวกัน ๒) ต้อง identify ร่วมกันได้ว่าเราเห็นพวกเดียวกัน ๓) ต้องยอมรับสิทธิบางอย่างของกันและกัน

^{๒๑} นิติพล ภูตะโชติ, พฤติกรรมองค์การ (Organizational Behavior), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท. ปรี้นท์ (๑๙๙๑), ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๔-๑๕๕.

ตารางที่ ๒.๘ แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ภรภัทร พิมพา และ นุศจี ทวีวงศ์ บรรณาธิการ, (มปป, หน้า ๔๑)	<p>๑) กลุ่มปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ ชนชั้นต่างๆ ที่มีแนวคิด อุดมการณ์ร่วมกัน มารวมตัวร่วมมือ</p> <p>๒) เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ตามอุดมการณ์แนวคิดขององค์การประชาสังคม</p>
อเนก เหล่าธรรมทัศน์, (๒๕๔๒, หน้า ๓๙)	<p>๑) ประชาสังคม หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบันและชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ (State) กับปัจเจกชน</p> <p>๒) ไม่ชอบลัทธิปัจเจกชนนิยมสุดขั้ว</p> <p>๓) สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม</p>
ชัยอนันต์ สมุทวณิช, (๒๕๓๙, หน้า ๓๙-๔๐)	<p>๑) ประชาสังคม หมายถึง ทุกส่วนของสังคมโดยรวมภาครัฐ ภาคประชาชนด้วย</p> <p>๒) ประชาสังคมก่อให้เกิดระบอบความจำเป็นที่คนสามารถพึ่งพาได้</p>
ธีรยุทธ บุญมี, (๒๕๓๙, หน้า ๒๐)	<p>๑) ประชาสังคม หมายถึง พลังทางสังคมที่มาจากทุกภาคส่วน อาชีพ ทุกระดับรายได้ ทุกภูมิภาคของประเทศ</p>
พระมหาสนอง ปัจโจปการี, (๒๕๕๓, หน้า ๒๖๒)	<p>๑) ประชาสังคม หมายถึง การรวมตัวกันของประชาชนจากทุกภาคส่วนของสังคม</p> <p>๒) ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการกระทำการบางอย่างเกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่ม</p> <p>๓) พัฒนาและฟื้นฟูชุมชนและสังคมของตน</p>
พระมหาสนอง ปัจโจปการี, (๒๕๕๓,)	<p>การก่อตัวของแนวคิดประชาสังคมมาจากปัจจัยเหล่านี้ คือ</p> <p>๑) วิกฤตในสังคม ที่รัฐและทุนไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังหรือเป็นวิกฤตระดับโลก</p> <p>๒) การก่อกำเนิดของชนชั้นกลาง</p> <p>๓) พัฒนาการของกระบวนการประชาธิปไตย</p> <p>๔) ระบบการติดต่อสื่อสาร</p> <p>๕) ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพและความโปร่งใสทางภาครัฐ</p>

ตารางที่ ๒.๘ แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระมหาสนอง ปัจโจปการี, (๒๕๕๓,)	องค์ประกอบประชาสังคมที่สำคัญ ๓ ส่วน คือ ๑) จิตสำนึกประชาคม (Civic Consciousness) ๒) โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (Civic Organization) ๓) เครือข่ายประชาคม (Civic Network)
สุวิทย์ วิบลผลประเสริฐ, (๒๕๔๐, หน้า ๑๑๓)	ประชาสังคมต้องมีองค์ประกอบ ๗ ประการ คือ ๑) มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ๒) มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ๓) เมืองมีความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ ๔) มีการเรียนรู้จากการทำกิจกรรม ๕) มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือ ๖) มีระบบการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ ๗) มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง
ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง อ่างใน ทวีศักดิ์ นพเกษตร, (๒๕๕๖, หน้า ๒๗๕-๒๗๖)	องค์ประกอบประชาสังคมที่เข้มแข็งมี ๕ ด้าน คือ ๑) จิตสำนึกประชาสังคม (Civic Consciousness) ๒) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางสื่อสาร ๓) กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและการตัดสินใจ ๔) ภาวะการนำและผู้นำชุมชน ๕) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน
สุรพล พะยอมแย้ม, (๒๕๕๖, หน้า ๑๔๐-๑๔๑)	อธิบายถึง รูปแบบเครือข่าย ๓ รูปแบบ ซึ่งมีนัยเกี่ยวกับประชาสังคมไว้ดังนี้ ๑) เครือข่ายด้านพื้นที่ (area network) ๒) เครือข่ายด้านกิจกรรม (issue network) ๓) เครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่
อัมพร อารังลักษณ์ บรรณาธิการ, (๒๕๕๗, ๑๕๔-๑๕๕)	๑) กลุ่มที่มีลักษณะเป็นประชาสังคม เป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เกิดขึ้นจากความสมัครใจ ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์หรือโครงสร้างที่แน่นอน ๒) ตัวอย่างเช่น กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มอนุรักษ์ของเก่า กลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มสะสมแสตมป์ กลุ่มอนุรักษ์สัตว์ป่า กลุ่มอนุรักษ์ช้าง ฯลฯ..

เมื่อศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคมแล้วนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประชาสังคม (Civil Society) นั้นมีความหมายที่กว้างครอบคลุมถึงบุคคลใดก็ตามที่มีกิจกรรมร่วมกัน โดยเหตุของการมีอุดมการณ์เดียวกันเป็นหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการก็ได้ ส่งผลให้ความเข้มแข็งของสมาชิกในประชาคมนั้นๆค่อนข้างสูงไปด้วย

๒.๔ ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การวิจัยครั้งนี้กล่าวถึงภาคประชาสังคมที่มีส่วนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดน่านเท่านั้น ซึ่งมีจำนวน ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง (๒) มูลนิธิรักษ์เมืองน่าน (๓) สมาคมบ้านหลวงหวงป่า และ (๔) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง

ชื่อชุมชน : กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง

มีพื้นที่ป่า : ๑๐,๑๒๕ ไร่

ประชากร : ๔,๑๓๓ คน (๗ หมู่บ้าน)

ชื่อ “ศิลาแลง” ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของการอนุรักษ์ป่าโดยชุมชน ลักษณะเฉพาะและวิธีการที่โดดเด่นของแนวทางนี้ คือ เพียงแต่ปล่อยให้ป่าเติบโตเองตามธรรมชาติ ไม่ตัดไม้ และช่วยกันป้องกันไฟป่าเท่านั้นปากก็ค่อยๆฟื้นคืนสภาพเดิมและเติบโตได้ภายในไม่กี่ปี^{๖๒}

ศิลาแลงเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปัว จังหวัดน่าน^{๖๓} มีพื้นที่ ๙๘ ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ๗ หมู่บ้าน เป็นชุมชนไทลื้อ ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเฮี้ย บ้านดอนไชย บ้านดินตอก บ้านหัวน้ำ บ้านหัวดอยและบ้านฝาย กับอีก ๑ หมู่บ้าน คือบ้านศาลาซึ่งเป็นคนพื้นราบ

ชาวไทลื้อที่ตำบลศิลาแลง เป็นกลุ่มชนตระกูล “ไต” อพยพมาจากเชียงรุ่ง สิบสองปันนา ทางตอนใต้ของประเทศจีน นับถือพุทธศาสนาและผีบรรพบุรุษ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาดำและทำสวนตามหัวนาหรือที่ตอน ผู้หญิงไทลื้อมีฝีมือในการทอผ้าที่ประณีตมีเอกลักษณ์ที่เรียกว่า “ผ้าทอลายไทลื้อ”

ป่าไม้ในเขตตำบลศิลาแลงมีพื้นที่ประมาณ ๑๐,๑๒๕ ไร่ เดิมถูกผนวกอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดอยภูคาและป่าผาแดง และต่อมาประกาศให้อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา ป่าเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร หล่อเลี้ยงชุมชนทั้ง ๗ หมู่บ้าน สภาพป่าประกอบด้วยป่าเบญจพรรณ ซึ่งกระจายตัวบริเวณเชิงเขาและที่ราบริมห้วย มีพันธุ์ไม้สำคัญ ได้แก่ ไม้ประดู่ ตะแบก และไม้ไผ่ชนิดต่างๆ ป่าเต็งรังที่เป็นแหล่งอาหารของชุมชน มีพันธุ์ไม้สำคัญ ได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง และป่าดงดิบแล้งเป็นป่าที่พบโดยทั่วไปตามไหล่เขา และหุบเขา ที่มีสภาพสมบูรณ์ พันธุ์ไม้สำคัญได้แก่ ไม้ยาง

^{๖๒} เสรี พงศ์พิศ, ยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๘๘.

^{๖๓} บริษัท ป.ต.ท. จำกัด (มหาชน), รางวัลลูกโลกสีเขียว ครั้งที่ ๒ ปี พ.ศ.๒๕๔๓, [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://pttinternet.pttplc.com/greenglobe/๒๕๔๓/community-๐๓.html>, [๒ ก.ค. ๕๙].

นอกจากความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณต่างๆ แล้ว ในป่ายังเป็นถิ่นอาศัยของสัตว์ป่าหายากหลายชนิด เช่น เสือโคร่ง เก้ง เลียงผา ฮอก อีวอกและนกเงือก

ชุมชนศิลาแลงมีความสัมพันธ์กับป่ามาแต่อดีตจวบจนทุกวันนี้ ป่ายังคงเป็นแหล่งอาหาร ทั้ง เห็ด หน่อไม้ พืชผักต่างๆ รวมทั้งไม้ใช้สอยในครัวเรือนและสมุนไพร ผู้หญิงไทลื้อได้อาศัยเปลือกไม้ นำมาทำสีย้อมผ้าและนำไม้มาทำกาทอผ้า

จากระบบชลประทานพื้นบ้านสู่องค์กรจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ได้พัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จากองค์ความรู้เดิมด้านการจัดการองค์กรเหมืองฝาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านในตำบลศิลาแลง ระบบเหมืองฝายเกิดขึ้นเพื่อการบริหารจัดการน้ำในลำน้ำกุน เพื่อใช้ในการเกษตร โดยมี “นายฝาย” หรือ “แก่ฝาย” เป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมดูแลระบบการแบ่งปันน้ำ รวมทั้งมีการออกกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการใช้น้ำ การเตรียมไม้สำหรับซ่อมบำรุงตัวฝาย การระดมแรงงาน ฯลฯ ในอดีตการจัดการระบบเหมืองฝาย ดำเนินควบคู่ไปกับการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่า ซึ่งชาวบ้านรับรู้ร่วมกันว่าเป็นป่าของชุมชน มิได้มีใครเป็นเจ้าของ และไม่ทราบว่าจะสภาพของพื้นที่ป่าคืออะไร ในความรับรู้ของชาวบ้าน ป่าเป็นแหล่งที่พวกเขาสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากการหาเห็ด หน่อไม้ ผัก พืช สมุนไพร ภูฏาระเบียบต่างๆ สอดแทรกอยู่ในประเพณี พิธีกรรม อาทิ พิธีสืบชะตาข้าว ในช่วงที่เริ่มปลูกข้าวใหม่ๆ พิธีเลี้ยงผีสบน้ำ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อบวงทรวงผีป่า ผีดอยและผีนา เพื่อให้ปกป้องรักษาขุนน้ำและให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ภูฏาระเบียบของหมู่บ้านมาจากจารีตประเพณี ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หลักการแบ่งปันซึ่งกันและกันในรูปแบบขององค์กรเหมืองฝาย การใช้ประโยชน์จากป่าซึ่งถือเป็นสมบัติร่วมของชุมชน (Communal Property) รวมทั้งจารีตประเพณีที่สัมพันธ์กับการดูแลรักษาดิน น้ำ ป่า นับเป็นบทเรียนที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสู่การจัดตั้งองค์กรด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในช่วงเวลาต่อมา

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ ๑ ในปีพ.ศ. ๒๕๐๔ ก่อให้เกิดการบุกเบิกป่า เพื่อขยายพื้นที่การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อส่งออก การทำลายป่าทวีความรุนแรงมากขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๒ ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลใช้กลวิธีเพื่อแยกสลายพรรคคอมมิวนิสต์ โดยอพยพชาวเขาบนดอยภูคาลงมาอยู่พื้นราบ เกิดการบุกเบิกป่าแห่งใหม่เพื่อเพาะปลูกและตัดไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย คนเมืองก็รุกพื้นที่ป่าบนดอยมากขึ้น เพื่อขยายพื้นที่ทำกินและเพื่อตัดไม้แปรรูปขาย โดยเฉพาะเมื่อรัฐเปิดสัมปทานทำไม้แก่เอกชน ทำให้พื้นที่ป่าลดลงยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ.๒๕๑๐ พ่อหลวงเมืองดี ปรีดาวงศ์ (อดีต “แก่ฝาย” ซึ่งต่อมาดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลศิลาแลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๒๐) ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและได้ใช้สภาตำบลเป็นกลไกการตัดสินใจร่วมของคนในตำบล เพื่อผลักดันให้เกิดการออกกฎหมายห้ามตัดไม้ริมแม่น้ำและลำห้วย โดยในปีแรกๆ เริ่มที่ ๕๐ เมตรจากริมห้วย และต่อมาขยายถึง ๑๕๐ เมตร หลังจากนั้นต่อมาอีก ๕-๖ ปี ได้มีข้อกำหนดห้ามตัดไม้โดยสิ้นเชิง

การริเริ่มของพ่อหลวงเมืองดี ได้ประเพณีการจัดการป่ากับปัญหาท้องถิ่น โดยหารตัดสินใจร่วมกันของชุมชน ทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของศิลาแลงมีความชอบ

ธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมทั้งหน่วยราชการ โดยพ่อหลวงเมืองดีจะใช้วิธีการออกประชุม สัญจรไปยังหมู่บ้านต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจกับชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาป่า และได้บรรจุเข้าวาระการประชุมของสภาตำบล ส่งผลให้เกิดคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมหารือ นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดความเชื่อต่อทางความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้นำกับชุมชน ผู้นำคนต่อมา อาทิ กำนันธวัช ยั่งยืน (ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ – ๒๕๓๓) , กำนันจรูญ หาญยุทธ (ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ – ๒๕๓๘) , กำนันมณฑิร ช่างเหล็ก (ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ – ๒๕๔๒) ต่างมีส่วนสานต่อความคิดที่พ่อหลวงเมืองดีริเริ่มไว้ทั้งสิ้น

กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลงก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จากแนวคิดในการจัดการป่าสาธารณะไว้ใช้สอยในชุมชน โดยมีป่าชุมชนร่วมกันดูแลจำนวน ๑๐,๑๒๕ ไร่ มีการกำหนด “กฎหน้าหมู” ซึ่งถือเป็นข้อตกลงร่วมกัน โดยอาศัยความเป็นพี่น้อง ความเป็นชุมชนมิใช่การกำหนดบทลงโทษตามกฎหมาย การจัดตั้งองค์กรในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๐ ในสมัยของพ่อหลวงธวัช ยั่งยืน มีตัวแทนจาก ๗ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๓ คน รวม ๒๑ คนเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารในนามของ “คณะกรรมการรักษาป่าต้นน้ำลำธาร” ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ พร้อมออกกฎหมายห้ามการทำไร่เลื่อนลอย

ต่อมาถูกระเบียบดังกล่าว ได้ถูกนำมาพิจารณาในระเบียบของสภาตำบลว่าด้วยการรักษาป่าไม้ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ และได้มีการนำมาพิมพ์เผยแพร่และประกาศอย่างจริงจังเป็นกฎระเบียบขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าด้วยเรื่องการรักษาป่าและป้องกันไฟป่า (ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ และแก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ. ๒๕๔๓) โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติที่สำคัญดังต่อไปนี้

- การรักษาป่าและป้องกันไฟป่าของตำบล เป็นหน้าที่โดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในรูปแบบของคณะกรรมการ

- ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน มีหน้าที่เสนอชื่อบุคคลในหมู่บ้านของตน ๓ คน เพื่อร่วมเป็น “คณะกรรมการตรวจป่า” ของตำบล ตลอดจนเปลี่ยนแปลงบุคคลในหมู่บ้านของตน ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้

- คณะกรรมการตรวจป่าจะออกปฏิบัติงานตรวจสอบการตัดไม้ทำลายป่าและไฟป่าเดือนละ ๒ ครั้ง หรือตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะเห็นสมควร

- การออกตรวจป่าในแต่ละครั้งจะมีการนัดหมายแบ่งงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาแลง (บ้านฝาย)

- คณะกรรมการตรวจป่าและป้องกันไฟป่าออกปฏิบัติหน้าที่ เมื่อพบผู้กระทำความผิดให้มีอำนาจจับกุม และรายงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาแลงเพื่อพิจารณาความผิด

- ราษฎรในพื้นที่ตำบลศิลาแลงทุกคน มีสิทธิแจ้งการใช้ไม้จากองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำมาปลูกสร้างเป็นบ้านเรือน โดยมีหนังสือแจ้งใช้ไม้ผ่านผู้ใหญ่บ้านสู่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาเห็นควรในที่ประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล โดยในแต่ละครั้งของการอนุญาตใช้ไม้ได้รายละ ๓ ท่อน ต่อ ๑ หมู่บ้าน ใน ๑ เดือน แต่ต้องไม่ใช้ไม้ที่อยู่ในเขตต้นน้ำ

- ห้ามบุคคลใดยึดถือครองทำประโยชน์ที่ดิน ก่อสร้าง ขยายพื้นที่ทำกินเข้าไปในเขตป่าชุมชน แผ้วถาง ตัดต้นไม้หรือทำลายป่าด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เว้นแต่การหาของป่ามาเป็นอาหารหรือสมุนไพร

- ห้ามผู้ใดล่าสัตว์ป่าในเขตป่าชุมชน เช่น กวาง เก้ง หมู หมี เสือ ลิง เลียงผา ชะนี ไก่ป่า ผู้ใดฝ่าฝืนปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท

- ห้ามบุคคลหนึ่งบุคคลใด นำของป่าออกมาจำหน่ายเป็นอาชีพ

- ผู้ใดทำลายหลักเขต ป้ายหรือเครื่องหมายใดที่จัดให้มีขึ้น มีโทษปรับตั้งแต่ ๕๐๐-๕,๐๐๐ บาท

- ห้ามบุคคลภายนอกพื้นที่ตำบลศิลาแลงเข้าไปตัดไม้ไผ่ทุกชนิด มีโทษปรับตั้งแต่ ๕๐๐ บาท ขึ้นไป

- บุคคลหรือองค์กรใดจะเข้ามาทำการศึกษาวิจัยวิชาการ จะต้องได้รับอนุญาตจากองค์การบริหารส่วนตำบล

กฎระเบียบดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกฎระเบียบว่าด้วยการรักษาป่าไม้และป้องกันไฟป่าของตำบลศิลาแลง ยังมีกฎระเบียบอื่นๆ ที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อย รวมทั้งสิ้น ๓๒ ข้อ ที่สมาชิกในชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติร่วมกันมาตลอดระยะเวลา ๒๕ ปี

พลังกลุ่มที่เข้มแข็ง

กิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง มีใช้จำกัดเฉพาะความเคลื่อนไหวในระดับนโยบายของตำบลเท่านั้น หากภายในชุมชนเองก็เกิดกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่มีทิศทางของตนชัดเจน จากระยะแรกที่เป็นกรรวมกลุ่มทางวัฒนธรรม โดยมี “ความเป็นคนไทลื้อ” เป็นแกนหลัก ต่อมากลุ่มทางวัฒนธรรมได้แปรสู่กลุ่มที่มีบทบาททางสังคม ประสานความร่วมมือจากภายนอก อาทิ กลุ่มทอผ้า ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากองค์กร The Ockenden Venture ในปีพ.ศ. ๒๕๒๖ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๖ คุณลำแพน จอมเมือง จากกลุ่มฮักเมืองน่าน ได้ร่วมส่งเสริมด้านการตลาดและการผลิต ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ในการขยายผลผลิตและการเก็บสต็อกเพื่อจำหน่าย ก่อให้เกิดรายได้แก่กลุ่ม ส่งผลให้ลดการใช้ทรัพยากรจากป่า ซึ่งทางกลุ่มได้ปันรายได้ส่วนหนึ่งจากการขายผ้าเป็นทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการดูแลรักษาป่า นอกจากนั้นยังมีกลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน

กิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง มีได้จำกัดเฉพาะด้านการอนุรักษ์ป่าไม้เท่านั้น หากขยายเชื่อมโยงถึงกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาบริเวณลำน้ำแม่กูน ลำน้ำแม่แก้ง และแม่น้ำศาลา โดยจัดตั้งคณะกรรมการ กำหนดกฎระเบียบ กติการ่วมของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากลำน้ำ เช่น ห้ามมีการซื้อปลา การใช้ยาเบื่อหรือระเบิดปลาอีกทั้งยังมีการจัดระบบการเกษตรของชุมชนให้สอดคล้องกับนิเวศ

ปัจจุบัน ป่าชุมชนตำบลศิลาแลงเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชนใกล้เคียงและจากชุมชนอื่นๆ ทั่วประเทศ

ก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ควบคู่กับการนำไปคิดวิเคราะห์ก่อนแปรสู่การปฏิบัติ

กระบวนการกลุ่มต่างๆ ล้วนเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นพลังของชุมชนศิลาแลง ซึ่งนอกจากจะมีผู้นำทางการที่มีศักยภาพแล้ว ยังมีกลุ่มต่างๆ ที่ดำเนินกิจกรรมหลากหลายและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ นับเป็นการสร้างพลังการพึ่งพาตนเองขึ้นในหน่วยย่อยๆ กระจายกันอยู่ทั่วตำบลกลุ่มต่างๆ ถือเป็นเวทีเปิดในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และการมีส่วนร่วมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน โดยเริ่มจากความสนใจ ความถนัดหรือผลประโยชน์ที่ปัจเจกแต่ละคนจะได้รับ

การดำเนินงานการรักษาป่าและต้นน้ำลำธารของตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จึงนับได้ว่าเป็นตัวอย่างขององค์กรประชาชน ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากระดับรากหญ้าจนถึงระดับผู้รู้ท้องถิ่นปัจจัยแห่งความสำเร็จจากศักยภาพในการปรับประยุกต์ความรู้ ทักษะทางวัฒนธรรมทุนทางสังคม จนสามารถวางรากฐานการสานต่อเจตนารมณ์คนรักป่าได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

ความสำเร็จและความยั่งยืนของโครงการ

- สามารถรักษาป่าผืนใหญ่นับหมื่นไร่ไว้ได้ จนป่าฟื้นคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางธรรมชาติ เป็นแหล่งน้ำ แหล่งสมุนไพรของชุมชนตำบลศิลาแลง
- นำวิถีการดำรงชีวิต จารีตประเพณี ความเชื่อ ภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่นมาบริหารจัดการป่าในรูปแบบป่าชุมชน
- ในคณะกรรมการกลุ่มมีตัวแทนชาวบ้านจากทุกหมู่บ้านร่วมบริหาร มี อบต. เป็นที่ปรึกษา มีการกำหนดเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในแผน ๕ ปี มีการสร้างผู้นำกลุ่มต่างๆ และถ่ายทอดความรู้ให้เยาวชนอย่างต่อเนื่อง

ผลต่อความเปลี่ยนแปลง

- ผลักดันกฎระเบียบการดูแลรักษาผืนป่าเป็นข้อบังคับของ องค์การบริหารส่วนตำบล
- ขยายแนวความคิด เป็นที่ศึกษาดูงานของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ

การเกิดประชาสังคม

- องค์กรเหมืองฝาย ซึ่งถือเป็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรแบบดั้งเดิมของท้องถิ่น
- พ.ศ. ๒๕๑๗ เริ่มกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า แต่ไม่มีคณะกรรมการที่ชัดเจน
- พ.ศ. ๒๕๑๘ ก่อตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง มีตัวแทนชาวบ้านจาก ๗ หมู่บ้านๆ ละ ๓ คน
- ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการ และสืบทอดเจตนารมณ์จนถึงปัจจุบัน เกิดการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายประชาคมอื่นๆ ทั่วประเทศ

ตัวอย่างของการดำเนินการแบบเครือข่ายที่สืบสานภูมิปัญญาและโครงการสร้างชุมชนเดิม คือ การผนึกกำลังระหว่างผู้นำที่ร่วมกันออกกฎเกณฑ์การรักษาป่า การจัดการจัดการป่าโดยจัดเวรยาม เหล่านี้ต้องอาศัยบารมีของผู้นำ และความพร้อมใจกันของสมาชิกเครือข่ายตำบลทั้งหมด ^{๖๔}

^{๖๔} เสรี พงศ์พิศ, ยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๙๕.

๒.๔.๒ มุลินิธิอักษเมืองน่าน

อักษเมืองน่าน เป็นชื่อเครือข่ายองค์กรชุมชนและประชาสังคมของจังหวัดน่าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูพลังชุมชนในการจัดการทรัพยากร จัดการชีวิตของตนเอง โดยมีกระบวนการเรียนรู้เห็นหัวใจ การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย ระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาเครือข่ายอักษเมืองน่าน ได้ส่งเสริมประสบการณ์การทำงานพัฒนาร่วมกับองค์กรชุมชนในจังหวัดน่าน ในหลายประเด็นเนื้อหา เช่น ประเด็นทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรยั่งยืน เยาวชน ออมทรัพย์ ธุรกิจชุมชน การป้องกันยาเสพติดและโรคเอดส์ จนกระทั่งเกิดการปรับกระบวนการทางความคิดและงานพัฒนาร่วมกันที่เป็นรูปธรรม โดยได้มีการประยุกต์เอาพิธีกรรมพื้นบ้าน พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทอดผ้าป่าพันธ์ปลา ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการจัดการโดยองค์กรชุมชน และได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน^{๖๕}

สำนักงานเครือข่าย/มุลินิธิอักษเมืองน่าน

เครือข่ายอักษเมืองน่านขับเคลื่อนโดย “มุลินิธิอักษเมืองน่าน” ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ วัดอรัญญาวาส เลขที่ ๙๖ ซอยอรัญญาวาส ถนนสุมนเทวราช ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๕๔๗๗-๒๕๓๐ โดยมีพระครูพิทักษ์ทันตคุณ เป็นประธานมุลินิธิและมีคุณบานจิตร สายรอกำ เป็นผู้ประสานงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคนเมืองน่านโดยไม่แบ่งแยกเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ
- ๒) เพื่อส่งเสริมให้มีการดำรงรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน
- ๓) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยกามีส่วนร่วมของชุมชน

ท้องถิ่น

๔) ดำเนินการเพื่อสาธารณะประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์

๕) ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

เป้าหมายการดำเนินงาน

- ๑) การอนุรักษ์ป่าและเพิ่มปริมาณป่าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการ
- ๒) ฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำและที่พังกอาศัยของพืชพรรณและสัตว์ป่า
- ๓) อนุรักษ์และปรับปรุงสภาพของดินให้คงสภาพสมบูรณ์ตามธรรมชาติ
- ๔) การพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรชุมชน
- ๕) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความ

เหมาะสม

๖) ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมืองหลวง

ยุทธศาสตร์ในการทำงาน

^{๖๕} โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔๙๙-๕๐๑.

- ยังยืน
- ๑) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน
  - ๒) สร้างความร่วมมือกับบุคคลทุกสาขาวิชาชีพ

แผนงานหลัก

- ๑) แผนงานด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรชีวภาพและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม, ป่าชุมชนและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ
- ๒) แผนงานพัฒนาการเกษตร
- ๓) แผนงานด้านการพัฒนาอาชีพและธุรกิจชุมชน
- ๔) แผนงานด้านการป้องกันโรคเอดส์และยาเสพติด
- ๕) แผนงานด้านศิลปวัฒนธรรม
- ๖) แผนงานด้านการเผยแผ่ศาสนาและจริยธรรม
- ๗) แผนงานด้านเยาวชน
- ๘) แผนงานด้านการออมทรัพย์

ความเป็นมาและพัฒนาการของเครือข่ายอัยกเมืองน่าน^{๖๖}

กลุ่มอัยกเมืองน่านเกิดจากการรวมกลุ่มขององค์กรพระสงฆ์ กลุ่มชาวบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีพัฒนาการของตนเอง และมารวมกันเป็นเครือข่ายอัยกเมืองน่าน โดยมีพัฒนาการของเครือข่าย ๔ ระยะ ดังนี้

๑) ระยะเริ่มต้นก่อตั้ง (ก่อนปี พ.ศ.๒๕๒๓) โดยกลุ่มองค์กรแต่ละกลุ่มได้มีการดำเนินงานของตนเองอย่างอิสระในการพัฒนากลุ่มและชุมชนพอแยกตามแกนนำ ได้ดังนี้

กลุ่มพระสงฆ์ เริ่มต้นในปี พ.ศ.๒๕๑๘ โดยมีพระครูพิทักษ์นันทคุณ ซึ่งสมัยนั้นเป็นเจ้าอาวาสอยู่วัดกุ่ม่วง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ได้ร่วมกับกลุ่มชาวบ้านกุ่ม่วงได้มองเห็นถึงสภาพปัญหาป่าไม้ถูกทำลายและนายทุนเข้ามาสัมปทานก่อให้เกิดความแห้งแล้ง ดังคำปรารภของท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณตอนหนึ่งว่า “ชาวบ้านต้องเข้าคิวรอตักน้ำในลำห้วยซึ่งบ่เคยมีมาก่อน พี่ซึกในป่า สัตว์ป่าเริ่มสูญหายไป” ชาวบ้านกุ่ม่วงจึงได้พากันออกสำรวจป่า และแบ่งเขตป่าที่เหลือจากการทำกินของชาวบ้านกันออกเป็นป่าอนุรักษ์ หลังจากนั้นท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณก็ได้ออกเผยแพร่เรื่องราวการอนุรักษ์ป่าไม้ให้แก่ชาวบ้าน โยสอดแทรกไปกับการเผยแพร่ธรรมะภายใต้โครงการธรรมทายาท (เริ่มในปี พ.ศ.๒๕๒๗) ซึ่งมีกลุ่มพระสงฆ์หลายรูปที่ออกเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบเดียวกับท่านพระครูฯ ทำให้มีโอกาสดังกล่าวพบกับกลุ่มแกนนำชาวบ้านอื่นๆ ด้วย เช่น พ่อปั้น อินทลี แกนนำกลุ่มบ้านหลวงหวงป่า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้นเองโดยธรรมชาติอยู่ก่อนหน้านั้นแล้วเพื่อดูแลปกป้อง

^{๖๖} มุลินธิอัยกเมืองน่าน, โครงการพัฒนาศักยภาพศูนย์ศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม, รายงานฉบับสมบูรณ์, หน้า ๑๓-๑๗.

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตนเอง เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นต้น จึงทำให้เกิดแนวร่วม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเริ่มมีการติดต่อสัมพันธ์กันช่วยเหลือกันในด้านต่างๆ

ครั้งแรกที่พระครูพิทักษ์ฯ ต้องต่อสู้อย่างหนักหนาสาหัสคือ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ ในปีนั้น ทางจังหวัดได้พยายามทำให้จังหวัดน่านเป็น “พื้นที่เขียวขจี” ซึ่งกำลังเป็นกระแสนิยมระดับชาติ โครงการนี้จะต้องทุ่มทรัพยากรของจังหวัดน่านไปกับการปลูกป่าเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการปลูกต้นยูคาลิปตัสซึ่งไม่ใช่ไม้พื้นเมือง ด้วยหวังจะฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมสภาพ การปลูกยูคาลิปตัสหมายถึงการโยกย้ายประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ผลกำไรคาดว่าจะได้รับทำให้ตัวแทนของทางจังหวัดหลายคน โดยเฉพาะบรรดากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พวกนักโค่นต้นไม้เพื่อเปิดพื้นที่สำหรับการปลูกยูคาลิปตัส พวกเขาบอกว่า “ป่าผืนเก่าทำเงินไม่ได้ ก็ต้องโค่นมันลงมาทั้งหมด เพื่อที่จะได้ปลูกป่าทดแทน นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั่วประเทศพากันคัดค้านโครงการนี้ โดยให้เหตุผลว่าต้นยูคาลิปตัสจะทำลายผืนดินจนหมดสภาพ... พระครูพิทักษ์ฯ ได้ออกมาคัดค้านโครงการนี้ที่กำลังจะลงมาที่จังหวัดน่าน โดยให้เหตุผลว่าการถางป่าธรรมชาติเพื่อปลูกต้นยูคาลิปตัสหาใช้การอนุรักษ์ไม่ แต่เป็นการทำลาย...”^{๖๗}

ในขณะเดียวกันระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๐-๒๕๓๑ ก็มีกลุ่มพระสงฆ์ สามเณร ฆราวาส ที่ศึกษาในโรงเรียนนันทบุรี (วัดช้างค้ำวรวิหาร) อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ได้ตั้งชมรมวาทศิลป์เพื่อการฝึกพูด ได้ดำเนินกิจกรรมฝึกพูด และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเรียกใหม่เป็น “กลุ่มพุทธบุตร” (เดิมใช้ชื่อพุทธบุคย์) ได้ดำเนินกิจกรรมการฝึกพูด การออกค่ายจริยธรรม กิจกรรมบวชเณรภาคฤดูร้อน และการรณรงค์ฟื้นฟู และปลูกจิตสำนึกแก่ชุมชนชาวเขา จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว จึงเป็นโอกาสได้พบกับกลุ่มธรรมทายาทของท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ ซึ่งประกอบด้วย พระอธิการวาทย์ ปัญญาโร พระอธิการมนัส และใบฎีกาบุญญาโม (วัดโพนเหล็ก) ทำให้การเรียนรู้และการศึกษาดำเนินงาน การเผยแพร่ธรรมะและการอนุรักษ์ตลอดถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ การไปร่วมกิจกรรมได้เห็นความตั้งใจของพระครูพิทักษ์นันทคุณที่ได้ออกไปพบปะชาวบ้าน ได้นำเอาสโลว์และวิถีโอท็อปไปฉาย และที่สำคัญก็ได้เผยแพร่ความคิดการอนุรักษ์ป่าด้วย ซึ่งในการทำงานของท่านพระครูฯ นั้นต้องการอยากเห็นบ้านเกิดคือ บ้านกิว่ม่วง กลับไปมีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม ท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณจะทำอะไรก็จะคิดถึงบ้านกิว่ม่วงก่อนเสมอโดยมีความคิดว่าต้องทำบ้านตัวเองให้ดีเสียก่อน ก่อนที่จะไปบอกให้คนอื่นทำ

กลุ่มองค์กรชาวบ้าน ก่อนที่จะมีกลุ่มฮักเมืองน่านนั้นปรากฏว่า มีองค์กรชาวบ้านหลายกลุ่มได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มและชุมชนของตนเอง มาช้านาน เช่น กลุ่มบ้านหลวงหวงป่า อำเภอบ้านหลวง กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว เนื่องจากได้ตระหนักถึงภัยของความแห้งแล้ง การขาดน้ำและผลพวงที่จะเกิดจากการตัดไม้ของนายทุน บริษัทสัมปทานจึงรวมตัวกันคัดค้านจนมีการยุติการทำสัมปทานป่าไม้ในที่สุด

^{๖๗} ชูชาน เอ็ม.ดาร์ลิงตัน เขียน นัยนา นาควัชระ แปล, **บวชต้นไม้ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อมตามวิถีพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : หจก ภาพพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐๐-๑๐๑.

กลุ่มลูกหลานชาวบ้าน มีแกนนำคือ นายสำรวย ผัดผล และนักศึกษา ชมรมไม้ผล สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตน่าน (ประมาณ ๑๐๐ คน) ได้ออกค่ายทำกิจกรรมรวมชาวบ้าน หาดเค็ด ตำบลเมืองจั่ง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน โดยร่วมทำกิจกรรมด้านการเกษตรกับชาวบ้าน การจัดแปลงพืช อบรมวิชาการด้านการเกษตรกรรมสมัยใหม่ การปรับปรุงพันธุ์พืชหรือวิทยาการสมัยใหม่ค่อนข้างน้อยมากและต้องการให้กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้เกิดการเรียนรู้จากข้อเท็จจริง และปัญหาที่ชาวบ้านกำลังเผชิญอยู่ ต่อมานายอนุชา จันทร์บุรณ์ ซึ่งมีตำแหน่งเลขา ชมรมไม้ผลได้จัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรบนพื้นที่สูงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่ที่ต้องการรวมกลุ่มออกไปทำงานร่วมกับชาวบ้าน บนพื้นที่สูง ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การเคเนเด็นเวนเจอร์ (The Cokenden Venture) ซึ่งเป็นหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ (อังกฤษ) โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ในจังหวัดน่านในขณะนั้น

ใน พ.ศ.๒๕๓๔ องค์การออกเคเนเจอร์ หมดภารกิจในพื้นที่จังหวัดน่าน กลุ่มอาสาสมัครคนไทยที่เคยทำงานในองค์การออกเคเนเด็นเวนเจอร์ ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งสมาคมไทยพายัพขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๓๕ อย่างเป็นทางการ ดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมการทำกิจกรรมของชาวไทยภูเขาในศูนย์อพยพบ้านสบตวง อ.แม่จริม บ้านน้ำยาว อำเภอปัว จังหวัดน่าน และได้ให้การสนับสนุนโครงการของนายอนุชา จันทร์บุรณ์ มาในช่วงระยะหนึ่ง ซึ่งจากโครงการดังกล่าวทำให้ลูกหลานชาวบ้าน ในสมาคมพายัพ เช่น นายสำรวย ผัดผล และนายเรืองเดช จอมเมือง ได้มีโอกาสพบปะแกนนำท้องถิ่นอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นนายอรุณ ปัญญา และนางรัชนิวรรณ ไชยวงศ์ห้วยทอก (ผู้ริเริ่มก่อตั้งโครงการน่านสันติสุข อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน) และที่สำคัญคือกลุ่มลูกหลานชาวบ้านเหล่านี้ได้มีโอกาสพบปะกับกลุ่มพระสงฆ์ซึ่งมีพระครูพิทักษ์นันทคุณ เห็นแกนนำในขณะนั้นด้วย

๒) ระยะที่สอง (ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๓-๒๕๓๔) หลังจากที่กลุ่มต่างๆที่กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มลูกหลานชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนและร่วมกิจกรรมกันในบางโอกาส จึงเกิดการรวมตัวกันเฉพาะกิจขึ้นเพื่อจัดพิธีบวชป่าชุมชน ขึ้นครั้งแรกในจังหวัดน่าน ที่บริเวณป่าชุมชนบ้านกิว่ม่วง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ หลังจากนั้นพิธีกรรมบวชป่าก็เป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป ทั้งในจังหวัดและนอกพื้นที่จังหวัด มีการติดต่อประสานงานด้านแนวคิดและการสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นทุนในการดำเนินกิจกรรม จึงเกิดแนวคิดร่วมกันว่าน่าจะมีการตั้งองค์กรขึ้นมาให้เห็นรูปเป็นร่าง จึงก่อตั้งเป็นองค์กรขึ้นมาทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน โดยมีชื่อว่า “กลุ่มฮักเมืองน่าน” มีสำนักงานตั้งอยู่ที่วัดอรุณญาวาส อำเภอเมือง จังหวัดน่าน หลังจากตั้งองค์กรนี้แล้ว ได้มีการขยายแนวคิดและหาแนวร่วม เพิ่มมากขึ้น เช่น โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งเน้นการเผยแพร่ธรรมะเป็นหลัก การอนุรักษ์ป่าเป็นกิจกรรมรอง การเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนความรู้ต่างๆ ให้แก่กลุ่มองค์กรชาวบ้านที่ดำเนินกิจกรรมอยู่ในท้องถิ่นและสนับสนุนแนวคิดให้ก่อตั้งเป็นกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น กลุ่มเครือข่ายเกษตรผสมผสานบาดหาดเค็ด ตำบลเมืองจั่ง กิ่งอำเภอภูเพียง กลุ่มอนุรักษ์คนตรีพื้นบ้านบ้านน้ำเกียน กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน และกลุ่มอื่นๆ อีกหลายๆกลุ่ม รวมทั้งได้มีการบวชป่าขุนน้ำพงษ์ อำเภอสันติสุขขึ้นเป็นครั้งที่สองและมีการขยายแนวคิดเรื่องบวชป่าไปสู่ชุมชนอีกหลายๆแห่ง ในระยะนี้ถือว่าเป็นระยะแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มองค์กรชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดน่าน

๓) ระยะที่สาม (ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๓๖) ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ พระครูพิทักษ์นันทคุณได้รับพระราชทานพดยศ กลุ่มองค์กรต่างๆ และบรรดาศักดิ์ จึงได้ร่วมกันจัดงานมุขิตาจิต โดยจัดทำโครงการสืบชะตาแม่น้ำน่าน ณ บริเวณริมแม่น้ำน่าน หน้าค่ายสุรยะพงษ์ อำเภอเมืองจังหวัดน่าน เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรมและส่งเสริมให้ประชาชนมาสนใจ และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ ได้มีการร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อนำมาพัฒนาองค์กรและเตรียมตัวจัดตั้งเป็นมูลนิธิต่อไปในอนาคต

ผลจากการจัดกิจกรรมโครงการสืบชะตาแม่น้ำน่านขึ้นมาในครั้งนี้ ทำให้กลุ่มองค์กรชาวบ้านหลายพื้นที่ ได้รวมตัวกันเพื่อดูแลและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำขึ้นทั้งในลำน้ำน่านและลำน้ำสาขา รวมทั้งเกิดกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อีกมากมาย เกิดเครือข่ายกลุ่มองค์กรต่าง ในกลุ่มอีกเมืองน่านอีกหลายเครือข่าย จึงได้จัดตั้งสำนักงานชั่วคราวของกลุ่มอีกเมืองน่านขึ้นโดยเช่าอาคารสำนักงานซึ่งทำหน้าที่ประสานงานและกองเลขานุการของกลุ่มปฏิบัติงานประจำและรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านบริหารจัดการ รวมทั้งมีการจัดตั้งโครงสร้างขององค์กรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๔) ระยะที่สี่ (ปี พ.ศ.๒๕๓๖-๒๕๓๘) ระยะนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญอย่างยิ่งอีกจุดหนึ่งของกลุ่มอีกเมืองน่านหลังจากที่มีสำนักงานและมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนขึ้นแล้ว ได้มีการระดมทุนจากหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศเพื่อสนับสนุนและบริหารจัดการภายในสำนักงานและยังให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่กลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในการดำเนินงาน เช่น ด้านการอนุรักษ์ป่า ชุมชน อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ เกษตรผสมผสาน ออมทรัพย์ธุรกิจชุมชนและกลุ่มเยาวชน เพื่อส่งเสริมกิจกรรม รวมทั้งได้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดกิจกรรมสู่ชุมชนมากขึ้น เริ่มผู้ให้ความสนใจและเข้ามาศึกษาดูงานมากขึ้น จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ ถือว่าระยะนี้เป็นช่วงของการเรียนรู้ข้ามองค์กรกับฝ่ายที่ให้การสนับสนุน นอกจากนี้กลุ่มพระสงฆ์ยังได้ดำเนินโครงการอื่นๆ ทางสังคมเพิ่มขึ้น ได้แก่ โครงการศีลธรรมนำตนพันภัยเอดส์ เป็นต้น

๒.๔.๓ สมาคมบ้านหลวงหวงป่า

สมาคมบ้านหลวงหวงป่านั้น มีวิวัฒนาการที่ยาวนานด้วยเหตุว่า ต้องการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ โดยบุคคลที่มีคุณประโยชน์และถือว่าเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดคือ นายปิ่น อินทลี ประชาญ์ชาวบ้าน จังหวัดน่าน สาขากการอนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งชีวิตประวัติโดยย่อมีดังนี้^{๖๘}

ประวัติส่วนตัว

นายปิ่น อินทลี เกิดวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๘๐ สถานที่เกิด ต.สวด อ.ปง (ปัจจุบัน คือ อ.บ้านหลวง) ศาสนาพุทธ

การศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านหลวง (ปัจจุบันเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านหลวง)

^{๖๘} ปิ่น อินทลี, ชีวิตประวัติและผลงาน ของคนรักษาป่าไม้ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน, (อัตสำเนา)

อาชีพ เกษตรกร

สถานภาพ สมรส กับนางอวน มงคล เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๐๐ มีบุตรด้วยกันจำนวน ๔ คน เป็นหญิง ๑ ชาย ๓ คน

ภูมิลำเนาเดิม บ้านเลขที่ ๖๖ บ้านป่าเปย ม.๔ ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน ๕๕๑๙๐

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ บ้านป่าเปย ม.๔ ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน ๕๕๑๙๐

แนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้

ชีวิตของพ่อปิ่น อินหลี ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้โดยศักยภาพของผู้นำตามธรรมชาติ เนื่องจากการดำรงชีวิตในอดีตที่เป็นชาวไร่ ชาวนา กล่าวคือ พ่อปิ่น อินหลี และชาวบ้านสวด ได้มีที่ทำนากินมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อยู่บริเวณหุบเขาใต้ห้วยสีพัน ซึ่งเป็นลำห้วยที่มีต้นน้ำอยู่บริเวณเขตรอยต่อพื้นที่ระหว่างอำเภอบ้านหลวง กับตำบลถ้ำมดอง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ที่นากินมาทุกปีจะใช้มาจากห้วยนี้ทำนา การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอเมืองน่าน กับตำบลสวด (อำเภอเมืองน่าน) สมัย ๒๐ ปีก่อน (ตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ ย้อนหลัง) ในปัจจุบันเป็นถนนทางคนเดิน การไปมาหาสู่ต้องเดินด้วยเท้า ระหว่างทางเดิน ๒ ข้างทางเป็นป่าไม้ดงดิบ ประกอบด้วยป่าไม้นานาชนิด และสัตว์ป่ารวมทั้งพืชสมุนไพรมากมายเหลือคณานับ

จุดที่เกี่ยวข้องเริ่มขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ มีนายทุนพ่อค้าไม้จากจังหวัดน่านได้จ้างคนงานไปตัดไม้ บริเวณสองข้างทาง รอยต่อดังกล่าว โดยเฉพาะเขตที่ใกล้กับต้นน้ำห้วยสีพัน ซึ่งที่ตัดไม้ใกล้กับเขตตำบลสวด ประมาณ ๙ กิโลเมตร

กติกาสังคมเกี่ยวกับการดูแลต้นน้ำห้วยสีพัน เมื่อ ๑๐๐-๒๐๐ ปีก่อน ได้กำหนดไว้ว่าห้ามชาวบ้านหรือบุคคลใดเข้าไปตัดไม้หรือทำอะไรเลื้อนลอยในบริเวณต้นน้ำแห่งนี้ ใครฝ่าฝืนจะได้รับการประณาม จากสังคมนานเมืองสวด โดยเหตุที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติในอดีตของพ่อปิ่น อินหลี ได้เป็นผู้แสวงหาความรู้ และนำไปพูดให้ชาวไร่ชาวนาฟัง ในสิ่งที่อ่านและแสวงหาพบ เพื่อพัฒนากลุ่มคนใกล้เคียงให้มีความคิด ในช่วง ๒๕๑๖ ราคาหนังสือพิมพ์ประมาณ ๑ บาท พ่อปิ่นได้อ่านข้อความว่าภาคอีสาน ได้ปล่อยให้มีการตัดไม้ทำลายป่าทำอะไรเลื้อนลอย บางจังหวัดแทบจะไม่มีป่าไม้ ทำให้ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล บ้านเมืองแห้งแล้ง ประชาชนเดือดร้อน อดอยาก ไม่มีน้ำทำนา ต้องออกเดินทางไปทำงานหาเงินที่ต่างจังหวัด และจะตัดเอาข้อความในหนังสือพิมพ์นี้ไปเผยแพร่ให้ชาวบ้านฟัง และนำเสนอในที่ประชุมของหมู่บ้าน ทุกครั้งทุกเดือน ที่มีโอกาสเข้าร่วมประชุมโดยให้ชาวบ้านได้บอกต่อกันไป เริ่มเป็นการปลุกจิตสำนึกให้ชาวบ้านได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่ามาตั้งแต่อดีต

เริ่มมีการรวมกลุ่มของชาวบ้านครั้งแรกโดยการนำของพ่อปิ่น อินหลี, พ่อแก้ว อายุยืน, พ่อศรี ขานเพราะ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ได้นัดประชุมชาวบ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้านบ้านป่าคา หมู่ที่ ๑ ตำบลสวด นายแก้ว โปทาวี เป็นผู้ใหญ่บ้านขณะนั้น เป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีการใช้น้ำจากลำห้วยสีพันประมาณ ๓๐ คน โดยนำเรื่องที่นายทุนมาตัดไม้ที่บริเวณต้นน้ำห้วยสีพันมาพิจารณา และได้มีมติของกลุ่มส่งเรื่องไปยังจังหวัดน่านเพื่อให้จังหวัดน่านยับยั้งการตัดไม้บริเวณดังกล่าวทางเจ้าหน้าที่จังหวัดได้เรียกตัวผู้นำการต่อต้านการตัดไม้ คณะของพ่อปิ่น อินหลี ได้ไปเจรจากับทางจังหวัดซึ่งทางจังหวัดบอกว่า ผู้ที่ตัดไม้อยู่ขณะนั้น ได้ดำเนินการขออนุญาต ตามกฎหมายแล้ว แต่ทาง

คณะของพ่อปิ่น อินทลีไม่ยอม ขอให้เลิกตัดไม้บริเวณต้นน้ำห้วยสีพันให้ได้ เรื่องการเจรจาขณะนั้นหาข้อยุติไม่ได้ คณะของพ่อปิ่น อินทลี จึงเดินทางกลับกิ่งอำเภอบ้านหลวง และได้นำเรื่องดังกล่าว ไปขอความช่วยเหลือจากหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการพิเศษสถานีตำรวจภูธร ตำบลสวดขณะนั้น (ร.ต.ท. ศักดิ์ ระพี ไพพรเมือง และชาวบ้านได้พาตำรวจไปที่จุดตัดไม้ นำเอาผู้ที่ตัดไม้มาดำเนินคดี (ปรับ) จำนวน ๖ คน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจนายดังกล่าว ได้ย้ายออกไปจากกิ่งอำเภอบ้านหลวง นายทุนก็กลับมาตัดไม้จุดเดิมอีกครั้ง

พ่อปิ่น อินทลี ได้ประสานกับผู้นำหมู่บ้าน, ผู้นำชุมชนขณะนั้น คือ พ่อปิ่น อินทลี, พ่อแก้ว อายุยี่สิบ, พ่อศรี ขานเพราะ, พ่อทอง อายุยี่สิบ ได้นำชาวบ้านไปร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดอีกครั้งเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๘ แต่ก็ได้รับการชี้แจงว่า ผู้ตัดไม้ได้ขออนุญาต อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว คณะของพ่อปิ่น อินทลี ก็ถูกข่มขู่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐและนายทุนอย่างต่อเนื่อง ตลอดมา คณะดังกล่าวจึงเดินทางกลับเมื่อหาที่พึ่งไม่ได้จึงรวมตัวกันที่กิ่งอำเภอบ้านหลวง และรวบรวมชาวบ้านนำกำลังเผชิญหน้ากับกลุ่มนายทุนเกือบจะมีการทำร้ายกันด้วยอาวุธหลายครั้ง

เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน คณะของพ่อปิ่น อินทลีนำกลุ่มชาวบ้านเข้าร้องเรียนต่อจังหวัดอีกครั้งโดยไปยื่นเรื่องที่ ที่ว่าการอำเภอเมืองน่าน และได้มีกลุ่มนายทุนได้เสนอให้คณะของพ่อปิ่นได้ยุติการต่อต้านและจะให้เงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) และรถปิคอัพอีก ๑ คัน แต่ก็ได้รับการปฏิเสธจากกลุ่มยี่สิบ. พ่อแก้ว อายุยี่สิบ, พ่อศรี ขานเพราะ, นายสี คนสูง, นายอินแปง มงคล, นายต้น อายุยี่สิบ, นายถา, นายถึง เชื้อหมอ, นายแปลง สมศักดิ์, นายถาวร สมใจ พร้อมคณะชาวบ้านประมาณ ๒๐๐ คน ได้ไปขอความช่วยเหลือจากสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งขณะนั้น นายจตุรนต์ ฉายแสงเป็นประธานได้ให้ความช่วยเหลือ จะนำนักศึกษามาเคลื่อนไหรร่วมกับชาวบ้าน พร้อมกับทางกลุ่มได้แจ้งเรื่องไปยังหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และทางหนังสือพิมพ์ได้ลงข่าว การเคลื่อนไห้ว วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๘ ทางกลุ่มได้นำคณะนักศึกษาออกไปดูการตัดไม้ในบริเวณดังกล่าว และได้ยึดไม้ไว้ให้พุงอยู่ในป่าจนถึงปัจจุบัน และกลุ่มนายทุนก็เปลี่ยนพื้นที่ขออนุญาตไปอยู่ในพื้นที่อื่นตั้งแต่บัดนั้น

วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๙ มีการประชุมและบันทึกชาวบ้าน ๒ ตำบล คือ ตำบลสวดและตำบลป่าคาหลวง โดยมีระเบียบมติที่ประชุมได้แต่งตั้ง ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการรักษาป่า คือ

๑. นายปิ่น	อินทลี	ประธานกรรมการ
๒. นายแก้ว	โปทาวี	รองประธาน
๓. นายแก้ว	อายุยี่สิบ	รองประธาน
๔. นายศรี	ขานเพราะ	กรรมการ
๕. นายทอง	อายุยี่สิบ	กรรมการ
๖. นายต้ม	อายุยี่สิบ	เลขานุการ
๗. นายอินแปง	มงคล	ผู้ช่วยเลขานุการ

และระเบียบกฎระเบียบการใช้ไม้ไว้ดังนี้

๑) ผู้ใดประสงค์จะใช้ไม้เพื่อสร้างหรือซ่อมแซมบ้านจะต้องขออนุญาตต่อที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านต่อผู้นำชาวบ้าน เมื่อเห็นสมควรจึงผ่านสภาตำบลไปตามลำดับ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะไปตัดไม้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

๒) ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ช่วยกันดูแลรักษาป่า ถ้าเห็นผู้กระทำผิดหรือบุกรุกแผ้วถางป่าให้แจ้ง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เพื่อดำเนินการต่อไป

๓) ช่วยกันป้องกันชาวเขา เผ่าม้ง-เย้า ห้ามมิให้เข้ามาทำอะไรเลื้อนลอยปลุกพืชในกิ่ง อ.บ้านหลวง ถ้าฝ่าฝืนจะต้องร่วมกันขับไล่ออกไปและช่วยกันทำลายทรัพย์สินของที่ปลุก เพราะชาวบ้านเป็นตัวการทำลายป่า อันเป็นต้นกำเนิดของการจัดตั้งกลุ่มบ้านหลวงหวงป่า

จนในปี พ.ศ.๒๕๒๖ ทางราชการโดย กรป.กลาง โดยพลเอกอรุณ พร้อมเทพ หัวหน้าหน่วยได้ให้ความสำคัญและสนใจ ได้จัดทำโครงการ ไปอบรมประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ทำให้กลุ่มของคนบ้านหลวง มีกำลังใจดำเนินงานต่อเนื่องตลอดมาตามศักยภาพที่มีอยู่และยังคงปฏิบัติตามกติกาเดิมอย่างเคร่งครัด

พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการขอจดทะเบียนเป็น สมาคมบ้านหลวงหวงป่า ตามหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน องค์การเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ออกให้ ณ วันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ลงนามโดย นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะนั้น

ตารางที่ ๒.๙ แสดงเกียรติประวัติที่เคยได้รับโล่และประกาศเกียรติคุณจากการรักษาทรัพยากรป่าไม้ของนายปิ่น อินทลี

๒ สิงหาคม ๒๕๓๓	ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณคนดีศรีสังคม จากศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรีสนับสนุนโดยมูลนิธิ น.ส.พ.ไทยรัฐ มูลนิธิหมู่บ้านน้ำมันพีชมรกต ณ โรงแรมแลนดิมาร์ค ถนนสุขุมวิท กรุงเทพฯ
๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๖	ได้รับประกาศเกียรติคุณจากนายจิโรจน์ โชติพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน สนับสนุนโดยพระเทพนันทาทจารย์ เจ้าคณะจังหวัดน่านและพระครูพิทักษ์นันทคุณ เจ้าอาวาสวัดอรุณญาวาส วันสี่พระยาแม่บ้าน
๗ สิงหาคม ๒๕๔๒	ได้รับประกาศเกียรติคุณจากพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบก สนับสนุนโดยนายวินัย แก้วสิงห์ ป่าไม้อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ดอยภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๔	ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว เป็นโล่ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและประกาศเกียรติคุณจากนายอนันท์ ปัญญารชุน สนับสนุนโดยพระครูจิรณ ธรรมโม เจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๔	ได้รับประกาศเกียรติบัตรจากคณะทำงานมูลนิธิอีกเมืองน่านที่ได้รับโล่รางวัลลูกโลกสีเขียว
๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๗	ได้รับประกาศเกียรติคุณคนดีตัวอย่างระดับตำบล จากนายปรีชา กันธิยะ

	อธิบดีกรมศาสนา สนับสนุนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลสวด ๒๕๔๗
๓ กรกฎาคม ๒๕๔๙	ได้รับโล่คนดีศรีสยามจากพระมหาโพธิวงศาจารย์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๖ และประกาศเกียรติคุณจากนายสุกิจจา กรุณานนท์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ สนับสนุนโดยมูลนิธิฮักเมืองน่าน โดยพระครูพิทักษ์นันทคุณเป็นผู้รับรองผลงาน ณ วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๙	ได้รับประกาศเกียรติคุณจากนายสุรชัย มณีประกร นายอำเภอบ้านหลวง จากการได้รับโล่รับรางวัลการรักษาป่าไม้มาโดยตลอด

๒.๔.๔ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ

ประวัติความเป็นมา

ตำบลดู่พงษ์ เดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอเมืองน่าน ดู่พงษ์ เดิมชื่อ เมืองโพง คำว่า “โพง” ได้ชื่อมาจากวัวป่าตัวหนึ่งซึ่งดุร้ายกลายเป็นวัวโพง พบสัตว์กินสัตว์ พบคนกินคน อาละวาดไปทุกหนทุกแห่ง เริ่มออกจากเขตป่าเมืองอุตรดิตถ์ จนถึงเขตที่ตั้งอำเภอสันติสุข วัวโพงดังกล่าว อาละวาดสร้างความเดือดร้อนหวาดหวั่นแก่ชาวบ้าน ชาวบ้านจึงคิดหาทางกำจัด และสุดท้ายวัวโพงก็ตายลง ชาวบ้านจึงได้ตั้ง ชื่อเมืองนี้ว่า เมืองโพงต่อมาเปลี่ยนคำว่า โพง เป็น “พงษ์” จนถึงปัจจุบัน

ในอดีตดินแดนเมืองโพงนี้ เป็นเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ มีเหตุการณ์รุนแรงถึงขั้นต่อสู้ปะทะกันกับทหารและมีการเผาโรงพักสถานีตำรวจภูธรตำบลในสมัยนั้น เพื่อให้การปกครองง่ายทั่วถึงจึงได้แยกตำบลดู่พงษ์ ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ โดยใช้ชื่อว่า “สันติสุข” คือ ให้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีแต่ความสงบ สันติสุข ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ และได้ยกฐานะเป็นอำเภอสันติสุขในปี ๒๕๓๗

บ้านโป่งคำ หมู่ที่ ๕ ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน มีพื้นที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ลุ่มส่วนหนึ่งเป็นเนินเขาส่วนหนึ่งมีลาน้ำห้วยไหลผ่านและพื้นที่ดินแถบลำห้วยเป็นดินโป่ง คือดินเกลือที่มีเกลือสินเธาว์ผุดเกราะกรังอยู่ลักษณะของดินดังกล่าว ชื่อของหมู่บ้านตามลักษณะของธรรมชาติของดินนั้น ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเล่าว่าชุมชนโป่งคำเริ่มก่อตั้ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ประมาณ ๑๕ หลังคาเรือน โดยมีนายอานา พังยะ เป็นผู้นำการก่อตั้งชุมชน ประชากรชาวบ้านสมัยนั้น บางครอบครัว ส่วนใหญ่ได้แก่มากจากบ้านดู่พงษ์มาตั้งถิ่นฐานร่วมกัน จึงมีสำเนียงเป็นภาษาลาว เพื่อทำการประกอบอาชีพทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และส่วนหนึ่งก็แยกมาจากที่อื่นบ้าง โดยมีเหตุผลของการก่อตั้งชุมชน ๓ ประการคือ

๑. มาหาทำเลที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพ
๒. ชุมชนเดิมอยู่กันแออัดเลยหาชุมชนใหม่
๓. เกิดอุทกภัยทำให้ต้องหาที่อยู่ใหม่

เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ซึ่งในการประชุมครั้งนั้นได้มีมติให้ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เพื่อเป็นรายได้แก่ครัวเรือนของเกษตรกรควบคู่ไปกับการปลูกหญ้าแฝกโดยประธานมูลนิธิโครงการหลวงมอบให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงเข้าร่วมดำเนินการ

ผู้นำชุมชนประกอบด้วย

นายทิล บังเมฆ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕
นายแทน จันอัน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดู่พงษ์

นายทอง บังเมฆ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์
นายผจญ พังยะ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์
พระครูสุจินนันทกิจ	ด้านเกษตรธรรมชาติ การเกษตรผสมผสานและสมุนไพร ท้องถิ่น
นายนวล แดงแท้	ด้านพิธีกรรม (พิธีสู่ขวัญ)
นายแท้ พังจันตา	ด้านพิธีกรรม (พิธีสู่ขวัญ)
นางหลอ จันอัน	ด้านหัตถกรรม (ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ)
นายบุญเลื่อน บังเมฆ	ด้านสมุนไพรพื้นบ้าน
นายเลิศ บังเมฆ	ด้านเกษตรธรรมชาติและเกษตรผสมผสาน
นายเหรียญ บังเมฆ	ด้านเกษตรธรรมชาติและเกษตรผสมผสาน

การรวมกลุ่มของเกษตรกร

กลุ่มเกษตรธรรมชาติ กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน กลุ่มโรงสีข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ กลุ่มแปรรูปสมุนไพรกลุ่มแปรรูปไม้กวาด กลุ่มสตรีทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ติดเชื้อ กลุ่มฌาปนกิจกิจสงเคราะห์ กลุ่มศิลปะพื้นบ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของชุมชนบ้านโป่งคา

ปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโป่งคา แบ่งเป็น ๓ ด้านคือ

ด้านที่ ๑ ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา เกษตรกรมีความยากจน ผลผลิตต่ำ สำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว มีต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากการทำการเกษตร โดยขาดความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้มีการใช้สารเคมีมาก ซึ่งทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง และมีผลต่อสุขภาพของเกษตรกรอย่างมาก อีกทั้งผลผลิตของเกษตรกรไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และเกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำการเกษตรทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองความต้องการ เกษตรกรต้องการให้ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจทางเลือกใหม่ที่มีตลาดและราคาดี โดยใช้สารเคมีน้อย และต้นทุนต่ำ การปลูกไม้ยืนต้น ในพื้นที่ที่ได้วางแผนการใช้ที่ดินไว้แล้ว เพื่อทดแทนการปลูกข้าวโพด ที่มีการใช้สารเคมีมาก จัดศึกษาดูงานทางด้านการเกษตรแก่เกษตรกร การส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตรในด้านต่างๆ และการจัดการผลผลิตและการแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร

ด้านที่ ๒ ด้านสังคม

ปัญหา เกษตรกรมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ มีหนี้สินมากซึ่งเกิดจากการลงทุนด้านการเกษตรสูง และได้รับผลตอบแทนต่ำ รวมถึงมีภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร และโรงเรียนขาดแคลนอาคาร และอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการศึกษาความต้องการ ชุมชนแสดงความต้องการจัดการเพื่อนำองค์ความรู้จากท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ การพัฒนาความรู้และทักษะให้กับเกษตรกรสำรวจข้อมูลชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเกษตรและด้านนอกภาคการเกษตร ชุมชนต้องการที่จะร่วมมือในการลดค่าใช้จ่าย โดยการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้รวมทั้งต้องการการจัดระบบสวัสดิการต่างๆและการจัดหาแหล่งทุนที่ดอกเบี้ยต่ำด้านทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยพื้นฐาน

ปัญหา หมู่บ้านโป่งคำมีปัญหาเรื่องน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากไม่มีระบบการกระจายน้ำที่ดีพอ ส่วนพื้นที่การเกษตรประสบปัญหาเรื่องการแยกพื้นที่ป่าและพื้นที่การเกษตรไม่ชัดเจน รวมถึงพื้นที่มีอัตราการชะล้างพังทลายของดินสูงทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีการแผ้วถางป่าเพื่อเป็นที่ทำกิน เกิดความเสียหายทาง

ด้านที่ ๓ ด้านเศรษฐกิจ

ความต้องการ ชุมชนต้องการให้มีการสนับสนุนการพัฒนาาระบบการจัดการแหล่งน้ำระบบชลประทาน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ แยกพื้นที่ดินทำกินและพื้นที่ป่าให้ชัดเจน มีการกระจายน้ำได้อย่างทั่วถึง การป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนา

พื้นที่บ้านโป่งคำมีพืชสมุนไพรและพืชท้องถิ่นหลากหลายชนิดสามารถพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจได้ เช่น ผักฮาก (ผักรด) ผักเชียงดา ผักง้วนหมู แก่นฝาง ขมิ้นดำ ไพลดำ ฮ่อสะพายควาย มีกลุ่มเครือข่ายที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มเกษตรธรรมชาติ กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน กลุ่มแปรรูป กลุ่มสมุนไพร กลุ่มสตรีทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ

กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มศิลปะพื้นบ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ มีผู้นำที่เข้มแข็งและเสียสละเพื่องานชุมชน มีศูนย์การเรียนรู้โครงการขยายผลโครงการหลวงอยู่ในชุมชนเป็นสถานที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้เอาเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนในพื้นที่และบุคคลภายนอก พื้นที่ที่สนใจ การคมนาคมสะดวกใกล้ตัวเมืองจังหวัดน่าน โดยมีระยะทาง ๓๕ กิโลเมตร เกษตรกรมีประสบการณ์ในด้านการเกษตรสามารถต่อยอดองค์ความรู้ของเกษตรกรให้เกิด

การพัฒนา

เกษตรกรบ้านโป่งคำ เป็นเกษตรกรที่มีความขยันขันแข็ง มีความตั้งใจที่จะร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการที่จะปรับปรุง และพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร รวมทั้งผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งที่จะเป็นกำลังสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้บ้านโป่งคำเป็นหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง ทำให้หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ให้ความสำคัญและต้องการให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการให้หมู่บ้านโป่งคำเป็นหมู่บ้านนาร่องในหลายๆ โครงการ

ความเป็นมาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน..วัดโป่งคำ มีพระครูสุจิตนันทกิจ (สมคิด จรณธมโม) เจ้าอาวาสวัดโป่งคำ ได้พยายามเปลี่ยนวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณของคนในชุมชน เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยมีกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ การทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน สมุนไพรพื้นบ้าน โดยมีกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนและกลุ่มเยาวชน ร่วมเรียนรู้ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญา พร้อมทั้งร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคณะศึกษาดูงาน ^{๖๙}

^{๖๙} สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม, จากต้นน้ำ สู่ปลายน้ำ, (นนทบุรี : บริษัทอภัยพรยู ครีเอทีฟ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖.

พระสมคิด จารณธัมโม (ปัจจุบันคือ พระครูสุจินนันทกิจ) เจ้าอาวาสวัดโป่งคำ ต.ดู่พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน กล่าวตอนหนึ่งที่ระบุถึง พัฒนาการก่อนเป็นมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งไว้ในคราวที่ท่านได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว ครั้งที่ ๖ ประจำปี ๒๕๔๗ มีใจความดังนี้^{๗๐}

ท่านกำลังพูดถึงการทำไร่ข้าวโพดของชาวตำบลดู่พงษ์ ที่เป็นสาเหตุหนึ่งของการทำลายดิน ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมเพราะสารเคมี ถึงอย่างนั้นข้าวโพดก็เป็นเงินหมุนของชาวบ้านที่นี้ เหมือนกับชาวบ้านอีกหลายๆ หมู่บ้าน การขอให้ชาวบ้านเปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นเรื่องยาก แต่การกระตุ้นให้ชาวบ้านหันมาร่วมมือ เพื่อฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรมจากไร่ข้าวโพดก็ไม่ง่าย เพราะความหลากหลายของชาติพันธุ์ ทั้งลาวพวน ลัวะ ลี้น ม้ง ถิ่น และคนเมือง ที่ยากจะรวมตัวกัน

บ้านโป่งคำเคยมีอดีตที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านอยู่กันอย่างสงบสันติและพอเพียง ถึงจะมีความลำบากบ้างแต่ก็เข้าทำนองทุกข์กาย ไม่ทุกข์ใจ จนถึงยุคสมัยแห่งการแย่งมรดกชนระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์ ถนนหนทางเข้าสู่หมู่บ้านตามนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมชาวบ้านปลูกพืชเศรษฐกิจนานาชนิดเพื่อการส่งออก ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ผืนป่าหลายพันไร่ถูกถากถางจนเตียนโล่ง เพื่อแปรสภาพเป็นไร่ข้าวโพดสดลูกหูลูกตา และถนนตัดเข้าถึงหมู่บ้านก็พาพ่อค้าพร้อมสัมปทานไม้ ที่ขวนความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าออกไปตลอด ๒ ปี จนความแห้งแล้งเข้ามาแทนที่

พระสมคิด ซึ่งเกิดและเติบโตที่นี่ เคยเห็นสภาพป่าในอดีตที่มีความอุดมสมบูรณ์ เห็นการทำลายป่าเพราะสัมปทานไม้บวกรถถากถางทำไร่ เห็นผลกระทบที่ตามมามากมาย ด้วยจิตสำนึกความเป็นพระที่ดำรงชีพอยู่ด้วยปัจจัยสี่จากชาวบ้านถวาย เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์เดือดร้อนก็ไม่อาจนิ่งเฉยอยู่ได้ อีกทั้งความเป็นคนบ้านนี้ ก็ยิ่งอยากทำอะไรให้บ้านเกิดเมืองนอน

แรก ๆ ก็เข้าไปคุยกับชาวบ้านให้หยุดตัดไม้ หยุดบุกป่าแผ้วถางทำไร่ข้าวโพด เพราะนอกจากทำให้ป่าเสื่อมโทรม ห้วยลำธารแห้งน้ำแล้ว ยิ่งทำก็ยิ่งเป็นหนี้ แต่ชาวบ้านกลับย้อนถามว่าถ้าไม่ให้ทำไร่แล้วจะทำอะไรกิน บางคนยังตอบท้ายว่า...ไม่ใช่กิจของสงฆ์ ถ้าอย่างนั้นก็ตั้งจิตขอให้ชาวบ้านได้ขบคิด

เมื่อการพูดคุยไม่ได้ผล พระสมคิดก็เริ่มหาหนทางใหม่ “แปลงสาธิต” เป็นรูปธรรมที่เกิดจากความเพียรของท่าน เพื่อหวังให้ชาวบ้านได้เห็นของจริง ท่านทำแปลงทดลองบนที่ดินหลังวัดโป่งคำ โดยทดลองปลูกป่า ๓ แบบ

๑. ป่าเชิงเดี่ยว จำนวน ๒ ไร่ แปลงนี้ปลูกพืชเชิงเดี่ยวหรือต้นไม้เข้าแถว เน้นต้นสัก จำนวน ๖๐๐ ต้น

๒. ป่าปลูกแบบคละเคล้าผสมผสาน เนื้อที่ ๑๕ ไร่ ส่วนนี้เป็นพื้นที่เสื่อมโทรมจากการทำไร่ข้าวโพดของชาวบ้าน แปลงนี้วิธีปลูกต้นไม้หลายอย่าง ใครมาทำบุญก็ให้มาปลูกต้นไม้แปลงนี้ เพื่อเป็นกุศลแก่ชีวิต

^{๗๐} รางวัลลูกโลกสีเขียว. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://pttinternet.pttplc.com/greenglobe/๒๕๔๗/personal-๐๖.html>, [๑ ก.ย.๕๕].

๓. ป่าธรรมชาติ เนื้อที่ ๓ ไร่ แปลงทดลองนี้ไม่มีการแตะต้อง ปล่อยให้มีการฟื้นฟูตามครรลองธรรมชาติ

“แปลงป่าทดลองทั้ง ๓ ผืนนี้ช่วยตอบคำถามชาวบ้านได้ เพราะเมื่ออาตมาเริ่มทำงาน ก็มีคำถามมากมาย...ทำไปเพื่ออะไร ทำแล้วได้อะไร ทำอย่างไร...อธิบายไม่ไหว ทำให้ดูเลยดีกว่า”

พระสมคิด อธิบายการเรียนรู้จากแปลงสาธิตทั้งสามว่า การปลูกป่าเชิงเดี่ยว (ต้นสัก) ทำให้ระบบนิเวศไม่เกิดสภาพสมดุล เกิดความแห้งแล้ง เพราะไม่มีต้นไม้หรือพืชที่เป็นอาหาร แม้แต่เห็ดซึ่งปกติจะออกในช่วงฤดูฝน เมื่อต้นสักโต พืชอื่นไม่สามารถขึ้นได้ เพราะต้นสักจะคุมแสงแดดในฤดูฝน และจะทิ้งใบในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ต้นไม้หรือพืชอื่นหมดโอกาสที่จะเจริญเติบโต

ส่วนป่าผสมผสาน เป็นการสาธิตให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นไม้ที่มีอยู่ในธรรมชาติ กับพืชการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยป่ายืนต้นประเภทสูงให้ผลระยะยาว ชั้นที่สองเป็นพืชพุ่มให้ผลระยะกลาง เช่น ลำไย ขนุน ส้มโอ มะม่วง ลิ้นจี่ ฯลฯ ชั้นที่สามเป็นพืชอาหารและพืชใกล้ครัว เช่น ข้าว ตะไคร้ ขมิ้น หวาย ไม้ไผ่ ไพร ตำลึง ฯลฯ

แปลงธรรมชาตินั้น เป็นความชุ่มชื้นหัวใจของผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมเมื่อได้สัมผัสกับระบบนิเวศที่คืนกลับ ทั้งสัตว์ป่า ผักตามฤดูกาล และสมุนไพร

นอกจากทำแปลงสาธิต ท่านยังได้หนุนเสริมให้เกิดกลุ่มเยาวชน โดยคาดหวังว่าเยาวชนน่าจะเป็นสื่อกลางระหว่างท่านกับผู้ปกครอง เป็นกำลังสำคัญในอนาคตที่จะฟื้นฟูและรักษาผืนป่าของหมู่บ้าน ท่านมีนิทานสนุกแฝงแง่คิดมากมายมาฝาก ระหว่างพาเดินป่าทุกวันพระที่ตรงกับเสาร์อาทิตย์ นอกจากนั้นยังจัดทัศนศึกษา พาเยาวชนไปเดินป่านอกพื้นที่ที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ แล้วกลับมาเปรียบเทียบกับป่าบ้านตนเอง ซึ่งสามารถสร้างสำนึกแก่เยาวชนได้ไม่น้อย และต่อมาเยาวชนเหล่านี้ก็เริ่มเป็นกระบอกเสียงไปพูดคุยกับผู้ปกครอง ประจวบกับแปลงสาธิตเริ่มผลิดอกออกผล พืชพันธุ์ดกดี ต้นหน่อไม้เริ่มออก เห็ดงอกตลอดปี ท่านเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามาเก็บกิน

การบูรณาการความรู้

ความสำเร็จของแปลงทดลอง การมีกลุ่มเยาวชน ทำให้ผู้ใหญ่เริ่มให้ความสนใจร่วมทำกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมป่าทั้งสามแปลงเป็นห้องเรียนที่ยิ่งใหญ่ของชุมชน และเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานอนุรักษ์ผืนป่าจำนวน ๑๒,๐๐๐ ไร่ในอำเภอสันติสุข โดยเริ่มจากการขอปิดหุบเขาป่าไม่ให้ชาวบ้านบุกรุก จากนั้นก็ชักชวนให้ชาวบ้านหันมาปลูก “ป่าสำนึก” ในไร่นาของตัวเองเพื่อให้เป็นป่าสำหรับใช้สอยนำไปสู่การจัดตั้งเป็นมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้วัดโป่งคำในปัจจุบัน

๒.๕ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมนั้นโดยส่วนใหญ่จะนำหลักอภินิหารธรรม ๗ มาบูรณาการ แต่ด้วยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งวิเคราะห์จากหลักธรรมแล้วนั้นก็กลับมีมุมมองอีกประการหนึ่งว่า หากนำหลักพุทธธรรมอื่นมาบูรณาการแล้วนั้นจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างไร อันด้วย หลักธรรมที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้วนั้นเป็นหลักธรรมที่ความมั่นคงของการมีส่วนร่วมในระยะยาวอันด้วยเป็นหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมการ

มีส่วนร่วมแล้วนั้นยังสามารถยึดเหนี่ยวจิตใจให้ระลึกถึงหรืออยากมีส่วนร่วมในคราวถัดไปหลักพุทธธรรมดังกล่าวคือ หลักสาราณียธรรม ๖ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึงหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ไว้ว่า สาราณียธรรม ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ๖ อย่าง รัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้มี ๖ อย่าง

ดูก่อนอานนท์ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ^{๗๑}

๑) ดูก่อนอานนท์ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ มีกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ปราภฏในเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้คือธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทาความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประการหนึ่ง

๒) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุมิ่วจิกรรมประกอบด้วยเมตตา ปราภฏในเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทาความรัก ทาความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุมีมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ปราภฏในเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทาความรัก ทาความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๔) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุมีลาภใดๆ เกิดโดยธรรม ได้โดยธรรมที่สุดแม้เพียงอาหารติดบาตร เป็นผู้ไม่แย่งกันเอาลาภ เห็นปานนั้น ไว้บริโภคนแต่เฉพาะผู้เดียวยอมเป็นผู้บริโภคนเฉลี่ยทั่วไปกับเพื่อน ร่วมประพฤติพรหมจรรย์ผู้มีศีล นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทาความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๕) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุถึงความเป็นผู้เสมอกันโดยศีล ในศีลทั้งหลายที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท อันวิญญูชนสรรเสริญ อันตมทาและทิฏฐิไม่แตะต้อง เป็นไปพร้อมเพื่อสมาธิเห็นปานนั้น กับเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์อยู่ ทั้งในที่แจ้งทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทาความรัก ทาความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๖) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุถึงความเป็นผู้เสมอกันโดยทิฏฐิ ในทิฏฐิที่เป็นของพระอริยะอันน่าออก ชักนาผู้กระทำตามเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบ เห็นปานนั้นกับเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์อยู่ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทาความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

^{๗๑} ม.อ.(ไทย) ๓/๑/๘๘.

ดูก่อนอานนท์ นี้แล ธรรม ๖ อย่าง เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำความรักทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ดูก่อนอานนท์ ถ้าพวกเธอพึงสมาทานสาราณียธรรมทั้ง ๖ อย่างนี้ ประพฤติอยู่พวกเธอจะยังเห็นทางว่ากล่าวพวกเราได้ น้อยก็ตาม มากก็ตาม ซึ่งจะอดกลั้นไว้ไม่ได้ละหรือท่านพระอานนท์ กราบทูลว่า ข้านี้หามิได้เลย พระพุทธเจ้าข้า

พระพุทธเจ้า ดูก่อนอานนท์ เพราะฉะนั้นแล พวกเธอพึงสมาทานสาราณียธรรมทั้ง ๖ อย่างนี้ ประพฤติเถิด ข้อนั้นจักเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่พวกเธอตลอดกาลนาน

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสาธิตนี้แล้ว ท่านพระอานนท์ชื่นชมยินดี พระภาสิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล

สาราณียธรรม ๖ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน, หลักการอยู่ร่วมกัน สาราณียธรรม ๖ คือ

๑) เมตตาทายกรรม ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒) เมตตาวาจกรรม ตั้งเมตตาวาจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓) เมตตามโนกรรม ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

๔) สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคด้วยกัน ข้อนี้ใช้ อปปฏิวัตตโภคี ก็ได้

๕) สีลสามัญญตา มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามกฎ ระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ

๖) ทิฐิสามัญญตา มีทิฐิงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น ล้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา

ธรรม ๖ ประการนี้ มีคุณ คือเป็นสาราณียธรรมทำให้เป็นที่ระลึกถึง เป็นปิยกรรมทำให้เป็นที่รัก เป็นครุกรรมทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ ความกลมกลืนเข้าหากัน เพื่อความไม่วิวาท เพื่อความสามัคคี และเอกภาพ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๗๒}

^{๗๒} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๗/๒๕๗.

โดยสาราณียธรรมนั้น คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน ส่วนหนึ่งในพระไตรปิฎกนั้นมีใจความที่เกี่ยวกับสาราณียธรรม ดังนี้

๑) ดูก่อนผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนร่วมพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง ธรรมข้อนี้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๒) อีกประการหนึ่ง ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้เข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนร่วมพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง ธรรมข้อนี้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓) อีกประการหนึ่ง ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนร่วมพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง ธรรมข้อนี้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๔) อีกประการหนึ่ง ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ไม่หวงลาภอันประกอบด้วยธรรมได้มาแล้วโดยธรรม โดยที่สุตแม้เพียงอาหารในบาตร วับริโภค แบ่งปันกันฉันกับเพื่อนร่วมพรหมจรรย์ผู้มีศีลทั้งหลาย ธรรมข้อนี้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๕) อีกประการหนึ่ง ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ถึงความเป็นผู้มีศีลเสมอกันกับเพื่อนร่วมพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลังในศีลที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท อันวิญญูชนสรรเสริญอันกิเลสไม่จับต้อง เป็นไปเพื่อสมาธิ ธรรมข้อนี้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๖) อีกประการหนึ่ง ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ถึงความเป็นผู้มีทิวฐิสมอกันกับเพื่อนร่วมพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลังในทิวฐิซึ่งประเสริฐ เป็นเครื่องนำสัตว์ออกจากทุกข์ นำไปเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้ทำตามคำสอน ธรรมข้อนี้เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๗๓}

นอกจากนั้นสาราณียธรรม แปลว่า ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้คนเราไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น สาราณียธรรม มี ๖ คือ

๑) เมตตากายกรรม คือ ทำต่อกันด้วยเมตตา หมายถึง ทำสิ่งใดก็ทำด้วยความปรารถนาดีต่อกัน เช่น แสดงไมตรีและหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน โดยช่วยเหลืออุระต่างๆด้วยความเต็มใจ แสดงอาภักดิ์ปรีชาสุภาพ เคารพนับถือทั้งต่อหน้าและลับหลัง

^{๗๓} ที.ปา (ไทย). ๑๑/๓๒๔/๓๓๐-๓๓๒.

๒) เมตตาวจีกรรม คือ พูดกันด้วยเมตตา หมายถึง จะพูดอะไรก็พูดด้วยความปรารถนาดีต่อกันเช่น แนะนำ สั่งสอนตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ พูดจริงไม่พูดเพื่อผลประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว

๓) เมตตามโนกรรม คือ คิดต่อกันด้วยเมตตา หมายถึง จะคิดอะไรก็คิดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน เช่น ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี

๔) สาธารณโภคี คือ แบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม หมายถึง แบ่งปันลาภที่ร่วมกันหา ร่วมกันทำโดยยุติธรรม แม้สิ่งของที่ได้มาจะน้อย แต่ก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั้งถึงกัน นั่นคือ การร่วมสุข ร่วมทุกข์กัน

๕) สีสสามัญญตา คือ มีความประพฤติเสมอภาคกัน หมายถึง ประพฤติสุจริตดีงามเหมือนกัน มีระเบียบวินัยเป็นแบบเดียวกัน ไม่ประพฤติให้เป็นที่รังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖) ทิฏฐิสามัญญตา คือ มีความเสมอภาคกันทางความคิด หมายถึง ปรับปรุงความคิดความเห็นให้มีเหตุ มีผลถูกต้องเหมือนกัน นั่นคือ การเคารพเหตุผล ยึดหลักความดีงามเป็นอุดมคติอย่างเดียวกัน^{๗๔}

สารานียธรรม ๖ (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกลึถึงกัน) นั้น ประกอบด้วย^{๗๕}

๑. เมตตาทายกรรม (friendly action) ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวจีกรรม (friendly speech) พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยเหลือบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตามโนกรรม (friendly thoughts) คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

๔. สาธารณโภคี (sharing of gains) ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

๕. สีสสามัญญตา (moral harmony) ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริต ดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา (harmony of views) ปรับปรุงความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

^{๗๔} ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๘), หน้า ๒๙๔-๒๙๕.

^{๗๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓ - ๒๔.

ขณะเดียวกันท่านได้กล่าวถึง สาราณียธรรม ในพจนานุกรม ฉบับประมวลธรรม ไว้ว่า
 สาราณียธรรม ๖^{๗๖} (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน, ธรรมที่ทำให้
 เกิดความสามัคคี, หลักการอยู่ร่วมกัน สาราณียธรรมก็ใช้

๑. เมตตาทายกรรม (ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
 คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้อยู่ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน
 ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวจีกรรม (ตั้งเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
 คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดง
 ความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตา मनกรรม (ตั้งเมตตาตามนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับ
 หลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสแก่
 กัน

๔. สาธารณโภคิตา (ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้
 เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมในการใช้สอยบริโภค
 ทั่วกัน ข้อนี้ใช้อุปปฏิวัตตโกศ ก็ได้

๕. สีลสามัญญตา (มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้า
 และลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตตั้งงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ
 ของหมู่คณะ

๖. ทิฐิสามัญญตา (มีทิฐิตั้งงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้า
 และลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญอันจะนำไปสู่ความหลุดพ้น ล้วน
 ทุกข์ หรือขจัดปัญหา

ในอรรถกถา อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต ปฐมปิณฑาสก สาราณียาทิวรรคที่ ๒ ๑. สา
 ราณียสูตรที่ ๑ สาราณียาทิวรรคที่ ๒ ได้ระบุเนื้อความเกี่ยวกับสาราณียธรรมไว้ดังนี้

อรรถกถापฐมसाराणियสูตรที่ ๑

พินธุราภินิจฉัยในปฐมसाराणियสูตรที่ ๑ แห่งสาราณียาทิวรรคที่ ๒ ดังต่อไปนี้ :-

บทว่า สาราณียา ได้แก่ ธรรมที่ควรให้ระลึกถึงกัน.

บทว่า เมตตํ กายกมมํ ได้แก่ กายกรรมที่พึงกระทำด้วยจิตประกอบด้วยเมตตา.

แม้ในวจีกรรมและมนกรรมทั้งหลาย ก็มีนัยนี้เหมือนกัน.

ก็แลเมตตาทายกรรมเป็นต้นเหล่านี้ ตรัสไว้ด้วยสามารถแห่งภิกษุทั้งหลาย. แม้คุณุหัสถ์
 ทั้งหลายก็นำไปใช้ได้. อธิบายว่า สำหรับภิกษุทั้งหลายการบำเพ็ญธรรม คืออภิสมาจาริกวัตรด้วย
 เมตตาจิต ชื่อว่าเมตตาทายกรรม. สำหรับคุณุหัสถ์ทั้งหลาย กรรมมีอาทิอย่างนี้ว่า การเดินทางไป เพื่อ

^{๗๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรม ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,
 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐๐ - ๒๐๑.

ไหว้พระเจดีย์ เพื่อไหว้โพธิพฤกษ์ เพื่อนิมนต์พระสงฆ์ การเห็นภิกษุทั้งหลายเข้าไปสู่บ้าน เพื่อ
 บิณฑบาต แล้วลุกขึ้นต้อนรับ การรับบาตร การปูลาดอาสนะและการตามส่ง ชื่อว่าเมตตาทายกรรม.

สำหรับภิกษุทั้งหลาย การบอกสอนอาจารย์บุญญิตี การบอกกรรมฐาน การแสดงธรรม
 การบอกพระพุทธรูป คือพระไตรปิฎก (แก่ภิกษุ สามเณร) ด้วยเมตตาจิต ชื่อว่าเมตตาวจีกรรม.

สำหรับคฤหัสถ์ทั้งหลาย ในเวลาที่กล่าวคำเป็นต้นว่า พวกเราจักไปเพื่อไหว้พระเจดีย์
 พวกเราจักไปเพื่อไหว้โพธิพฤกษ์ พวกเราจักกระทำการฟังธรรม พวกเราจักกระทำการบูชาด้วย
 ประทีป ระเบียบและดอกไม้ พวกเราจักสมทานซึ่งสุจริต ๓ พวกเราจักถวายสลากภัตต์เป็นต้น พวก
 เราจักถวายผ้าจำนำพรรษา วันนีพวกเราจักถวายปัจจัย ๔ แก่พระสงฆ์ ท่านทั้งหลายจงนิมนต์
 พระสงฆ์แล้วจัดแจงของขบฉันเป็นต้น พวกท่านจงปูลาดอาสนะ พวกท่านจงตั้งน้ำดื่ม พวกท่านจง
 ต้อนรับนำพระสงฆ์มา พวกท่านจงให้พระสงฆ์นั่งบนอาสนะที่ปูลาดแล้ว เกิดอุตสาหะ กระทำไวยาวัจ
 กิจ ดังนี้ ชื่อว่าเมตตาวจีกรรม.

สำหรับภิกษุทั้งหลาย การลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ กระทำการปฏิบัติสรีระกัถิ กระทำวัตรที่ลาน
 พระเจดีย์ เป็นต้นก็ดี นั่งบนอาสนะที่สงัดแล้วคิดว่า ภิกษุทั้งหลายในวิหารนี้ จงมีความสุข ไม่มีเวร ไม่
 มีทุกข์ ดังนี้ ชื่อว่าเมตตามโนกรรม. สำหรับคฤหัสถ์ทั้งหลาย การคิดว่า ขอพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลายจงอยู่
 เป็นสุข ไม่มีเวร ไม่มีทุกข์ ดังนี้ ชื่อว่าเมตตามโนกรรม.

บทว่า อาวิ เจว โรโห จ ความว่า ทั้งต่อหน้า และลับหลัง.

ในสองอย่างนั้น การถึงความเห็นสหาย (การช่วยเหลือ) ในจิรกรรมเป็นต้นของภิกษุใหม่
 ทั้งหลาย ชื่อว่ากายกรรมต่อหน้า. ส่วนวจีกรรมทุกอย่าง แม้ต่างโดยการถวายน้ำล้างเท้าแก่พระเถระ
 เป็นต้น ชื่อว่ากายกรรมต่อหน้า.

การช่วยเก็บงำสิ่งของทั้งหลายมีพื้นเป็นต้นที่ภิกษุใหม่และพระเถระทั้งสองฝ่ายเก็บไว้ไม่
 เรียบร้อย ไม่ทำให้เสียหาย ในภณฑะเหล่านั้น ดุจเก็บงำของที่ตนเก็บไว้ไม่ตีให้เรียบร้อยฉะนั้น ชื่อว่า
 เมตตาทายกรรมลับหลัง.

การกล่าวยกย่องอย่างนี้ว่า ท่านเทวเถระ ท่านติสสเถระ ดังนี้ ชื่อว่าเมตตาวจีกรรมต่อ
 หน้า. ก็และเมื่อจะสอบถามถึงพระเถระผู้ไม่อยู่ในวิหาร การกล่าวคำนารักอย่างนี้ว่า ท่านเทวเถระของ
 เราไปไหน ท่านติสสเถระของเราไปไหน เมื่อไรจักมาหนอ ดังนี้ ชื่อว่าเมตตาวจีกรรมลับหลัง.

ส่วนการลืมนตา อันสนิพสนมด้วยสิเนหา มองดูด้วยใบหน้าอันแจ่มใส ชื่อว่าเมตตา
 มโนกรรมต่อหน้า. การมุ่งดี (เอาใจช่วย) ว่า ขอท่านเทวเถระ ท่านติสสเถระ จงไม่มีโรค ไม่มีอาพาธ
 ดังนี้ ชื่อว่าเมตตามโนกรรมลับหลัง.

บทว่า ลาภา ได้แก่ ปัจจัยที่ได้มา มีจิรเป็นต้น. บทว่า ธมมิกา ได้แก่ ลาภที่เกิดขึ้นด้วย
 ภิกขาจริยวัตรโดยธรรม สม่่าเสมอ โดยเว้นมิฉฉาอาชีวะ ต่างโดยโกหก (หลอกลวง) เป็นต้น. บทว่า อน
 ตมโส ปตต ปริยาปนุนตตมปิ ความว่า โดยที่สุดแม้เพียงภิกษา ๒-๓ ทัพพีที่เนื่องแล้วในบาตร คืออยู่
 ติดกันบาตร.

ในบทว่า อปปฏิวิภตตโกคิ นี้ การแบ่งปันมี ๒ อย่าง คือการแบ่งปันอามิส ๑ การแบ่งปัน
 บุคคล ๑.

ในสองอย่างนั้น การแบ่งปันโดยคิดอย่างนี้ว่า เราจักให้เท่านั้น ไม่ให้เท่านี้ดังนี้ ชื่อว่า แบ่งปันอามิส. การแบ่งปันโดยคิดอย่างนี้ว่า เราจักให้แก่ภิกษุรูปโน้น ไม่ให้รูปโน้นดังนี้ ชื่อว่าแบ่งปันบุคคล. ภิกษุผู้ไม่หวังลาภบริโภค โดยไม่กระทำทั้งสองอย่างนั้น ชื่อว่า อปปฏิวิภตโภคิ.

ลักษณะของผู้บริโภคร่วมกัน ในบพทว่า สีลวันเตหิ สพรหมจารีหิ สาธารณโภคิ นี้ มีดังนี้
ภิกษุได้อาหารใดๆ ที่ประณีต ไม่ยอมให้แก่คฤหัสถ์ทั้งหลายโดยมุ่งเอาลาภต่อลาภ (ทั้ง) ไม่บริโภคด้วยตนเอง และเมื่อจะรับก็รับด้วยคิดว่าจงเป็นของสาธารณะกับหมู่สงฆ์ ย่อมเห็นเหมือนเป็นของสงฆ์ ที่จะต้องตีระฆังให้มาบริโภคร่วมกัน.

ถามว่า ก็ใครบำเพ็ญสราณียธรรมนี้ให้บริบูรณ์ได้ ใครไม่บำเพ็ญให้บริบูรณ์?

ตอบว่า ผู้ที่ศีลยอมบำเพ็ญให้บริบูรณ์ไม่ได้ ก่อน เพราะภิกษุผู้มีศีลทั้งหลายจะไม่ยอมรับสิ่งของของผู้ที่ศีลนั้น. ส่วนภิกษุผู้มีศีลบริสุทธิ์ไม่ยอมให้วัตรต่างพร้อย ย่อมบำเพ็ญให้บริบูรณ์ได้.

ในการบำเพ็ญสราณียกรรมให้บริบูรณ์ได้นั้น มีธรรมเนียม ดังนี้

ก็ภิกษุใดตั้งใจให้ของแก่มารดาที่ดี แก่บิดาที่ดี แก่อาจารย์และอุปัชฌาย์เป็นต้นก็ดี ภิกษุนั้น (ชื่อว่า) ย่อมให้สิ่งที่ควรให้ (แก่คนที่ควรให้) แต่ไม่ชื่อว่ามีสราณียธรรม มีแต่เพียงการปฏิบัติผู้ที่ควรหวังใย. เพราะว่า สราณียธรรมยอมเหมาะแก่ผู้ที่พ้นจากปถิโพธิ์ (ความหวังใย) แล้ว.

ก็ผู้ที่จะบำเพ็ญสราณียธรรมนั้น เมื่อจะให้โดยเจาะจง ควรให้แก่ภิกษุใช้ ผู้พยาบาลภิกษุใช้ ภิกษุอาคันตุกะและภิกษุผู้เตรียมตัวจะเดินทาง และภิกษุผู้บวชใหม่ยังไม่รู้การรับสังฆาฏิและการรับบาตร ครั้นให้แก่ภิกษุเหล่านี้แล้ว ยังมีของเหลือ นับจำเต็มแต่อาสนะแห่งพระเถระไป ภิกษุใดจะรับเท่าใด ควรให้ภิกษุนั้นเท่านั้น โดยไม่ให้ของคละเล็กคละน้อย. เมื่อไม่มีของเหลือ ออกไปปณฑบาทอีก ควรให้ส่วนที่ประณีตนั้นๆ จำเต็มแต่อาสนะแห่งพระเถระไป (ตัวเอง) บริโภคส่วนที่เหลือ.

เพราะมีพระบาลีว่า สีลวันเตหิ ดังนี้ ถึงจะไม่ให้แก่ภิกษุผู้ศีลก็ควร.

ก็สราณียธรรมนี้บำเพ็ญได้ง่ายในบริษัทที่ศึกษาดีแล้ว เพราะในหมู่บริษัทที่ศึกษาดีแล้ว ภิกษุใดได้ (อาหาร) มาจากที่อื่น ภิกษุนั้นจะไม่ยอมรับ ถึงแม้จะไม่ได้มาจากที่อื่น ก็จะได้รับแต่พอประมาณเท่านั้น ไม่รับจนเหลือเฟือ.

ก็สราณียธรรมนี้ เมื่อภิกษุจะให้ของที่ตนไปปณฑบาทได้มาบ่อยๆ อย่างนี้. จะบำเพ็ญให้บริบูรณ์ได้ ต้องใช้เวลา ๑๒ ปี ต่ำกว่านั้นบริบูรณ์ไม่ได้. เพราะถ้าเธอบำเพ็ญสราณียธรรมในปีที่ ๑๒ วางบาตรที่เต็มด้วยอาหารไว้บนอาสนศาลา แล้วไปอาบน้ำ และพระสังฆเถระ มาถามว่า นี่บาตรของใคร? เมื่อเขาตอบว่า บาตรของผู้บำเพ็ญสราณียธรรม ก็จะกล่าวว่า จงนำเอาบาตรนั้นมา แล้วเลือกฉันปณฑบาทนั้นจนหมดทุกอย่าง ตั้งบาตรเปล่าไว้. ครั้นภิกษุนั้นมาเห็นบาตรเปล่า ก็จะเกิดโทมนัสว่า ภิกษุทั้งหลายฉันเสียหมด ไม่เหลือไว้ให้เราเลย. สราณียธรรมจะแตก ต้องบำเพ็ญใหม่อีก ๑๒ ปี คล้ายกับตติยปริวาส. ภิกษุนั้น เมื่อสราณียธรรมต่างพร้อยคราวเดียว ต้องบำเพ็ญใหม่อีก.

ส่วนภิกษุใดเกิดโสมนัสว่า เป็นลาภของเราหนอ เราได้ดีแล้วหนอที่เพื่อนสุพรหมจารี ไม่สอบถามถึงอาหารที่อยู่ในบาตรของเราแล้วฉัน ดังนี้. สราณียธรรมของภิกษุนั้น ชื่อว่าสมบูรณ์แล้ว.

ก็ภิกษุผู้มีสราณียธรรมบริบูรณ์อย่างนี้ ย่อมไม่มีความริษยา ไม่มีความตระหนี่ ย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย เป็นที่รักของอมมนุษย์ทั้งหลาย หาปัจจัยได้ง่าย แม้ของที่เขากวายเป็นเธอผู้มีสรา

ราณีธรรมบริบูรณ์ ย่อมไม่สิ้นไป. เธอย่อมได้สิ่งของมีค่า ในฐานะที่เธอจำแนกแจกสิ่งของ เมื่อประสบภัยหรือความหิวโหย เทวดาทิ้งหลายย่อมช่วยเหลือ

คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง ได้กล่าวว่า สาราณีธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน คือผู้ประพฤติธรรมเหล่านี้ย่อมเป็นเหตุให้ระลึกถึงความดีที่ทาต่อกัน เป็นที่เคารพนับถือของผู้อื่น และสมานความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะไว้ได้

๑) การเข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตา คือ การช่วยขวนขวายதாகิจธุระของกันและกันด้วยกาย ไม่ว่าจะเป็นกิจธุระอะไรก็ตามก็เต็มใจช่วยதாகิจธุระนั้นจนสำเร็จ ไม่นิ่งดูเฉยเพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ เรื่องอะไรจะทาให้เหนื่อยแรงลาบากกาย

๒) การเข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา คือ การแนะนำสั่งสอนบอกกันในทางที่ดีถูกต้อง เมื่อทาตามแล้วเกิดความดีงาม ไม่มีผลทาให้ผู้ทาตามต้องได้รับความเดือดร้อนภายหลัง

๓) การเข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา คือ การตั้งจิตเป็นเมตตาปรารถนาแต่ความไม่มีเวรมีภัยต่อกัน มุ่งหวังแต่ความสุขความเจริญและประโยชน์ต่อกันและกัน

๔) การแบ่งปันลาภที่หามาได้ไม่หวงไว้บริโภคนักผู้เดียว คือ การแบ่งปันสิ่งของของตนทาได้โดยชอบธรรมแก่ผู้อื่นตามสมควรแก่ของที่ได้มา เพื่อเป็นการเกื้อกูลต่อผู้ที่มีลาภน้อย ไม่หวงไว้บริโภคนักผู้เดียว

๕) การรักษาศีลให้บริสุทธิ์เสมอกับผู้อื่น คือ การประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ ปฏิบัติตนตามพระวินัยบัญญัติรักษาศีลตามภาวะของตนไม่ให้ขาดหรือต่างพร้อยเสมอกันกับผู้อื่น

๖) การมีความเห็นร่วมกันกับผู้อื่น คือ การมีความเห็นพ้องต้องกันตามพระธรรมวินัย เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกันในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ไม่มีความเห็นผิดแยกแปลกไปจากผู้อื่น จนเป็นเหตุแห่งความแตกร้างบาดหมาง ยอมรับมติของส่วนมากธรรม ๖ อย่างนี้ ทำให้ผู้ประพฤติให้เป็นที่รักที่เคารพของผู้อื่น เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กันและกัน เป็นไปเพื่อความไม่วิวาทกันและกัน เป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๗๗}

ปัญญา ใช้บางยาง ได้กล่าวว่า สาราณีธรรม คือ ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน ๖ ประการ คือ

๑. เมตตากายกรรม ตั้งเมตตากายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวจีกรรม ตั้งเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตามโนกรรม ตั้งมโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือตั้งจิตปรารถนาดี คิดทาสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มต่อกัน

^{๗๗} คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง, หนังสือบูรณาการแผนใหม่ นกธรรมชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

๔. สาธารณโภคี ได้ของที่ชอบธรรมมากแบ่งปัน ไม่หวังไว้ผู้เดียว
๕. สีสสามัญญาตา มีศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่หาตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ
๖. ทิฏฐิสามัญญาตา มีทิฏฐิดีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา^{๗๘}

พระไตรปิฎก ปฐมสาราณียธรรม ว่าด้วยสาราณียธรรม สูตรที่ ๑ ภิกษุทั้งหลาย สาราณียธรรม (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) ๖ ประการนี้ สาราณียธรรม ๖ ประการ อะไรบ้าง คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

๑. ตั้งมั่นเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรม
๒. ตั้งมั่นเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรม
๓. ตั้งมั่นเมตตาตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรม
๔. บริโภคโดยไม่แบ่งแยกलगทั้งหลายที่ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรมโดยที่สุด แม้เพียงบิณฑบาต บริโภคร่วมกับพรหมจรรย์ทั้งหลายผู้มีศีล แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรม
๕. มีศีลไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท ท่านผู้สรรเสริญไม่ถูกตมหา และทิฏฐิครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรม

๖. มีอริยทิฏฐิ อันเป็นธรรมเครื่องนาคอก เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้ทาทตามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรมภิกษุทั้งหลาย สาราณียธรรม ๖ ประการนี้แล ปฐมสาราณียสูตรที่ ๑ จบ

ทุติยสาราณียสูตร ว่าด้วยสาราณียธรรม สูตรที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สาราณียธรรม ๖ ประการนี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน สาราณียธรรม ๖ ประการ อะไรบ้าง คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. ตั้งมั่นเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรมที่ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกันเพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน
๒. ตั้งมั่นเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้ก็เป็นสาราณียธรรมที่ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกันเพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

^{๗๘} ปัญญา ใช้บางยาง, ธรรมอธิบาย เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๒-๑๒๓.

๓. ตั้งมั่นเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้เป็นสาราณียธรรมที่ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกันเพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๔. บริโภคโดยไม่แบ่งแยกลาภทั้งหลายที่ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรมโดยที่สุด แม้เพียงบิณฑบาต บริโภคร่วมกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายผู้มีศีล แม้นี้เป็นสาราณียธรรมที่ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๕. มีศีลไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท ท่านผู้สรรเสริญไม่ถูกค้นหาและทักท้วงครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้เป็นสาราณียธรรมที่ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๖. มีอริยทักขณิ อันเป็นธรรมเครื่องนำออกเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้ทำตาม เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้นี้เป็นสาราณียธรรมที่ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกันภิกษุทั้งหลาย สาราณียธรรม ๖ ประการนี้แล ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน ทุตติยสาราณียธรรมที่ ๒ จบ ^{๗๙}

สรุปได้ว่า หลักสาราณียธรรม ๖ ประการ เป็นหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความเมตตาจิตใจต่อกัน บรรณาคความ สุขความเจริญแก่กันและกัน เมื่ออยู่ร่วมกันได้เช่นนี้แล้ว ก็จะก่อให้เกิดเป็นความรัก ความเคารพ การสงเคราะห์กัน การไม่ทะเลาะวิวาทกัน เป็นไปเพื่อความสามัคคี เอกภาพในสถาบันสังคม การดำเนินงานประการใดก็ตามสามารถดำเนินงานไปอย่างมีส่วนร่วมได้โดยง่ายและยั่งยืน

๒.๖ ภาครัฐและนโยบายภาครัฐในจังหวัดน่านเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ขั้บเคลื่อนรวมถึงกำหนดแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของจังหวัดน่านที่มีความสำคัญอย่างยิ่งนั้นประกอบด้วย ๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ๒) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน ๓) ศูนย์ป่าไม้จังหวัดน่าน กรมป่าไม้ ๔) องค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ๕) เทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน และ ๖) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ซึ่งผู้วิจัยสรุปเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับบริบททั่วไปและประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละองค์กรภาครัฐเท่านั้น โดยข้อมูลของแต่ละองค์กรมีดังต่อไปนี้

^{๗๙} อด.ฉก (ไทย) ๒๒/๑๑/๔๒๖-๔๒๗.

๒.๖.๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำ

ประวัติความเป็นมา

ประเทศไทยได้ใช้แนวคิดในการจัดระเบียบการบริหารการแผ่นดิน รวม ๓ หลักการ ได้แก่ หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากหลักการดังกล่าวทำให้มีการจัดระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง และกรม ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย จังหวัด และอำเภอ ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีพัฒนาการความเป็นมา ภายใต้กระแสการเมืองและการกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย เริ่มต้นแต่ได้มีพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ ในกฎหมายดังกล่าวได้มีการจัดตั้ง "สภาจังหวัด" โดยกำหนดให้ประชาชน เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาจังหวัด ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ข้าราชการประจำจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๑ แยกออกมาจากกฎหมายเทศบาลมีหน้าที่เป็น "สภาที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัด" เช่นเดิม ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วปรากฏว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้ปรึกษาหารือสภาจังหวัดแต่ประการใดจนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๘ ให้มีการจัดตั้ง "องค์การบริหารส่วนจังหวัด" ขึ้น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ดำเนิน กิจการส่วนจังหวัดภายในเขต จังหวัด ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาล สุขาภิบาล และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นรูปอื่น โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารมีหน้าที่บริหารกิจการ ส่วนจังหวัด ตั้งงบประมาณและใช้จ่ายงบประมาณ ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัด มีปลัดจังหวัดเป็น ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นหัวหน้า ส่วนอำเภอหรือหัวหน้าส่วนกิ่งอำเภอ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในส่วนอำเภอหรือส่วนกิ่งอำเภอ นั้น และฝ่ายสภาจังหวัด ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วยสมาชิกสภาจังหวัดที่มา จากการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละอำเภอ ในแต่ละจังหวัดจะมีจำนวนแตกต่างกันไปแล้วแต่จำนวนของราษฎรของแต่ละจังหวัด สภาจังหวัดจะเลือกสมาชิกสภาจังหวัดคนหนึ่งเป็นประธานสภาจังหวัดและอีกคนหนึ่ง เป็นรองประธานสภาจังหวัดทำหน้าที่นัดประชุมเป็นประชุมและเป็นผู้แทนของสภาจังหวัดในกิจการภายนอกสภาจังหวัดมีหน้าที่ในการตราข้อบัญญัติจังหวัดทั่วไปและข้อบัญญัติงบประมาณ ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ตั้งขอสอบถามการทำงานของ ส่วนภูมิภาคต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าราชการส่วนภูมิภาคไปชี้แจงข้อเท็จจริง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ให้หัวหน้าส่วนราชการภูมิภาค ตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น เสมียนตราจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ซึ่งเป็น

ข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย เข้าไปเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดของทุกระดับเป็นการ “สวมหมวก ๒ ใบ” ดำรงตำแหน่งในราชการส่วนภูมิภาค และในราชการส่วนท้องถิ่นในขณะเดียวกัน เพื่อต้องการให้ ข้าราชการที่ส่งมาจากส่วนกลางทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่คนท้องถิ่นดูเป็นตัวอย่าง อีกเหตุผลหนึ่งเพื่อประหยัดงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพราะไม่ต้องจ่ายเงินเดือนให้กับฝ่ายบริหาร หากมีฝ่ายบริหารที่ต้อง มาจากเลือกตั้ง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในยุคนี้มีลักษณะเป็นการปกครองแบบ “กึ่งท้องถิ่นภูมิภาค” มากกว่า “การปกครองส่วนท้องถิ่น”

ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นไปตาม พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ รูปโฉมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงได้เปลี่ยนไป มีลักษณะเป็น “การปกครองส่วนท้องถิ่น” ตามหลักการกระจายอำนาจ การปกครองมากขึ้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็คือ ในเขตพื้นที่ของจังหวัด ซึ่งรวมทั้งใน เขตสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และในกรณีของจังหวัดชลบุรีก็รวมพื้นที่ของเมืองพัทยาด้วย อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงและในพระราชบัญญัติ กำหนด แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ ซึ่งมีทั้งสิ้น ๒๙ ประการที่สำคัญ อาทิเช่น การจัดการศึกษา การส่งเสริมการท่องเที่ยว การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวมการกำจัดขยะมูลฝอยและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นต้น ซึ่งอำนาจหน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ที่ดำเนินการในภาพรวมทั้งอำเภอหรือทั้งจังหวัด และเกินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

อำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

ภารกิจ อำนาจหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

การกำหนดภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๐ และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. ๒๕๔๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ได้กำหนดภารกิจเป็น ๗ ด้านดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา ๑๗ (๑) ประกอบมาตรา ๔๕(๒))

๒) การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา๑๗ (๑๖))

๓) การขนส่งมวลชนและการวิศวกรรมจราจร

๔) การสาธารณสุขโรค

๕) การจัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก

๖) การจัดให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

- ๗) การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- ๘) การจัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

๒. ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต

- ๑) การจัดการศึกษา
- ๒) การจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาลการป้องกันและควบคุม

โรคติดต่อ

- ๓) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- ๔) การป้องกันโรค การบำบัดโรคและการจัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล
- ๕) การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- ๖) การรักษาความสะอาดของถนน ทางเดินและที่สาธารณะ
- ๗) การจัดให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- ๘) การจัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจสวนสาธารณะ

สวนสัตว์ตลอดจนสถานที่ประชุมราษฎร

- ๙) การบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

๓. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพประชาชน
- ๒) การส่งเสริมการกีฬาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- ๓) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๔) การจัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด
- ๕) การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนในเขตสภาพตำบล

๔. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑) การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- ๒) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- ๓) การพาณิชย์การส่งเสริมการลงทุน และการทำกิจการไม่ว่าจะดำเนินการเอง หรือร่วมกับบุคคลอื่นหรือจากสหการ

๕. ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๑) การคุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒) การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
- ๓) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ
- ๔) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๕) การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

๖. ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑) การจัดการศึกษา
- ๒) บำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- ๓) การส่งเสริมการกีฬาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- ๔) การศึกษาการทำนุบำรุงศาสนาและการส่งเสริมวัฒนธรรม

๗. ด้านการบริหารจัดการ และการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑) สนับสนุนสภาตำบลและองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- ๒) สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- ๓) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- ๔) การให้บริการแก่เอกชนส่วนราชการ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

ภารกิจหลักและภารกิจรองที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านจะดำเนินการ ดังนี้

- ๑) การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
- ๒) การบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- ๓) การส่งเสริมการท่องเที่ยวและกีฬา
- ๔) การสังคมสงเคราะห์
- ๕) การสนับสนุนและบำรุงการจัดการศึกษา
- ๖) การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการรักษาพยาบาลการป้องกันควบคุมโรค การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ

๒.๖.๒ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน ทำเนียบผู้บริหาร

ความเป็นมาขององค์กร

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน เป็นหน่วยงานในส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีพันธกิจในการบริหารและประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดให้เป็นไปตามมาตรฐานและมาตรการที่กระทรวงเป็นผู้กำหนด การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ติดตามประเมินผล ตรวจสอบสถานการณ์สิ่งแวดล้อมดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยป่า กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซยนต์กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่าระวังตรวจสอบ กำกับดูแลส่งเสริมเผยแพร่บำรุงรักษาสภาพแวดล้อม กำกับดูแลการประกอบกิจการน้ำบาดาล และกิจกรรมน้ำประปา พื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือของประชาชนและองค์กรชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ที่ตั้งสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน

ตั้งอยู่ศูนย์ราชการจังหวัดน่าน ชั้น ๑ ถ.น่าน-พะเยา ต.ไชยสถาน อ.เมือง จ.น่าน ๕๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๕๔๗๑-๖๔๕๖ โทรสาร ๐-๕๔๗๑-๖๔๕๖ ต่อ ๑๙

วิสัยทัศน์ :

บริหารเพื่อการพัฒนาให้ทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ สิ่งแวดล้อมดี น้ำมีคุณภาพด้วยวิถีพอเพียงและยั่งยืน

พันธกิจ :

- ๑) สงวน อนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- ๒) ประสานความร่วมมือ ดำเนินการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกระดับ
- ๓) พัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการบริหารจัดการการตัดสินใจและการบริการประชาชน

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. จัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อมของจังหวัดและแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด รวมทั้งติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัด
๒. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซยนต์ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

๓. ฝึกระวัง ตรวจสอบ กำกับดูแล ส่งเสริม เผยแพร่ และบำรุงรักษาระบบเตือนภัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในระดับจังหวัด รวมทั้งประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. กำกับดูแลการประกอบกิจการน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาลและกิจการประปา

๕. ส่งเสริม เผยแพร่ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด

๖. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ยุทธศาสตร์ : การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ก. บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติให้สมดุลและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข. จัดการเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

ค. บริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการเป็นระบบลุ่มน้ำ

ง. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วม

จ. การป้องกันและควบคุมมลพิษจาก ขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละออง ก๊าซ กลิ่น และเสียงให้อยู่ในระดับมาตรฐานการยอมรับ

ฉ. การพัฒนาระบบบริหารจัดการอย่างมีคุณธรรม

เป้าประสงค์ :

๑. อนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

๒. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกภาค

ส่วน

๓. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีมาตรฐาน

๔. ควบคุมการเผาในที่โล่งและการเกิดไฟป่า

กลยุทธ์ :

๑. ป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อกลับสู่ความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน

๓. แก้ไขปัญหาแนวเขตไปไม้กับพื้นที่ของราษฎรให้ชัดเจน

๔. สร้างภาคีเครือข่าย ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับชุมชน ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

๕. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำและน้ำบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภค

๖. ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะและมลพิษด้านสิ่งแวดล้อม

๒.๖.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

องค์การบริหารส่วนตำบลสวด ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบ้านหลวง ระยะห่างระหว่างอำเภอบ้านหลวง ประมาณ ๕ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลและอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบ้านพี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลสวด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลป่าคาหลวง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสวด มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน มีพื้นที่ราบน้อยประมาณ ๑ ใน ๔ ของพื้นที่ทั้งหมด

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจาก อบต.สวด ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชัน ดังนั้นในฤดูร้อนจึงมีอากาศร้อนจัด และในฤดูหนาวก็มีอากาศหนาวจัด ฤดูกาลแบ่งได้เป็น ๓ ฤดู

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม ฝนตกชุกในเดือนกรกฎาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนกุมภาพันธ์ หนาวจัดในเดือนมกราคม

การปกครอง

ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน มีทั้งหมดจำนวน ๘ หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสวด ทั้งหมด จำนวน ๙๒๗ หลังคาเรือน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านหลวง มีจำนวน ๑๔๐ หลังคาเรือน นายวิเชียร มงคล เป็นผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ ๒ บ้านหล่ายทุ่ง มีจำนวน ๖๒ หลังคาเรือน นายจตุพร อภิกรม เป็นผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ ๓ บ้านดอย มีจำนวน ๑๔๐ หลังคาเรือน นายศรีเทพ จันทร์เขียว เป็นผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ ๔ บ้านป่าเป๋ย มีจำนวน ๗๗ หลังคาเรือน นายมานะชัย เพิ่มการ เป็นผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ ๕ บ้านดอน มีจำนวน ๑๗๒ หลังคาเรือน นายสุพล แก้วใหม่ เป็นผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งผึ้ง มีจำนวน ๙๔ หลังคาเรือน นายเล็ก อายุยืน เป็นกำนันตำบลสวด

หมู่ที่ ๗ บ้านสวนเสด็จ มีจำนวน ๑๑๓ หลังคาเรือน นายประทวน พอใจ เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ ๘ บ้านเจริญราษฎร์ มีจำนวน ๑๒๙ หลังคาเรือน นายช่วงไชย สดสม เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน

แนวทางการพัฒนาหรือกลยุทธ์ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

วิสัยทัศน์ อบต.สวด (Vision)

“ ตำบลสวดน่าอยู่   ควบคู่ป่าต้นน้ำ   น้อมนำวิถีพอเพียง
 เคียงคู่การศึกษา   ลดปัญหาสุขภาพ   นำชาติสู่อาเซียน”

นโยบายการพัฒนาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวด

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสวด ได้กำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลสวด ดังนี้

๑) การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑.๑) แนวทางการพัฒนาด้านการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมบำรุงรักษาถนน คสล. ภายในหมู่บ้าน

๑.๒) ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมถนนลูกรังที่ทำการเกษตร ให้ทั่วถึง และเชื่อมโยง ระหว่างหมู่บ้านและตำบล

๑.๓) พัฒนาการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม บำรุงรักษาประปาหมู่บ้านให้ใช้งานได้ และสะอาดอย่างเพียงพอ เพื่ออุปโภค และบริโภค

๑.๔) พัฒนาก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมรางระบายน้ำในหมู่บ้าน

๑.๕) สนับสนุน ก่อสร้างตลาดน้ำ คลองส่งน้ำ ทำการเกษตร

๑.๖) สนับสนุน ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยช้าง

๑.๗) สนับสนุนลานกีฬา ขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะให้ทั่วถึง

๒) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และอาชีพภาคการเกษตร

๒.๑) สนับสนุนการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำเนินการ แผนงานตามโครงการ ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนใหญ่

๒.๒) สนับสนุนให้มีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรไว้บริการประชาชน

๒.๓) สนับสนุน ปลูกไม้ผลและไม้ทางเศรษฐกิจ

๒.๔) สนับสนุนกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ขยายโอกาส

๒.๕) สนับสนุนผลิตสารอินทรีย์ชีวภาพ แทนปุ๋ยเคมี เพื่อลดต้นทุนในการผลิต

๓) การพัฒนาด้านการศึกษา

๓.๑) สนับสนุน ส่งเสริมก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำอยู่ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

๓.๒) สนับสนุนอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและ โรงเรียนประถมศึกษาย่างเพียงพอ

๓.๓) พัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาขั้น พื้นฐาน โดยการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย การเรียนการสอนของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของประชาชน

๓.๔) สนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมทางโรงเรียน เช่น กีฬา วันเด็กแห่งชาติ วันแม่ แห่งชาติ ฯลฯ

๓.๕) สนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมไทยและประเพณี ท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาความรู้ คู่คุณธรรม จริยธรรม และภาษา

๔) การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณาการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมต่อเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา และประเพณี

๔.๒) สนับสนุน ส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ และสภาวัฒนธรรม สายใยชุมชน

๕) พัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๑) ส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึก ฝึกระวังฟื้นฟูในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ ดิน น้ำ อย่างมีระบบ ตลอดถึงการปลูกป่าทดแทน อนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ

๕.๒) จัดหาพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอย ลดมลภาวะ

๕.๓) เร่งรัดออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับอนุรักษ์รักษาต้นน้ำ ให้มีผลบังคับใช้ในพื้นที่

๖) การพัฒนาด้านสาธารณสุข

๖.๑) ส่งเสริม สนับสนุน การป้องกัน และระงับโรคติดต่อในชุมชน

๖.๒) ส่งเสริม การออกกำลังกาย และนันทนาการของประชาชน

๖.๓) สนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อบริการประชาชน

๖.๔) สนับสนุนกลุ่มสารวัตรอาหาร บริการประชาชนให้มีความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร

๗) การพัฒนาด้านสังคม และความมั่นคงที่เข้มแข็ง

๗.๑) สนับสนุนให้มีการฝึกระวัง และป้องกันแก้ปัญหาอาชญากรรมติดตามนโยบายของรัฐบาล

๗.๒) สนับสนุน สงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ติดเชื้อเอชไอวี และอาชีพตามความเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

๗.๓) สนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ให้มีความเข้มแข็งให้เกิดความมั่นคงด้านการป้องกันรักษาความสงบเรียบร้อย

๗.๔) สนับสนุนรถกู้ชีพ กู้ภัย บริการประชาชน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๘) บริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ของพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง มีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีคุณธรรม และจริยธรรม

๒.๖.๔. เทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

เทศบาลตำบลศิลาแลงตั้งอยู่ระหว่าง พิกัดที่เส้นรุ้ง ๑๙,๐๗” เหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๐,๕๗” ถึงตะวันออกสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ระหว่าง ๔๐๐ – ๙๕๐ เมตร ห่างจากตัวจังหวัดน่าน ไปทางทิศเหนือ ๖๒ กิโลเมตร และสำนักงานเทศบาลตำบลศิลาแลงจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ ๖๘ บ้านฝาย หมู่ที่ ๗ อำเภอปัว จังหวัดน่าน ห่างจากอำเภอปัว ๕ กิโลเมตร

ประวัติความเป็นมาของตำบลศิลาแลง

ศิลาแลงเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปัว ตอนบนของจังหวัดน่าน ในอดีต ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ชาวไทยกลุ่มหนึ่งภายใต้การนำของพญาภูคา ได้เข้าครอบครองพื้นที่ดินสร้างบ้านแปงเมืองอย่าง อันเป็นศูนย์กลางของเมืองน่านในสมัยโบราณ และเป็นที่มาของชื่อเทือกเขาสูงเกือบสองพันเมตร ปกคลุมด้วยทรัพยากรป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และเป็นที่ทำให้ชุมชนได้แทรกตัวอยู่อาศัยหมู่บ้านในเขตตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน เกือบทั้งหมด เป็นหมู่บ้านที่มีเชื้อสายไทลื้อหรือกลุ่มชนที่เรียกตัวเองว่า “ลื้อ” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท (ไต) ซึ่งมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่แคว้นสิบสองปันนาทางตอนบนของประเทศจีน ไทลื้อได้อพยพเข้ามาอยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ กระจายอยู่ในภาคเหนือตอนบน มีหลักฐานว่าชาวไทลื้อได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย ในสมัยพระยาภาวילהแห่งนครเวียงฟิงค์ (เชียงใหม่) ส่วนหนึ่งอพยพเพราะถูกกวาดต้อนเป็นเชลย อีกส่วนหนึ่งอพยพเข้ามาเพราะถูกคุกคามจากการสู้รบกับคนต่างเผ่า แต่เดิมตำบลศิลาแลงมีเขตการปกครองรวมกับตำบลปัว โดยมีนายวิโรจน์ สมประสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งกำนัน ต่อมาได้มีการแยกเขตการปกครองใหม่ โดยแยกหมู่บ้าน จำนวน ๑๗ หมู่บ้าน ออกจากตำบลปัว แล้วให้ชื่อว่า “ตำบลศิลาแลง” โดยมีปลัดดำรงศรี ทรงประศาสน์ เป็นผู้ตั้งชื่อตำบลและมีนายแสวง นาววงศ์ ดำรงตำแหน่ง กำนันตำบลศิลาแลงคนแรกโดยตั้งแต่จัดตั้งตำบลศิลาแลงมีกำนันทั้งหมดมาแล้วทั้งหมด ๘ คน

เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ มีการแบ่งแยกหมู่บ้านในเขตความรับผิดชอบของตำบลศิลาแลง จำนวน ๓ หมู่บ้านโดยได้จัดตั้งเป็นตำบลใหม่ คือ ตำบลปากกลางในปัจจุบัน และต่อมาก็มีการแยกหมู่บ้านในความรับผิดชอบของตำบลศิลาแลงอีกครั้งหนึ่ง จำนวน ๑๐ หมู่บ้านโดยได้จัดตั้งเป็นตำบลใหม่ คือ ตำบลภูคา ซึ่งจะสังเกตได้ว่าแต่ก่อนที่ยังไม่มีการแบ่งแยกไปจัดตั้งตำบลใหม่ของทั้ง ๑๓ หมู่บ้านนั้น ตำบลศิลาแลงจะมีหลายชาติพันธุ์ ทำให้ทัศนคติ ค่านิยม ความคิด หลายสิ่งหลายอย่างมีความแตกต่างกันทำให้เกิดความแตกแยกแบ่งพรรคแบ่งพวกได้ง่าย ต่างจากในปัจจุบันที่ตำบลศิลาแลงมีจำนวนหมู่บ้านเหลืออยู่เพียง ๘ หมู่บ้าน คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็น ชาวไทลื้อ มีเพียง ๒

หมู่บ้านที่เป็นคนพื้นเมือง คือ บ้านศาลา หมู่ ๒ และบ้านนาแล หมู่ ๘ แต่ก็ไม่ใช่อุปสรรคต่อการพัฒนาต่อไปเพราะพื้นฐานทางประเพณี วัฒนธรรม ทัศนคติ ที่ไม่แตกต่างกันมาก ทำให้ไม่รู้สึกเกิดความแตกต่างทางชาติพันธุ์ โดยบ้านนาแล เป็นหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นใหม่ ตั้งแต่ ๑ กันยายน ๒๕๔๗ แยกมาจากบ้านศาลา

เทศบาลตำบลศิลาแลงได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคลจาก “สภาตำบล” เป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ โดยเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก มีประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลคนแรก คือ นายมนเชียร ช่างเหล็ก ภายหลังได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ โดยมีผู้บริหารมาแล้ว ๔ คน ผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีคนปัจจุบันคือ นางรำแพน โนพรวน

ลักษณะภูมิประเทศตำบลศิลาแลง

ชุมชนตำบลศิลาแลงตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของเขตเทศบาล มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา ด้านตะวันออกเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าดอยภูคาและป่าผาแดง ซึ่งเป็นภูเขาสูงลาดชัน จึงเกิดลำน้ำหลายสายไหลลงมาอยู่พื้นที่ราบที่เป็นชุมชน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบ ๑๑.๗๖ ตาราง

กิโลเมตร หรือ ๗,๓๕๐ ไร่ และเป็นพื้นที่ภูเขาและป่าไม้ ๒๒.๐๙ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๓,๘๐๖.๒๕ ไร่

ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นไม้เบญจพรรณ พื้นที่ป่าชุมชนศิลาแลงและเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าภูคาและป่าผาแดง มีขนาดพื้นที่ ๒๒.๐๙ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๖ ของพื้นที่เทศบาลตำบลศิลาแลง

ทรัพยากรดิน ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวและดินร่วนปนทราย

ทรัพยากรน้ำ มีแหล่งน้ำทางธรรมชาติที่ใช้ในการเกษตร ได้แก่ ลำน้ำกูน,ลำน้ำขวาง,อ่างหนองบัว,อ่างก้วยตาด,อ่างห้วยมะปรังค์,อ่างห้วยกอฝาด,อ่างห้วยมะตั้น,อ่างหนองปลาปอน,อ่างห้วยหินลับ,อ่างหนองห้า,อ่างห้วยหาญ,อ่างห้วยต้อย,อ่างห้วยต่อเฮือ,อ่างห้วยยาง,อน่างหนองบัวน้อย,อ่างห้วยลึก,อ่างห้วยต่าง,อ่างหนองป่าสาธารณะ

วิสัยทัศน์การพัฒนาตำบลศิลาแลง

ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจก้าวหน้า มุ่งสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เพิ่มพูนผลผลิตทางการเกษตร เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี โดยเรียงลำดับก่อน -

หลัง

๑) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ครอบคลุม และทั่วถึง

แนวทางที่ ๒ จัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค

แนวทางที่ ๓ พัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการอย่างทั่วถึง

๒) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แนวทางที่ ๑ จัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

แนวทางที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของประชาชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยสร้าง

ความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชน

แนวทางที่ ๓ ส่งเสริมและพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีทักษะ มีงานเพิ่มขึ้น

แนวทางที่ ๔ พัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว

แนวทางที่ ๕ พัฒนาบุคลากร การบริการ และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

แนวทางที่ ๖ พัฒนา ปรับปรุง เส้นทางคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางขน

ถ่ายผลผลิต

๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

แนวทางที่ ๑ พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ด้านศึกษา และการเรียนรู้ของชุมชน

แนวทางที่ ๒ สนับสนุน และส่งเสริมกิจการด้านสาธารณสุข

แนวทางที่ ๓ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการ สังคมสงเคราะห์ กีฬา และนันทนาการแก่

ประชาชน

แนวทางที่ ๔ สนับสนุนให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

แนวทางที่ ๕ ส่งเสริม สนับสนุนความเข้มแข็งการมีส่วนร่วมของชุมชน

๔) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางที่ ๑ อนุรักษ์ พัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมและบูรณาการด้านศิลปะจารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางที่ ๒ พัฒนาแหล่งวัฒนธรรมศิลปวัตถุ และโบราณสถาน

๕) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ ๑ ส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึก และความตระหนักในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ ๒ บำบัด พัฒนา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการบริการ

แนวทางที่ ๑ สนับสนุนให้มีการประสานงานการพัฒนาระหว่างองค์ปกครองส่วน ท้องถิ่นและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น

แนวทางที่ ๒ สนับสนุน ส่งเสริมงานบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ ๓ พัฒนาองค์กรให้มีความเหมาะสมตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมือง ที่ดี

แนวทางที่ ๔ ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการขององค์กร/องค์กรชุมชน

๒.๖.๕ องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน^{๙๐}

ข้อมูลทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหาร ส่วนตำบล เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ โดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย และได้ ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่มที่ ๑๑๓ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๙ จากเดิมสภาตำบลคู่งษ์ ใช้หอประชุมประจำหมู่บ้านพวงพยอม หมู่ที่ ๘ ตำบลคู่งษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน เป็นที่ทำการชั่วคราว ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ย้ายที่ตั้งสำนักงานมา ที่บ้านดอนคู่งษ์ เลขที่ ๒๗๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลคู่งษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นเขต สถานที่ราชการ ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ ได้ประกาศปรับขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล คู่งษ์ จากขนาดเล็กเป็นขนาดกลาง เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ ตามมติเห็นชอบผลการ ประเมินการขอปรับขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ ของคณะกรรมการพนักงานส่วน ตำบลจังหวัดน่าน ในการประชุมครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

วิสัยทัศน์

^{๙๐} องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๓, (อัดสำเนา), หน้า ๙-๑๖.

“สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

พันธกิจ

๑. การสร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมมีโอกาเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ทุกภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใสเป็นธรรม

๒. พัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทยให้มีคุณธรรมเรียนรู้ตลอดชีวิตมีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

ในแต่ละช่วงวัยสถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

๓. พัฒนารัฐนารากการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ความคิดสร้างสรรค์

และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

๔. สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน

รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

นโยบายผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์^{๕๑}

๑. นโยบายการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑.๑ สนับสนุนให้มีการสร้าง ปรับปรุง และบำรุงรักษาถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนคอนกรีตเสริม

ไม้ไผ่ในหมู่บ้าน ตลอดถึงถนนที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านในเขตตำบลคู่งษ์

๑.๒ สนับสนุนให้มีการสร้างและปรับปรุงถนนเขาสูงพื้นที่ทำเกษตรในเขตพื้นที่ตำบลคู่งษ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจรไปมา การขนส่งสินค้าทางการเกษตร

๑.๓ สนับสนุนการสร้างปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารระบบประปาหมู่บ้านให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

๑.๔ สนับสนุนให้มีไฟฟ้าสาธารณะ และขยายเขตบริการไฟฟ้า อย่างเพียงพอและทั่วถึง

^{๕๑} องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓, (อัดสำเนา),

๑.๕ สนับสนุนการสร้างและบำรุง รักษาแหล่งน้ำ ฝายคันดิน ฝายชะลอน้ำ แหล่งน้ำขนาดเล็กตามลำห้วย และพัฒนาระบบชลประทาน ดาดลำเหมือง ระบบเหมืองฝาย ในพื้นที่ทำการเกษตร

๑.๖ สนับสนุนให้มีครุภัณฑ์ยานพาหนะต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในองค์กรและการให้บริการประชาชน เช่น รถกู้ชีพกู้ภัย รถไถ รถกระเช้า ฯลฯ

๒. นโยบายด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

๒.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการเกษตรแบบครบวงจร เพื่อแก้ปัญหาด้านการผลิต และการตลาดของ

เกษตรกร โดยเฉพาะพืชทางเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา ฯลฯ

๒.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนประกอบอาชีพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การปลูกพืชผสมผสานตามแนวพระราชดำริ

๒.๓ ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งแบบพอเพียงและชุมชนแบบพึ่งตนเอง

๒.๔ ส่งเสริมให้ประชาชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎรในท้องถิ่น เช่น การจักสาน การทอผ้า การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มแปรรูปอาหารจากผลผลิตทางการเกษตร

๒.๕ ส่งเสริมกองทุนกู้ยืมเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการแก้ไขปัญหาเงินทุนหมุนเวียนให้แก่กลุ่มอาชีพในตำบลทุ่งษ์

๓. นโยบายด้านสังคม

๓.๑ ส่งเสริมการสร้างชุมชนน่าอยู่ และการสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีของชุมชน

๓.๒ ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมและพัฒนาบุคลากรเครือข่าย เพื่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในตำบล เช่น ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อปพร. ชรบ. สภาวัฒนธรรม ผู้สูงอายุ สตรี เยาวชน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ

๓.๓ ส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัว สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความอบอุ่นให้แก่สถาบันครอบครัว

๓.๔ สนับสนุนและส่งเสริมกิจการด้านสาธารณสุข สร้างระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในตำบล จัดให้มี กระจกโค้ง ป้ายบอกเขต ไฟกระพริบ ตามแยกจุดเสี่ยง

๓.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย ผ่านกองทุนสวัสดิการตำบล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก และเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ ให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่

๓.๖ ส่งเสริมกีฬาและนันทนาการแก่ประชาชนในตำบล

๓.๗ ให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และเด็กนักเรียนผู้ยากไร้และขาดผู้อุปการะดูแล ให้เข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานของรัฐอย่างสะดวกและรวดเร็ว

๓.๘ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาความมั่นคงปรับปรุงที่อยู่อาศัยของประชาชนผู้มีรายได้น้อย ผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาสในตำบล

๓.๙ สนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในการป้องกันและปราบปรามและแก้ไขปัญหาเสพติด

๔. นโยบายด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

๔.๑ ส่งเสริมระบบสาธารณสุขมูลฐานให้มีความเข้มแข็ง

๔.๒ สนับสนุนกิจกรรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบล

๔.๓ สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลคู่พงษ์มีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ พร้อมทั้งป้องกันโรคระบาด และโรคติดต่อ โดยให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีรวมทั้งสามารถปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้

๔.๔ ส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลคู่พงษ์มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ส่งเสริมให้มีการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย

๔.๕ ส่งเสริมและฟื้นฟูระบบสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์

๔.๖ ส่งเสริมกระบวนการคัดแยกขยะ การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในตำบล

๔.๗ อนุรักษ์สร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าสูงสุด โดยการส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน สนับสนุนกิจกรรม การอนุรักษ์อ่างเก็บน้ำลองปู่ทา

๔.๘ สนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน แนวเขตพื้นที่สาธารณะ ตลิ่งริมน้ำ ตามกฎหมายผังเมืองรวมจังหวัด

๕. นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และกีฬา

๕.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้น่าอยู่และให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มทักษะด้านภาษาต่างประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๕.๓ ส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ฟื้นฟู และบูรณาการด้าน ศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕.๔ ส่งเสริมกิจกรรมการกีฬา นันทนาการให้หลากหลายมีระบบ และทั่วถึง

๖. นโยบายด้านการการท่องเที่ยว

๖.๑ การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างสมดุลและยั่งยืน

๖.๒ พัฒนาเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ภาษาท้องถิ่น ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

๖.๓ การพัฒนาอ่างเก็บน้ำล่องปู้ทาให้เป็นสวนสาธารณะ เป็นสถานที่พักผ่อน หย่อนใจและการพัฒนากลุ่มอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในบริเวณอ่างเก็บน้ำ เพื่อก่อให้เกิดรายได้ในชุมชนของตำบล

๗. นโยบายด้านการเมืองการบริหาร

๗.๑ ส่งเสริมสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนประชาคมองค์กรประชาชน โดยการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อประชาชนชาวตำบลคู่งษ์”

๗.๒ สนับสนุนการประสานงานพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบูรณาการกับหน่วยงานอื่น

๗.๓ เพิ่มประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการ เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์สถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ให้ประชาชนยอมรับและให้ความเชื่อถือ

๗.๔ ปรับเปลี่ยนกระบวนการ หรือวิธีการทำงาน โดยนำการบริหารงานแนวใหม่มาใช้ มีการจัดการระบบการบริหาร และการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๗.๕ เน้นการบริหารราชการแบบเปิด โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเขามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นมากขึ้น ผ่านประชาคมหมู่บ้าน ตูรับฟังความคิดเห็น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

๗.๖ สร้างแรงจูงใจและเพิ่มขวัญ และกำลังใจให้ข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ที่ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท เสียสละ ผลการปฏิบัติงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับ

๗.๗ สนับสนุนเพิ่มศักยภาพของพนักงาน สมาชิกสภาและผู้บริหาร ให้ได้รับการฝึกอบรมได้เพิ่มพูนความรู้ทักษะ และมีประสบการณ์ในการทำงานมากยิ่งขึ้น

๗.๘ บริหารการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลัง

๗.๙ พัฒนารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า โดยการปรับปรุงระบบการจัดการเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม

๗.๑๐ ซ่อมแซม ปรับปรุง อาคารสถานที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ รวมทั้งปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์

๗.๑๑ ปรับปรุงพัฒนาและบริหารจัดการโรงฆ่าสัตว์ให้เป็นระบบได้มาตรฐาน

๗.๑๒ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของพนักงานและเจ้าหน้าที่ให้พร้อมปฏิบัติหน้าที่บริการประชาชนตำบลคู่งษ์

เมื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภาครัฐเหล่านี้แล้วนั้นจะเห็นว่าองค์กรภาครัฐเหล่านี้ต่างเป็นองค์กรที่แนวนโยบายหรือมีภารกิจที่ต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ขณะเดียวกันองค์กรภาครัฐดังกล่าวยังเป็นองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งสำนักงานของภาคประชาสังคมต่างๆ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระกวางภาครัฐเหล่านี้กับภาคประชาสังคมต่างๆในพื้นที่ ในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะมิติที่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเนื่องจากเป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วนในจังหวัดต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

๒.๗ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ในส่วนของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดน่าน ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน และส่วนที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้^{๘๒}

๒.๗.๑ ข้อมูลพื้นฐาน

๑) คำขวัญจังหวัดน่าน

“แข่งเรือลือเลื่อง เมืองงาช้างดำ จิตรกรรมวัดภูมินทร์ แดนดินส้มสีทอง เรืองรองพระธาตุแช่แห้ง”

๒) นามเมือง

เมืองน่านมีที่มาของชื่อปรากฏในตำนานพระอัมภาคว่า “นันทสุวรรณนคร” ในตำนานเก่าๆเรียกเมืองน่าน อีกคำหนึ่งว่า “กาวน่าน” ต่อมามีการเรียกชื่อเมืองน่านว่า “นันทบุรี” หรือ “นันทบุรีศรีนครน่าน” ที่มาของชื่อ

เมืองน่านมาจากชื่อแม่น้ำน่านอันเป็นที่ตั้งของเมืองที่อยู่บนสองฟากฝั่งแม่น้ำน่านชื่อของเมืองน่านได้ปรากฏในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง เรียกว่าเมืองน่าน คือตั้งแต่แรกตั้งเมืองใหม่ ณ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน

เมืองน่านแม้จะมีการเรียกชื่อใหม่ว่า “นันทบุรี” หรือ “นันทบุรีศรีนครน่าน” ซึ่งใช้กันในทางราชการในสมัยโบราณ และศุภอักษรนามนันทบุรี เป็นนามที่ไพเราะและมีความหมายมงคล นามแต่ก็มีหลายพยางค์และเรียกยากจึงกลับมานิยมเรียกนามเมืองตามเดิมว่า “เมืองน่าน” ตลอดจนถึงปัจจุบัน

^{๘๒} คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดน่าน, แผนพัฒนาจังหวัดน่าน พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑, (ม.ป.ท., ม.ป.พ.), หน้า ๕-๙.

เมืองน่านในอดีตเป็นนครรัฐเล็กๆก่อตัวขึ้นราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๘ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำสาขาในหุบเขาทางตะวันออกของภาคเหนือ ประวัติศาสตร์เมืองน่านเริ่มปรากฏขึ้นราว พ.ศ. ๑๘๒๕ ภายใต้การนำของพญาภูคาขุนยการปกครองอยู่ที่เมืองย่าง (เชื่อกันว่าเป็นบริเวณริมฝั่งด้านใต้ของแม่น้ำย่างใกล้เทือกเขาตอยภูคาในเขตบ้านเสี้ยวตำบลยมอำเภอกำแพงแสน) เพราะปรากฏร่องรอยชุมชนในสภาพที่เป็นคูน้ำคันดินกำแพงเมืองซ้อนกันอยู่ต่อมาพระยาภูคาได้ขยายอาณาเขตปกครองของตนออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยส่งราชบุตรบุญธรรม ๒ คน ไปสร้างเมืองใหม่โดยขุนนุ่นผู้พี่ไปสร้างเมืองจันทบุรี (เมืองพระบาง) และขุนฟองผู้น้องสร้างเมือง วรนครหรือเมืองบัว ในสมัยของพญาการเมือง (กรานเมือง)โอรสของพญาผานองเมืองบัว ได้มีการขยายตัวมากขึ้นตลอดจนมีความสัมพันธ์กับเมืองสุโขทัยอย่างใกล้ชิดพงศาวดารเมืองน่านกล่าวถึงพญาการเมืองว่าได้รับเชิญจากเจ้าเมืองสุโขทัย (พระมหาธรรมราชาลิไท) ไปร่วมสร้างวัดหลวงอภัย (วัดอัมพวันาราม) ขากลับเจ้าเมืองสุโขทัยได้พระราชทานพระธาตุ ๗ องค์ พระพิมพ์ทองคำ ๒๐ องค์ พระพิมพ์เงิน ๒๐ องค์ ให้กับพญาการเมืองมาบูชาณเมืองบัว ด้วยพญาการเมืองได้ปรึกษาพระมหาเถรธรรมบาลจึงได้ก่อสร้างพระธาตุแช่แห้งขึ้นที่บนภูเพียงแช่แห้งพร้อมทั้งได้อพยพผู้คนจากเมืองบัวลงมาสร้างเมืองใหม่ที่บริเวณพระธาตุแช่แห้งเรียกว่าภูเพียงแช่แห้งในปี พ.ศ. ๑๙๐๒ โดยมีพระธาตุแช่แห้งเป็นศูนย์กลางเมืองหลังจากพญาการเมืองถึงแก่พิราลัยโอรสคือพญาผากองขึ้นครองเมืองแทน

ต่อมาเกิดปัญหาความแห้งแล้งจึงย้ายเมืองมาสร้างใหม่ที่ริมแม่น้ำน่านด้านตะวันตก บริเวณบ้านห้วยไค้คือบริเวณที่ตั้งของจังหวัดน่านในปัจจุบันเมื่อปี พ.ศ. ๑๙๑๑ ในสมัยเจ้าปู่แข่งครองเมืองระหว่างปี พ.ศ. ๑๙๕๐ - ๑๙๖๐ ได้สร้างวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารวัดพระธาตุเขาน้อยวัดพญาภู แต่สร้างไม่ทันเสร็จก็ถึงแก่พิราลัยเสียก่อน พญาจ้าวพารผาสุม ผู้เป็นหลานได้สร้างต่อจนแล้วเสร็จและได้สร้างพระพุทธรูปทองคำปางลีลา ปัจจุบันคือพระพุทธรูปนันทบุรีศรีศากยมุนี ประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

ในปี พ.ศ. ๑๙๙๓ พระเจ้าติโลกราชกษัตริย์นครเชียงใหม่มีความประสงค์จะครอบครองเมืองน่านและแหล่งเกลือป้อมาง (ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ) ที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์และหาได้ยากทางภาคเหนือ จึงได้จัดกองทัพเข้ายึดเมืองน่าน เมืองน่านจึงถูกผนวกเข้าไว้ในอาณาจักรล้านนาตั้งแต่นั้นมาตลอดระยะเวลาเกือบ ๑๐๐ ปี ที่เมืองน่านอยู่ในครอบครองของอาณาจักรล้านนาได้ค่อยๆซึมซับเอาศิลปวัฒนธรรมของล้านนาเข้ามาไว้ในวิถีชีวิตโดยเฉพาะการรับเอาศิลปกรรมทางด้านศาสนาปรากฏศิลปกรรมแบบล้านนาเข้ามาแทนที่ศิลปกรรมแบบสุโขทัยอย่างชัดเจน ดังเช่นเจดีย์วัดพระธาตุแช่แห้งเจดีย์วัดสวนตาลเจดีย์วัดพระธาตุช้างค้ำ แม้จะเหลือส่วนฐานที่มีช้างล้อมรอบซึ่งเป็นลักษณะศิลปะแบบสุโขทัยอยู่แต่ส่วนองค์เจดีย์ขึ้นไปถึงส่วนยอดเปลี่ยนเป็นศิลปกรรมแบบล้านนาไปจนหมดสิ้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯสถาปนาให้เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯเสือนยศฐานันดรศักดิ์ขึ้นเป็น “พระเจ้านครน่าน” มีพระนามปรากฏตามสุพรรณบัฏว่า “พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชกมลเชษฐมหันต์ไชยนิรันดรมหาราชวงศาธิบดินธุริตจรรจาชนุกาวรภักชีวิบูลยศักดิ์กิติไพศาลภูบาลพิตรสถิตย์ณนันทราชวงษ์” เป็นพระเจ้านครน่านองค์แรกและองค์เดียวในประวัติศาสตร์น่าน ภายหลังจากได้รับการสถาปนาเป็นเจ้าน่านพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ จึงได้สร้างหอคำ (คุ้มหลวง) ขึ้นแทนหลังเดิมซึ่งสร้างในสมัยของเจ้าอนันตวรฤทธิเดชฯ

และด้านหน้าหอคำมีข่วงไว้ทำหน้าที่คล้ายสนามหลวงสำหรับจัดงานพิธีต่างๆตลอดจนเป็นที่จัดขบวนทัพออกสู้ศึกจัดขบวนนำเสด็จหรือขบวนรับแขกเมืองสำคัญและในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ เจ้ามหาพรหมสุรธาดาเจ้าผู้ครองนครน่านถึงแก่พิราลัยตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครก็ถูกยุบเลิกตั้งแต่นั้นมาส่วนหอคำได้ใช้เป็นศาลากลางจังหวัดน่านจนปี พ.ศ. ๒๕๑๑ จังหวัดน่านได้มอบหอคำให้กรมศิลปากรใช้เป็นสถานที่จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่านจนกระทั่งปัจจุบัน

๓) ที่ตั้งจังหวัด

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดชายแดนด้านตะวันออกของภาคเหนือห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถยนต์ประมาณ ๖๖๘ กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๗,๑๗๐,๐๔๕ ไร่หรือ ๑๑,๔๗๒.๐๗๖ ตารางกิโลเมตรคิดเป็นร้อยละ ๒.๒๓ ของพื้นที่ทั้งประเทศเป็นพื้นที่ป่าเขาและลาดชันประมาณ ๘๕% เหลือประมาณ ๑๕ % เป็นพื้นที่ราบ

ทิศเหนือและทิศตะวันออก ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความยาวตามแนวชายแดนประมาณ ๒๗๗ กิโลเมตร ห่างจาก แขวงหลวงพระบาง ๒๓๐ กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดแพร่จังหวัดพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดแพร่และจังหวัดอุตรดิตถ์

๔) การปกครอง

จังหวัดน่าน ประกอบด้วย ๑๕ อำเภอ ๙๙ ตำบล ๘๔๘ ได้แก่

อำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
เมืองน่าน	๑๑	๑๐๙
ภูเพียง	๗	๖๑
แม่จริม	๕	๓๘
สันติสุข	๓	๓๑
เวียงสา	๑๗	๑๒๗
น่าน้อย	๗	๖๖
นาหมื่น	๔	๔๘
บ้านหลวง	๔	๒๖
ท่าวังผา	๑๐	๙๑
ปัว	๑๒	๑๐๕
เชียงกลาง	๖	๖๐
สองแคว	๓	๒๕
ทุ่งช้าง	๔	๔๐
เฉลิมพระเกียรติ	๒	๒๒
บ่อเกลือ	๔	๓๙
รวม	๙๙	๘๔๘

ประชากรจังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๗๕,๘๒๔ คน ประชากรอาศัยอยู่ที่อำเภอเมือง น่านมากที่สุด คือ จำนวน ๘๑,๔๖๙ คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา จำนวน ๗๐,๒๖๗ คน และ อำเภอปัว จำนวน ๖๔,๑๓๑ คน

๒.๗.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน ^{๘๓}

๑) ทรัพยากรดินและที่ดิน

จากการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน เรื่องความแห้งแล้งและภาวะการเป็นทะเลทรายในประเทศไทยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) วิเคราะห์เชิงพื้นที่พบว่าพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อภาวะการเป็นทะเลทรายในประเทศไทยในระบบรุนแรง จำนวน ๖.๙๓ ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๒.๑๗ ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ราบ ๒.๓๙ ล้านไร่ และที่สูง ๔.๕๔ ล้านไร่ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละจังหวัดโดยให้ความสำคัญที่ระดับความเสี่ยงต่อภาวะการเป็นทะเลทรายที่มีระดับความรุนแรงแล้ว พบว่าพื้นที่ ๑๘ จังหวัด ที่มีพื้นที่ในระดับความเสี่ยงรุนแรงมากกว่า ๑๐ ตารางกิโลเมตร คือ จังหวัดน่าน เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ พิษณุโลก นครราชสีมา อุตรดิตถ์ ตาก เลย ลำปาง ลพบุรี แม่ฮ่องสอน สระบุรี พะเยา กาญจนบุรี ชลบุรี เชียงราย กำแพงเพชร และแพร่ ซึ่งจังหวัดน่าน เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ พิษณุโลกและนครราชสีมา เป็น ๕ จังหวัดแรกที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ตามลำดับ

การแปรสภาพเป็นทะเลทรายเป็นกระบวนการที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของดินในเขตพื้นที่แห้งแล้ง กึ่งแห้งแล้งและกึ่งชุ่มชื้นกระบวนการที่เกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุคือการลดลงของพืชคลุมดินการชะล้างพังทลายของดิน การเกิดดินถล่ม การเกาะตัวกันของดินเป็นแผ่นแข็งและความแน่นทึบของดินรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและกิจกรรมของมนุษย์โดยจังหวัดน่าน พิษณุโลก และอุตรดิตถ์ เป็นจังหวัดที่มีความเสี่ยงต่อภาวะการเป็นทะเลทราย โดยจังหวัดน่าน มีปัญหาเรื่องทรัพยากรดิน ดังนี้

๑.ปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ได้แก่ การใช้ที่ดินไม่สอดคล้องกับสมรรถนะของที่ดิน การใช้ที่ดินผิดประเภทและการใช้ที่ดินไม่ถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์โดยเอาพื้นที่เกษตรกรรมไปใช้ในกิจกรรมอื่น

๒.ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินเป็นปัญหาจากการสืบเนื่องจากการใช้ที่ดินอย่างไม่

ถูกต้องและไม่เหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ลาดชันสูง อันได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ถูกทำลายก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายและดินเสื่อมโทรมแต่ละปีจะมีการสูญเสียหน้าดินอันเกิดจากการชะล้างพังทลายและจากรายงานการสูญเสียดินของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่ามีปริมาณตะกอนรวม ๓.๓ ล้านตันต่อปี และความลึกของการกัดเซาะ ๐.๐๒ มิลลิเมตรต่อปี ตามจุดต่างๆ ในลุ่มน้ำน่าน และจากรายงานของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า การสูญเสียดิน

^{๘๓} คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดน่าน, แผนพัฒนาจังหวัดน่าน พ.ศ.

ในจังหวัดอยู่ระหว่าง ๐.๐๑ – ๑๕๐ ตัน/ไร่/ปี โดยพื้นที่ลุ่มน้ำน่านตอนบนที่ประกอบด้วยพื้นที่ป่าเขา อัตราการสูญเสียดินอยู่ในระดับปานกลางถึงรุนแรง โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายอย่างรุนแรงและมีความลาดชันสูง

๓. ปัญหาการใช้ที่ดินที่มีศักยภาพทางการเกษตรต่ำ การใช้ที่ดินในปัจจุบันมีที่ดินที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเกษตรอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้นตลอด และทำให้ความต้องการที่ดินทำกินสูงขึ้น จึงมีการนำที่ดินที่มีศักยภาพทางการเกษตรต่ำซึ่งเป็นดินที่มีปัญหามาใช้ประโยชน์

๔. ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ได้แก่ ปัญหาการไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน และปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมีหลายพื้นที่ที่ถูกถือครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ต้องตามกฎหมาย จึงไม่มีแรงจูงใจในการบำรุงรักษาที่ดิน

๕. ปัญหามลพิษทางดิน ได้แก่ สารพิษตกค้างจากการใช้ในการเกษตร อุตสาหกรรม และชุมชนปัจจุบันปัญหามลพิษทางดินกระจายมากขึ้น ตามแนวโน้มของการขยายตัวของอุตสาหกรรมและประชากรที่เพิ่มขึ้นการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการถือครองที่ดินเพื่อทำการเกษตร

๒) ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่ของจังหวัดน่านส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสลับซับซ้อนจากข้อมูลของกรมป่าไม้พบว่าในปี พ.ศ.๒๕๑๙ จังหวัดน่านมีพื้นที่ป่าสมบูรณ์ที่อยู่ทั้งในและนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งหมด ๕,๒๘๐,๖๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๖๕ ของพื้นที่ทั้งจังหวัดพอถึงปี พ.ศ.๒๕๒๕ จังหวัดน่านมีพื้นที่ป่า ๓,๕๐๙,๓๗๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๙๕ ของพื้นที่ ทั้งจังหวัด ในปี พ.ศ.๒๕๓๒ พื้นที่ป่าลดลงเหลือ ๓,๑๙๓,๑๒๕ ไร่ หรือร้อยละ ๔๔.๕๓ พื้นที่ถูกบุกรุกถูกทำลายไปเรื่อย ๆ จนปี พ.ศ. ๒๕๔๑ พื้นที่ป่าลดลงเหลือประมาณ ๒,๙๙๕,๐๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๔๑.๗๗ ของพื้นที่ทั้งหมด และตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมา ได้มีการนำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศ (GIS) มาใช้ในการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดน่านพบว่าในปี พ.ศ.๒๕๕๑ จังหวัดน่าน มีพื้นที่ ป่าไม้ ๕,๑๐๓,๕๕๐ ไร่ หรือร้อยละ ๗๑.๑๘ โดยมีการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้นครอบคลุมพื้นที่ในเขตต้นน้ำลำธารซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่อนุรักษ์จำนวน ๗ แห่ง ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติดอยภูคา อุทยานแห่งชาติ แม่จริม อุทยานแห่งชาติขุนน่าน อุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน อุทยานเขานันทบุรี อุทยานแห่งชาติขุนสถาน และอุทยานแห่งชาติศรีน่าน กับอีกวนอุทยานถ้ำผาตูบอีก ๑ แห่ง

สภาพปัญหาทรัพยากรป่าไม้

ปัญหาทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญ คือ การลดลงของพื้นที่ป่าไม้อันเนื่องมาจากการเข้าไปบุกรุกทำลายป่า การลักลอบตัดไม้ และการเข้าไปจับจองใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสาเหตุที่สำคัญของปัญหามีดังนี้

๒.๑ สภาพเศรษฐกิจ

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ถนนตัดเข้าไปในพื้นที่ป่าไม้ พร้อมทั้งมีการขยายและพัฒนาในพื้นที่ ๒ ข้างถนน ทำให้เกิดการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ อีกทั้งทำให้การบุกรุกและการลักลอบตัดไม้เป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น

- ความต้องการที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน สภาพทางเศรษฐกิจและการขยายตัวทำให้ที่ดินมีราคาสูงมากโอกาสที่ชาวบ้านจะหาซื้อที่ดินหรือเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรกรรมจึงเป็นไปได้ยากที่ดินส่วนใหญ่ตกเป็นของนายทุน ทำให้ชาวบ้านบุกรุกแผ้วถางป่าไม้ไม่มีที่สิ้นสุด

- การขาดแคลนไม้ใช้สอย เนื่องจากไม้ในท้องตลาดมีราคาแพง โดยส่วนใหญ่เป็นไม้ นำเข้าจากต่างประเทศ ประกอบกับรัฐไม่มีนโยบายให้ทำไม้จากป่าและไม้ที่ปลูกตามโครงการต่างๆ มีขนาดเล็กไม่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างทำให้ประชาชนจำนวนมากลักลอบนำไม้ออกจากป่าเพื่อแปรรูปและใช้สอย

๒.๒ การศึกษา

- การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจขาดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของและไม่มีส่วนร่วมในการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น

๒.๓ สังคม

- นโยบายเกี่ยวกับป่าไม้และการปกครองรัฐหรือผู้บริหารระดับสูงปรับเปลี่ยนบ่อยครั้งมีการโอนอ่อนผ่อนปรน เช่น ผ่อนผันผู้ที่บุกรุกอาศัยอยู่ในพื้นที่มานาน การชะลอการจับกุมผู้กระทำผิดซึ่งก่อให้เกิดปัญหาลุกลามต่อเนื่องออกไปมากขึ้นและประชาชนยังเชื่อว่าการมีพื้นที่แผ้วถางป่าจนเสื่อมโทรมแล้วในที่สุดรัฐก็ให้สิทธิครอบครองพื้นที่ผืนนั้น จึงทำให้เกิดความยุ่งยากแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้นโยบายหลายๆนโยบายยังสวนทางกับนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น นโยบายการจัดที่ดินอย่างเร่งรัด นโยบายกินที่อยู่ดีของประชาชนหรือนโยบายส่งเสริมไร่เพื่อการส่งออก เป็นต้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่เน้นงานด้านการฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของคุณค่าด้านทรัพยากรป่าไม้เป็นหลัก โดยเน้นในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน เยาวชนและประชาชนทั่วไป รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ว่างเปล่าต่างๆ แต่เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์โดยรวมกลับปรากฏว่าพื้นที่ป่าไม้ยังคงลดลงเรื่อยๆ จึงกล่าวได้ว่า การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในระยะเวลาที่ผ่านมายังไม่บรรลุผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเท่าที่ควร

แนวโน้มในอนาคต

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการปลูกป่าทดแทนเพิ่มขึ้นก็ตามแต่สภาพปัญหาการบุกรุกทำลายป่า การลักลอบตัดไม้ และการเข้าไปจับจองใช้ประโยชน์พื้นที่ป่ายังมีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ปัญหาดังกล่าวนับวันจะทวีความรุนแรง และมีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาที่จะยังคงเป็นอยู่ตลอดไปจากลักษณะปัญหาดังกล่าว ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน โดยเฉพาะควรเน้นกลุ่มเยาวชนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและในท้องถิ่นของตนเองเป็นหลักและบริหารจัดการพื้นที่โดยค้ำึงการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นสำคัญ ตามตารางที่ ๒.๑๐ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่ป่า ในจังหวัดน่าน

ลำดับที่	ป่าสงวน	ท้องที่อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	กฎกระทรวง
๑	ป่าเขาน้อย	เมืองน่าน	๑,๐๓๓.๗๘	ฉบับที่ ๕๙ (พ.ศ.๒๕๐๒)
๒	ป่าถ้ำผาตูบ	เมืองน่าน	๑๓,๖๕๓.๗๙	ฉบับที่ ๑๒๑(พ.ศ.๒๕๐๗)
๓	ป่านาชาว ถนนสาย แพร่-น่าน	เมืองน่าน	๗๐,๖๒๕.๐๐	ฉบับที่ ๑๓(พ.ศ.๒๕๐๗)
๔	ป่านาชาว	เมืองน่าน	๔๓,๘๖๕.๒๙	ฉบับที่ ๓๔๓(พ.ศ.๒๕๑๑)
๕	ป่าน้ำแม่สาและป่า แม่สาครฝั่งซ้าย	เวียงสา	๑๓๐,๔๒๐.๙๗	ฉบับที่ ๕๔๑(พ.ศ.๒๕๑๖)
๖	ป่าแม่สาครฝั่งขวา	เวียงสา	๕๓,๙๔๖.๕๙	ฉบับที่ ๙๙๙(พ.ศ.๒๕๒๖)
๗	ป่าห้วยแม่ชะนิง	เวียงสา,น่าน้อย	๒๐๑,๐๐๕.๕๙	ฉบับที่ ๑๐๓(พ.ศ.๒๕๒๖)
๘	ป่าสาเล็ง	เวียงสา,น่าน้อย	๗๗,๗๔๓.๒๗	ฉบับที่ ๑๑๐๐ (พ . ศ . ๒๕๒๘)
๙	ป่าน้ำวัวและป่าแม่จ ริม	สันติสุข,แม่จริม	๓๕๗,๕๙๘.๓๘	ฉบับที่ ๑๑๓๓(พ . ศ . ๒๕๒๘)
๑๐	ป่าน้ำวัวและป่าห้วย สาเล็ง	เวียงสา	๕๕๐,๐๗๗.๒๓	ฉบับที่ ๑๑๓๔ (พ . ศ . ๒๕๒๘)
๑๑	ป่าห้วยวงและป่า ห้วยสาเล็ง	น่าน้อย,นาหมื่น	๒๘๓,๖๒๓.๗๒	ฉบับที่ ๑๑๔๗ (พ . ศ . ๒๕๒๘)
๑๒	ป่าน้ำสาฝั่งขวาตอน ขุน	เวียงสา	๑๓๖,๙๑๕.๘๐	ฉบับที่ ๑๑๘๘ (พ.ศ. ๒๕๒๙)
๑๓	ป่าฝั่งขวาแม่น้ำน่าน ตอนใต้	เวียงสา,น่าน้อย	๑,๐๕๗,๖๙๐.๑๗	ฉบับที่ ๑๒๑๒ (พ . ศ . ๒๕๓๐)
๑๔	ป่าแม่น้ำน่านฝั่ง ตะวันออกตอนใต้	เมืองน่าน,สันติ สุข,แม่จริม	๖๑๖,๑๓๙.๖๔	ฉบับที่ ๑๒๑๔ (พ . ศ . ๒๕๓๐)
๑๕	ป่าดอยภูคาและป่า ผาแดง	ทุ่งช้าง,บ่อเกลือ ,ปัว,,ท่าวังผา	๑,๕๕๕,๗๗๒.๘๘	ฉบับที่ ๑๒๑๗ (พ . ศ . ๒๕๓๑)
๑๖	ป่าน้ำยาวและป่าน้ำ สวด	ทุ่งช้าง,เขียง, ท่าวังผา,ปัว, เมืองน่าน	๑,๔๑๒,๖๒๔.๖๑	ฉบับที่ ๑๒๒๐ (พ . ศ . ๒๕๓๑)
รวม			๖,๕๖๒,๗๓๖.๗๑	

เมื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และส่วนที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติแล้วนั้น จะเห็นว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่เน้นงานด้านการฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของ

คุณค่าด้านทรัพยากรป่าไม้เป็นหลัก โดยเน้นในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่นผู้นำชุมชน เยาวชนและประชาชนทั่วไป รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ว่างเปล่าต่างๆ แต่เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์โดยรวมกลับปรากฏว่าพื้นที่ป่าไม้ยังคงลดลงเรื่อยๆ จึงกล่าวได้ว่า การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในระยะเวลาที่ผ่านมายังไม่บรรลุผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเท่าที่ควร ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน โดยเฉพาะควรเน้นกลุ่มเยาวชนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประชาชนในการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน รับผลประโยชน์ และประเมินผล โดยคำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญที่สุด

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ผู้วิจัยขอนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

๒.๘.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

กาญจนา ตำจตุ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ที่ได้จากการแก้ปัญหาเสพติดทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในการเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการในการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับติดตามผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

๒. ปัญหาและอุปสรรค การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินการในระดับนโยบาย เรื่องการศึกษา ยาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมงบประมาณ ผู้นำชุมชนเป็นเพียงผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ กรุงเทพมหานครยังเป็นผู้กำหนดนโยบาย ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นปัญหาที่ชุมชนได้รับผลกระทบ ผู้นำชุมชนตัดสินใจแก้ปัญหา ตั้งแต่การจัดหางบประมาณ ตั้งคณะกรรมการในชุมชน ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับระบบการทำงานของหน่วยงานราชการ ซึ่งไม่ได้รับการยอมรับในศักยภาพ ความรู้ความสามารถ และไม่เห็นความสำคัญต่อบทบาทของผู้นำชุมชน ในการเข้าร่วมเสนอแนะนโยบาย ปัญหา หรือความต้องการของชุมชน ทำให้ขาดโอกาสในการนำเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การแก้ปัญหาของไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ

๓. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน กรุงเทพมหานคร มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความทันสมัยทางวัตถุ กรุงเทพมหานคร จึงต้องส่งเสริมโดยการ ให้การยอมรับ ให้โอกาส ให้ ความสำคัญ ให้ความรู้ แก่ผู้นำชุมชน โดยนำหลักอภิธานิยธรรมมาบูรณาการ ในรูปแบบที่เหมาะสมต่อ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ MBB. Model ที่สามารถประยุกต์ใช้โดยการ

M (Meeting) การร่วมประชุม เพื่อเป็นการให้การยอมรับ ให้โอกาส ให้ความสำคัญ ให้ ความรู้แก่ผู้นำชุมชน ได้ร่วมกันประชุมให้เป็นประจำภายในชุมชน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ กรุงเทพมหานครกับผู้นำชุมชน เพื่อรับฟังปัญหา รับรู้ข้อตกลงเงื่อนไขต่าง ๆ คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน ทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ

B (Board) ร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ ให้การยอมรับในการเข้าร่วมกิจกรรม ให้โอกาสในการนำเสนอความเห็น ปัญหา ความต้องการ ของชุมชน ให้ความสำคัญในการรับฟัง หาแนวทางป้องกัน แก้ไขให้ความรู้แก่ชุมชน

B (Benefits) ร่วมรักษาผลประโยชน์ ซึ่งเป็นผลจากการร่วมตั้งแต่กิจกรรม การ ตัดสินใจ ดำเนินการ รับผลประโยชน์ และประเมินผล ไม่ให้เกิดความเสื่อม ในเรื่องของการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อม สิ่งที่ดีงามเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรม อาชีพเฉพาะชุมชน หรือบุคคลที่มี คุณประโยชน์ มีภูมิรู้ ในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ชุมชนเข้มแข็ง ทั้งในด้านการศึกษา ปัญหา ยา เสพติด สุขภาพและสวัสดิการชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาของชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองและบริหารจัดการได้โดยคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ กรุงเทพมหานครควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในระดับนโยบาย คือ ๑) นโยบายการให้ความรู้ โดยการฝึกอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิง ปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ๒) นโยบายส่งเสริมงบประมาณ โดยการเพิ่มเบี้ยประชุม ค่าใช้จ่ายกิจกรรมของชุมชน จัดตั้งเงินกองทุนชุมชนให้คณะกรรมการและชุมชนร่วมกันเป็น ผู้รับผิดชอบ ๓) นโยบายเกี่ยวกับการสื่อสาร เปิด Website ชุมชน ให้ชุมชนมีการเปิดรับข้อมูลจาก สำนักงานเขต แลกเปลี่ยนข้อมูลของชุมชนอื่น อบรมให้ความรู้ในการสื่อสาร หรือการใช้เทคโนโลยีที่ ทันสมัย เพื่อสื่อสารระหว่างกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต สถานีตำรวจ หรือระหว่างชุมชนด้วยกัน^{๘๔}

ณัฐจาพร พิชัยณรงค์ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง สุขภาพ ในชุมชนโดยใช้ประชาคมสุขภาพในการจัดการสุขภาพภาคประชาชน : กรณีศึกษาตำบลท่าสอง คอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” พบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิงร้อยละ ๕๒.๙ มีอายุระหว่าง ๓๑-๕๐ ปี ร้อยละ ๖๑.๔ สถานภาพสมรส ร้อยละ ๘๐.๗ การศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ ๖๖.๗ มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ ๕๙.๒ มีรายได้ต่อปี ๒๐,๐๐๑- ๓๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๓๒.๒ ส่วนใหญ่เป็นภาคประชาชน ร้อยละ ๖๗.๗ มีประสบการณ์เป็น คณะกรรมการทำงานพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ ๘๙.๓ เคยผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างเสริม สุขภาพ ร้อยละ ๙๐ เคยมีประสบการณ์การเข้าร่วมในด้านการรับประโยชน์จากการแก้ปัญหา

^{๘๔} กาญจนา คำจตุ, "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ที่สุด และมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการสร้างเสริมสุขภาพน้อยที่สุด และพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประวัติการเจ็บป่วย ไม่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการจัดการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน ส่วนอาชีพ รายได้ต่อปี ประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และประสบการณ์ประชุมอบรมสัมมนาการสร้างเสริมสุขภาพมีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการจัดการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน^{๕๕}

ณัชพงศ จันจุฬา ได้วิจัยเรื่อง “โครงการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการลุ่มน้ำสายบุรี กรณีศึกษา : การจัดการน้ำแบบรัฐและแบบชาวบ้าน ในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนกาเยาะมาตี มีการบริหารจัดการน้ำผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมากกว่า ๕๐ ปี โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำ ด้วยการจัดระบบการลงทุน การก่อสร้าง การจัดสรรผลประโยชน์ และการบำรุงดูแลรักษาฝายทดน้ำดังกล่าว จึงสามารถอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนมาจนทุกวันนี้ โดยปราศจากความขัดแย้งใด ๆ ในขณะที่ผลการศึกษาเปรียบเทียบ กรณีการขุดเจาะคลองบาเจาะ เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมขังในเมืองโดยหน่วยงานราชการ ซึ่งไม่ได้ศึกษาผลกระทบหรือสอบถามความคิดเห็นชาวบ้าน ได้สร้างความเดือดร้อนเสียหาย ทั้งในเชิงเศรษฐกิจสังคมต่อชุมชนอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยน้ำเพื่อการปลูกข้าว (๗๗.๘%) นอกจากนี้พบว่า ประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำสูงถึง ๙๒% เชื่อว่าในอนาคตปัญหาน้ำจะสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างแน่นอน และเรียกร้องให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการน้ำอย่างจริงจัง^{๕๖}

บุญเพ็ง วงศ์หน่อบุญธรรม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้:กรณีศึกษาประชาชนในเมืองไชธานี ในนครหลวงเวียงจันทน์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในนครหลวงเวียงจันทน์มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง และประชาชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้ ในระดับสูงสำหรับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน พบว่า ประชาชนเข้าไปร่วมกันตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำไม้มาทำบ้าน เครื่องเรือน ซึ่งการทำลายป่าไม้ถูกทำลายลงมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ป่าไม้ทรุดโทรม เนื่องจากประชาชนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการละเมิดตัดไม้ทำลายป่า อีกทั้ง ประชาชนบางส่วนเห็นแก่ผลประโยชน์ที่ได้รับจากป่ามาก ทำให้ทำลายป่าโดยไม่นึกถึงผลกระทบที่ติดตามมา และมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง

^{๕๕} ณัฐจาพร พิชัยณรงค์, รศ.ดร., และคณะ, “การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพในชุมชนโดยใช้ประชาคมสุขภาพในการจัดการสุขภาพภาคประชาชน : กรณีศึกษาตำบลท่าสองคอน อำเภอมะนังมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม”, รายงานการวิจัย, (ทุนสนับสนุนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๕๖} ณัชพงศ จันจุฬา, “โครงการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการลุ่มน้ำสายบุรี กรณีศึกษา : การจัดการน้ำแบบรัฐและแบบชาวบ้าน ในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

แนวคิดในการแก้ปัญหาของผู้คนคิดว่าเกี่ยวกับกฎหมายที่รัฐบาลได้บัญญัติไว้ เรื่อง การตัดไม้ทำลายป่า แต่ไม่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในหน่วยงานของท้องถิ่นที่รับผิดชอบ รัฐควรจะมีเพิ่มงบประมาณและบุคลากรในด้านนี้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ และเพิ่มพื้นที่ป่ารวมทั้งเกิดแนวคิดในการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อในพื้นที่ที่อาศัยอยู่^{๘๗}

ทวีศิลป์ กุลนาค ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนเพื่อการบูรณาการสู่การวางแผนพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา” พบว่า สภาวะการณืบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถม ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่ากลุ่มอื่น วิสัยทัศน์การพัฒนาชุมชนที่เน้นการประกอบอาชีพ สุขภาพ การศึกษา แต่ขาดวิสัยทัศน์เรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อเทียบกับแผนพัฒนาจังหวัด ปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการวางแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมได้แก่ การจัดการ การสื่อสาร การเมือง สังคมและวัฒนธรรม แผนและโครงการพัฒนา และผู้นำ^{๘๘}

ราชิน ตันตรานนท์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่” โดยเป็นการศึกษาถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ต่อแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาถึงบทบาทของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อการจัดทำ แผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ต่อกระบวนการจัดทำแผนของเทศบาลนครเชียงใหม่

ผลการศึกษา พบว่า จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของภาคประชาชน ต่อแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่าด้านบทบาทการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทหรือมีบทบาทน้อยต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจต่อแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ ด้านบทบาทการมีส่วนร่วมในการประเมินผลพบว่า ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วมในการประเมินผลเลย และผลการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่แต่อย่างใดจากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในบทบาทของภาคประชาชนในการเข้าร่วมวางแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่าปัญหาด้านการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาในด้านการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการ

^{๘๗} บุญเพ็ง วงค์หน่อบุญธรรม, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาประชาชนในเมืองไชยานี ในนครหลวงเวียงจันทน์", การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐).

^{๘๘} ทวีศิลป์ กุลนาค, “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนเพื่อการบูรณาการสู่การวางแผนพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

ตัดสินใจในระดับมากที่สุดส่วนปัญหาด้านการร่วมปฏิบัติพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาด้านการร่วมปฏิบัติในระดับมากที่สุด และปัญหาด้านการติดตามประเมินผลพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาด้านนี้ในระดับมากที่สุด^{๘๙}

วารุณี ศุภบัณฑิต ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับสถานศึกษาจังหวัดนครนายก : การวิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา” พบว่า ๑) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยการทาบทามบุคคลให้เข้าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มีการกระจายอำนาจการบริหารอย่างทั่วถึง และมีการทำงานเป็นทีม คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับคำชี้แจงให้ทราบบทบาทหน้าที่และร่วมบริหารจัดการ โดยการประชุมปรึกษา จัดทำแผนคุณภาพโดยการร่วมมือของทุกฝ่าย ๒) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ๒ แนวทาง คือ การสร้างผู้นำในการพัฒนา และการอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน^{๙๐}

สุวัฒน์ อินทรประไพ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปของระดับผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสักส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๒๑๕ คน ร้อยละ ๕๓.๗๕ เป็นเพศชายจำนวน ๑๘๕ คน ร้อยละ ๔๖.๒๕ มีอายุ ๑๘-๓๐ ปีมีจำนวน ๑๕๘ คน ร้อยละ ๓๙.๕๐ การศึกษา ประถมศึกษา ๑๒๓ คน ร้อยละ ๓๐.๗๕ มีรายได้รายได้ตั้งแต่ ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาทมีจำนวน ๑๒๗ คนและอาชีพอื่น ๆ ยังไม่มีอาชีพเป็นนักเรียนและนิสิตมีจำนวน ๑๐๗ คน ร้อยละ ๒๖.๗๕

๒) แนวคิด ทฤษฎีและหลักธรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าชาววัชชีผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม สังคมจะไม่แตกแยกสามารถใช้เกลี้ยกล่อมมิให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งยุติความรุนแรงเมื่อนำมาปรับใช้กับการบริหารทรัพยากรน้ำป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นรัฐบาลควรส่งเสริมบรรจุไว้ในนโยบายการบริหารจัดประเทศควบคู่กับหลักธรรมาภิบาลซึ่งจะทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขต่อไป

๓) ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลพบว่า โดยภาพรวมทั้งหมด ๑๐ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สรุปได้คือ ด้านคุณลักษณะคุณธรรมของผู้นำ เป็นที่พึงให้กับคนชุมชน นำเคารพ ศรัทธา มีความน่าเชื่อถือและเสียสละ ด้านการให้คุณค่าทางสังคมของสมาชิกให้คุณค่าระบบอาวุโส ให้ความสำคัญระบบเครือญาติ สิทธิชุมชน เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านความตระหนักของสมาชิกมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น ภาคภูมิใจในท้องถิ่น สำนึกถึงความเป็นเจ้าของทรัพยากรน้ำ ตระหนักถึงปัญหาหรือการได้รับผลกระทบร่วมกัน ด้านความใส่ใจในกิจกรรมของชุมชนสนใจรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน มีความพร้อมร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

^{๘๙} ราชิน ต้นตรานนท์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่", **การค้นคว้าอิสระ (สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

^{๙๐} วารุณี ศุภบัณฑิต, “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับสถานศึกษาจังหวัดนครนายก : การวิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา”, **ดุष्ฎินิพนธ์ครุศาสตรดุष्ฎินิพนธ์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

ในชุมชน ด้านความเข้มแข็งของชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน สามัคคีทั้งในระดับหมู่บ้านและครัวเรือน แสดงความคิดเห็น ประชาคมเพื่อค้นหาและแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมเรียนรู้ในชุมชน จัดทำแผนชุมชน สมาชิกชุมชนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ด้านการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับ ได้รับการสนับสนุนเงินทุน ได้รับการยอมรับจากชุมชนอื่นๆ ศึกษาดูงานต่างถิ่น เข้าร่วมกิจกรรมสาธิต/อบรม ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐ ด้านกระบวนการตัดสินใจขาดข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำที่สมบูรณ์เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจดำเนินการได้ งบประมาณที่ได้รับแต่ละปี กระจายและหลายหน่วยงานต่างคนต่างทำ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง กำหนดนโยบายและแผนงาน ไม่มีองค์กรในระดับพื้นที่ ที่เป็นเอกภาพและดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ด้านการรับรู้ข่าวสารการรับรู้ข่าวสารโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ลงลงมหาวิทยาลัย วารสาร/นิตยสาร เอกสารทางราชการ ด้านการกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำในพื้นที่มีส่วนร่วมที่จะรับรู้ถึงข้อเท็จจริงสมเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและปรับปรุง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ประชาชนมีส่วนได้ส่วนเสียควรมีส่วนร่วม ในการศึกษาสถานการณ์ทรัพยากรน้ำ ปัญหาหรือความต้องการน้ำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางเพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อแก้ไขปัญหา หรือสนองความต้องการของชุมชน ในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน ทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๔) ผลองค์ความรู้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก พบว่าได้ ๔ รูปแบบคือ ๑) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก ๒) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนควรดำเนินการ ๓) องค์กรภายนอกชุมชนเช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน ควรดำเนินการและให้การสนับสนุน ๔) บูรณาการหลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ^{๑๑}

สรุปมาลัย ประสมศักดิ์ ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ” ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบูรณาการกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมกับแนวคิดทฤษฎีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำเป็นที่จะต้องมีความรับผิดชอบโดยตรงและให้ความสำคัญในฐานะที่มีบทบาทหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามนโยบายของรัฐบาล และตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ นอกจากนี้ ควรให้องค์กรสงฆ์ องค์กรด้านสตรี และประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วน

^{๑๑} สุวัฒน์ อินทรประไพ, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก", วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้โดยการนำกลยุทธิ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมทั้ง ๗ ประการ มาใช้ในการกำหนดแผนงานและโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ประชาชนและองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป

๒. สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า สามารถจำแนกได้ทั้งหมดออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ๒) นโยบายภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถควบคุมและไม่สามารถรักษามาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ ๓) ประชาชนขาดองค์ความรู้และไม่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง และ ๔) เครือข่ายของสมาคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านไม่สามารถจะบูรณาการการทำงานในเชิงเครือข่ายได้

๓. แนวทางการส่งเสริมกลยุทธิ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่า การวางแผนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ในเครือข่ายภาคประชาชน โดยมีองค์กรที่รับผิดชอบ ส่วนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม แต่ละองค์กรด้วยว่าแต่ละแห่งมีภาระหน้าที่อะไรบ้าง ในการติดตามตรวจสอบประเมินผลนั้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด เจ้าหน้าที่จากกรมควบคุมมลพิษ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีความจริงจัง ไม่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ มีความเข้มงวดในการติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบประเมินผลจะต้องให้ประชาชนเห็นด้วย มีความพอใจ และตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะรูปแบบวิธีการดำเนินงาน เป้าหมายการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนการทบทวนและปรับปรุงพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม ต้องเริ่มจากความชัดเจนของนโยบายภาครัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ไปสู่การบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการสนับสนุนงบประมาณให้กับ การสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนที่จะสร้างองค์ความรู้และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้นักเรียน เด็ก เยาวชน และ นักศึกษา รวมทั้งเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่จะดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้

ข้อเสนอแนะคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรนำกลยุทธิ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการบริหารนิยธรรมทั้ง ๗ ประการไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และวิถีชีวิตของประชาชน ในรูปของการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายพระสงฆ์และเครือข่ายสตรี ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพเหมาะแก่การดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนสืบไป^{๑๒}

เอกวิทย์ นวเศรษฐ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนโพโมสต์และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา มีจุดประสงค์การวิจัยคือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด

^{๑๒} สุขุมาลัย ประสมศักดิ์,รศ. "กลยุทธิ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ๒) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบางบอน (แสมดำ) ๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจต่อกระบวนการที่ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือผู้เข้าร่วมจากชุมชนโพธิ์โมสต์ที่มีลักษณะความเป็นอยู่แบบชุมชนเกษตรกรรมกลับแสดงระดับการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจต่อกระบวนการมากกว่าชุมชนทรัพย์สินพัฒนาที่มีลักษณะความเป็นอยู่แบบชุมชนเมือง โดยในรายละเอียดแต่ละระดับของกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นชุมชนโพธิ์โมสต์มีส่วนร่วมในระดับแรกและระดับท้าย คือ การร่วมกันค้นหาปัญหาและการลงมือปฏิบัติมากกว่าคิดวิเคราะห์ ขณะที่ชุมชนทรัพย์สินพัฒนามีส่วนร่วมในระดับกลางซึ่งคือการคิดวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหา มากกว่าการลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจน ^{๙๓}

สรุปว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จะมุ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆของ องค์การภาครัฐหรือองค์กรที่เป็นกรณีศึกษา ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนินงาน ขั้นตอนการได้รับผลประโยชน์ และขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินงานต่างๆ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมต่างๆ ดังกล่าวนั้น มีความแตกต่างกันตามบริบทและพื้นที่ของแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่างๆ ผู้วิจัยประมวลได้ว่า แนวคิดงานวิจัยที่กล่าวแล้วข้างต้นสามารถนำมาสรุปได้ดังตารางที่ ๒.๑๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กาญจนา คำจตุ, (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุสิตบัณฑิต, ๒๕๕๗).	๑) ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์สูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับติดตามผลการดำเนินโครงการต่างๆ ๒) การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินการในระดับนโยบาย ผู้นำชุมชนเป็นเพียงผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ ๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน กรุงเทพมหานคร ควรนำหลักการบริหารนิยธรรมมาบูรณาการ ในรูปแบบที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ MBB. Model

^{๙๓} เอกวิทย์ นวเศรษฐ, “การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนโพธิ์โมสต์และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา, การค้นคว้าอิสระ (การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔).

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ณัฐจาพร พิชัยณรงค์ และคณะ (รายงานการวิจัย, ๒๕๕๐).	ประชาชนมีประสบการณ์การเข้าร่วมในด้านการรับประโยชน์จากการแก้ปัญหามากที่สุด และมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการสร้างเสริมสุขภาพน้อยที่สุด และประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน
ณัชพงศ จันจุฬา (รายงานการวิจัย, ๒๕๕๒).	<p>๑) ชุมชนกาเยาะมาตี มีการบริหารจัดการน้ำผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมากกว่า ๕๐ ปี โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำ</p> <p>๒) ประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำสูงถึง ๙๒% และเรียกร้องให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการน้ำอย่างจริงจัง</p>
บุญเพ็ง วงศ์หน่อบุญธรรม (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, ๒๕๕๐).	<p>๑) ประชาชนในนครหลวงเวียงจันทน์มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง และประชาชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้ ในระดับสูง</p> <p>๒) รัฐควรเพิ่มงบประมาณและบุคลากรในด้านนี้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์</p>
ทวีศิลป์ กุลนภาดล (รายงานการวิจัย, ๒๕๕๐).	<p>๑) สภาวการณ์บริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง</p> <p>๒) ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่ากลุ่มอื่น</p>
ราชิน ตันตรานนท์ (การค้นคว้าอิสระ, ๒๕๕๔).	<p>๑) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทหรือมีบทบาทน้อยต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจต่อแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่</p> <p>๒) ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วมในการประเมินผลเลย</p> <p>๓) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่แต่อย่างใด</p>
วารุณี ศุภบัณฑิต (ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต, ๒๕๔๘)	<p>๑) ต้องมีการประชุมปรึกษา จัดทำแผนคุณภาพโดยการร่วมมือของทุกฝ่าย</p> <p>๒) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา</p> <p>๒ แนวทาง คือ การสร้างผู้นำในการพัฒนา และการอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุวัฒน์ อินทรประไพ (พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, ๒๕๕๗)	การจัดการทรัพยากรน้ำควรดำเนินการดังนี้ ๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก ๒) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร น้ำชุมชนควรดำเนินการ ๓) องค์กรภายนอกชุมชน ควรดำเนินการและให้การสนับสนุน ๔) บูรณาการหลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ
สุขุมาลัย ประสมศักดิ์ (พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, ๒๕๕๗)	การจัดการสิ่งแวดล้อมควรดำเนินการดังนี้ ๑) องค์กรบริหารส่วนจังหวัดจำเป็นที่จะต้องมีความรับผิดชอบ โดยตรงและให้ความสำคัญในฐานะที่มีบทบาทหลักในการจัดการ สิ่งแวดล้อมตามนโยบายของรัฐบาล ๒) ควรให้องค์กรสงฆ์ องค์กรด้านสตรี และประชาชนทั่วไปได้เข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วย ๓) นำกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมทั้ง ๗ ประการ มาใช้ในการกำหนดแผนงานและโครงการที่สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน
เอกวิทย์ นวเศรษฐ (การค้นคว้าอิสระ, ๒๕๕๔).	กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นชุมชนโพธิ์โมสต์มีส่วนร่วมในระดับแรก และระดับท้าย คือ การร่วมกันค้นหาปัญหาและการลงมือปฏิบัติ มากกว่าคิดวิเคราะห์ ขณะที่ชุมชนทรัพย์สินพัฒนามีส่วนร่วมใน ระดับกลางซึ่งคือการคิดวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญห มากกว่าการลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจน

๒.๘.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

โกวิทย์ พวงงาม ได้วิจัยเรื่อง “สังเคราะห์บทเรียนการจัดการงานชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองของ อปท. กรณีศึกษา อปท.ในประเทศญี่ปุ่น” ผลการศึกษา พบว่า เทศบาลหมู่บ้านซาคาเอะมีความก้าวหน้าจนสามารถเป็นหมู่บ้านพึ่งพาตนเอง ทั้งในงานก่อสร้าง งานกู้ภัยสาธารณภัยและงานด้านการรักษาพยาบาล ซองกระทำโดยชาวบ้านอาสาสมัคร ในบางพื้นที่ เช่น เจตพิเศษอาราคะวะมีโครงการสร้างเมืองที่ประชาชนจะรู้สึกถึงความสุขได้ โดยนำแนวคิดความสุขมวลรวมประชาชนตามรูปแบบประเทศภูฏานมาประยุกต์ใช้ มีการสร้างความเป็นอยู่ที่พอเพียง ปลอดภัย สร้างความร่วมมือ

ในเรื่องการจัดการสภาพแวดล้อมและระบบสวัสดิการสังคมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในแต่ละกรณีศึกษา เกิดจากความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนทั้งสิ้น^{๙๔}

พระครูชัยพัชรสถิต (พรชัย สวาทยานันท์) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนา สิ่งแวดล้อมในศาสนสถาน เพื่อการเรียนรู้ธรรมะ : กรณีศึกษา วัดราชพฤกษ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัด เพชรบูรณ์ ผลการศึกษา พบว่า บริบทสิ่งแวดล้อมของวัดมีสภาพปัญหาที่ต้องปรับปรุงเพื่อการเรียนรู้ ๓ ด้าน คือ กายภาพ บุคลากรของวัด และการเรียนรู้ธรรมะ ผลการสร้างและหาคุณภาพรูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมี ๓ ขั้นตอน ขั้นตอนแรก ผลการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมะ พบว่า สภาพภูมิทัศน์ของวัดถูกปรับให้ดีขึ้น มีการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้สิ่งแวดล้อมออกเป็น ๕ เขต แต่ละเขตถูกปรับสภาพให้มีบรรยากาศ เพื่อเรียนรู้ธรรมะ ระดับ ความพึงพอใจจากบุคคลในชุมชนที่มีต่อทุกเขต อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ขั้นตอนที่สอง การสร้าง และการหาคุณภาพรูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศาสนสถาน คือ การเรียนรู้ ดำเนินการโดยการ กำหนดคุณลักษณะของรูปแบบ และองค์ประกอบเชิงปัจจัย เชิงกระบวนการ และกลไกขับเคลื่อน ซึ่งองค์ประกอบเชิงกระบวนการ และการขับเคลื่อนนั้น ผู้วิจัยได้เน้นโดยมีการสร้างหลักสูตรการ อบรมของวัด เพื่อใช้ฝึกอบรมคุณธรรม ๘ ประการ และเจตคติทางพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชน ขั้นตอนที่สาม ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศาสนสถาน เพื่อการเรียนรู้ธรรมะกับ ผู้เรียนช่วงชั้นที่ ๔ โรงเรียนร่มเกล้าเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์พัฒนาการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยไม่แยกเป็นรายได้ มีการ พัฒนาคุณธรรม จากนั้นเมื่อแยกวิเคราะห์เฉพาะรายได้ มีการพัฒนาแต่ละด้าน และมีการพัฒนาเจต คติที่มีต่อพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนระดับความพึงพอใจที่มีต่อการ เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมของทุกเขตแหล่งเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก^{๙๕}

วิเชียร รุจิธำรงกุล ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาค ประชาสังคมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย” ผลการวิจัยพบว่า วัดอุปสงคข์ข้อ ๑ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมด้านสิ่งแวดล้อม เห็นว่า สภาพ มูลเหตุสำคัญจัดตามลำดับ ที่ทำ ให้สิ่งแวดล้อมของไทยทวีความรุนแรงมาจาก (๑) กฎหมาย สิ่งแวดล้อมกับการนำกฎหมายไปบังคับใช้ (๒) การบริหารจัดการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมไม่ได้ยึดหลักธรรมาภิบาล กลายเป็นช่องว่างเมื่อนำไปปฏิบัติจริง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ รัฐคุ้นเคยใช้เพียงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าใช้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ นโยบายแผนด้านสิ่งแวดล้อมไม่สอดคล้องในแนว เดียวกันและตรงข้ามบทบาท กลไกของฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ ดังนี้

^{๙๔} โกวิท พวงงาม, “รายงานการวิจัยประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความ โปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิสเตอร์ก็อปปี, ๒๕๕๑).

^{๙๕} พระครูชัยพัชรสถิต (พรชัย สวาทยานันท์), “รูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศาสนสถานเพื่อการ เรียนรู้ธรรมะ : กรณีศึกษาวัดราชพฤกษ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๗).

ก. กฎหมายรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรค ๒ เจ้าหน้าที่รัฐใช้เป็นกลไกแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศได้น้อยมากคือ รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติแนวทางปฏิบัติและบทลงโทษ เจ้าหน้าที่รัฐไม่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยชัดเจน การไม่มีองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม การกระจายอำนาจในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ชัดเจน อีกทั้งยังไม่มีผังเมืองและแผนงานใช้บริหารในพื้นที่

ข. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เจ้าหน้าที่รัฐใช้เป็นกลไกแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้จริงเนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีช่องว่างให้ภาครัฐกับภาคเอกชนร่วมกันคอร์รัปชันและแสวงหาประโยชน์ คือ การปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเพียงรูปแบบ แต่ขาดกระบวนการที่ดี อีกทั้งยังล่าสมัยไม่ทันสถานการณ์ในปัจจุบันและไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เพราะใช้มานานกว่า ๒๐ ปี ไม่มีการลงโทษที่ชัดเจน มุ่งแต่ใช้วิธีเยียวยามากกว่าการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาล มีระบบราชการเป็นอุปสรรคให้คุณภาพมาตรฐานสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจริงไม่ได้

ค. นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (๒๐ ปี) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่รัฐใช้เป็นกลไกสำคัญแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้น้อยมาก เนื่องจากนโยบายและแผนนี้ไม่สามารถเชื่อมโยงถ่ายทอดสู่การปฏิบัติหรือแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาลได้จริง เพราะถูกฝ่ายการเมืองครอบงำรวมทั้งต้องมีผังเมืองใช้ที่ดินสำหรับใช้ป้องกันความเสี่ยงปัญหาสิ่งแวดล้อมระยะยาว และมีโครงการในนโยบายและแผนที่ทันสมัยด้วยหลักธรรมาภิบาลและสามารถใช้ได้จริงสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเชิงนโยบาย ควรสอดคล้องกับแนวทางที่นำไปปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้จริง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควร (๑) เร่งปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ทันสมัยและใช้แก้ปัญหานี้ได้อย่างแท้จริง (๒) ส่งเสริมเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาล (๓) เร่งออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๖๗ วรรค ๒ ว่าด้วย (ก) การมีส่วนร่วมของประชาชน ๗ ขั้นตอน (ข) องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (ค) หลักธรรมาภิบาล โดยกำหนดกฎเกณฑ์ แนวทางกระบวนการทางปฏิบัติ ที่มีการลงโทษชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้โดยถูกต้อง สะดวกและรวดเร็ว เป็นกลไกแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้จริง (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนเจ้าหน้าที่รัฐให้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม กฎหมายสิ่งแวดล้อม และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ถูกต้องและชัดเจน (๕) ใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพลงโทษอย่างจริงจัง

ส่วนฝ่ายปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ มีข้อเสนอแนะว่าควร (๑) เร่งกำหนดกฎระเบียบเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ๗ ขั้นตอน ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของทั้งสามภาคในทิศทางสอดคล้องกันตั้งแต่บทบาทจัดการสิ่งแวดล้อมและติดตามการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (๒) ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แก่ประชาชนในพื้นที่ (๓) กระจายอำนาจแก้ปัญหา

สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๔) ใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและลงโทษอย่างเคร่งครัด^{๙๖}

สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาทบทวนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Review) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา: กรณีศึกษาภาคบริการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ผลการศึกษาพบว่า กรอบกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมกับการเปิดการค้าเสรีจะวางมาตรการกีดกันสินค้าที่ขามพรหมแดน กับหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนต่างชาติในสวนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการภายในประเทศ คือ การพิจารณาว่ากรณีใดบางที่เป็นมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง มีมาตรการกีดกันทางการค้าทางอ้อม ส่วนผลกระทบต่อการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พบว่า นักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทย มุ่งประโยชน์ในทางธุรกิจเป็นสำคัญ จึง เป็นเรื่องยากในทางปฏิบัติที่จะเรียกร้องให้บริษัทต่างชาติยอมปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่สูงกว่ามาตรฐานปัจจุบันที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยสำคัญเพียงปัจจัยหนึ่งของการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลสำเร็จเท่านั้น ดังนั้นการมีเทคโนโลยีที่สูงขึ้นจึงไม่ได้เป็นหลักประกันว่า จะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานและคุณภาพสิ่งแวดล้อมเสมอไป^{๙๗}

สุพิชัย คิริรักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธจริยธรรมมาฆิบาลของเทศบาล ในเขตภาคกลางตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า (๑) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลพบปัญหาดังนี้ ด้านปัญหาปริมาณขยะมูลฝอย พบว่า เทศบาลมีปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างในระดับมาก ด้านปัญหาด้านบุคลากร พบว่า เทศบาลมีเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานจัดการขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ ด้านปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า เทศบาลขาดแคลนงบประมาณมีไม่เพียงพอ และผลกระทบที่เกิดจากการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล ผลกระทบทางสังคมพบว่า คนในชุมชนเทศบาลได้รับกลิ่นเน่าเหม็นของขยะ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ทำให้เทศบาลมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยมาก ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ขยะมูลฝอยปริมาณที่มากทำให้น้ำเน่าเสียและเกิดกลิ่นเหม็น การเทกองขยะและเผาขยะมูลฝอย ทำให้เกิดกลิ่นและควันที่เป็นอันตราย ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย พบว่า เป็นแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค (๒) มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่ ๑ นโยบายและแผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อม ในระดับมาก ด้านที่ ๒ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ด้านที่ ๓ วิธีดำเนินการกำจัดสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก และด้านที่ ๔ ระดับการจัดเก็บสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ

^{๙๖} วิเชียร รุจิธรรงกุล. "บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย", *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการเมือง)*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๗).

^{๙๗} สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ, *รายงานการวิจัย : “การศึกษาทบทวนด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา กรณีศึกษา : ภาคบริการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๐*, หน้า บทคัดย่อ.

ปานกลาง (๓) การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาลของเทศบาลรูปแบบ “SML Model” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลให้เป็นเมืองที่น่าอยู่^{๙๘}

สรุปว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม จะต้องมุ่งไปสู่นโยบายการจัดการระบบสิ่งแวดล้อมเป็นประการสำคัญ หรือการสร้างนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของผู้นำ เพราะมีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ นโยบายการแก้ไขปัญหาควรสอดคล้องกับแนวทางที่นำไปปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้จริง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยประมวลได้ว่าแนวคิดงานวิจัยที่กล่าวแล้วข้างต้นสามารถนำมาสรุปได้ดัง ตารางที่ ๒.๑๒ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
โกวิทย์ พวงงาม, (รายงานการวิจัย, ๒๕๕๑).	เทศบาลหมู่บ้านชาคาอะมีความก้าวหน้าจนสามารถเป็นหมู่บ้านพึ่งพาตนเอง โดยนำแนวคิดความสุขมวลรวมประชาชนตามรูปแบบประเทศภูฏานมาประยุกต์ใช้ ซึ่งในแต่ละกรณีศึกษาเกิดจากความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนทั้งสิ้น
พระครูชัยพัชรสถิต (พรชัย สวาทะนันท์), (ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต, ๒๕๕๗).	๑) บริบทสิ่งแวดล้อมของวัดมีสภาพปัญหาที่ต้องปรับปรุงเพื่อการเรียนรู้ ๓ ด้าน คือ กายภาพ บุคลากรของวัด และการเรียนรู้ธรรมะ ๒) สภาพภูมิทัศน์ของวัดถูกปรับให้ดีขึ้น มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมออกเป็น ๕ เขต แต่ละเขตถูกปรับสภาพให้มีบรรยากาศเพื่อเรียนรู้ธรรมะ ระดับความพึงพอใจจากบุคคลในชุมชนที่มีต่อทุกเขต อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด
วิเชียร รุจิธำรงกุล, (ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต, ๒๕๕๗).	๑) กฎหมายรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรค ๒ เจ้าหน้าที่รัฐใช้เป็นกลไกแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศได้น้อยมาก ๒) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เจ้าหน้าที่รัฐใช้เป็นกลไกแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้จริง ๓) นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (๒๐ ปี) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่รัฐใช้เป็นกลไกสำคัญแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้น้อยมาก ๔) แนวทางแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเชิงนโยบาย ควรสอดคล้องกับแนวทางที่นำไปปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้จริง

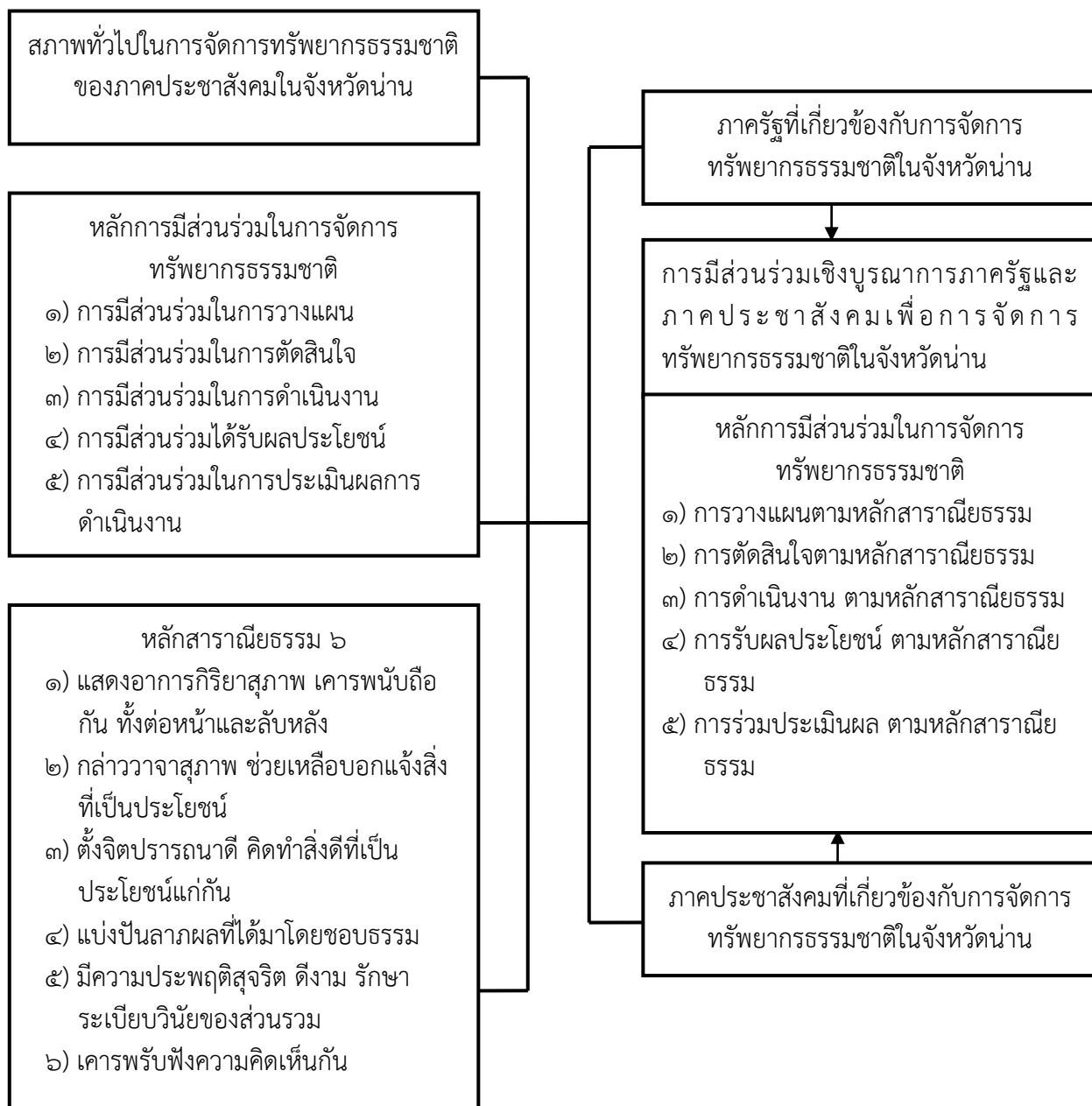
^{๙๘} สุพิชัย คิริรักษ์, “รูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตภาคกลางตอนบน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
<p>สุธาวัลย์ เสถียรไทยและคณะ, (รายงานการวิจัย, ๒๕๕๐).</p>	<p>๑) กรอบกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมกับการเปิดการค้าเสรี จะวางมาตรการกีดกันสินค้าที่ขามพรมแดน</p> <p>๒) พิจารณาวากรณ์ใดบ้างที่เป็นมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง มิใช่มาตรการกีดกันทางการ</p> <p>๓) นักลงทุนต่างชาติที่เขามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทย มุ่งประโยชน์ในทางธุรกิจเป็นสำคัญ จึง เป็นเรื่องยากในทางปฏิบัติที่จะเรียกร้องให้บริษัทต่างชาติยอมปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่สูงกว่ามาตรฐานปัจจุบันที่กำหนดไว้ในกฎหมาย</p> <p>๔) การมีเทคโนโลยีที่สูงขึ้นจึงไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานและคุณภาพสิ่งแวดล้อมเสมอไป</p>
<p>สุพิชัย คิริรักษ์, (พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, ๒๕๕๘).</p>	<p>๑) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลพบปัญหา ด้านปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยระดับมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ นอกจากนั้นเทศบาลขาดแคลนงบประมาณมีไม่เพียงพอ และผลกระทบที่เกิดจากการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล</p> <p>๒) ควรใช้รูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาลของเทศบาลรูปแบบ “SML Model” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลให้เป็นเมืองที่น่าอยู่</p>

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ คือ หลักสาราณียธรรม ๖ ประการ ดังแผนภาพกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๙ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบของการวิจัย ขอบข่ายประชากร และกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการผสมผสานระหว่างแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้กำหนดขอบข่ายประชากร

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร (Population) ในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ๒ กลุ่มได้แก่

ภาครัฐ ประกอบด้วย ๑) บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ๒) บุคลากรสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ๓) บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ๔) บุคลากรเทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ๕) บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน รวมมีจำนวน ๑๕๗ คน

ภาคประชาสังคม ในจังหวัด ประกอบด้วย ๑) คณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ๒) บุคลากรที่ทำงานในมูลนิธิฮักเมืองน่าน ๓) คณะกรรมการสมาคมบ้านหลวงหวงป่า และ ๔) คณะกรรมการมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ รวมมีจำนวน ๔๔ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ บุคลากร จำนวน ๑๗๒ คน จาก ๒ กลุ่ม คือ

๑) บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ๒) บุคลากรสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ๓) บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ๔) บุคลากรเทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ๕) บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

๒) ภาคประชาสังคม ในจังหวัด ประกอบด้วย ๑) คณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ๒) บุคลากรที่ทำงานในมูลนิธิฮักเมืองน่าน ๓) คณะกรรมการสมาคมบ้านหลวงหวงป่า และ ๔) คณะกรรมการมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ

๓) วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วยขั้นตอน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้คือ 0.05° จากจำนวนประชากรโดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ ภาครัฐ และ ภาคประชาสังคม ดังนี้

(๑) กลุ่มตัวอย่างภาครัฐ

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างซึ่งในงานวิจัยที่

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ ๕ หรือ 0.05

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{197}{1+197(0.05)^2}$$

$$n = \frac{197}{1+197(0.0025)}$$

$$n = \frac{197}{1+0.4925}$$

$$n = \frac{197}{1.4925} = 131.993$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของภาครัฐ มีจำนวน ๑๓๒ คน

(๒) กลุ่มตัวอย่างภาคประชาสังคม

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างซึ่งในงานวิจัยที่

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ ๕ หรือ 0.05

---

^๑ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร., ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (เชียงใหม่ : บริษัท ประชากรธุรกิจ จำกัด, ๒๕๕๘) หน้า ๑๗๑.

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{44}{1+44(0.05)^2} \\ n &= \frac{44}{1+44(0.0025)} \\ n &= \frac{44}{1+0.11} \\ n &= \frac{44}{1.11} = 39.639 \end{aligned}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของภาครัฐ มีจำนวน ๔๐ คน

จากการคิดสูตรการหาตัวอย่างดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถแยกสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรในแต่ละส่วน ตามตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรแต่ละสังกัด

บุคลากรที่สังกัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ภาครัฐ		
๑. องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	๑๒๓	๗๗
๒. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	๕	๔
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง	๒๓	๑๗
๔. เทศบาลตำบลศิลาแลง	๒๒	๑๖
๕. องค์การบริหารส่วนตำบลดู่พงษ์	๒๔	๑๘
รวมสัดส่วนของภาครัฐ	๑๙๗	๑๓๒
ภาคประชาสังคม		
๑. กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง	๘	๗
๒. มูลนิธิอีกเมืองน่าน	๒๐	๑๘
๓. สมาคมบ้านหลวงหวงป่า	๕	๔
๔. มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ	๑๑	๑๑
รวมสัดส่วนของภาคประชาสังคม	๔๔	๔๐
รวมทั้งหมด	๒๔๑	๑๗๒

๒) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน ที่อยู่ในขอบเขตพื้นที่ตัวแทนจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน และประธาน/หัวหน้า ของประชาสังคมกลุ่มต่างๆ จำนวน ๑๙ รูป/คน โดยแบ่งเป็นส่วนของภาครัฐและส่วนของภาคประชาสังคม ดังนี้

๑. ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๑๐ คน ได้แก่

(๑) นายไพศาล วัฒนรัตน์	ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน
(๒) นายณรินทร์ เหล่าอารยะ	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
(๓) นายदनัย คฤหานนท์	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
(๔) นายธนายุทธ ทีฆาวงค์	นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
(๕) นายผ่อง ทีฆาวงค์	รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
(๖) นางอสุณี ชามั่ง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน
(๗) นายสุทัศน์ แก้วใหม่	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
(๘) นายทรงเกียรติ จันดี	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
(๙) นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน
(๑๐) นายพิทยา จำปาแก้ว	ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน
(๑๑) นายมานะ จิตฤทธิ	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ ศูนย์ป่าไม้จังหวัดน่าน

๒. ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๘ รูป/คน ได้แก่

(๑) พระครูสุจินนันทกิจ	ประธานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ ตำบลคู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน
(๒) นายสำราญ ผัดผล	ประธานมูลนิธิฮักเมืองน่าน
(๓) นายสัมฤทธิ์ เนตรทิพย์	ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

- (๔) นายปิ่น อินหลี่ นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
- (๕) นายต้น आयูยีน เลขานุการคณะกรรมการรักษาป่า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ตำบลคู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน
- (๖) นางลำแพน จอมเมือง ผู้ประสานงานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
- (๗) นายวรการณ จันอัน ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน วัดโป่งคำ
- (๘) นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิรักษ์เมืองน่าน

โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพราะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านเป็นอย่างดี

๓) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ รูป/คน

- (๑) พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วงน้อย) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชพันธ์ อิศรเดช ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชษฐ ทังโต ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๕) ดร.ยุทธนา ปราณิต ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๖) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๗) ดร.บุษกร วัฒนบุตร เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๘) ดร.อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๙) ดร.รัฐพล ใจเย็นมา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (๑๐) ดร.ประเสริฐ จิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๑ เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

(๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

(๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(๔) สร้างเครื่องมือ

(๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

(๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากร ที่จะดำเนินการวิจัย เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

(๗) ปรับปรุงแก้ไข

(๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน ๕ ระดับตามหลักการของลิเคิร์ท โดยกำหนดค่าของคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง	การมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	การมีส่วนร่วมระดับมาก
๓ หมายถึง	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	การมีส่วนร่วมระดับน้อย
๑ หมายถึง	การมีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่านตามหลักสารานุกรมธรรม ๖

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

(๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

(๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาคุณนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruent : IOC)

(๓) แบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ IOC ดังนี้

๑. พระปลัดระพี นพฺพุทิสโร,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชพันธ์ อิศรเดช ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ดร.บุษกร วัฒนบุตร เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ดร.รัฐพล ใจเย็นมา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ดร.ประเสริฐ ธิลา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

(๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญนำมาคำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจ โดยใช้สูตร ดังนี้คือ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $IOC =$ ดรรชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum R =$ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

	N	=	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
โดยที่	+๑	=	แน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์
	๐	=	ไม่แน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์
	-๑	=	แน่ใจว่าข้อความไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ค่าความสอดคล้องแบบ IOC ของแบบสอบถามเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อความที่มีค่าความสอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป จำนวน ๔๐ ข้อ จึงบ่งชี้ให้เห็นว่า ข้อความแต่ละข้อความมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่นได้

(๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดแพร่ จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๒

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
 k = จำนวนข้อความของเครื่องมือ
 $\sum s_i^2$ = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
 s^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามระดับการปฏิบัติการเท่ากับ ๐.๙๘๗ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม “มีค่ามากกว่า ๐.๗๐ - ๑.๐๐”^๓ จากคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน ๔๐ ข้อ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังกล่าวมีค่ามากกว่า ๐.๗๐ จึงเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสม มีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้สูง สามารถนำไปใช้วัดระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

(๔) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๓.๒ เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(๑) **แบบสัมภาษณ์ (Interview)** เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ในจังหวัดน่าน

^๒ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

^๓ สุจินต์ ธรรมชาติ, การวิจัยภาคปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๒.

(๒) การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตลอดถึงหลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการ และนำมาร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ไปปรึกษา กับอาจารย์ที่ปรึกษา เกี่ยวกับความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ ในส่วนของความสอดคล้องกับเนื้อหา และทฤษฎี และนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ต่อจากนั้น นำแบบสัมภาษณ์และข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ ข้อมูลที่สำคัญ คือ ข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วม พุทธธรรมที่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ คือ หลักสารานิยธรรม ๖ ประการ นำมาบูรณาการ เพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ หรือองค์ความรู้ ที่จะป็นต้นแบบด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๙ ท่าน จะใช้การสัมภาษณ์แบบที่ไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการโดยคำรับรองของผู้อำนวยการหลักสูตรฯ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่าง ๆ ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ส่วนในขณะการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพนิ่ง และเคลื่อนไหว อนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑) ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลา ที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคม พร้อมกันนั้น ผู้วิจัย จะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒) ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสรางความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูป เพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่ทำการบันทึก

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๐ รูป/คน จะใช้การสนทนากลุ่มแบบที่ไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการโดยคำรับรองของผู้อำนวยการหลักสูตรฯ เพื่อขอให้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม ณ วัน เวลาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่าง ๆ ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ส่วนในขณะการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพนิ่ง และเคลื่อนไหว

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามชนิดเทคนิคการวิจัย ๒ ชนิด ได้แก่

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักโดยการดำเนินการขั้นแรก คือ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการลงรหัสตามคู่มือการลงรหัส (Code Book) หลังจากนั้นได้มีการตรวจสอบแบบสำรวจ เพื่อความถูกต้องอีก ๑ ครั้ง แล้วจึงดำเนินการถ่ายรหัสดังกล่าวลงในแบบฟอร์มถ่ายข้อมูล (Transfer Sheet) บรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตามโดยการใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูล ดังนี้

๑) สถานภาพส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

๓) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation)

๔) ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด นำมาจัดกลุ่มคำตอบวิเคราะห์รายข้อ วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

๑) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้ว ไม่มีความชัดเจน ก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

๓) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปพร้อมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริง

๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

๑) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้ว ไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ เชิงทฤษฎี

๓) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปพร้อมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริง

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ๑) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

๔.๓ ผลการวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ดังนี้

$\bar{X}$	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยหรือค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
*	หมายถึง	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
n	หมายถึง	จำนวนตัวอย่าง

๔.๑ สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน โดยใช้เกณฑ์ (Criterion) แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ ๑) กลุ่มภาครัฐ ๒) กลุ่มตัวแทนภาคประชาสังคม รวมทั้งหมด ๑๙ รูป/คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้มาตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ นำมาแสดงในรูปของความเรียงได้ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ประเด็นคำถามที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามแนวคิดของ Cohen, J.M. and Uphoff และการศึกษาจากเอกสารและวรรณกรรม ประกอบด้วย ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ๔) ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และ ๕) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) โดยมีการสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ในแต่ละด้าน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พระสงฆ์ผู้รู้หลักพุทธธรรม และเป็นผู้นำจิตวิญญาณของชุมชน อีกทั้งยังเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวกับภาคประชาสังคมของจังหวัดน่านเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน บุคลากรของเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ตัวแทนจากภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน ซึ่งผู้วิจัยได้แยกออกเป็นภารกิจที่ดำเนินการสัมภาษณ์ไว้ ๕ ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ ๑ การวางแผน เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐ และภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ในจังหวัดน่าน นั้นภาครัฐมีแนวนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐภายในจังหวัดกับ ส่วนของภาคประชาสังคม ตามนโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดท่านก่อน (นายสุวัฒน์ พรหมสุวรรณ) ได้ประกาศนโยบายชัดเจน คือ การสวมหมวก-ใส่รองเท้าให้ภูเขา^๑ และทุกภาคส่วนในจังหวัดน่านเอง ก็มีความตื่นตัวในประเด็นเกี่ยวกับป่าไม้เป็นอย่างมาก โดยทุกภาคส่วนจะความสำคัญในเรื่องป่าไม้ เป็นลำดับต้นๆ จนเกิดวาระจังหวัดน่านขึ้นมา คือ “สร้างเมืองน่านน่าอยู่ คู่ป่าต้นน้ำ”^๒ ในส่วน บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดน่านขณะนี้ ได้มีการวางแผนพัฒนาเกี่ยวกับการดูแลพัฒนาคนที่อยู่ใน พื้นที่ป่าไม้ให้เปลี่ยนอาชีพ หรือสร้างทางเลือกในอาชีพใหม่ที่ไม่ทำในพื้นที่ของดอย พื้นที่เขตอุทยาน เขตป่าสงวน หรือเขตอื่นๆ ที่เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายโดยให้ทำในพื้นที่ที่อยู่อาศัยแทน^๓ เนื่องจากปัจจุบันการประกอบอาชีพปลูกพืชเชิงเดี่ยวในพื้นที่ที่ผิดกฎหมายของจังหวัดน่านนั้นมีอยู่ จำนวนมาก

หน่วยงานหรือองค์กรในระดับจังหวัด เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่ กรมป่าไม้ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยตรงได้มีการประสานงาน/การเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจในการ จัดการทรัพยากรมากขึ้น^๔ และให้มีการประชุมทั้งหน่วยงานภายในจังหวัดและภายนอก ร่วมกับภาค ประชาสังคมต่างๆ ในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผนรวมถึงสรุปแนวทางร่วมกันอยู่เป็นประจำ^๕ และได้มีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน โดยการให้ตัวแทนของ มูลนิธิอีกเมืองน่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการในการวางแผนและดำเนินการเพื่อขับเคลื่อน ป่าไม้, การบุกรุกป่า, แผนพัฒนาจังหวัด, แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ให้ภาคประชาสังคมสามารถถือหุ้น ในบริษัทประชารัฐได้^๖

ถึงอย่างไรก็ตามภาครัฐเองก็ต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่ตามที่หน่วยงานของตนเอง สามารถกระทำได้ และต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมายนอกจากนั้นยังสามารถทำตามกฎหมายท้องถิ่น คือ เชิญตัวแทนภาคประชาสังคม ประชาชน หรือหน่วยงานอื่นๆ มาร่วมในการวางแผน จัดทำแผน เช่น

^๑ สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงค์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอป่า จังหวัด น่าน, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^๒ สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์ นายไพศาล วิมลรัตน์, ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน, ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^๔ สัมภาษณ์ นายพิทยา จำปาแก้ว, ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์ นายมานะ จิตฤทธิ, นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ และผอ.ส่วนจัดการป่าชุมชน สำนัก จัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^๖ สัมภาษณ์ นายสำรวย ผัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

แผนการเงิน แผนปฏิบัติการประจำปี^๗ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐที่มีกลไกการขับเคลื่อนการวางแผนร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมอยู่เสมอ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน (อบจ.) โดยก่อนการดำเนินโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีกระบวนการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามยุทธศาสตร์พระราชทานของ ร.๙ โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนโครงการร่วมกับ อบจ. ผ่านเวทีต่างๆ อาทิเช่น เวทีประชาคม การประชุมร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในประเด็นวาระเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น^๘ นอกจากนี้ยังเชิญคณะกรรมการมูลนิธิอีกเมืองน่านมาเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน พัฒนา ประเมินผลแผนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านด้วยเช่นกัน^๙

ในขณะที่ภาครัฐอื่นๆ ที่มีความใกล้ชิดหรืออยู่ในพื้นที่เดียวกันกับที่ตั้งของภาคประชาสังคมหลายๆ องค์กรได้ให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ที่ให้ นายปั่น อินทลี นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า และนายตัน อายุยืน รองคณะกรรมการรักษาป่าในเขตตำบลสวด ซึ่งทั้ง ๒ ท่านเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการและอนุรักษ์ป่าในเขตอำเภอบ้านหลวงมาช้านาน โดยการให้บุคคลทั้ง ๒ ท่านดังกล่าว มีบทบาทในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในเขตอำเภอบ้านหลวงโดยการให้เป็นที่ปรึกษานายกองการบริหารส่วนตำบลสวด มีส่วนร่วมในการวางแผนให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ และอื่นที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ในพื้นที่อำเภอบ้านหลวงและในเขตจังหวัดน่าน^{๑๐}

นอกจากนั้น ในเขตพื้นที่ตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน เทศบาลตำบลศิลาแลงได้เปิดโอกาสให้กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลงซึ่งถือว่าเป็นภาคประชาสังคมในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนโดยการเชิญฝ่ายคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ซึ่งประกอบไปด้วย กำนันในตำบลศิลาแลง ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลศิลาแลง และบุคคลอื่นๆ ที่ได้รับการแต่งตั้ง เข้ามาประชุมเกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์ หรือนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของพื้นที่ตำบลศิลาแลง ร่วมกับเทศบาลตำบลศิลาแลงที่ห้องประชุมสภาของเทศบาลตำบลศิลาแลง^{๑๑}

สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ในภาพรวมทุกภาคส่วนในจังหวัดน่านมีความตื่นตัวในประเด็นเกี่ยวกับป่าไม้เป็นอย่างมาก โดยทุกภาคส่วนจะให้ความสำคัญในเรื่องป่าไม้เป็นลำดับต้นๆ จนเกิดวาระจังหวัดน่านขึ้นมา คือ “สร้างเมืองน่านน่าอยู่ คู่ป่าต้นน้ำ” และจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการ

^๗ สัมภาษณ์ นายรินทร์ เหล่าอารยะ, นายกองการบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^๘ สัมภาษณ์ นายคณัย คุณานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^๙ สัมภาษณ์ นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์, ผู้อำนวยการมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายปั่น อินทลี, นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายผ่อง ทิมวงศ์, รองนายกเทศบาลตำบลศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

วางแผนตามโอกาสต่างๆ และตามขอบเขตของระเบียบ กฎหมายจะเอื้ออำนวย เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่านและกรมป่าไม้ได้จัดเวทีให้ภาคประชาสังคมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนรวมถึงสรุปแนวทางร่วมกันอยู่เป็นประจำ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านเชิญให้ตัวแทนหรือคณะกรรมการจากมูลนิธิฮักเมื่องน่านเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน พัฒนาแผน ประเมินผลแผนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนตำบลสวดเชิญนายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่าเป็นที่ปรึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ด้านที่ ๒ การตัดสินใจ เรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

จากการวิจัย พบว่า การตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ในประเด็นที่มีการมีส่วนร่วมที่ไม่ผิดกฎหมายมีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่แล้ว แต่การตัดสินใจต้องมีการวิเคราะห์แยกแยะ ข้อดี ข้อเสียในประเด็นต่างๆ เป็นอย่างดี นำไปสู่ผลการตัดสินใจ^{๑๒} ในส่วนของภาครัฐในระดับเทศบาล คือ เทศบาลตำบลศิลาแลงนั้น ได้ให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดให้มีการจัดเวทีประชาคม (ผู้นำ แกนนำ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล)^{๑๓} ซึ่งในการประชุมตัดสินใจในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นจะใช้เสียงส่วนใหญ่ มีการสรุปในบันทึกการประชุม และมีการตัดสินใจเลือกงานตามความเหมาะสม^{๑๔} นอกจากนั้นส่วนไหนที่เป็นประเด็นการตัดสินใจ จะมีการแยกตามสาระรายประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการปกครอง เข้าที่ประชุมฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาสังคม) ประเด็นทางกฎหมาย เข้าที่ประชุมส่วนของเทศบาลตำบลศิลาแลง เป็นต้น^{๑๕}

การดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) จะเชิญภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เสมอ บางครั้งภาคประชาสังคมจะให้การศึกษารื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ผ่านกระบวนการการตัดสินใจโดยคณะกรรมการมูลนิธิและระดับคณะกรรมการทำงาน/โครงการและการประชุมร่วมกันทั้งสองฝ่าย^{๑๖} ถึงอย่างไรก็ตามในการตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้นั้นปัจจุบันจะเน้นความถูกต้อง ตามระเบียบทุกขั้นตอน เพราะว่าการกิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้จะได้รับความสนใจจากทุกๆ ฝ่ายมากและมีคนติดตาม ตรวจสอบ มากยิ่งขึ้น^{๑๗}

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงค์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายผ่อง ทีฆาวงค์, รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางลำแพน จอมเมือง, ผู้ประสานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายสำรวย ผัดผล, ประธานมูลนิธิฮักเมื่องน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายพิทยา จำปาแก้ว, ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ส่วนในประเด็นที่เป็นกรณีที่ผิดกฎหมายไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่ของจังหวัดน่านที่เป็นเรื่องปายังไม่มีการตัดสินใจเพราะผิดกฎหมาย^{๑๘} ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน ว่า^{๑๙} “ปัจจุบันการตัดสินใจร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้น ยังขาดการตัดสินใจร่วมกันเพราะระเบียบกฎหมายไม่เอื้ออำนวยทั้งๆ ที่บางครั้งเกิดประโยชน์กับการรักษาป่า แต่ต้องมีระเบียบมากมาย ภาคประชาสังคมเข้าถึงยากจนไม่อยากจะทำ”

ทั้งนี้เป็นเพราะ อำนาจในการตัดสินใจทั้งแผนงาน งบประมาณ คนทำงาน รัฐมีบทบาทเป็นส่วนมาก ภาคชุมชนเพียงแต่จัดการได้บางเรื่องที่ไม่ไปละเมิดต่อระเบียบ กฎหมายของรัฐ^{๒๐} ทำให้มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับภาครัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข ซึ่งเป็นภาครัฐในพื้นที่โดยตรง)^{๒๑}

สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า หากเป็นประเด็นที่ไม่ผิดกฎหมายนั้นปัจจุบันการตัดสินใจร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมได้มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในแต่การตัดสินใจนั้นต้องมีการวิเคราะห์แยกแยะ ข้อดี ข้อเสียในประเด็นต่างๆ เป็นอย่างดี เทศบาลตำบลศิลาแลง ก็เช่นกัน ได้ให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดให้มีการจัดเวทีประชาคม

ซึ่งประกอบด้วยการประชุมของ ผู้นำของภาคประชาสังคม สมาชิก อบต. สมาชิกสภา อบต. คณะผู้บริหารของ อบต. โดยส่วนไหนที่เป็นประเด็นการตัดสินใจ จะมีการแยกตามสาระรายประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการปกครองจะเข้าที่ประชุมฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาสังคม) ส่วนประเด็นทางกฎหมายจะเข้าที่ประชุมส่วนของเทศบาลตำบลศิลาแลง เป็นต้น ส่วนในประเด็นที่เป็นกรณีของพื้นที่ที่ผิดกฎหมายปัจจุบันยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่ของจังหวัดน่านที่เป็นเรื่องปายังไม่มีการตัดสินใจเพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทั้งที่บางครั้งการกระทำนั้นเกิดประโยชน์กับการรักษาป่าและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ ทำให้ภาคประชาสังคมเข้าถึงยากจนไม่อยากจะทำ โดยเฉพาะมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับภาครัฐ กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข ซึ่งเป็นภาครัฐในพื้นที่โดยตรง

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายไพศาล วิมลรัตน์, ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายวรการณ จันอ้น, ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูสุจินนันทกิจ (สมคิด จรณธมโม), ประธานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ด้านที่ ๓ การดำเนินงาน เรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่าง ภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

จากการวิจัย พบว่า การดำเนินงานเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านในภาพรวมนั้นเป็นไปในทิศทางที่ดี ปัจจุบันกระทำการอยู่แล้ว เช่น จัดประชุมระดับจังหวัด^{๒๒} การให้ใช้หอประชุมเป็นสถานที่ประชุม อำนวยความสะดวกเรื่องยานพาหนะเดินทางในการตรวจพื้นที่ของพื้นที่ป่าศิลาแลง^{๒๓} การประชุมร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมบ่อยครั้ง การดำเนินการร่วมกับภาครัฐอยู่เสมอในภารกิจที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิอีกเมืองน่าน^{๒๔}

นอกจากนั้นแล้วการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ยังได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ ซึ่งกรมป่าไม้จะจัดสรรงบประมาณอุดหนุนในประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยชุมชนต้องจัดทำโครงการ กำหนดกิจกรรม วิธีดำเนินงาน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน ดำเนินงานผ่านคณะกรรมการเสนอเสนอมายังกรมป่าไม้เพื่อขออนุมัติงบประมาณดำเนินการ^{๒๕} ส่วนการดำเนินโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกรักหวงแหนความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน เช่น ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น^{๒๖}

ขณะที่ในส่วนของภาคประชาสังคมนั้น นอกจากจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ โดยตรงแล้ว ยังมีบทบาทในการเป็นตัวเชื่อมต่อ (สื่อกลาง) ระหว่างภาครัฐและประชาชน ทั้งนี้เพราะมูลนิธิทำงานเป็นลักษณะเครือข่ายจึงสามารถเชื่อมการดำเนินงานระหว่างองค์กร หน่วยงาน หรือส่วนอื่นได้เป็นอย่างดี^{๒๗} ส่วนปัญหาการดำเนินงานในพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้นั้น จากการประชุมร่วมกันของทั้งภาครัฐแต่ละส่วนงานของจังหวัด และภาคประชาคมของจังหวัดน่าน มีข้อเห็นพ้องต้องกันว่าควรแก้ปัญหาพื้นที่ที่มีปัญหาโดยต้องแก้ปัญหากฎหมายเป็นเบื้องต้น การดำเนินการอื่นที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่จึงจะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเป็นไปด้วยความราบรื่น^{๒๘}

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ แก้วใหม่, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน, ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงศ์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายสำรวย ผัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายมานะ จิตฤทธิ์, นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ และผอ.ส่วนจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์, ผู้อำนวยการมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายไพศาล วิมลรัตน์, ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า การดำเนินงานเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านในภาพรวมนั้นเป็นไปในทิศทางที่ดี ซึ่งภาพรวมในปัจจุบันมีการกระทำการดำเนินการร่วมกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น การจัดประชุมระดับจังหวัดในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การให้ใช้ห้องประชุมเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการประชุมกิจกรรมต่างๆ อันเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน ส่วนปัญหาการดำเนินงานในพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้นั้นจากการประชุมร่วมกันของทั้งภาครัฐแต่ละส่วนงานของจังหวัด และภาคประชาสังคมของจังหวัดน่าน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเป็นประธานนั้น มีข้อเห็นพ้องต้องกันว่าควรแก้ปัญหาพื้นที่ที่มีปัญหาโดยต้องแก้ปัญหากฎหมายเป็นเบื้องต้น การดำเนินการอื่นที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่จึงจะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง

ด้านที่ ๔ การได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

จากการวิจัย พบว่า การได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านโดยตรงนั้น ภาครัฐมิได้ประโยชน์โดยตรง ภาครัฐเป็นเพียงองค์กรที่กระทำตามหน้าที่หรือเป็นเพียงองค์กรที่ใช้ประโยชน์ตามสิทธิ กฎหมายของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรเท่านั้น โดยสามารถดำเนินการร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม หน่วยงานองค์กรอื่นๆได้ และต้องไม่ขัดต่อกฎหมายที่กำหนด^{๒๙} ส่วนการได้รับประโยชน์ประการหนึ่งของการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้น คือ ทำให้ภาครัฐสามารถดำเนินโครงการต่างๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของตัวชี้วัดความสำเร็จได้ง่ายมากขึ้น เพราะในทุกขั้นตอนภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมวางแผน ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและประเมินผลด้วย^{๓๐} นอกจากนี้ยังไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินการต่างๆ ไม่ทำให้เกิดความล่าช้า และไม่ทำให้เกิดการกระทำผิดระเบียบกฎหมาย รวมทั้งไม่ขัดต่อกฎระเบียบชุมชน^{๓๑}

ปัจจุบันภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเท่าเทียมกันแต่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน^{๓๒} คือ ๑) ใช้ประโยชน์ทางอาหารไม่ใช่ต้นไม้ ซึ่งในช่วงก่อนปี ๒๕๔๒ ในเขตของป่าพื้นที่ตำบลศิลาแลงนั้นสามารถนำไม้มาทำบ้านครัวเรือนละ ๒ ตัน ผ่านกรรมการของหมู่บ้านแต่ปัจจุบันนั้นไม่มีแล้ว ปัจจุบันการเข้า

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายสำราญ ผัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายदनัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายพิทยา จำปาแก้ว, ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายปิ่น อินทลี, นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ใช้ในพื้นที่ที่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบของชุมชน^{๓๓} ๒) การได้รับประโยชน์ทางอ้อม เช่น อากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม เป็นต้น^{๓๔}

สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า การรับผลประโยชน์นั้นในส่วนของ การรับผลประโยชน์โดยตรงนั้น ภาครัฐไม่สามารถรับผลประโยชน์ได้โดยตรง เนื่องจากโดยปกติแล้วส่วนของภาครัฐจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่จะเป็นการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมากกว่า ซึ่งถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติของตนเอง ขณะที่การได้รับประโยชน์โดยอ้อมนั้นทั้งส่วนของภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์ได้เท่าเทียมกันแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และอยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน เช่น การมีอากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม การที่จำนวนป่าไม่ถูกทำลาย หรือมีจำนวนมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ด้านที่ ๕ การประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ส่วนใหญ่ภาครัฐจะดำเนินการ ในส่วนของภาคประชาสังคมจะเป็นการช่วยกันตรวจสอบและตรวจตราการจัดกระทำการเกี่ยวกับป่าไม้มากกว่า^{๓๕} ตามภารกิจแล้วนั้นภาครัฐจะมีการประเมินผลในเชิงเอกสารอยู่เสมอผ่านการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปิดโอกาสและดึงภาคประชาสังคมเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่^{๓๖} โดยเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม^{๓๗} แต่เมื่อการประเมินผลร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผลโดยการช่วยตรวจสอบหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เช่นเดียวเทศบาลตำบลศิลาแลงที่ให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลแต่ที่ไม่ใช่เชิงเอกสาร^{๓๘} เป็นการดำเนินการตรวจสอบโดยการตั้งคณะทำงานของชุมชนเสนอปัญหาอุปสรรคและเรื่องอื่นๆ ในที่ประชุม ซึ่งมีทั้งที่เป็นการประชุมที่เป็นทางการการประชุมที่ไม่เป็นทางการ^{๓๙}

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงค์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์, ผู้อำนวยการมูลนิธิอิฐกเมืองน่าน, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายปั้น อินทลี, นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางอสุณี ชามัง, ผู้ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์, ผู้อำนวยการมูลนิธิอิฐกเมืองน่าน, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายไพศาล วิมลรัตน์, ผู้อำนวยการจังหวัดน่าน, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงค์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

โดยในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปิดโอกาสและดึงภาคประชาสังคมเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่^{๕๐} โดยมีกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม และการใช้แบบสอบถามในการประเมินโครงการต่างๆ^{๕๑}

ในส่วนของภาครัฐในพื้นที่ของตำบลศิลาแลง คือ เทศบาลตำบลศิลาแลงได้มีการให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินที่ไม่ใช่เชิงเอกสาร แต่มีการดำเนินการตรวจสอบโดยการตั้งคณะทำงานของชุมชน เสนอปัญหาอุปสรรคและเรื่องอื่นๆ ในที่ประชุม^{๕๒} ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการ (ปรึกษากัน) และการประชุมแบบไม่เป็นทางการ (สังสรรค์)^{๕๓}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า หากแยกตามภารกิจแล้วนั้นภาครัฐจะมีการประเมินผลในเชิงเอกสารอยู่เสมอผ่านการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปิดโอกาสและดึงภาคประชาสังคมเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่ โดยเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม แต่เมื่อการประเมินผลร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผลโดยการช่วยตรวจสอบ หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เช่นเดียวเทศบาลตำบลศิลาแลงที่ให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลแต่ที่ไม่ใช่เชิงเอกสารเป็นการดำเนินการตรวจสอบโดยการตั้งคณะทำงานของชุมชน เสนอปัญหาอุปสรรคและเรื่องอื่นๆ ในที่ประชุม ซึ่งมีทั้งที่เป็นการประชุมที่เป็นทางการการประชุมที่ไม่เป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านตามแนวคิดของ Cohen, J.M. and Uphoff และการศึกษาจากเอกสารและวรรณกรรมทั้ง ๕ ด้านผู้วิจัยได้แจกแจงตารางความถี่ของข้อมูลเชิงลึก ได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๑.	การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning)	๑๓	๑,๒,๓,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๒,๑๓,๑๔,๑๘,๑๙
๒.	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)	๑๑	๑,๒,๓,๔,๗,๙,๑๐,๑๑,๑๒,๑๔,๑๕

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายนรินทร์ เหล่าอารยะ, นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงศ์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายผ่อง ทีฆาวงศ์, รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๑ สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๓.	การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)	๑๐	๒,๓,๗,๘,๙,๑๐,๑๒,๑๓,๑๔,๑๕,๑๖
๔.	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)	๙	๓,๗,๘,๙,๑๐,๑๔,๑๖,๑๘,๑๙
๕.	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)	๕	๒,๓,๗,๘,๑๒

จากตาราง ๔.๑ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสม จากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ลำดับที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ลำดับที่ ๓ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) ลำดับที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) และ ลำดับที่ ๕ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)

จะเห็นได้ว่า จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้างต้นนั้น สามารถประมวลหลักคิดและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้ว่า การดำเนินการร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่านนั้นภาครัฐและภาคประชาสังคมจะมีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุดนั้นเป็นเพราะการดำเนินการในการวางแผนของแต่ละส่วนงานของภาครัฐนั้นจะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจนั้นสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี เช่น การประชุมระดับจังหวัดในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเวทีประชาคม การเชิญภาคประชาสังคมมาเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผน เป็นต้น ในส่วนของมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้น มีแนวทางในการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น การให้ใช้ห้องประชุมเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการประชุมกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นในภาพรวมการได้รับประโยชน์ภาครัฐจะไม่ได้รับโดยตรง เพราะภาครัฐเป็นเพียงการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเท่านั้น ส่วนการได้รับประโยชน์ทางอ้อมนั้น ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับเท่าๆ กัน ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานนั้นในภาพรวมถือว่ายังมีส่วนร่วมน้อยที่สุดจากการมีส่วนร่วมทั้ง ๕ ประการ ฉะนั้นแล้วการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนนั้นต้องมีความสอดคล้องตามลำดับ สมดุล และเกี่ยวเนื่องกัน โดยต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และกฎระเบียบของชุมชน ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ประเด็นคำถามที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในจังหวัดน่านตามแนวคิดของ Cohen, J.M. and Uphoff และการศึกษาจากเอกสารและวรรณกรรม ประกอบด้วย ๕ ด้าน คือ

- ๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning)
- ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)
- ๔) ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)
- ๕) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)

โดยมีการสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน แต่ละด้านดังต่อไปนี้

๑. การวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

๒. การตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

๓. การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

๔. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือควรมีแนวทางในการบริหารจัดการผลประโยชน์นั้นอย่างไร?

๕. การประเมินผลการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือควรมีแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานนั้นอย่างไร?

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พระสงฆ์ผู้รู้หลักพุทธธรรม และเป็นผู้นำจิตวิญญาณของชุมชน อีกทั้งยังเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวกับภาคประชาสังคมของจังหวัดน่านเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน บุคลากรของเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ตัวแทนจากภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน ซึ่งผู้วิจัยได้แยกออกเป็นภารกิจที่ดำเนินการสัมภาษณ์ไว้ ๕ ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ ๑ การวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

จากการวิจัย พบว่า การวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม รวมทั้งควรให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ภาคประชาสังคมก่อนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ^{๔๔} อาจต้อง

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายदनัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

มีการประชุมเปิดรับฟังความคิดเห็นผ่านการประชุมประจำเดือนหรือหากมีเรื่องสำคัญให้ประชุมเร่งด่วนให้ทันทั่วทั้งที่^{๕๕} นอกจากนั้น ควรดำเนินการดังนี้ ๑) ภาครัฐไม่เป็นอุปสรรคในการทำงาน (กรมป่าไม้ กรมอุทยาน ยืดการตัดสินใจไว้ในส่วนกลาง) เพราะฉะนั้นควรให้สิทธิชุมชนในการจัดการป่าไม้เอง โดยการกระจายอำนาจ ๒) ความเป็นทางการลดทอนความสามารถและการเรียนรู้ลงเรื่อยๆ ฉะนั้นให้สนับสนุนกระบวนการศึกษาทางเลือกหรือใดๆ ก็ตามที่เอาชุมชนทั้งถิ่นเป็นเป้าหมายในการพัฒนา (ชุมชนบริการมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบริการชุมชน) วิชาการบวกกับภูมิปัญญาชุมชนในการจัดการป่าไม้อีก ๕๐% และ ๓) หาคำตอบความหลากหลายในสิ่งต่างๆ เพราะความหลากหลายเหล่านั้นจะเป็นคำตอบของความยั่งยืน^{๕๖} ๔) ก่อนมีการทำแผนงานควรมีการลงมามีเวทีในพื้นที่เพื่อรับฟังสภาพปัญหาที่แท้จริง แล้วให้ชุมชนในพื้นที่เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับแผนจากส่วนกลาง ๕) องค์กร ชุมชนในพื้นที่ ควรมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานในส่วนกลาง^{๕๗} โดยต้องให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วย^{๕๘} ๖) หน่วยงาน องค์กร ภาคประชาสังคม หากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต้องมีการศึกษาข้อมูลก่อนเสนอขอขออนุญาตเพื่อบรรจุเข้าในแผน^{๕๙}

ด้านที่ ๒ การตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

จากการวิจัย พบว่า ถึงแม้ว่าปัจจุบันกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนั้นจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นแต่ก็ยังไม่เพียงพอจึงต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างครบถ้วน มีการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ภาคประชาสังคมใช้ประกอบการตัดสินใจผ่านกระบวนการวิเคราะห์ แยกแยะ จนได้ข้อสรุปนำไปสู่การตัดสินใจ^{๖๐} โดยการเปิดเผยข้อมูลนั้น ซึ่งอาจต้องทำความเข้าใจสองทาง ทั้งที่เวทีใหญ่ เวทีระดับหลักคิด รวมถึงเวทีปฏิบัติ (กำหนดกิจกรรมขั้นตอนการปฏิบัติ)^{๖๑}

ขณะเดียวกันคุณสมบัติของผู้นำภาครัฐนั้นต้องประกอบไปด้วย ๑) ต้องเป็นคนกล้า ฐานเก่งคน เก่งประสาน เก่งเรียนรู้^{๖๒} ๒) ไม่บ้าอำนาจ ฟังความคิดเห็นของประชาชนมากยิ่งขึ้น โดย

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายผ่อง ทิฆมาวงศ์, รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายสำรวย ผัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายวรการณ จันอัน, ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นางอรุณี ชามั่ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายรินทร์ เหล่าอารยะ, นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๖๑} สัมภาษณ์ นายมานะ จิตฤทธิ, นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ และผอ.ส่วนจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูสุจิตนันทกิจ (สมคิด จรณธมโม), ประธานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

เป็นการประชุมเชิงสร้างสรรค์ (อาจจะต้องทำเป็นหลักสูตรการประชุมเชิงสร้างสรรค์)^{๕๓} ๓) หนุนเสริมด้านงบประมาณในการจัดเวทีประชาคม สร้างความเข้าใจกับประชาชน^{๕๔} ๔) เป็นผู้นำการไกล่เกลี่ยหรือสื่อกลางในการแก้ปัญหาในเขตพื้นที่ที่มีปัญหา อาจแต่งตั้งในลักษณะของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องหรืออื่นๆ^{๕๕}

กระบวนการการตัดสินใจระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้นในบางหากพิจารณาแล้วนั้นในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เร่งด่วนและสามารถให้ภาคประชาสังคมหรือชุมชนในพื้นที่ตัดสินใจได้เองนั้นก็ควรจะให้ภาคประชาสังคมดูแลดีกว่าภาครัฐ เพื่อภาครัฐมีวันหยุดตรงกับวันที่ต้องดำเนินการตัดสินใจเร่งด่วน^{๕๖} ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง^{๕๗} ที่กล่าวไว้ว่า “ในบริบทแต่ละพื้นที่ภาคประชาสังคมในพื้นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนร่วมกับภาครัฐ ร่วมกันพัฒนา ได้ โดยยึดหลักวิชาการการจัดการลุ่มน้ำเพื่อให้ชุมชนอยู่ได้ ป่าอยู่” และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางอสนี ชามั่ง^{๕๘} ที่กล่าวไว้ว่า “การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ นั้นควรนำกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงในพื้นที่ร่วมตัดสินใจก่อนค่อยเชิญกลุ่มประชาสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วม”

ด้านที่ ๓ การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

จากการวิจัย พบว่า การดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้นและอย่างต่อเนื่อง^{๕๙} และควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สิ่งสำคัญจะนำไปสู่สำนึกรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในแต่ละอำเภอต้องจัดทำแผนบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) กันเองตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่^{๖๐} และควรใช้ข้อมูลมากกว่าการใช้อารมณ์ในการดำเนินการ เช่น ข้อมูล งานวิจัย ภาพถ่าย แผนที่ เป็นต้น

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายรินทร์ เหล่าอารยะ, นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ แก้วใหม่, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน, ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงศ์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายสัมฤทธิ์ เนตรทิพย์, ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงศ์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙. และ สัมภาษณ์ นายต้น อายุยืน, รองนายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙. ธันวาคม ๒๕๕๙ ถึง ธันวาคม ๒๕๕๙. ธันวาคม ๒๕๕๙.

ปัจจุบันการดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในเขตของจังหวัดน่าน นั้นยังมีปัญหาในบางพื้นที่ ทั้งนี้เพราะเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถกระทำการได้อื่นเนื่องจากหากดำเนินการ จะขัดต่อหลักกฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้มาช้านาน ฉะนั้นแล้ว ควรมีการแก้ไขข้อ ระเบียบกฎหมายให้สอดคล้องกับพื้นที่และให้ทันสมัยตามปัจจุบันสมัยด้วยเช่นกัน^{๖๑}

ด้านที่ ๔ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือควรมีแนวทางในการบริหารจัดการผลประโยชน์นั้นอย่างไร?

จากการวิจัย พบว่า ในภาพรวมนั้นภาคประชาสังคมในพื้นที่ในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพยากร ดังนั้นควรมีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบต่อ ซึ่งบางพื้นที่ประชาชนครอบครองมาก่อนที่จะ มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาควบคุมหรือกำหนดเขตของกรมป่าไม้หรือป่าสงวนด้วยซ้ำ^{๖๒}

ภาคประชาสังคมควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผลประโยชน์ร่วมกับ องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ อย่างเต็มที่และให้มากยิ่งขึ้น บนพื้นฐานของระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่สามารถกระทำได้^{๖๓} ยึดหลักการจัดการลุ่มน้ำ ป่าต้นน้ำต้นมาเป็นอันดับหนึ่ง แล้วจึงวางแผนพัฒนา จนได้รับประโยชน์ทางอ้อมร่วมกัน^{๖๔}

ด้านที่ ๕ การประเมินผลการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของ ภาครัฐ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือควรมีแนวทางในการประเมินผลการ ดำเนินงานนั้นอย่างไร?

จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นยังไม่มาก ทั้งนี้เพราะภาคประชา สังคมและภาครัฐมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานในที่ต่างๆ^{๖๕} ดังนั้นภาครัฐควรมีการประเมินโดยให้ภาค ประชาสังคมหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยให้ประเมินแบบตรงไปตรงมา เพื่อความ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และนำไปสู่การแก้ไขการดำเนินงานต่างๆ^{๖๖} นอกจากนั้นควรทำในเชิงการสรุป บทเรียน รอบปีเป็นเช่นไร ควรทำอะไรต่อไป เป็นต้น^{๖๗}

^{๖๑} สัมภาษณ์ นายวรการณ จันอ้น, ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นายวรการณ จันอ้น, ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายदनัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายพิทยา จำปาแก้ว, ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายนรินทร์ เหล้าอารยะ, นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นางลำแพน จอมเมือง, ผู้ประสานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๒ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๑.	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)	๑๑	๓,๔,๖,๗,๙,๑๑,๑๓,๑๔,๑๕,๑๗,๑๘
๒.	การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning)	๙	๒,๓,๖,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๔,๑๙
๓.	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)	๘	๓,๔,๗,๙,๑๒,๑๔,๑๖,๑๙
๔.	การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)	๖	๓,๙,๑๒,๑๔,๑๘,๑๙
๕.	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)	๕	๒,๓,๔,๑๐,๑๖

จากตารางที่ ๔.๒ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านตามแนวคิดของ Cohen, J.M. and Uphoff และการศึกษาจากเอกสารและวรรณกรรมทั้ง ๕ ด้าน ประเด็นที่ว่า ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสม จากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ลำดับที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ลำดับที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ลำดับที่ ๔ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และ ลำดับที่ ๕ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)

ประเด็นคำถามที่ ๒ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามหลักพุทธธรรม (สาราณียธรรม ๖) นั้นมีการดำเนินการอย่างไร

จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน มีการแสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันเป็นอย่างดี ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แต่มีบางครั้งที่อาจมีการแสดงกิริยาไม่สุภาพในที่ประชุม ทั้งนี้ส่วนใหญ่การแสดงกิริยาดังกล่าวจะเป็นการประชุมที่เป็นประเด็นที่มีความจริงจัง^{๖๘} ขณะเดียวกันภาคประชาสังคมบางกลุ่มถูกมองร้ายจากบางกลุ่ม เช่น สื่อมวลชนมองมูลนิธิเป็น NGO, การมองว่ามูลนิธิเป็นผู้ต่อต้านรัฐ, ภาครัฐบางส่วน มองว่า มูลนิธิไม่ควรเข้ามายุ่ง^{๖๙} ส่วนการกล่าววาจาที่สุภาพ ช่วยเหลือกัน บอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันนั้น ปรากฏว่า ทุกฝ่ายกล่าววาจาที่สุภาพต่อกัน นำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างสันติวิธี ทำให้การทำงานสำเร็จ ทุกฝ่ายควรให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่างๆ^{๗๐} หากมีกรณีที่มีความเห็นหรือกระบวนการทำงานไม่เข้ากันมูลนิธิหรือภาค

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายรินทร์ เหล่าอารยะ, นายกองดีการบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙. และ สัมภาษณ์ นายผ่อง ทีฆาวงศ์, รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายสำรวย ผัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

ประชาสังคมก็จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมเพราะจะก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามมา^{๗๑} ส่วนการมีจิตปรารถนาดีต่อกัน ทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กันนั้น ทั้ง ๒ ฝ่ายมีความตั้งใจร่วมกันในการดูแลรักษาฟื้นฟูทรัพยากร และรักษาประโยชน์นั้นร่วมกัน อย่างสมดุล พร้อมทั้งตระหนักในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย จึงไม่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนตนอย่างเดียว กระทำการโดยยึดกฎหมายเป็นหลัก

นอกจากนั้นภาคประชาสังคมยังให้ความช่วยเหลือในบางประการ เช่น การให้ความอนุเคราะห์วิทยากร และการเอื้ออำนวยความสะดวกในการศึกษาดูงาน เป็นต้น ส่วนการแบ่งปันสภาพผลที่ได้มาโดยชอบธรรม (รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ) นั้น ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของภาครัฐทำหน้าที่ตามภารกิจร่วมกับภาคประชาสังคม โดยคำนึงถึงระเบียบข้อกฎหมายที่สามารถดำเนินการได้ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หลังจากประโยชน์ต้องไม่เป็นการใช้แบบทำลายต้องใช้อย่างสมดุล เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสืบทอดต่อคนรุ่นหลังต่อไปได้^{๗๒} ส่วนการแสดงความประพฤติสุจริต ดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวมของภาครัฐและภาคประชาสังคมนั้น ปัจจุบันทุกฝ่ายมีความประพฤติซื่อสัตย์สุจริต รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ ไม่สุจริตนำผลประโยชน์เข้าฝ่ายตนเอง ต้องเปิดเผยให้ส่วนรวมมีส่วนร่วมตามหลัก Good Governance และส่วนของการเคารพรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันนั้น มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและเคารพการแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะขณะกำลังประชุม^{๗๓}

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน มีดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๑๗๒)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๙๔	๕๔.๖๕
หญิง	๗๘	๔๕.๓๕
รวม	๑๗๒	๑๐๐.๐๐

^{๗๑} สัมภาษณ์ นายสำรวย ฝัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายพิทยา จำปาแก้ว, ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นายผ่อง ทิฆามวงศ์, รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๑๗๒)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๒. อายุ		
๒๐ - ๓๕ ปี	๓๘	๒๒.๐๙
๓๖ - ๕๐ ปี	๕๙	๓๔.๓๐
๕๑ - ๖๐ ปี	๔๑	๒๓.๘๔
๖๑ ปี ขึ้นไป	๓๔	๑๙.๗๗
รวม	๑๗๒	๑๐๐.๐๐
๓. การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๖๑	๓๕.๔๗
ปริญญาตรี	๗๖	๔๔.๑๙
สูงปริญญาตรี	๓๕	๒๐.๓๕
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐
๔. ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	๑๓	๗.๕๖
สมาชิกสภา	๒๐	๑๑.๖๓
ข้าราชการส่วนท้องถิ่น	๕๔	๓๑.๔๐
ลูกจ้างชั่วคราว	๔๕	๒๖.๑๖
คณะกรรมการบริหารกลุ่มประชาสังคม	๒๘	๑๖.๒๘
ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มประชาสังคม	๑๒	๖.๙๘
รวม	๑๗๒	๑๐๐.๐๐
๕. ประสบการณ์		
ต่ำกว่า ๑ ปี	๑๒	๖.๙๘
๑ - ๓ ปี	๑๘	๑๐.๔๗
๔ - ๖ ปี	๔๐	๒๓.๒๖
๗ - ๙ ปี	๕๓	๓๐.๘๑
๑๐ ปี ขึ้นไป	๔๙	๒๘.๔๘
รวม	๑๗๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๖๕ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นหญิง จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓๕

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง อายุ ๓๖ - ๕๐ ปี จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓๐ รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๔ และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๗

การศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ปริญญาตรีจำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๙ รองลงมาคือ ผู้ที่มีการศึกษาดำหว่า จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๔๗ และน้อยที่สุดคือ มีระดับการศึกษาสูงปริญญาตรี จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๕

ตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔๐ รองลงมา คือ ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๑๖ และที่น้อยที่สุดคือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มประชาสังคม จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๘

ประสบการณ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ มีประสบการณ์ อยู่ระหว่าง ๗-๙ ปี จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘๑ รองลงมา คือ ๑๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๙ และที่น้อยที่สุดคือ มีประสบการณ์ ต่ำกว่า ๑ ปี จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๘ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคม ในจังหวัดน่าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยภาพรวม

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การมีส่วนร่วมในการวางแผน	๓.๑๕	๐.๗๘	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๓.๑๗	๐.๘๕	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	๓.๔๙	๐.๗๒	มาก

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยภาพรวม (ต่อ)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	๓.๗๙	๐.๔๘	มาก
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	๓.๑๒	๐.๖๐	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๕	๐.๔๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ภาครัฐและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา
โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมได้รับ
ผลประโยชน์ รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมี
ส่วนร่วมในการวางแผน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน
ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการ
วางแผน

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษายุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๑๔	๐.๙๙	ปานกลาง
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๑๘	๐.๙๓	ปานกลาง
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่างๆ	๓.๒๕	๐.๘๐	ปานกลาง
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๐๑	๐.๙๔	ปานกลาง
๕. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาถึงสภาพปัญหาและ สาเหตุของปัญหาของการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในการประชุมหรือ สัมมนาที่เป็นทางการ	๒.๗๖	๑.๐๒	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๑๕	๐.๗๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่างๆ รองลงมาได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในการประชุมหรือสัมมนาที่เป็นทางการ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๐๐	๐.๘๔	ปานกลาง
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตป่าชุมชน	๒.๘๐	๐.๗๓	ปานกลาง
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน การแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๔๕	๐.๘๙	ปานกลาง
๔. ท่านได้มีส่วนร่วมในตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๐๕	๐.๙๓	ปานกลาง
๕. ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการแก้ปัญหาของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๒๒	๐.๕๔	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๑๗	๐.๘๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน การแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) รองลงมาได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการแก้ปัญหาของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตป่าชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินงาน

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้) ที่หน่วยงานภาครัฐหรือ ภาคประชาสังคมจัดขึ้น	๓.๗๐	๐.๘๒	มาก
๒. ท่านมีส่วนร่วมในโครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๑๔	๐.๙๕	ปานกลาง
๓. หน่วยงานของท่านหรือหน่วยงานภาครัฐเชิญชวน ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาเกี่ยวกับ ป่าไม้ในชุมชน	๓.๒๗	๐.๘๖	ปานกลาง
๔. ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และ แก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๔๒	๐.๙๕	ปานกลาง
๕. ท่านมีโอกาสได้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่าง ภาครัฐและชุมชนในกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๔๐	๐.๖๙	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๔๙	๐.๗๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้) ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมจัดขึ้น รองลงมาได้แก่ ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในโครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมได้รับ
ผลประโยชน์

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน	๓.๔๒	๐.๙๕	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมได้รับ
ผลประโยชน์ (ต่อ)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๒. ท่านได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าของ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๘๐	๐.๖๙	มาก
๓. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ของ หน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ของชุมชน	๓.๗๕	๐.๗๐	มาก
๔. ท่านเห็นว่าการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่า ไม้) ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดี ขึ้น	๓.๗๑	๐.๙๔	มาก
๕. ท่านเห็นว่าการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความ สามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน	๓.๙๒	๐.๙๘	มาก
๖. ท่านเห็นว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสร้างชุมชนให้น่าอยู่	๓.๙๓	๐.๘๘	มาก
โดยรวม	๓.๗๘	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชา
สังคมในจังหวัดน่าน การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเห็นว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการอนุรักษ์
ธรรมชาติและสร้างชุมชนให้น่าอยู่ รองลงมาได้แก่ ท่านเห็นว่าการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน และด้าน
ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็น
ประโยชน์ต่อชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน **การมีส่วนร่วมในการ
ประเมินผล**

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน	๓.๓๕	๐.๘๑	ปานกลาง
๒. ท่านได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าของ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๐๖	๐.๙๒	มาก
๓. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ของ หน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ของชุมชน	๓.๐๙	๐.๙๕	มาก
๔. ท่านเห็นว่าการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่า ไม้) ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดี ขึ้น	๓.๐๓	๐.๘๐	มาก
๕. ท่านเห็นว่าการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความ สามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน	๓.๐๘	๐.๗๒	มาก
โดยรวม	๓.๑๒	๐.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน **การมีส่วนร่วมในการประเมินผล** อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน รองลงมาได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเห็นว่าการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น ตามลำดับ

**ตอนที่ ๓ วิเคราะห์การบูรณาการหลักสราณียธรรม ๖ เพื่อการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ ในจังหวัดน่าน**

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน บูรณาการโดยหลักสราณียธรรม ๖ ประกอบด้วย ๑) เมตตาทายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) ๒) เมตตาวจีกรรม (การช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์) ๓) เมตตาโมกกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) ๔) สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) ๕) สีสสามัญญตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้) และ ๖) ทิฏฐีสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษาป่าไม้) โดยใช้การวิเคราะห์

หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม ๖
(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานีธรรม ๖	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. เมตตากายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้)	๓.๘๓	๐.๙๒	มาก
๒. เมตตาวจีกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์)	๓.๗๔	๐.๙๘	มาก
๓. เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้)	๓.๕๖	๐.๙๙	มาก
๔. สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้)	๓.๕๔	๐.๘๔	มาก
๕. สีสสามัญญตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้)	๓.๘๗	๐.๗๓	มาก
๖. ทิฏฐิสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลงรักษาป่าไม้)	๓.๘๕	๐.๘๙	มาก
รวม	๓.๗๓	๐.๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ๕) สีสสามัญญตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้) รองลงมาได้แก่ ๖) ทิฏฐิสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษา ป่าไม้) ๑) เมตตากายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) ๒) เมตตาวจีกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์) ๓) เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ๔) สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม ๖
: เมตตากายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานีธรรม ๖ เมตตากายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้)	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาสังคมใช้วาทะที่ไพเราะต่อกัน	๓.๗๐	๐.๙๖	มาก
๒. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๙๖	๐.๘๑	มาก
รวม	๓.๘๓	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานุกรม : เมตตากายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) รองลงมา ได้แก่ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาสังคมใช้วาจาที่ไพเราะต่อกัน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานุกรม ๖ : เมตตาวจีกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม ๖ เมตตาวจีกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์)	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาสังคมใช้วาจาที่ไพเราะต่อกัน	๓.๖๕	๐.๙๖	มาก
๒. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๗๔	๐.๘๖	มาก
๓. มีการแจ้งข้อมูลหรือแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๗๘	๐.๙๑	มาก
รวม	๓.๗๔	๐.๙๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานุกรม : เมตตาวจีกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแจ้งข้อมูลหรือแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) รองลงมา ได้แก่ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาสังคมใช้วาจาที่ไพเราะต่อกัน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานุกรม ๖ : เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม ๖ เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้)	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ภาครัฐดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเน้นผลประโยชน์แก่ส่วนรวม	๓.๕๔	๐.๗๖	มาก

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม ๖
: เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) (ต่อ)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานีธรรม ๖ เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้)	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๒. ภาครัฐการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมตรวจสอบ การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๕๘	๐.๗๑	มาก
รวม	๓.๕๖	๐.๙๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อ
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม : เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแล
ป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาครัฐ
ดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเน้นผลประโยชน์แก่ส่วนรวม และด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ภาครัฐการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม ๖
: สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานีธรรม ๖ สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้)	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ภาครัฐและภาคประชาสังคมได้ประโยชน์ของการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๕๒	๐.๘๖	มาก
๒. มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่าง เหมาะสม	๓.๕๑	๐.๘๑	มาก
รวม	๓.๕๔	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อ
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม : สาธารณโภคี (แบ่งปัน
ผลประโยชน์จากป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ ภาครัฐและภาคประชาสังคมได้ประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้าน
ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม ๖
: สีสสามัญญาตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานีธรรม ๖ สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้)	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นไปตามกฎระเบียบ กฎหมาย	๓.๙๑	๐.๘๖	มาก
๒. ภาครัฐมีการกระจายงบประมาณในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม	๓.๘๗	๐.๘๑	มาก
๓. เจ้าหน้าที่/ตัวแทนของภาครัฐ และภาคประชาสังคมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ	๓.๘๑	๐.๗๔	มาก
รวม	๓.๘๗	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม : สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)เป็นไปตามกฎระเบียบ กฎหมาย รองลงมาได้แก่ ภาครัฐมีการกระจายงบประมาณในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ เจ้าหน้าที่/ตัวแทนของภาครัฐ และภาคประชาสังคมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานีธรรม ๖
: ทิฏฐิสามัญญาตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษา ป่าไม้)

(n=๑๗๒)

การมีส่วนร่วมตามหลักสารานีธรรม ๖ ทิฏฐิสามัญญาตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลงรักษาป่าไม้)	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ภาครัฐและภาคประชาสังคมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๓.๙๒	๐.๗๖	มาก
๒. การประชุม สัมมนา หรืออบรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น	๓.๗๘	๐.๗๑	มาก
รวม	๓.๘๕	๐.๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสสารณียธรรม : ทิฐีสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษา ป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาครัฐและภาคประชาสังคมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การประชุม สัมมนา หรืออบรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น ตามลำดับ

ตอนที่ ๔ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสสารณียธรรมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสสารณียธรรมกับที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อบอกทิศทางและขนาดของความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๑ โดยมีรูปแบบของสมการดังนี้

$$X = f(Y_1, Y_2, Y_3, Y_4, Y_5)$$

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักสสารณียธรรมกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ตัวแปร	Y๑	Y๒	Y๓	Y๔	Y๕	X๑
Y๑	๑.๐๐๐	๐.๖๒๒**	๐.๕๖๑**	๐.๑๙๐	๐.๑๕๕**	๐.๖๘๘**
Y๒		๑.๐๐๐	๐.๔๗๐**	๐.๓๒๒	๐.๕๒๑*	๐.๗๑๑**
Y๓			๑.๐๐๐	๐.๖๕๓**	๐.๕๔๔	๐.๖๕๘**
Y๔				๑.๐๐๐	๐.๘๕๒	๐.๗๔๙**
Y๕					๑.๐๐๐	๐.๖๘๑**
X๑						๑.๐๐๐

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า หลักสสารณียธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักสสารณียธรรม ๖ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านที่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ ร่วมกันรับผลประโยชน์ (Y๔) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๔๙ ร่วมกันตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๑๑ ร่วมกันวางแผน (Y๑) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๘๘ ร่วมกันประเมินผล (Y๕) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๘๑ ร่วมกันดำเนินงาน (Y๓) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๕๘

ตารางที่ ๔.๑๘ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักเมตตากายกรรม (รวมกันอนุรักษ์ป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ตัวแปร	Y๑	Y๒	Y๓	Y๔	Y๕	X๑.๑
Y๑	๑.๐๐๐	.๔๐๒**	.๒๕๑**	.๐๑๓	.๑๕๕*	.๘๓๖**
Y๒		๑.๐๐๐	.๔๔๐**	.๐๓๒	.๑๒๑*	.๕๓๒**
Y๓			๑.๐๐๐	.๐๙๕	-.๐๕๔	.๓๕๓
Y๔				๑.๐๐๐	.๐๘๕	.๗๒๒**
Y๕					๑.๐๐๐	.๑๗๓**
X๑.๑						๑.๐๐๐

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า หลักเมตตากายกรรม (รวมกันอนุรักษ์ป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักเมตตากายกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Y๑) มีค่าเท่ากับ .๘๓๖ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Y๔) มีค่าเท่ากับ .๗๒๒ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ .๕๓๒ มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Y๓) มีค่าเท่ากับ .๓๕๓ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y๕) มีค่าเท่ากับ .๑๗๓

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเมตตาวจีกรรม (การบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ตัวแปร	Y๑	Y๒	Y๓	Y๔	Y๕	X๑.๒
Y๑	๑.๐๐๐	.๕๐๒**	.๒๕๕**	.๒๑๓	.๓๕๕*	.๓๓๐**
Y๒		๑.๐๐๐	.๔๖๐**	.๕๑๒	.๕๒๑*	.๖๙๕**
Y๓			๑.๐๐๐	.๖๓๕	.๒๕๔	.๖๓๗**
Y๔				๑.๐๐๐	.๕๘๕	.๘๐๓**
Y๕					๑.๐๐๐	.๔๐๗**
X๑.๒						๑.๐๐๐

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า หลักเมตตาวจีกรรม (การบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักเมตตาวจีกรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก กล่าวคือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Y๔) มีค่าเท่ากับ .๘๐๓ ความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ .๖๕๕ ความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y๕) .๔๐๗ ความสัมพันธ์กันในระดับน้อย กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y๑) มีค่าเท่ากับ .๓๓๐

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักเมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ตัวแปร	Y๑	Y๒	Y๓	Y๔	Y๕	X๑.๓
Y๑	๑.๐๐๐	.๔๕๒ ^{**}	.๓๕๑ ^{**}	.๑๑๓	.๑๕๕ ^{**}	.๒๐๗ [*]
Y๒		๑.๐๐๐	.๔๕๐ ^{**}	.๑๓๒	.๑๒๑ [*]	.๓๗๙ [*]
Y๓			๑.๐๐๐	.๑๙๕	-.๐๕๔	.๑๗๔ ^{**}
Y๔				๑.๐๐๐	.๐๘๕	.๗๐๐ ^{**}
Y๕					๑.๐๐๐	.๓๔๘ ^{**}
X๑.๓						๑.๐๐๐

^{**}มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า หลักเมตตามโนกรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักเมตตามโนกรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก กล่าวคือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Y๔) มีค่าเท่ากับ .๗๐๐ ความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ .๓๗๙ ความสัมพันธ์กันในระดับน้อยมาก กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Y๑) .๒๐๗

ตารางที่ ๔.๒๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักสาธารณสุขโคคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ตัวแปร	Y๑	Y๒	Y๓	Y๔	Y๕	X๑.๔
Y๑	๑.๐๐๐	.๑๐๘	.๑๗๓	.๒๒๑	.๒๒๑	.๒๗๗
Y๒		๑.๐๐๐	.๒๓๒	.๑๒๘	.๒๖๔	.๒๒๔
Y๓			๑.๐๐๐	.๖๑๐	.๔๗๙	.๔๕๕
Y๔				๑.๐๐๐	.๔๕๙	.๔๓๐
Y๕					๑.๐๐๐	.๔๕๐
X๑.๔						๑.๐๐๐

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า หลักสาธารณสุขโคคีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักสาธารณสุขโคคีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ในระดับปานกลาง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X๓) มีค่าเท่ากับ .๔๕๕ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X๕) มีค่าเท่ากับ .๔๕๐ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X๔) มีค่าเท่ากับ .๔๓๐ ที่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (X๑) มีค่าเท่ากับ .๒๗๗ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X๒) มีค่าเท่ากับ .๒๒๔

ตารางที่ ๔.๒๒ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักสี่สามัญญาติ (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ตัวแปร	Y๑	Y๒	Y๓	Y๔	Y๕	X๑.๕
Y๑	๑.๐๐๐	.๔๐๒	.๒๕๑	.๐๑๓	.๑๕๕	.๑๗๗
Y๒		๑.๐๐๐	.๔๔๐	.๐๓๒	.๑๒๑	.๓๒๐
Y๓			๑.๐๐๐	.๐๙๕	-.๐๕๔	.๒๕๔
Y๔				๑.๐๐๐	.๐๘๕	.๐๕๗
Y๕					๑.๐๐๐	.๕๗๐
X๑.๕						๑.๐๐๐

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า หลักสี่สัจธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักสี่สัจธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y๕) มีค่าเท่ากับ .๕๗๙ ความสัมพันธ์กันในระดับน้อย กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ .๓๒๐ และ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ใส (Y๓) มีค่าเท่ากับ .๒๕๔ ความสัมพันธ์กันในระดับน้อยมาก กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ .๑๗๗

ตารางที่ ๔.๒๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีสัจธรรม (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษาป่าไม้) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ตัวแปร	Y๑	Y๒	Y๓	Y๔	Y๕	X๑.๖
Y๑	๑.๐๐๐	.๔๗๗ ^{**}	.๒๔๓	.๕๙๒ ^{**}	.๔๓๔ ^{**}	.๕๖๓ ^{**}
Y๒		๑.๐๐๐	.๒๓๖	.๖๙๗ ^{**}	.๕๘๐ ^{**}	.๖๗๒ ^{**}
Y๓			๑.๐๐๐	.๕๒๕ [*]	.๒๗๙ ^{**}	.๖๖๓ ^{**}
Y๔				๑.๐๐๐	.๕๙๔ ^{**}	.๖๓๙ ^{**}
Y๕					๑.๐๐๐	.๓๖๑
X๑.๖						๑.๐๐๐

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า หลักทฤษฎีสัจธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักทฤษฎีสัจธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ในระดับค่อนข้างสูง ในประเด็นที่ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X๒) มีค่าเท่ากับ .๖๗๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X๓) มีค่าเท่ากับ .๖๖๓ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X๔) มีค่าเท่ากับ .๖๓๙ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการวางแผน (X๑) มีค่าเท่ากับ .๕๙๘

๔.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน มีดังนี้

รูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และการสำรวจ การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ประกอบด้วย ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ๔) ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และ ๕) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน (Evaluation) แล้วนั้นสามารถแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

๔.๓.๑ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านการวางแผน (Planning)

การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ในจังหวัดน่านนั้นโดยภาพรวมนั้น ภาครัฐจะมีแนวนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐภายในจังหวัดกับ ส่วนของภาคประชาสังคม ตามนโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดท่านก่อน (นายสุวัฒน์ พรหมสุวรรณ) ได้ประกาศนโยบายชัดเจน คือ การสวมหมวก-ใส่รองเท้าให้ภูเขา^{๗๔} ซึ่งในขณะนั้นการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับการวางแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในพื้นที่ของจังหวัดน่านนั้น ได้รับความสนใจจนกลายเป็นประเด็นในระดับประเทศ ทำให้มีนักวิชาการ ดารา ประชาชนในต่างจังหวัด หลากหลายกลุ่มอาชีพ อายุ เข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยการเข้าร่วมโครงการปลูกป่า หรือโครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัป่าไม้ในจังหวัดน่านเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อผู้ว่าราชการคน ถัดมาเข้ามารับตำแหน่งต่อจากผู้ว่าราชการจังหวัดคนก่อนเข้ามารับตำแหน่ง คือ นายไพศาล วิมลรัตน์ ทุกภาคส่วนในจังหวัดน่านเองก็มีความตื่นตัวในประเด็นเกี่ยวกับป่าไม้เป็นอย่างมาก โดยทุกภาคส่วนจะ ความสำคัญในเรื่องป่าไม้เป็นลำดับต้นๆ จนเกิดวาระจังหวัดน่านขึ้นมา คือ “สร้างเมืองน่านน่าอยู่ คู่ป่าต้นน้ำ”^{๗๕} ซึ่งในขณะนี้ ได้มีการวางแผนพัฒนาเกี่ยวกับการดูแลพัฒนา คนที่อยู่ในพื้นที่ป่าไม้ให้เปลี่ยนอาชีพ จากการประกอบอาชีพปลูกพืชเชิงเดี่ยว กล่าวคือ ข้าวโพดมา เป็นการปลูกพืชอย่างอื่นหรือการเปลี่ยนเป็นการประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต หรือมีรายได้ใกล้เคียงกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยวดังกล่าว และที่สำคัญต้องไม่ใช้การปลูกหรือประกอบ

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายชญาทร ทีฆาวงค์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๕} สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

อาชีพในพื้นที่ที่เป็นที่ลาดชันในลักษณะที่เป็นภูเขาหรือดอย พื้นที่เขตอุทยาน เขตป่าสงวน หรือเขตอื่นๆ ที่เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายโดยให้ทำในพื้นที่ที่อยู่อาศัยแทน^{๗๖}

หลายหน่วยงานหรือองค์กรในระดับจังหวัด เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่ กรมป่าไม้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละเขตพื้นที่ที่มีพื้นที่ของป่าไม้อยู่จำนวนมากนั้นต่างมีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยตรงได้มีการดำเนินการวางแผนในระดับหน่วยงานหรือองค์กรของตนเองเสมอ เช่น มีการประสานงาน/การเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งเป็นการประชุมวางแผนร่วมกันในระดับองค์กรตนเอง ระหว่างองค์กรภาครัฐอื่นๆ และที่สำคัญยังมีการวางแผนร่วมกับส่วนงานอื่นที่ไม่ใช่ภาครัฐ กล่าวคือ การร่วมวางแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติกับภาคประชาสังคมต่างๆ ซึ่งในการประชุมวางแผนร่วมกันนั้นจะมีการแสดงความคิดเห็นในการวางแผนรวมถึงสรุปแนวทางร่วมกันอยู่เป็นประจำ^{๗๗} ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่านนั้นโดยส่วนใหญ่จะมีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน โดยการให้ตัวแทนของมูลนิธิอภัยเมืองน่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการในการวางแผนและดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนป่าไม้, การบุกรุกป่า, แผนพัฒนาจังหวัด, แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ให้ภาคประชาสังคมสามารถถือหุ้นในบริษัทประชารัฐได้^{๗๘}

ถึงแม้ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ตัวแทนของภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามภาครัฐเองก็ต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่ตามที่หน่วยงานของตนเองสามารถกระทำได้ ซึ่งต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมายนอกจากนั้นยังสามารถทำตามกฎหมายท้องถิ่น คือ เชิญตัวแทนภาคประชาสังคม ประชาชน หรือหน่วยงานอื่นๆ มาร่วมในการวางแผน จัดทำแผน เช่น แผนการเงิน แผนปฏิบัติการประจำปี^{๗๙} ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐที่มีกลไกการขับเคลื่อนการวางแผนร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมอยู่เสมอคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน (อบจ.) โดยก่อนการดำเนินโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีกระบวนการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามยุทธศาสตร์พระราชทานของ ร.๙ โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนโครงการร่วมกับ อบจ. ผ่านเวทีต่างๆ อาทิเช่น เวทีประชาคม การประชุมร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในประเด็นวาระเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น^{๘๐} นอกจากนั้นยังเชิญคณะกรรมการมูลนิธิอภัยเมืองน่านมาเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน พัฒนาแผน ประเมินผลแผนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านด้วยเช่นกัน^{๘๑}

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายไพศาล วิมลรัตน์, ผู้อำนวยการจังหวัดน่าน, ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๗} สัมภาษณ์ นายมานะ จิตฤทธิ, นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ และผอ.ส่วนจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๘} สัมภาษณ์ นายสำราญ ผัดผล, ประธานมูลนิธิอภัยเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายรินทร์ เหล่าอารยะ, นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์, ผู้อำนวยการมูลนิธิอภัยเมืองน่าน, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ภาครัฐอื่นๆ ที่มีความใกล้ชิดหรืออยู่ในพื้นที่เดียวกันกับที่ตั้งของภาคประชาสังคมหลายๆ องค์กรได้ให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ที่ให้ นายปั่น อินทลี นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า และนายต้นอายุยืน รองคณะกรรมการรักษาป่าในเขตตำบลสวด ซึ่งทั้ง ๒ ท่านเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการและอนุรักษ์ป่าในเขตอำเภอบ้านหลวงมาช้านาน โดยการให้บุคคลทั้ง ๒ ท่านดังกล่าว มีบทบาทในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในเขตอำเภอบ้านหลวงโดยการให้เป็นที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวด มีส่วนร่วมในการวางแผนให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ในพื้นที่อำเภอบ้านหลวงและในเขตจังหวัดน่าน^{๘๒}

นอกจากนั้น ในเขตพื้นที่ตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน เทศบาลตำบลศิลาแลงได้เปิดโอกาสให้กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลงซึ่งถือว่าเป็นภาคประชาสังคมในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนโดยการเชิญฝ่ายคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ซึ่งประกอบไปด้วย กำนันในตำบลศิลาแลง ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลศิลาแลง และบุคคลอื่นที่ได้รับการแต่งตั้ง เข้ามาประชุมเกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์ หรือนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของพื้นที่ตำบลศิลาแลง ร่วมกับเทศบาลตำบลศิลาแลงที่ห้องประชุมสภาของเทศบาลตำบลศิลาแลง^{๘๓} ซึ่งจากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญปรากฏว่าได้มีการเชิญผู้ประสานงานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลงให้เป็นที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลศิลาแลง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้าง ความใกล้ชิดระหว่างภาครัฐในพื้นที่กับภาคประชาสังคมในพื้นที่เป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ในภาพรวมทุกภาคส่วนในจังหวัดน่านมีความตื่นตัวในประเด็นเกี่ยวกับป่าไม้เป็นอย่างมาก โดยทุกภาคส่วนจะให้ความสำคัญในเรื่องป่าไม้เป็นลำดับต้นๆ จนเกิดวาระจังหวัดน่านขึ้นมาคือ “สร้างเมืองน่าอยู่น่าอยู่ คู่ป่าต้นน้ำ” และจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตามโอกาสต่างๆ และตามขอบเขตของระเบียบ กฎหมายจะเอื้ออำนวย เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่านและกรมป่าไม้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน เทศบาลตำบลศิลาแลง องค์การบริหารส่วนตำบลสวด องค์การบริหารส่วนตำบลคู้พงษ์ ได้จัดเวทีให้ภาคประชาสังคมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนรวมถึงสรุปแนวทางร่วมกันอยู่เป็นประจำ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านเชิญให้ตัวแทนหรือคณะกรรมการจากมูลนิธิฮักเมืองน่านเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน พัฒนาแผน ประเมินผลแผนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนตำบลสวดเชิญนายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่าเป็นที่ปรึกษาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้แจกแจง ตารางความถี่ของข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

^{๘๒} สัมภาษณ์ นายปั่น อินทลี, นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙.

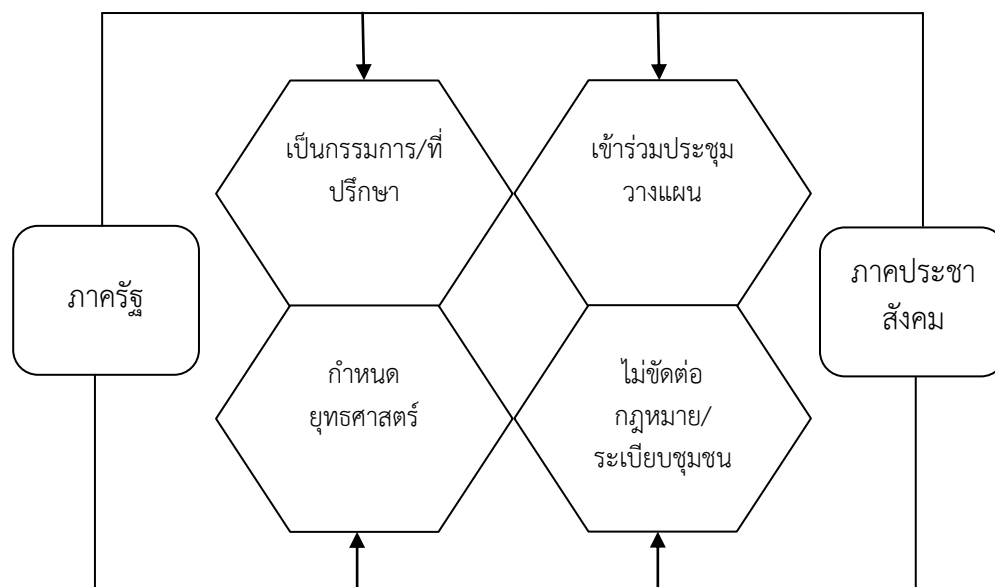
^{๘๓} สัมภาษณ์ นายผ่อง ทิมวงศ์, รองนายกเทศบาลตำบลศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๒๔ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๑.	การเข้าร่วมประชุมวางแผน	๙	๑,๒,๓,๗,๘,๑๒,๑๓, ๑๔,๑๖,
๒.	ภาครัฐให้ภาคตัวแทนของภาคประชาสังคมเข้ามามี ส่วนร่วมโดยการเป็นกรรมการ/เป็นที่ปรึกษา	๗	๒,๓,๗,๘,๑๒,๑๔,๑๖
๓.	การมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์	๕	๑,๒,๓,๑๒,๑๔
๔.	การวางแผนหรือดำเนินการโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย/ กฎระเบียบชุมชน	๔	๑,๒,๓,๑๔

จากตารางที่ ๔.๒๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning) ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสม จากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ ๑ การเข้าร่วมประชุมวางแผน ลำดับที่ ๒ ภาครัฐให้ภาคตัวแทนของภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเป็นกรรมการ/เป็นที่ปรึกษา ลำดับที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ ลำดับที่ ๔ การวางแผนหรือดำเนินการโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย/กฎระเบียบชุมชน

จะเห็นได้ว่า จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้างต้นนั้น สามารถประมวลหลักคิดและแนวทางการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่านให้ยั่งยืน คือ มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นการประชุมที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นภาครัฐเองมีข้อจำกัดในบางกรณี ฉะนั้นจึงเชิญและแต่งตั้งให้ตัวแทนของภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน การขอคำปรึกษาจากผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดการป่าไม้ซึ่งเป็นภาคประชาสังคมก่อนการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยการกระทำทุกอย่างจะเป็นเป็นการกระทำที่อยู่ภายใต้กฎหมายหรือกฎระเบียบชุมชนอย่างเคร่งครัด การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอ ดังแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning) จัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๓.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านในประเด็นเกี่ยวกับการตัดสินใจนั้น ปัจจุบันการมีส่วนร่วมที่ไม่ผิดกฎหมายมีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่แล้ว แต่การตัดสินใจต้องมีการวิเคราะห์แยกแยะ ข้อดี ข้อเสียในประเด็นต่างๆ เป็นอย่างดี นำไปสู่ผลการตัดสินใจ^{๕๔} ไม่ว่าจะเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างองค์การภาครัฐและองค์การภาคประชาสังคมในระดับจังหวัด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน หรือภาครัฐที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันกับที่ตั้งของสำนักงานภาคประชาสังคม หรือการจัดเวทีประชาคมคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๕๕} มีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมทำประชาคมตัดสินใจในประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นจะใช้เสียงส่วนใหญ่ มีการสรุปในบันทึกการประชุม และมีการตัดสินใจเลือกงานตามความเหมาะสม^{๕๖} นอกจากนั้นส่วนไหนที่เป็นประเด็นการตัดสินใจตามภารกิจของแต่ละส่วนจะมีการแยกตามสาระรายประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการปกครอง เข้าที่ประชุมฝ่ายปกครอง ประเด็นทางกฎหมาย เข้าที่ประชุมส่วนของภาครัฐ เป็นต้น

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายธนายุทธ ทีฆาวงค์, นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายผ่อง ทีฆาวงค์, รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

การดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) จะเชิญภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เสมอ บางครั้งภาคประชาสังคมจะให้การศึกษา เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ผ่านกระบวนการการตัดสินใจโดยคณะกรรมการมูลนิธิและระดับ คณะกรรมการทำงาน/โครงการและการประชุมร่วมกันทั้งสองฝ่าย^{๘๗} ทั้งนี้เป็นเพราะภาครัฐไม่มีความ เข้าใจในบริบทเชิงลึกของชุมชนหรือพื้นที่ป่าไม้ในทุกๆพื้นที่ที่เท่ากับประชาชนหรือภาคประชาสังคมที่ อาศัยอยู่ในพื้นที่เหล่านั้น การดำเนินโครงการหรือประเด็นใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติจึงต้องเชิญให้ตัวแทนของภาคประชาสังคมหรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่เข้าร่วมในการ ตัดสินใจ แต่แนวทางในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้นั้นปัจจุบันจะเน้นความ ถูกต้อง ตามระเบียบทุกขั้นตอน เพราะว่ากิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้จะได้รับความ สนใจจากทุกๆ ฝ่ายมากและมีคนติดตาม ตรวจสอบ มากยิ่งขึ้น^{๘๘}

ประเด็นที่เป็นกรณีพิพาทที่ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่ของ จังหวัดน่านที่เป็นเรื่องป่ายังไม่มีมติตัดสินใจเพราะมติกฎหมาย^{๘๙} ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน ว่า^{๙๐} “ปัจจุบันการตัดสินใจร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างภาครัฐกับ ภาคประชาสังคมนั้น ยังขาดการตัดสินใจร่วมกันเพราะระเบียบกฎหมายไม่เอื้ออำนวยทั้งๆ ที่บางครั้ง เกิดประโยชน์กับการรักษาป่า แต่ต้องมีระเบียบมากมาย ภาคประชาสังคมเข้าถึงยากจนไม่อยากจะ ทำ”

สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยส่วนไหนที่เป็น ประเด็นการตัดสินใจ จะมีการแยกตามสาระรายประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการปกครองจะเข้าที่ ประชุมฝ่ายปกครอง ส่วนประเด็นทางกฎหมายจะเข้าที่ประชุมส่วนของส่วนงานภาครัฐต่างที่มีอำนาจ ตัดสินใจ เป็นต้น ส่วนในประเด็นที่เป็นกรณีของพื้นที่ที่มติกฎหมายปัจจุบันยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่ของจังหวัดน่านที่เป็นเรื่องป่ายังไม่มีมติตัดสินใจเพราะเป็นการกระทำที่ผิด กฎหมาย ทั้งที่บางครั้งการกระทำนั้นเกิดประโยชน์กับการรักษาป่าและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ โดยผู้วิจัยได้แจกแจง ตารางความถี่ของข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายสำรวย ผัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายพิทยา จำปาแก้ว, ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายไพศาล วิมลรัตน์, ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

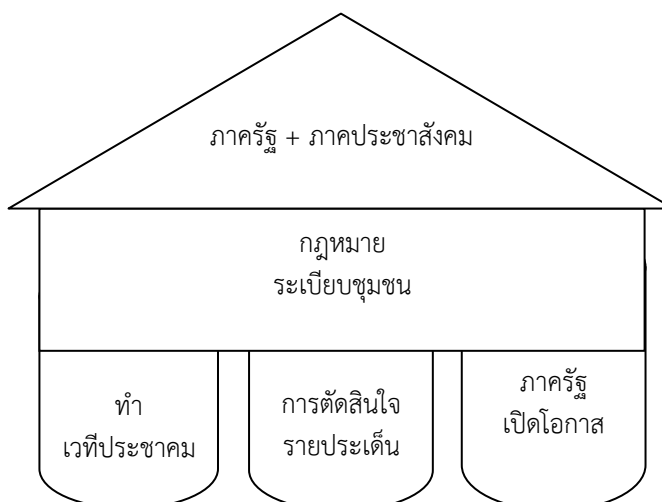
^{๙๐} สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๒๕ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (Decision Making)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๑.	ตัดสินใจโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย	๑๒	๑,๒,๓,๗,๘,๙,๑๐,๑๑, ๑,๑๔,๑๕,๑๘,๑๙
๒.	เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๗	๒,๗,๘,๑๒,๑๔,๑๕, ๑๗
๓.	มีการตัดสินใจร่วมกันผ่านเวทีประชาคม	๖	๒,๗,๘,๑๒,๑๔,๑๖
๔.	การมีแยกการตัดสินใจรายประเด็น	๓	๗,๘,๑๖

จากตารางที่ ๔.๒๕ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning) ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสม จากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ ๑ ตัดสินใจโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ลำดับที่ ๒ เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลำดับที่ ๓ มีการตัดสินใจร่วมกันผ่านเวทีประชาคม ลำดับที่ ๔ การมีแยกการตัดสินใจรายประเด็น

จะเห็นได้ว่า จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้างต้นนั้น สามารถประมวลหลักคิดและแนวทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่านให้ยั่งยืน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นต้องเป็นไปโดยไม่ผิดกฎหมายนั้นเป็นเพราะว่าปัจจุบันการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่านเป็นที่น่าสนใจและถูกตรวจสอบจากหลายภาคส่วน แต่ขณะเดียวกันกระบวนการตัดสินใจสามารถทำได้หลากหลายช่องทางแต่ที่ภาครัฐในจังหวัดน่านเปิดช่องทางให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่เสมอคือ การประชุมร่วมกัน หรือการทำประชาคมร่วมกัน ผู้วิจัยสามารถนำเสนอ ดังแผนภาพที่ ๔.๒ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (Decision Making) จัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๓.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านในภาพรวมนั้นเป็นไปได้ในทิศทางที่ดี เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันการดำเนินของภาครัฐนั้นเป็นไปตามหลักของธรรมาภิบาลซึ่งหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลก็กล่าวถึงการโปร่งใสและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพราะปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของจังหวัดน่านมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการดำเนินงานร่วมกันทุกภาคส่วน โดยปัจจุบันการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีการกระทำอยู่แล้ว เช่น จัดประชุมระดับจังหวัด^{๔๑} การร่วมกันในการดำเนินโครงการปลูกป่าไม้ อนุรักษ์ป่าไม้ และฟื้นฟูป่าไม้ ทั้งที่เป็นโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คือ โครงการรักป่าน่าน อันมาจากการที่พระองค์ทรงห่วงใย และทรงเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้ให้คืนสู่สมดุลโดยเร็วที่สุดเพื่อกระตุ้นให้มีการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดน่านอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้แสวงหารูปแบบ ตลอดจนวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ป่าไม้ให้กับชุมชน เป็นต้น

นอกจากนั้นการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ยังได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ ซึ่งกรมป่าไม้จะจัดสรรงบประมาณอุดหนุนในประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยชุมชนต้องจัดทำโครงการ กำหนดกิจกรรม วิธีดำเนินงาน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน ดำเนินงานผ่านคณะกรรมการเสนอเสนอมายังกรมป่าไม้เพื่อขออนุมัติงบประมาณดำเนินการ^{๔๒} ส่วนการดำเนินโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกหวงแหนความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน เช่น ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ การให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละพื้นที่แก่องค์กรภาครัฐ เป็นต้น

ทั้งนี้ภาคประชาสังคมนอกจากจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ โดยตรงแล้ว ยังมีบทบาทในการเป็นตัวเชื่อมต่อ (สื่อกลาง) ระหว่างภาครัฐและประชาชน เพราะมูลนิธิต่างๆ ทำงานเป็นลักษณะเครือข่ายจึงสามารถเชื่อมการดำเนินงานระหว่างองค์กร หน่วยงาน หรือส่วนอื่นได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การดำเนินงานเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านในภาพรวมนั้นเป็นไปได้ในทิศทางที่ดี โดยมีการดำเนินการ

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ แก้วใหม่, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน, ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายมานะ จิตฤทธิ, นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ และผอ.ส่วนจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ร่วมกันของทุกภาคส่วน เพราะเป็นเรื่องที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความสนใจและทรงห่วงใยเป็นอย่างมากจึงมีการดำเนินโครงการ “รักป่านาน” ขึ้นมา โดยภาพรวมในปัจจุบันมีการกระทำการดำเนินการเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติมีการดำเนินการร่วมกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น การจัดประชุมระดับจังหวัดในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การให้ใช้ห้องประชุมเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการประชุมกิจกรรมต่างๆ อันเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกห่วงหาขวัญความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่านมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้แจกแจง ตารางความถี่ของข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

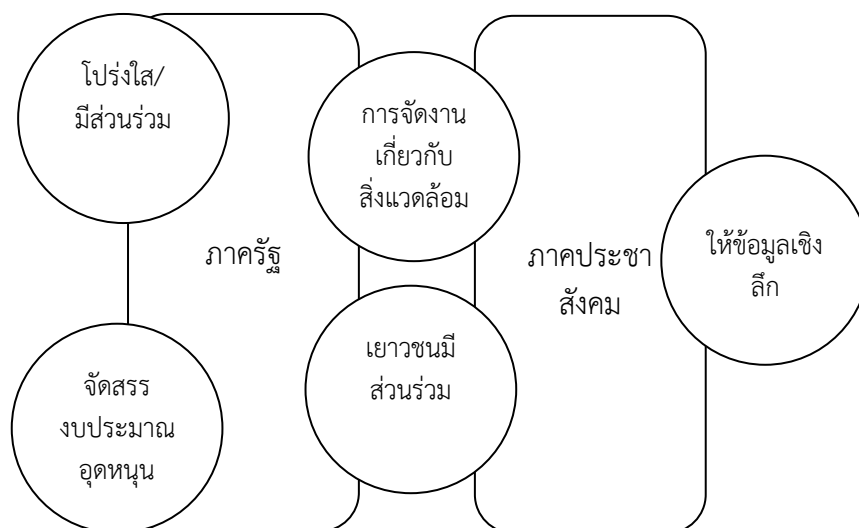
ตารางที่ ๔.๒๖ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๑.	การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล (โปร่งใส มีส่วนร่วม)	๘	๒,๓,๗,๙,๑๐,๑๑,๑๒,๑๔
๒.	การจัดงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	๖	๓,๗,๘,๙,๑๐,๑๓
๓.	เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้	๔	๑๕,๑๖,๑๘,๑๙
๔.	ภาครัฐจัดสรรงบประมาณอุดหนุน	๓	๒,๓,๑๗
๕.	การให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรป่าไม้	๒	๑๘,๑๙

จากตารางที่ ๔.๒๖ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน (Implementation) ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วย การจัดลำดับความเหมาะสม จากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ ๑ การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล (โปร่งใส มีส่วนร่วม) ลำดับที่ ๒ การจัดงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ลำดับที่ ๓ เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ ลำดับที่ ๔ ภาครัฐจัดสรรงบประมาณอุดหนุน ลำดับที่ ๕ การให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรป่าไม้

จะเห็นได้ว่า จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้างต้นนั้น สามารถประมวลหลักคิดและแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่านให้ยั่งยืน คือ ภาครัฐใช้หลักธรรมาภิบาล กล่าว คือ การยึดหลักโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการที่หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณ และการให้เยาวชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านมากยิ่งขึ้นจนทำให้เยาวชนเหล่านั้นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภาครัฐและภาคประชาสังคมควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึกระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอ ดังแผนภาพที่ ๔.๓ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน (Implementation) จัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๓.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)

การได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านโดยตรงนั้น ภาครัฐมิได้ประโยชน์โดยตรง ภาครัฐเป็นเพียงองค์กรที่กระทำตามหน้าที่หรือเป็นเพียงองค์กรที่ใช้ประโยชน์ตามสิทธิ กฎหมายของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรเท่านั้น โดยสามารถดำเนินการร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม หน่วยงาน องค์กรอื่นๆได้ และควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผลประโยชน์ร่วมกับ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่านอย่างเต็มที่ บนพื้นฐานของระเบียบ ข้อกฎหมายที่สามารถกระทำได้^{๔๓} โดยยึดหลักคิดร่วมกับภาครัฐ ยึดหลักการจัดการลุ่มน้ำ และให้ความสำคัญกับป่าต้นน้ำต้นมาเป็นอันดับหนึ่ง^{๔๔} แล้วจึงวางแผนพัฒนา ปัจจุบันภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเท่าเทียมกันแต่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน^{๔๕} คือ ๑) ใช้ประโยชน์ทางอาหารไม้ใช้ต้นไม้ ซึ่งในช่วงก่อนปี ๒๕๔๒ ในเขตของป่าพื้นที่ตำบลศิลาแลงนั้นสามารถนำไม้มาทำบ้านครัวเรือนละ ๒ ตัน ผ่านกรรมกรของหมู่บ้านแต่ปัจจุบันนั้นไม่มีแล้ว ปัจจุบันการเข้าใช้ในพื้นที่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบของชุมชน ๒) การได้รับประโยชน์ทางอ้อม เช่น อากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อันเกิดจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น ประการหนึ่งที่สำคัญคือ ต้องสร้างความมั่นคงของการรับผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์นั้น ซึ่งภาครัฐ

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายดนัย คฤหานนท์, ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายปิ่น อินทลี, นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ต่างมีวัตถุประสงค์หลักจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติคือการทำตามภารกิจหรือการทำตามหน้าที่ของแต่ละองค์กรและการรักษาผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันให้สามารถขยายผลสู่ความยั่งยืน

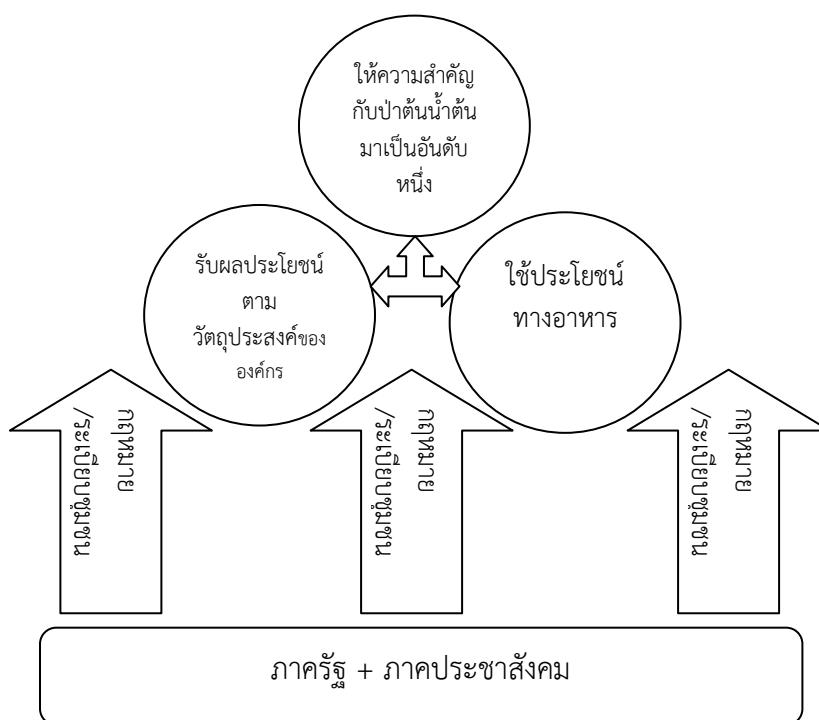
สรุปได้ว่า การรับผลประโยชน์นั้นในส่วนของ การรับผลประโยชน์โดยตรงนั้น ภาครัฐไม่สามารถรับผลประโยชน์ได้โดยตรง เนื่องจากโดยปกติแล้วส่วนของภาครัฐจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่จะเป็นการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมากกว่า ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ ขณะที่การได้รับประโยชน์โดยอ้อมนั้นทั้งส่วนของภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์ได้เท่าเทียมกันแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และอยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน เช่น การมีอากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม การที่จำนวนป่าไม่ถูกทำลาย หรือมีจำนวนมากยิ่งขึ้น เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้แจกแจง ตารางความถี่ของข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านได้รับผลประโยชน์ (Benefit)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๑.	รับผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์	๘	๑,๓,๘,๑๔,๑๕,๑๗,๑๘,๑๙
๒.	ใช้ประโยชน์ทางอาหารไม่ใช่ต้นไม้	๗	๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๕,๑๖
๓.	ให้ความสำคัญกับป่าต้นน้ำต้นมาเป็นอันดับหนึ่ง	๔	๒,๙,๑๐,๑๑
๔.	ยึดหลักการจัดการลุ่มน้ำ	๒	๑๐,๑๑

จากตารางที่ ๔.๒๗ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการได้รับผลประโยชน์ (Benefit) ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสม จากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ ๑ รับผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ลำดับที่ ๒ ใช้ประโยชน์ทางอาหารไม่ใช่ต้นไม้ ลำดับที่ ๓ ให้ความสำคัญกับป่าต้นน้ำต้นมาเป็นอันดับหนึ่ง ลำดับที่ ๔ ยึดหลักการจัดการลุ่มน้ำ

จะเห็นได้ว่า จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้างต้นนั้น สามารถประมวลหลักคิดและแนวทางการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นต้องเป็นไปโดยไม่ผิดกฎหมาย และการรับผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือภารกิจแต่ละภารกิจ ซึ่งจะเป็นการรับผลประโยชน์ทางอ้อมในลักษณะที่เท่าเทียมกัน อันได้แก่ การมีอากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม การที่จำนวนป่าไม่ถูกทำลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำเสนอ ดังแผนภาพที่ ๔.๔ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการได้รับผลประโยชน์ (Benefit) จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๓.๕ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติการประเมินผลการทำงาน (Evaluation)

ตามภารกิจขององค์กรภาครัฐแล้วนั้น ในระดับนโยบายภาครัฐของจังหวัดน่านที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลการวิจัยนั้น มีการกำหนดเป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างชัดเจน เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่านที่มีภารกิจด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่านที่กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลศิลาแลงกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งในแต่ละปีนั้น องค์กรภาครัฐดังกล่าวข้างต้นจะมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพราะเป็นการดำเนินงานตามนโยบายหรือยุทธศาสตร์ขององค์กร ขณะที่การดำเนินงานในโครงการต่างๆ นั้น ทุกโครงการมีการประเมินโครงการหลังจากสิ้นสุดโครงการทุกโครงการในรูปแบบของเอกสาร และมีการสรุปเป็นเอกสารสรุปโครงการ หรือการสรุปในรูปแบบของรายงานผลการดำเนินงานประจำปีอยู่เสมอ

ในส่วนของภาคประชาสังคมการดำเนินงานต่างๆโดยส่วนใหญ่จะไม่มีประเมินในเชิงเอกสารแต่มีการประเมินในรูปแบบอื่น เช่น การประชุมติดตามงาน การตรวจสอบพื้นที่ การจัดเวทีประชาสังคมจังหวัด การจัดสัมมนา เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการในลักษณะเช่นนี้จะขัดขวางการทำงาน

ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ฉะนั้นควรสนับสนุนการประเมินโดยภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า และควรหาวิธีการประเมินแบบเสริมพลังทดแทนการประเมินในเชิงเอกสาร^{๔๖}

ปัจจุบันการประเมินผลการดำเนินงานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมที่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นจะกระทำในลักษณะของการประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการ (ตามวาระการประชุม) การร่วมกันตรวจสอบพื้นที่กรณี การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (สังสรรค์) มากกว่าการประเมินร่วมกันในลักษณะของเอกสารการประเมิน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ปรากฏในช่วงขณะนั้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า หากแยกตามภารกิจแล้วนั้นภาครัฐจะมีการประเมินผลในเชิงเอกสารอยู่เสมอผ่านการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปิดโอกาสและดึงภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่ โดยเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม แต่การประเมินผลการดำเนินงานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมที่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นจะกระทำในลักษณะของการประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการ (ตามวาระการประชุม) การร่วมกันตรวจสอบพื้นที่กรณี การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (สังสรรค์) มากกว่าการประเมินร่วมกันในลักษณะของเอกสารการประเมิน โดยผู้วิจัยได้แจกแจง ตารางความถี่ของข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

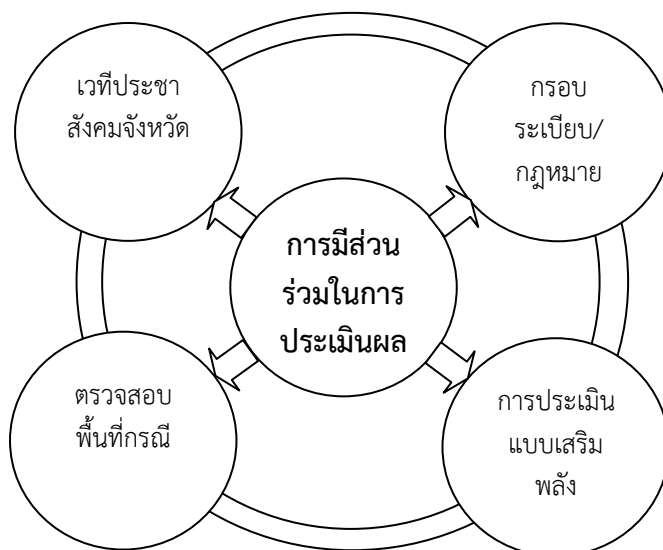
ตารางที่ ๔.๒๘ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ความถี่	คนที่
๑.	การจัดเวทีประชาสังคมจังหวัด	๙	๑,๒,๖,๙,๑๑,๑๒,๑๔, ๑๘,๑๙
๒.	ร่วมประเมินผลภายใต้กรอบระเบียบ/กฎหมาย	๘	๑,๒,๓,๗,๘,๙,๑๘, ๑๙
๓.	ร่วมกันตรวจสอบพื้นที่กรณี	๕	๔,๗,๑๒,๑๖,๑๗
๔.	วิธีการประเมินแบบเสริมพลัง	๔	๑๔,๑๕,๑๘,๑๙

จากตารางที่ ๔.๒๘ แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสม จากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ ๑ การจัดเวทีประชาสังคมจังหวัด ลำดับที่ ๒ ร่วมประเมินผลภายใต้กรอบระเบียบ/กฎหมาย ลำดับที่ ๓ ร่วมกันตรวจสอบพื้นที่กรณี ลำดับที่ ๔ วิธีการประเมินแบบเสริมพลัง

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายสำราญ ผัดผล, ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่าน, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

จะเห็นได้ว่า จากการศึกษาที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้างต้นนั้น สามารถประมวลหลักคิดและแนวทางการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นต้องเป็นไปโดยไม่ผิดกฎหมายนั้น และปัจจุบันมีการประเมินผลร่วมกันผ่านเวทีประชาสังคมจังหวัด ร่วมกันในการตรวจสอบพื้นที่ที่กรณีมากกว่าการร่วมกันในการประเมินในเชิงเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำเสนอ ดังแผนภาพที่ ๔.๕ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๕ รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๔ ผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นด้วยกับองค์ความรู้ที่ได้นำเสนอ แต่ให้มีการเสริมแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามทฤษฎีของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน มีด้วยกัน ๕ ประการ คือ

- ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- ๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- ๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์
- ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

โดยการใช้หลักธรรมที่สามารถทำให้ทั้งส่วนภาครัฐและภาคประชาสังคมส่งเสริมและประสานความร่วมมือกัน ตามหลักสาราณียธรรม ๖ ประการ อันได้แก่

- ๑) การให้ความเคารพนับถือกันในการร่วมกันวางแผน
- ๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน บอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์
- ๓) มีความปรารถนาดีที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
- ๔) แบ่งปันผลที่พึงมีพึงได้มาโดยชอบธรรม
- ๕) ด้วยการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม
- ๖) เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน^{๙๗}

๑. การวางแผน (Planning) การหาแนวทาง กำหนดยุทธศาสตร์ ที่จะช่วยแก้ไขปัญหา โดยการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วม ไม่ผิดต่อหลักกฎหมายและกฎการอยู่ร่วมกันใช้ ธรรมชาติร่วมกัน ต้องควบคู่ไปกับการชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันให้โอกาสกันทุกภาคส่วนแสดง ความเห็นได้เท่าเทียมกันด้วยความเคารพความเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วย แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่างๆ^{๙๘} ในการกำหนด ยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีตารางปฏิทินปฏิบัติงาน โดยการ กระจายทางเลือกตามที่เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมาย ก่อนมีการทำแผนงานควรมีการลงมามีเวทีใน พื้นที่เพื่อรับฟังสภาพปัญหาที่แท้จริง แล้วให้ชุมชนในพื้นที่เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ สอดคล้องกับแผนจากส่วนกลาง องค์กรชุมชนในพื้นที่^{๙๙} ควรมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการ กำหนดแผนงานในส่วนกลาง โดยต้องให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วย หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน^{๑๐๐}

๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกนโยบายด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ จากการมีส่วนร่วมกับภาครัฐโดยการเร่งการแก้ไขปัญหาที่กฎหมายซึ่งเป็น กฎหมายที่บังคับใช้เข้ากับบริบทของสังคมปัจจุบัน ในส่วนของภาครัฐในระดับเทศบาล^{๑๐๑} ให้ภาค ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการจัดให้มีการจัดเวทีประชาคมควรรนำเอาหลักสาราณียธรรม ๖ เข้า ไปใช้ โดยหลักสาราณียโกศ เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและส่งเสริมความมั่งคั่งของสังคม และหลักสี่

^{๙๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (วังน้อย) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๙๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กตติปัญญา, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๙๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น, หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สามัญญตา ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ตามหลักประชาพิจารณ์ ก่อนตัดสินใจให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและที่สำคัญควรทำความเข้าใจของทุกภาคส่วนให้เข้าใจตรงกันตามจารีตและครรลองของกฎหมายและสังคม เช่น ผู้นำ แกนนำ สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๐๒}

๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ให้การสนับสนุนเข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยการจัดสรรงบประมาณการดำเนินการอย่างเต็มที่ ในกิจกรรมการเฝ้าระวังติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในการเป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐและชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ของภาคประชาชน โดยรัฐจึงต้องสรรหางบประมาณ เช่น ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น^{๑๐๓}

๔. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ การดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนได้ร่วมติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในการจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ^{๑๐๔}

๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความสามัคคีกันในชุมชนนั้นๆ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ส่วนใหญ่ภาครัฐจะดำเนินการ ในส่วนของภาคประชาสังคมจะเป็นการช่วยกันตรวจสอบ โดยกฎหมายมีกำหนดเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม^{๑๐๕}

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จังหวัดน่านเป็นหนึ่งในจังหวัดของประเทศไทยที่ในอดีตมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่เมื่อประมาณ ๑๐ ปีให้หลังสภาพของภูเขาต่างๆของจังหวัดน่านกลับกลายเป็นภูเขาหัวโล้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ประชาชนน่านเป็นอย่างมาก ทำให้จังหวัดน่าน

^{๑๐๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ยุทธนา ปราณีต, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๓} การสนทนากลุ่ม ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (วังน้อย) ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

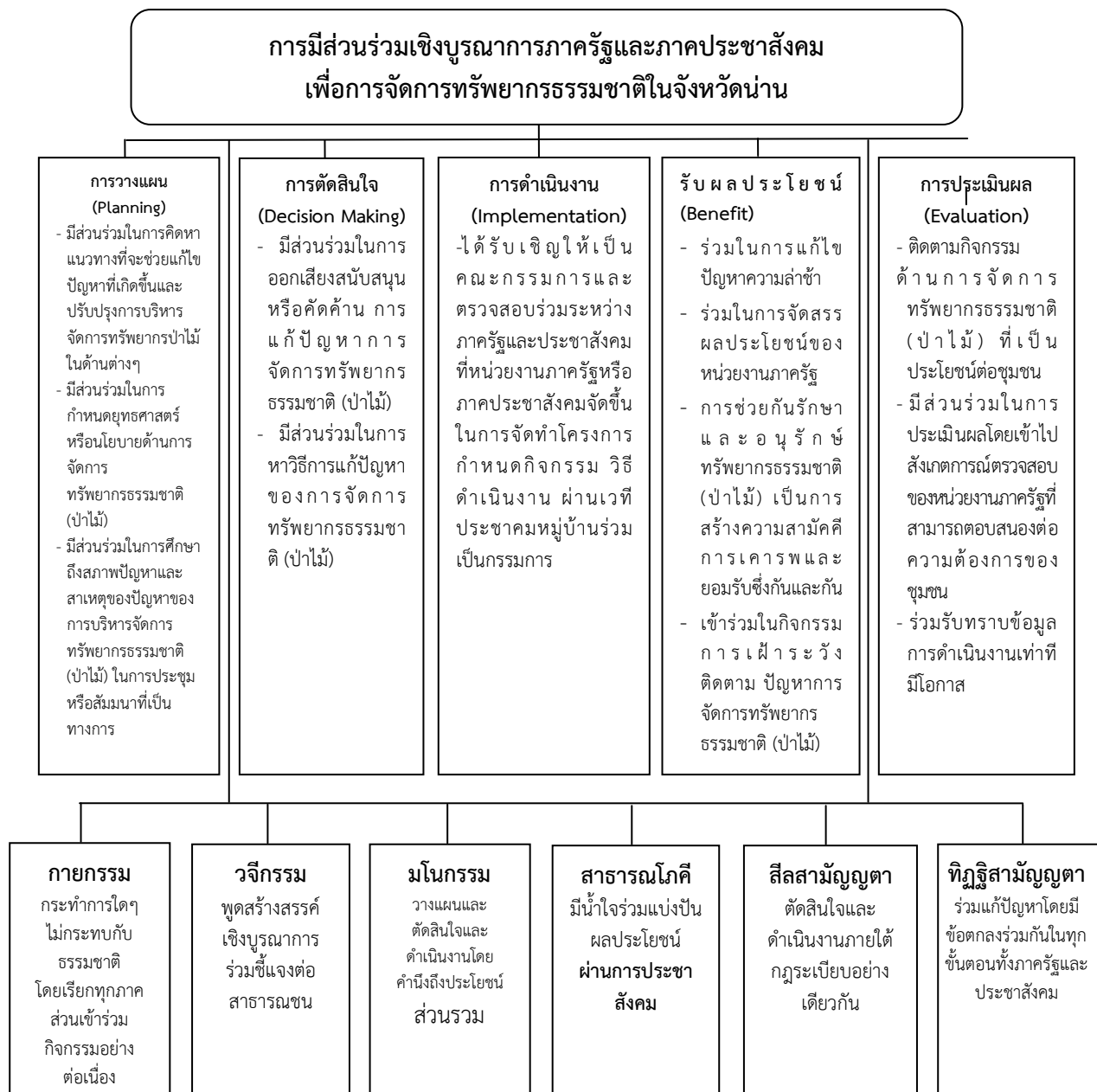
^{๑๐๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.รัฐพล เย็นใจมา, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑ เมษายน ๒๕๖๐.

มีพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ลดลงนั้น เป็นเพราะประชาชนบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตร และมีการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชหรือข้าวต่างๆ มาเป็นการปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยสถิติการผลิต การเกษตรตามชนิดพืช (ระดับจังหวัด) ปีเพาะปลูก ๒๕๕๕/๒๕๕๖ ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการ บริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดน่าน ระบุว่า ในจังหวัดน่านมีพื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยง สัตว์มากที่สุดในบรรดาการปลูกพืชการเกษตรทั้งหมด มีจำนวนมากถึง ๔๐,๗๔๘ ไร่

ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรการกุศล กลุ่มชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน ของจังหวัดน่านต่างให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก โดยหน่วยงาน ภาครัฐในจังหวัดต่างมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติมากมาย เช่น ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการ อนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดทำให้เกิดสภาวะมลพิษทั้ง ในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน เป็นต้น นอกจากนี้มีการ รวมตัวกันในลักษณะของประชาสังคมเพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ จังหวัดน่านเกิดขึ้นมากมาย เช่น มูลนิธิฮักเมืองน่าน สมาคมบ้านหลวงหวงป่า กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ แต่การดำเนินการต่างๆ ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม ดังกล่าวในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติยังขาดการมีส่วนร่วมระหว่างกันทำให้การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปในทางต่างคนต่างทำมากกว่าที่จะร่วมมือกันส่งผลให้การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ศึกษาแนวคิดของ Cohen, J.M. and Uphoff โดยกระบวนการมีส่วนร่วมมี ๔ ขั้นตอน รวมกับการศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมอีก ๑ ขั้นตอน จึงประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ๒) การมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และ ๕) และหลักพุทธธรรม อันได้แก่ หลักสาราณีย ธรรม ๖ คือ ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการจัดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน จำนวน ๑๙ รูป/คน ทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคประชาสังคม ซึ่งสามารถนำมาสังเคราะห์แสดงเป็นองค์ ความรู้ได้ ดังแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๖ แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ ภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน มีด้วยกัน ๕ ประการ คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และ ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) ในขณะที่การมีส่วนร่วมในรูปแบบเดิมนั้นยังประสบปัญหามากมายในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมโดยการให้หลักธรรมที่สามารถเป็นสามารถทำให้ทั้ง ส่วนภาครัฐและภาคประชาสังคมระลึกถึงกัน คือ หลักสาราณียธรรม ๖ ประการ จะเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนให้การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ นั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ ๑) แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๒) การช่วยเหลือบอกแจ้งสิ่งที่เป็น ประโยชน์ ๓) ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน ๔) แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบ ธรรม ๕) มีความประพฤติสุจริต ดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม และ ๖) เคารพรับฟังความ คิดเห็นกัน ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ใน จังหวัดน่าน ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) การคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหา กำหนด ยุทธศาสตร์ โดยการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน ที่ไม่เป็นการผิดต่อหลักกฎหมาย ในขณะที่การมี ส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ นั้น ต้องควบคู่ไปกับการแสดงกิริยาที่ดีต่อกันไม่ว่าจะเป็นต่อหน้าหรือลับหลัง ก็ตาม หากมีอะไรที่สามารถชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันให้ชี้แนะในทุกโอกาสที่มีโอกาส ซึ่งโดยส่วน ใหญ่จะเป็นการประชุมร่วมกันมากที่สุดซึ่งการประชุมในแต่ละครั้งนั้น ต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน แสดงความเห็นได้เท่าเทียมกันด้วยความเคารพความเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะ ช่วยแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่างๆ ในการกำหนด ยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยการศึกษายุทธศาสตร์หรือน โยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ จากสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในการประชุมหรือสัมมนาที่เป็นทางการ

ควรให้สิทธิชุมชนในการจัดการป่าไม้เอง โดยการกระจายอำนาจ ๒) ความเป็นทางการ ลิดรอนความสามารถและการเรียนรู้ลงเรื่อยๆ ฉะนั้นให้สนับสนุนกระบวนการศึกษาทางเลือกหรือใดๆ ก็ตามที่เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมายในการพัฒนา (ชุมชนบริการมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบริการ ชุมชน) วิชาการบวกกับภูมิปัญญาชุมชนในการจัดการป่าไม้อีก ๕๐% และ ๓) หาคำตอบความ หลากหลายในสิ่งต่างๆ เพราะความหลากหลายเหล่านั้นจะเป็นคำตอบของความยั่งยืน ๔) ก่อนมีการ ทำแผนงานควรมีการลงมาทำเวทีในพื้นที่เพื่อรับฟังสภาพปัญหาที่แท้จริง แล้วให้ชุมชนในพื้นที่ เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาก่ที่สอดคล้องกับแผนจากส่วนกลาง ๕) องค์กร ชุมชนในพื้นที่ ควรมี บทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานในส่วนกลาง โดยต้องให้ประชาชนที่ได้รับ ผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วย ๖) หน่วยงาน องค์กร ภาคประชาสังคม หากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต้องมีการศึกษาข้อมูลก่อนเสนอขอ งบประมาณเพื่อบรรจุเข้าในแผน

๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน การแก้ปัญหา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) แก้ไขปัญหาพื้นที่ที่ผิดกฎหมาย ด้วยการแก้ไขกฎหมายที่ล้าสมัย ปัจจุบันในจังหวัดน่านยังมีพื้นที่ที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์โดยเป็นการผิดกฎหมายซึ่งบางพื้นที่เป็นพื้นที่ที่ประชาชนเหล่านั้นได้ใช้ประโยชน์มาก่อนที่ภาครัฐจะออกกฎหมายเป็นเขตอุทยานหรือเขตป่าสงวน แนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน คือ การตัดสินใจเลือกนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) จากการมีส่วนร่วมกับภาครัฐโดยการเร่งการแก้ไขกฎหมายที่กฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้มาช้านานทำให้มีความล้าสมัยไม่เข้ากับบริบทของสังคมปัจจุบัน ในส่วนของภาครัฐในระดับเทศบาล คือ เทศบาลตำบลศิลาแลงนั้นได้ให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดให้มีการจัดเวทีประชาคม (ผู้นำ แกนนำ สมาชิก อบต. สมาชิกสภา อบต. คณะผู้บริหารของ อบต.)

๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภาครัฐให้การสนับสนุนการเข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้) ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมจัดขึ้น โดยการจัดสรรงบประมาณการดำเนินการอย่างเต็มที่ ในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ได้มีโอกาสได้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐและชุมชนในกิจกรรมการดำเนินการต่างๆ ของภาคประชาสังคมนั้นบางครั้งไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในพื้นที่อย่างเต็มที่ ทำให้การดำเนินการเกิดความล่าช้า ทำให้ภาคประชาสังคมไม่ยอมทำงานร่วมกับภาครัฐจึงต้องสรรหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐอื่นจากภายนอกจังหวัดน่าน ดังนั้นการดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน ควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมจากภาครัฐ โดยเฉพาะงบประมาณดำเนินการ การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ยังได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ ซึ่งกรมป่าไม้จะจัดสรรงบประมาณอุดหนุนในประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยชุมชนต้องจัดทำโครงการ กำหนดกิจกรรม วิธีดำเนินงาน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน ดำเนินงานผ่านคณะกรรมการเสนอเสนอมายังกรมป่าไม้เพื่อขออนุมัติงบประมาณ การดำเนินโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมนับถือรักหวงแหนความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน เช่น ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น

๔. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงก่อนภาคประชาสังคมในพื้นที่อื่นๆ การดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ทั้งนี้การดำเนินการให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นควรยึดหลักการเคารพความเห็นซึ่งกันและกัน แสดงกิริยาต่อกันอย่างสุภาพทั้งต่อหน้าลับหลัง ได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในการจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น และช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน นอกจากนี้จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานต่างๆ โดยตรงแล้ว ยังมีบทบาทในการเป็นตัวเชื่อมต่อ (สื่อกลาง) ระหว่างภาครัฐและประชาชน ทั้งนี้เพราะมูลนิธิทำงานเป็นลักษณะเครือข่ายจึงสามารถเชื่อมการดำเนินงานระหว่างองค์กร หน่วยงาน หรือส่วนอื่นได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเท่าเทียมกันแต่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน เช่น ๑) ใช้ประโยชน์ทางอาหารไม้ใช้ต้นไม้ ซึ่งในช่วงก่อนปี ๒๕๔๒ ในเขตของป่าพื้นที่ตำบลศิลาแลงนั้นสามารถนำไม้มาทำบ้านครัวเรือนละ ๒ ตัน ผ่านกรรมกรของหมู่บ้านแต่ปัจจุบันนั้นไม่มีแล้ว ปัจจุบันการใช้ในพื้นที่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบของชุมชน

๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การแจ้งข้อมูลหรือแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่ภาครัฐดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเน้นผลประโยชน์แก่ส่วนรวม การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ส่วนใหญ่ภาครัฐจะดำเนินการ ในส่วนของภาคประชาสังคมจะเป็นการช่วยกันตรวจสอบและตรวจตราการจัดกระทำ การเกี่ยวกับป่าไม้มากกว่า โดยมีกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมและการใช้แบบสอบถามในการประเมินโครงการต่างๆ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า หากแยกตามภารกิจแล้วนั้นภาครัฐจะมีการประเมินผลในเชิงเอกสารอยู่เสมอผ่านการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปิดโอกาสและดึงภาคประชาสังคมเข้ามารู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่ โดยเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม แต่เมื่อการประเมินผลร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผลโดยการช่วยตรวจสอบ หรือแสดงความคิดเห็นที่ประชุม เช่นเดียวเทศบาลตำบลศิลาแลงที่ให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลแต่ที่ไม่ใช่เชิงเอกสาร เป็นการดำเนินการตรวจสอบโดยการตั้งคณะทำงานของชุมชน เสนอปัญหาอุปสรรคและเรื่องอื่นๆ ในที่ประชุม ซึ่งมีทั้งที่เป็นการประชุมที่เป็นทางการการประชุมที่ไม่เป็นทางการ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

ซึ่งมีวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านและการสนทนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Discussion)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน สรุปตามประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อ ๑ ที่ว่า “เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน”

๕.๑.๑ สภาพโดยทั่วไปในการมีส่วนร่วมการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

ด้านการวางแผน จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่านนั้น ในภาพรวมทุกภาคส่วนในจังหวัดน่านมีความตื่นตัวในประเด็นเกี่ยวกับป่าไม้เป็นอย่างมาก โดยทุกภาคส่วนจะให้ความสำคัญในเรื่องป่าไม้เป็นลำดับต้นๆ จนเกิดวาระจังหวัดน่านขึ้นมา คือ “สร้างเมื่อน่านน่าอยู่ คู่ป่าต้นน้ำ” และจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตามโอกาสต่างๆ และตามขอบเขตของระเบียบ กฎหมายจะเอื้ออำนวย เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่านและกรมป่าไม้ได้จัดเวทีให้ภาคประชาสังคมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนรวมถึงสรุปแนวทางร่วมกันอยู่เป็นประจำ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านเชิญให้ตัวแทนหรือคณะกรรมการจากมูลนิธิรักษ์เมื่อน่านเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน พัฒนาแผน ประเมินผลแผนขององค์การบริหารส่วน

จังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนตำบลสวดเขื่อนนายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่าเป็นที่ปรึกษาของนายก
องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ด้านการตัดสินใจ จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า หากเป็นประเด็นที่ไม่ผิดกฎหมายนั้นปัจจุบันการตัดสินใจร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม ได้มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วม ใน แต่การตัดสินใจนั้นต้องมีการวิเคราะห์แยกแยะ ข้อดี ข้อเสียในประเด็นต่างๆ เป็นอย่างดี เทศบาล ตำบลศิลาแลง ก็เช่นกัน ได้ให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดให้มีการจัดเวทีประชาคม ซึ่งประกอบด้วยการประชุมของ ผู้นำของภาคประชาสังคม สมาชิก อบต. สมาชิกสภา อบต. คณะผู้บริหารของ อบต. โดยส่วนไหนที่เป็นประเด็นการตัดสินใจ จะมีการแยกตามสาระรายประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการปกครองจะเข้าที่ประชุมฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาสังคม) ส่วน ประเด็นทางกฎหมายจะเข้าที่ประชุมส่วนของเทศบาลตำบลศิลาแลง เป็นต้น ส่วนในประเด็นที่เป็น กรณีของพื้นที่ที่ผิดกฎหมายปัจจุบันยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่ของจังหวัดน่าน ที่เป็นเรื่องยังไม่มีการตัดสินใจเพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทั้งที่บางครั้งการกระทำนั้นเกิด ประโยชน์กับการรักษาป่าและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ ทำให้ภาคประชา สังคมเข้าถึงยากจนไม่อยากจะทำ โดยเฉพาะมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำที่ตัดสินใจไม่เข้า ร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับภาครัฐ กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข ซึ่งเป็นภาครัฐในพื้นที่โดยตรง

ด้านการดำเนินการ จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่อง เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า การดำเนินงานเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาค ประชาสังคมในจังหวัดน่านในภาพรวมนั้นเป็นไปในทิศทางที่ดี ซึ่งภาพรวมในปัจจุบันมีการกระทำการ ดำเนินการร่วมกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น การจัดประชุมระดับจังหวัดในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ การให้ใช้ห้องประชุมเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการประชุมกิจกรรมต่างๆ อันเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ได้ เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกรักหวงแหน ความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน ส่วนปัญหาการดำเนินงาน ในพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้นั้นจากการประชุมร่วมกันของทั้งภาครัฐแต่ละส่วนงานของ จังหวัด และภาคประชาคมของจังหวัดน่าน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเป็นประธานนั้น มีข้อเห็น พ้องต้องกันว่าควรแก้ปัญหาพื้นที่ที่มีปัญหาโดยต้องแก้ปัญหากฎหมายเป็นเบื้องต้น การดำเนินการอื่น ที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่จึงจะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง

ด้านการรับผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า การรับผลประโยชน์นั้นในส่วนของารรับผลประโยชน์โดยตรงนั้น ภาครัฐไม่สามารถรับผลประโยชน์

ได้โดยตรง เนื่องจากโดยปกติแล้วส่วนของภาครัฐจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่จะเป็นการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมากกว่า ซึ่งถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติของตนเอง ขณะที่การได้รับประโยชน์โดยอ้อมนั้นทั้งส่วนของภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์ได้เท่าเทียมกันแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และอยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน เช่น การมีอากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม การที่จำนวนป่าไม่ถูกทำลาย หรือมีจำนวนมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ด้านการประเมินผล การดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน พบว่า หากแยกตามภารกิจแล้วนั้นภาครัฐจะมีการประเมินผลในเชิงเอกสารอยู่เสมอผ่านการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปิดโอกาสและดึงภาคประชาสังคมเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่ โดยเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม แต่เมื่อการประเมินผลร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผลโดยการช่วยตรวจสอบ หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เช่น เดียวเทศบาลตำบลศิลาแลงที่ให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลแต่ที่ไม่ใช่เชิงเอกสาร เป็นการดำเนินการตรวจสอบโดยการตั้งคณะทำงานของชุมชน เสนอปัญหาอุปสรรคและเรื่องอื่นๆ ในที่ประชุม ซึ่งมีทั้งที่เป็นการประชุมที่เป็นทางการการประชุมที่ไม่เป็นทางการ

การดำเนินการร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่านนั้น ภาครัฐและภาคประชาสังคมจะมีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุดนั้นเป็นเพราะการดำเนินการในการวางแผนของแต่ละส่วนงานของภาครัฐนั้นจะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผนทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจนั้นสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี เช่น การประชุมระดับจังหวัดในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเวทีประชาคม การเชิญภาคประชาสังคมมาเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผน เป็นต้น ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้นมีแนวทางในการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น การให้ใช้ห้องประชุมเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการประชุมกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นในภาพรวมการได้รับประโยชน์ภาครัฐจะไม่ได้รับโดยตรง เพราะภาครัฐเป็นเพียงการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองเท่านั้น ส่วนการได้รับประโยชน์ทางอ้อมนั้น ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับเท่าๆ กัน ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานนั้นในภาพรวมถือว่ายังมีส่วนร่วมน้อยที่สุดจากการมีส่วนร่วมทั้ง ๕ ประการ ฉะนั้นแล้วการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนนั้นต้องมีความสอดคล้องตามลำดับ สมดุล และเกี่ยวเนื่องกัน โดยต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและกฎระเบียบของชุมชน ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๕.๑.๒ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคม ในจังหวัดน่าน ตามหลักสาราณียธรรม

พบว่า ภาครัฐและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่างๆ รองลงมาได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในการประชุมหรือสัมมนาที่เป็นทางการ ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน การแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) รองลงมาได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการแก้ปัญหาของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตป่าชุมชน ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้) ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมจัดขึ้น รองลงมาได้แก่ ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวังติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในโครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ท่านเห็นว่าการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน รองลงมาได้แก่ ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน รองลงมาได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเห็นว่าการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อ ๒ “เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน”

๕.๑.๓ หลักสารณียธรรม ๖ เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน

โดยการบูรณาการหลักสารณียธรรม ๖ เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน บูรณาการโดยหลักสารณียธรรม ๖ ประกอบด้วย ๑) เมตตาทายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) ๒) เมตตาวาจกรรม (การช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์) ๓) เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) ๔) สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) ๕) สีสสามัญญตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้) และ ๖) ทิฏฐิสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษาป่าไม้)

พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารณียธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ๕) สีสสามัญญตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้) รองลงมาได้แก่ ๖) ทิฏฐิสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษา ป่าไม้) ๑) เมตตาทายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) ๒) เมตตาวาจกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์) ๓) เมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ๔) สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) ตามลำดับ

ด้านเมตตาทายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) รองลงมาได้แก่ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาสังคมใช้วาจาที่ไพเราะต่อกัน ตามลำดับ

ด้านเมตตาวาจกรรม (การบอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแจ้งข้อมูลหรือแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) รองลงมาได้แก่ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาสังคมใช้วาจาที่ไพเราะต่อกัน ตามลำดับ

ด้านเมตตามโนกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาครัฐดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)

โดยเน้นผลประโยชน์แก่ส่วนรวม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ภาครัฐการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ตามลำดับ

ด้านสาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาครัฐและภาคประชาสังคมได้ประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม ตามลำดับ

ด้านสิทธิสามัญญตา (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นไปตามกฎระเบียบ กฎหมาย ร่องลงมาได้แก่ ภาครัฐมีการกระจายงบประมาณในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ เจ้าหน้าที่/ตัวแทนของภาครัฐ และภาคประชาสังคมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ตามลำดับ

ด้านทฤษฎีสัญญา (ร่วมกันออกกฎ ทำข้อตกลง รักษา ป่าไม้) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาครัฐและภาคประชาสังคมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การประชุม สัมมนา หรืออบรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น ตามลำดับ

๕.๑.๔ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านหลักสารานียธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า หลักสารานียธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนี้ หลักสารานียธรรม ๖ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน กล่าวคือ ที่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงในประเด็น ร่วมกันรับผลประโยชน์ (Y๔) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๔๙ ร่วมกันตัดสินใจ (Y๒) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๑๑ ร่วมกันวางแผน (Y๑) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๘๘ ร่วมกันประเมินผล (Y๕) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๘๑ ร่วมกันดำเนินงาน (Y๓) มีค่าเท่ากับ ๐.๖๕๘

จากวัตถุประสงค์ข้อ ๓ ที่ว่า “นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน”

๕.๑.๕ รูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน มีด้วยกัน ๕ ประการ คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และ ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) การมีส่วนร่วมโดยการให้หลักธรรมที่สามารถเป็นสามารถทำให้ทั้งส่วนภาครัฐและภาคประชาสังคมระลึกถึงกัน คือ หลักสาราณียธรรม ๖ ประการ จะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ นั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ ๑) เมตตาทายกรรม (ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้) ๒) เมตตาวจีกรรม (การช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์) ๓) เมตตาโมกกรรม (ร่วมกันดูแลป่าไม้) ๔) สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์จากป่าไม้) ๕) สีสสามัญญตา (มีระเบียบวินัยร่วมกันในการดูแลป่าไม้) ๕) ทิฏฐิสามัญญตา (ร่วมกันออกกฎทำข้อตกลง รักษาป่าไม้) ดังนี้

๑. ด้านการวางแผน (Planning) โดยการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน ต้องควบคู่ไปกับการชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันให้ชี้แนะในทุกโอกาสที่มีโอกาส โดยการประชุมหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่างๆ โดยการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) จากการศึกษายุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีปฏิทินปฏิบัติงาน การประชุม และสัมมนา

๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน การแก้ปัญหา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) แก้ไขปัญหาพื้นที่ที่ผิดกฎหมาย ด้วยการแก้ไขกฎหมายที่ล้ำสมัย ภาครัฐกำหนดกฎหมายเป็นเขตอุทยานหรือเขตป่าสงวน โดยให้ภาคประชาสังคมร่วมตัดสินใจ เลื่อนนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)

๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภาครัฐให้การสนับสนุนการเข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้) ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมจัดขึ้น โดยการจัดสรรงบประมาณการดำเนินการมีกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ประสานงานระหว่างภาครัฐและชุมชนในกิจกรรมการดำเนินการต่างๆ ต้องสรรหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐอื่นจากภายนอกให้มีการสนับสนุน ส่งเสริมจากภาครัฐ

๔. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงก่อนภาคประชาสังคมในพื้นที่อื่นๆ การดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่าน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ทั้งนี้การดำเนินการให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นควรยึดหลักการเคารพความเห็นซึ่งกันและกัน ติดตามกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในการจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่

สามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น และช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน

๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การแจ้งข้อมูลหรือแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม แยกตามภารกิจ

๕.๒ อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยและอภิปรายข้อค้นพบใหม่จากการทำวิจัยดังนี้

๕.๒.๑ จากผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหา กำหนดยุทธศาสตร์ โดยการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนที่ไม่เป็นการผิดต่อหลักกฎหมาย ในขณะที่การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ นั้น ต้องควบคุมไปกับการแสดงกิริยาที่ดีต่อกันไม่ว่าจะเป็นต่อหน้าหรือลับหลังก็ตาม หากมีอะไรที่สามารถชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันให้ชี้แนะในทุกโอกาสที่มีโอกาส ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการประชุมร่วมกันมากที่สุดซึ่งการประชุมในแต่ละครั้งนั้น ต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนแสดงความคิดเห็นได้เท่าเทียมกันด้วยความเคารพความเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่างๆ ในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้) โดยการศึกษายุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

จากสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในการประชุมหรือสัมมนาที่เป็นทางการ ควรให้สิทธิชุมชนในการจัดการป่าไม้เอง โดยการกระจายอำนาจ ๒) ความเป็นทางการลดความสามารถและการเรียนรู้ลงเรื่อยๆ ฉะนั้นให้สนับสนุนกระบวนการศึกษาทางเลือกหรือใดๆ ก็ตามที่เอาชุมชนทั้งสิ้นเป็นเป้าหมายในการพัฒนา (ชุมชนบริการมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบริการชุมชน) และ ๓) หาคำตอบความหลากหลายในสิ่งต่างๆ เพราะความหลากหลายเหล่านั้นจะเป็นคำตอบของความยั่งยืน ๔) ก่อนมีการทำแผนงานควรมีการลงมาทำเวทีในพื้นที่เพื่อรับฟังสภาพปัญหาที่แท้จริง แล้วให้ชุมชนในพื้นที่เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับแผนจากส่วนกลาง ๕) องค์กร ชุมชนในพื้นที่ ควรมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานในส่วนกลาง โดยต้องให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วย ๖) หน่วยงาน องค์กร ภาคประชาสังคม

หากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต้องมีการศึกษาข้อมูลก่อนเสนอของบประมาณเพื่อบรรจุเข้าในแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุขุมาลัย ประสมศักดิ์** ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การบูรณาการกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมกับแนวคิดทฤษฎีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อโดยตรงและให้ความสำคัญในฐานะที่มีบทบาทหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามนโยบายของรัฐบาล และตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ นอกจากนี้ ควรให้องค์กรสงฆ์ องค์กรด้านสตรี และประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้โดยการนำกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมทั้ง ๗ ประการ มาใช้ในการกำหนดแผนงานและโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ประชาชนและองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนที่จะสร้างองค์ความรู้และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้นักเรียน เด็ก เยาวชน และ นักศึกษา รวมทั้งเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่จะดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ พบว่า การวางแผนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ในเครือข่ายภาคประชาชน โดยมีองค์กรที่รับผิดชอบต่อ ส่วนการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อของแต่ละกลุ่ม ให้สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพเหมาะแก่การดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนสืบไป^๑

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ถึงแม้ว่าปัจจุบันกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนั้นจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นแต่ก็ยังไม่เพียงพอจึงต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างครบถ้วน มีการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ภาคประชาสังคมใช้ประกอบการตัดสินใจผ่านกระบวนการวิเคราะห์ แยกแยะจนได้ข้อสรุปนำไปสู่การตัดสินใจ การดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) จะเชิญภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เสมอ บางครั้งภาคประชาสังคมจะให้การศึกษาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ผ่านกระบวนการตัดสินใจโดยคณะกรรมการมูลนิธิและระดับคณะกรรมการทำงาน/โครงการและการประชุมร่วมกันทั้งสองฝ่ายถึงอย่างไรก็ตามในการตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้นั้นปัจจุบันจะเน้นความถูกต้อง ตามระเบียบทุกขั้นตอน เพราะว่ากิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้จะได้รับความสนใจจากทุกๆ ฝ่ายมากและมีคนติดตาม ตรวจสอบ มากยิ่งขึ้น ส่วนในประเด็นที่เป็นกรณีพิพาทกฎหมายไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่ของจังหวัดน่านที่เป็นเรื่องป่ายังไม่มีการตัดสินใจเพราะผิดกฎหมาย ปัจจุบันการตัดสินใจร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่าง

^๑ สุขุมาลัย ประสมศักดิ์, "กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้น ยังขาดการตัดสินใจร่วมกันเพราะระเบียบกฎหมายไม่เอื้ออำนวยทั้งๆ ที่บางครั้งเกิดประโยชน์กับการรักษาป่า แต่ต้องมีระเบียบมากมาย ภาคประชาสังคมเข้าถึงยากจนไม่อยากจะทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา คำจตุ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง^๒

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ในภาพรวมนั้นเป็นไปในทิศทางที่ดี ซึ่งภาพรวมในปัจจุบันมีการกระทำการดำเนินการร่วมกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น การจัดประชุมระดับจังหวัดในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การให้ใช้ห้องประชุมเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการประชุมกิจกรรมต่างๆ อันเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกถึงห้วงแห่งความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน ส่วนปัญหาการดำเนินงานในพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้นั้นจากการประชุมร่วมกันของทั้งภาครัฐแต่ละส่วนงานของจังหวัด และภาคประชาคมของจังหวัดน่าน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเป็นประธานนั้น มีข้อเห็นพ้องต้องกันว่าควรแก้ปัญหาพื้นที่ที่มีปัญหาโดยต้องแก้ปัญหากฎหมายเป็นเบื้องต้น การดำเนินการอื่นที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่จึงจะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร รุจิธารงกุล ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยครบ ๗ ขั้นตอน คือ (๑) การได้รับข้อมูลข้อเท็จจริง (๒) การได้แสดงข้อคิดเห็น (๓) การร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา (๔) การร่วมวางแผนแก้ปัญหา (๕) การร่วมดำเนินการแก้ปัญหา (๖) การร่วมรับประโยชน์ และ (๗) การร่วมติดตามประเมิน ควบคุมการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนา ซึ่งใช้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

โดยเฉพาะการประเมินโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐไม่จริงจึงเป็นเพียงการสร้างภาพในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อบังคับของกฎหมายเท่านั้น เพราะยังไม่มีกฎหมายเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อม การกำหนดแนวปฏิบัติที่ถูกต้องและบทลงโทษโดยเด็ดขาด ตลอดจนประชาชนไม่เข้าใจแนวทางปฏิบัติการมีส่วนร่วม ๗ ขั้นตอนอย่างแท้จริงในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและร่วมรับประโยชน์จากการใช้ที่ดิน นอกจากนี้ภาครัฐและภาคเอกชนไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งประชาชน ไม่มีจิตสำนึกเข้าร่วมแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ส่วนฝ่ายปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนแก้ปัญหา

^๒ กาญจนา คำจตุ, "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

สิ่งแวดล้อมได้สำเร็จและพึงพอใจเพียงปานกลาง โดยมีลำดับการใช้การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ภาครัฐใช้มากที่สุด ถัดลงมาคือ ภาคประชาสังคม และน้อยที่สุดคือ ภาคเอกชน^๓

ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ภาครัฐไม่สามารถรับผลประโยชน์ได้โดยตรง เนื่องจากโดยปกติแล้ว ส่วนของภาครัฐจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่จะเป็นการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมากกว่า ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติที่ตนเอง ขณะที่การได้รับประโยชน์โดยอ้อมนั้นทั้งส่วนของภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์ได้เท่าเทียมกันแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และอยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน เช่น การมีอากาศดี ชีวิตดีขึ้น ฝนตกตามฤดู น้ำไม่ท่วม การที่จำนวนป่าไม่ถูกทำลาย หรือมีจำนวนมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญเพ็ง วงค์หน่อบุญธรรม** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้:กรณีศึกษาประชาชนในเมืองไชยานี นครหลวงเวียงจันทน์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในนครหลวงเวียงจันทน์มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง^๔

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน แยกตามภารกิจแล้วนั้นภาครัฐจะมีการประเมินผลในเชิงเอกสารอยู่เสมอผ่านการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปิดโอกาสและดึงภาคประชาสังคมเข้ามารู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่ โดยเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม แต่เมื่อการประเมินผลร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผลโดยการช่วยตรวจสอบ หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เช่นเดียวเทศบาลตำบลศิลาแลงที่ ให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลแต่ที่ไม่ใช่เชิงเอกสาร เป็นการดำเนินการตรวจสอบโดยการตั้งคณะทำงานของชุมชน เสนอปัญหาอุปสรรคและเรื่องอื่นๆ ในที่ประชุม ซึ่งมีทั้งที่เป็นการประชุมที่เป็นทางการการประชุมที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กาญจนา คำจตุ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการ

^๓ วิเชียร รุจิธารงกุล. "บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย", **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการเมือง)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๗).

^๔ บุญเพ็ง วงค์หน่อบุญธรรม, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้:กรณีศึกษาประชาชนในเมืองไชยานี นครหลวงเวียงจันทน์", **การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐).

ประเมินผล ในระดับติดตามผลการดำเนินโครงการต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง^๕

๕.๒.๒ การบูรณาการหลักสารณียธรรม ๖ เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในจังหวัดน่าน

พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน ตามหลักสารณียธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าการปฏิบัติ โดยการให้แนะนำที่ดี เจตนาดีที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรการกุศล กลุ่มชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ของจังหวัดน่านต่างให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก โดยหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดต่างมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติมากมาย เช่น ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด มีให้เกิดสภาวะมลพิษทั้งในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน เป็นต้น นอกจากนี้มีการรวมตัวกันในลักษณะของประชาสังคมเพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดน่านเกิดขึ้นมากมาย เช่น มูลนิธิฮักเมืองน่าน สมาคมบ้านหลวง หวงป่า กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ แต่การดำเนินการต่างๆ ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมดังกล่าวในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติยังขาดการมีส่วนร่วมระหว่างกันทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปในทางต่างคนต่างทำมากกว่าที่จะร่วมมือกันส่งผลให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิเชียร รุจิธารกุล ได้วิจัยเรื่อง** “บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยครบ ๗ ขั้นตอน คือ (๑) การได้รับข้อมูลข้อเท็จจริง (๒) การได้แสดงข้อคิดเห็น (๓) การร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา (๔) การร่วมวางแผนแก้ปัญหา (๕) การร่วมดำเนินการแก้ปัญหา (๖) การร่วมรับประโยชน์ และ (๗) การร่วมติดตามประเมิน ควบคุมการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนา ซึ่งใช้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะการประเมินโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐไม่จริงจึงเป็นเพียงการสร้างภาพในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อบังคับของกฎหมายเท่านั้น เพราะยังไม่มีกฎหมายเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อม การกำหนดแนวปฏิบัติที่ถูกต้องและบทลงโทษโดยเด็ดขาด ตลอดจนประชาชนไม่เข้าใจแนวทางปฏิบัติการมีส่วนร่วม ๗ ขั้นตอนอย่างแท้จริงในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและร่วมรับประโยชน์จากการใช้ที่ดิน นอกจากนี้ภาครัฐและภาคเอกชนไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งประชาชน ไม่มีจิตสำนึกเข้าร่วมแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ส่วนฝ่ายปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้สำเร็จและพึง

^๕ กาญจนา คำจตุติ, "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

พอใจเพียงปานกลาง โดยมีลำดับการใช้การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ภาครัฐใช้มากที่สุด ถัดลงมา คือ ภาคประชาสังคม และน้อยที่สุดคือ ภาคเอกชน^๖

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) **ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน** ควรมีการประชุมเชิงสร้างสรรค์ โดยภาครัฐ แสดงบทบาทที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการร่วมกัน

๒) **ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** ควรให้ภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัด น่าน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เพื่อช่วยกันตรวจสอบและตรวจตราการจัดกระทำกรเกี่ยวกับป่าไม้

๓) **ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน** ควรเน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็น อย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกหวงแหนความเป็นเจ้าของร่วมกันใน ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน

๔) **ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** ควรทำงานเป็นลักษณะเครือข่ายเพื่อ สามารถเชื่อมการดำเนินงานระหว่างองค์กร หน่วยงาน หรือส่วนอื่นได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันภาครัฐและ ภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเท่าเทียมกันแต่อยู่ ภายใต้อำนาจระเบียบของชุมชน

๕) **ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล** ควรร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานใน เรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) **ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน** โดยภาครัฐแสดงบทบาทที่เอื้ออำนวยต่อการ ดำเนินการร่วมกัน เช่น การใช้อารมณ์มากกว่าการรับฟังความเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นการประชุม ร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมควรเป็นการประชุมเชิงสร้างสรรค์ ปราศจากซึ่งอคติต่อ กัน แสดงความคิดเห็นด้วยความจริงใจและสุภาพ

๒) **ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** โดยการร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานใน เรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดน่าน ในส่วนของภาคประชาสังคมจะเป็นการช่วยกันตรวจสอบและตรวจตราการจัดกระทำกรเกี่ยวกับป่า ไม้มากกว่า โดยมีกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินซึ่งมีบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม

๓) **ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน** โดยการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนในประเด็น เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยชุมชนต้องจัดทำโครงการ กำหนดกิจกรรม วิธีดำเนินงาน ผ่านเวที ประชาคมหมู่บ้าน ดำเนินงานผ่านคณะกรรมการเสนอเสนอมายังกรมป่าไม้เพื่อขออนุมัติงบประมาณ

^๖ วิเชียร รุจิธารกุล. "บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการ แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย", *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (สาขาวิชาการเมือง)*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๗).

การดำเนินโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ภาคประชาสังคมรู้สึกหวงแหนความเป็นเจ้าของร่วมกันในทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน เช่น ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น

๔) **ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** โดยการทำงานเป็นเครือข่ายสามารถเชื่อมระหว่างองค์กร หน่วยงาน หรือส่วนอื่นได้เป็นอย่างดี ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมจะได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเท่าเทียมกันแต่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน

๕) **ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล** การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัด เพื่อช่วยกันตรวจสอบและตรวจตราการจัดกระทำเกี่ยวกับป่าไม้ โดยมีกฎหมายและบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาเกี่ยวกับ พุทธวิธีการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคประชาสังคม

๒) ควรศึกษาเกี่ยวกับ การบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๓) ควรศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามหลักพุทธธรรม

๔) ควรศึกษาเกี่ยวกับ การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อการแก้ปัญหาจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นโดยภาคประชาสังคม

๕) ควรศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

โกวิทย์ พวงงาม. การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.

ไกรสร เพ็งสกุล และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ”. รายงานวิจัย กรมทรัพยากรน้ำ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๑.

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ก.บ.จ. จังหวัดน่าน. แผนพัฒนาจังหวัดน่าน พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑. ม.ป.ท.. ม.ป.พ.

คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเซียง. หนังสือบูรณาการแผนใหม่ นวัตกรรมขั้นตรี. กรุงเทพมหานคร : เลี้ยงเซียง, ๒๕๕๖.

จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๕.

จินตวีร์ เกษมสุข. หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอคทีฟ พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๗.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัย สภาวะแวดล้อม. โครงการพัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาสังคมทรรคนะนักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๙

ชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุวดี คาดการณ์ไกล บรรณาธิการ. ประชาสังคม ทรรคนะนักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๐.

ชูชาน เอ็ม.ดาร์ลิงตัน เขียน นัยนา นาควัชระ แปล. บวชต้นไม้ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อมตามวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร : หจก ภาพพิมพ์, ๒๕๕๙.

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. ชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑. สงขลา : บริษัท นำศิลป์โฆษณา จำกัด, ๒๕๕๖.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน : การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.

_____ . ทศธรรม : ตัวชีวิตการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐.

- เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เรื่อง “การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ”. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.
- ทงศ์ศักดิ์ คุ่มไชนะ. **หลักการพัฒนาชุมชน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐.
- ทวีวงศ์ ศรีบุรี. **สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- ทองหล่อ วงษ์ธรรมา. **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์**. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์. ๒๕๓๘.
- ธีรยุทธ บุญมี. **สังคมเข้มแข็ง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร, ๒๕๓๙.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗.
- นิติพล ภูตะโชติ. **พฤติกรรมองค์การ Organizational Behavior**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวี. ปรีนท์, ๑๙๙๑, ๒๕๕๗
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ราไทยเพรส, ๒๕๕๐.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **รัฐธรรมนูญปัจจุบันกับการปฏิรูปการเมือง**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๒.
- ปกรณ์ ปริยากร. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากการพิมพ์, ๒๕๔๔.
- ประวิทย์ ตันตลานุกุล. **พงศวดารเมืองน่าน ฉบับวัดพระธาตุแช่แห้ง**. หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๕๕.
- ปรีดี โชติช่วง และคณะ. **การพัฒนาชุมชนและการบริหารงานพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์, ๒๕๓๖.
- ปัญญา ใช้บางยาง. **ธรรมาธิบาย เล่ม ๑**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดิธรรม, ๒๕๔๖.
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา.ดร. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. เชียงใหม่ : บริษัท ประชากรธุรกิจ จำกัด, ๒๕๕๘.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี ศรีบรรดร ธีรธมโม. **พุทธธรรมกับการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พะเยา : หจก. โรงพิมพ์เจริญอักษร, ๒๕๕๘.
- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. **พจนานุกรม ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๕.
- ภรภัทร พิมพ์า และ นุศจี ทวีวงศ์ บรรณาธิการ. **วารประชาชน การสร้างธรรมาภิบาลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด, มปป.

- มนัส สุวรรณ. **การจัดการสิ่งแวดล้อม : หลักการและแนวคิด**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๙.
- ระวี ถาวร บรรณาธิการ. **การติดตามระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วม : บทเรียนปัจจุบันสู่ทิศทางในอนาคต**. ปทุมธานี : บริษัท คูมายเบส จำกัด, ๒๕๔๙
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. **หลักรัฐศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓.
- วันชัย วัฒนศัพท์. **คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๔๗.
- ศุภวัทย์ พลายน้อย. **การตอบสนองต่อภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของภาคประชาสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : หจก. วศินการพิมพ์, ๒๕๔๕
- ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า และ มูลนิธิเอเชีย, ๒๕๕๒.
- สุจินต์ ธรรมชาติ, **การวิจัยภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- สนธยา พลศรี. **การพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๖.
- สวัสดี โนนสูง. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๓.
- สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม. **จากต้นน้ำ สู่ปลายน้ำ**. นนทบุรี : บริษัทอัทพริยู ครีเอท นิเว จำกัด, ๒๕๕๖.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๑.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๑.
- สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.
- สุภาพ ธีรศาสตร์. **ISO ๑๔๐๐๐ มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย - ญี่ปุ่น, ๒๕๔๒
- สุรพล พยอมรัมย์. **จิตวิทยาในงานชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กาญจนบุรี : บริษัท ส เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๖.
- เสรี พงศ์พิศ. **ยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๕๒.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. **การบริหารโรงเรียนเป็นฐานเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บุ๊คพ้อยท์, ๒๕๔๒.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. **ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง**. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.

อรรถชัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ. **บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า ๕๒ ด้านความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓.

อรุณี เวียงแสง และคณะ. **การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร : พิษณุ ภัยไทย ออฟเซต, ๒๕๔๘.

อัมพร อารังลักษณ์ บรรณาธิการ. **การบริหารปกครองสาธารณะ Public Governance การบริหาร รัฐกิจในศตวรรษที่ ๒๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

อำนาจ เจริญศิลป์. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓.

(๒) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย :

กาญจนา คำจตุ. "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิต บัณฑิต สาขาวิชา รัฐ ประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

โกวิท พวงงาม. "รายงานการวิจัยประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความ โปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน". กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิสเตอร์ก๊อบบี้, ๒๕๕๑.

ณัฐจาพร พิชัยณรงค์, รศ.ดร. และคณะ. "การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพในชุมชน โดยใช้ประชาคมสุขภาพในการจัดการสุขภาพภาคประชาชน : กรณีศึกษาตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม". **รายงานการวิจัย, ทุนสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, ๒๕๕๐.

ณัชพงศ จันจุฬา. "โครงการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการลุ่มน้ำสายบุรี กรณีศึกษา : การจัดการน้ำแบบรัฐและแบบชาวบ้าน ในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส". **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

ทวีศิลป์ กุลนภาดล. "การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนเพื่อการบูรณาการสู่ การวางแผนพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา". **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.

บุญเพ็ง วงค์หน่อบุญธรรม. "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษา ประชาชนในเมืองไชธานี นครหลวงเวียงจันทน์". **การค้นคว้าอิสระรัฐ**

- ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.
- พระครูชัยพัชรสถิต (พรชัย สวาทยานันท์). “รูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศาสนสถานเพื่อการเรียนรู้ธรรมะ : กรณีศึกษาวัดราชพฤกษ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ๒๕๕๗.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ ยิ้มชุ่ม. “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- ราชิน ตันตรานนท์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อแผนงานของเทศบาลนครเชียงใหม่”. **การค้นคว้าอิสระ สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- วารุณี ศุภบัณฑิต. “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับสถานศึกษาจังหวัดนครนายก : การวิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา”. **ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘).
- วิเชียร รุจิธารงกุล. “บทบาทและกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๗.
- สุzumaly ประสมศักดิ์.รศ. “กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- สุพิชัย คิริรักษ์. “รูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธจริยธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตภาคกลางตอนบน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- สุวัฒน์ อินทรประไพ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- อภินันท์ สิงห์กฤตยา. “การประยุกต์ใช้กระบวนการทัศน์และกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- เอกวิทย์ นวเศรษฐ. “การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางผังชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนโพโมสต์และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา. การค้นคว้าอิสระ การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.

สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ. **รายงานการวิจัย** : “การศึกษาทบทวนด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา กรณีศึกษา : ภาคบริการด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม”. สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๐.

(๓) บทความ :

ปัทมา สุกกาปัง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา : สภาพปัญหาและความท้าทายในอนาคต”. **บทความ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

ความสำคัญและผลกระทบของทรัพยากรธรรมชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://www.rmuti.ac.th/user/thanyaphak/Web%20EMR/Web%20IS%20Environment%20gr.๓/page๓_tem.htm. [๑ เมษายน ๒๕๕๙]

บริษัท ป.ต.ท. จำกัด มหาชน. **รางวัลลูกโลกสีเขียว ครั้งที่ ๒ ปี พ.ศ.๒๕๕๓**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://pttinternet.pttplc.com/greenglobe/๒๕๕๓/community-๐๓.html>. [๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙]

สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “**ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**”. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://kanchanapisek.or.th/kp๖/sub/book/book.php?book=๒๑&chap=๘&page=t๒๑-๘-infodetail๐๒.html>. [๑ เมษายน ๒๕๕๙].

สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “**ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**”. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://kanchanapisek.or.th/kp๖/sub/book/book.php?book=๑๙&chap=๑&page=t๑๙-๑-infodetail๐๒.html>. [๑ เมษายน ๒๕๕๙].

ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://local.vironnet.in.th/formal_data๒.php?id=๗๑. [๒ เมษายน ๒๕๕๙].

รางวัลลูกโลกสีเขียว. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://pttinternet.pttplc.com/greenglobe/๒๕๕๗/personal-๐๖.html>. [๑ เมษายน ๒๕๕๙].

๒. ภาษาอังกฤษ

Cohen. J.M. and Uphoff. **The Cornell Rural Development Participation Project**. Rural Development Review, 1984.

- Davis Keith. *Human Behavior of World-Man Relations and Organization Behavior*. New York : Mc Graw –Hill Book Co, 1972.
- Erwin. Williams. **Participation Management : Concept. Theory and Implementation**. Atlanta, Ga : Georgia State University Press, 1976.
- Helene Heyd and Andreas Neef. International Food policy Research Institute 2033 K Street. N.W.Washington. D.C. 2006 U.S.A. December 2004.
- Koontz & others. **Essential of management**. New York : Mc Graw-Hill, 1986.
- Putti Joseph M. **Management : A Functional**. Singapore : Mc Graw-Hill, 1987.
- White. Alastair T. **The community A Discussion of the Agreement Community Participation**. Current issue and Lesson Learned. USA. : The United Nations Childrens Fund, 1982.
- Chapin. F.S. **Social participation and social intelligence 3rded**. New York : Longman, 1997.
- Cohen. J.M.& Uphooff. N.T. **Rural development participation : Concept and measures for project design implementation and evolution rural development committee center for international studies**. New York : Longman, 1977
- David. K. and Newstrom. W. **Human Behavior At Work**. 8 th edition. New York : Mcgraw – Hill, 1989.
- Davis Keith. **Human Behavior of World-Man Relations and Organization Behavior**. New York : Mc Graw –Hill Book Co.Ltd., 1972.
- WHO and UNICEF. **Report of The International Conference on Primary Health Care**. NewYork : N.P.Press, 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามการวิจัยและ
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
เรื่อง : การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ
ในจังหวัดน่าน

PATICIPATION INTEGRATION GOVERNMENT AND CIVIL SOCIETY FOR NATURAL
 RESOURCE MANAGEMENT IN NAN PROVINCE

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการวิจัย เรื่อง "การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน" สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน

- ตอนที่ ๑** ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ ๒** แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน
- ตอนที่ ๓** แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จะใช้ในการค้นคว้าวิจัยตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังโดยมั่นใจว่า จะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี คำตอบของท่านจะเป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ การศึกษาตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความหรือเติมข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

 ชาย หญิง

๒. อายุ

 ๒๐ - ๓๕ ปี ๓๖ - ๕๐ ปี ๕๑ - ๖๐ ปี ๖๑ ปี ขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

 ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท ขึ้นไป

๔. ตำแหน่งงาน

 ผู้บริหาร สมาชิกสภา ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างชั่วคราว คณะกรรมการบริหารกลุ่มประชาสังคม ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มประชา

สังคม

 อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

๕. ประสบการณ์ทำงาน

 ต่ำกว่า ๑ ปี ๑ - ๓ ปี ๔ - ๖ ปี ๗ - ๙ ปี ๑๐ ปี ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของในจังหวัด
น่าน

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

- ๕ หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติ ระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติ ระดับมาก
๓ หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติ ระดับปานกลาง
๒ หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติ ระดับน้อย
๑ หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติ ระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการคำถาม	การมีส่วนร่วม/ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning)						
๑.๑	ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษายุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๑.๒	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๑.๓	ท่านมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่าง ๆ					
๑.๔	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๑.๕	ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในการประชุมหรือสัมมนาที่เป็นทางการ					
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)						
๒.๑	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๒.๒	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตป่าชุมชน					
๒.๓	ท่านมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน การแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๒.๔	ท่านได้มีส่วนร่วมในตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					

ข้อ	รายการคำถาม	การมีส่วนร่วม/ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๒.๕	ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการแก้ปัญหาของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)						
๓.๑	ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้) ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมจัดขึ้น					
๓.๒	ท่านมีส่วนร่วมในโครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๓.๓	หน่วยงานของท่านหรือหน่วยงานภาครัฐเชิญชวนท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ในชุมชน					
๓.๔	ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๓.๕	ท่านมีโอกาสได้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐและชุมชนในกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๔. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)						
๔.๑	ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน					
๔.๒	ท่านได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๔.๓	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน					
๔.๔	ท่านเห็นว่าการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น					
๔.๕	ท่านเห็นว่าการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน					
๔.๖	ท่านเห็นว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสร้างชุมชนให้น่าอยู่					

ข้อ	รายการคำถาม	การมีส่วนร่วม/ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)						
๕.๑	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามผลกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของหน่วยงานภาครัฐ					
๕.๒	ท่านมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๕.๓	หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดบทบาทให้ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๕.๔	ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อตรวจสอบสภาพปัญหา/ข้อเสนอแนะ จากภาคประชาสังคมและประชาชนในพื้นที่					
๕.๕	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนทรัพยากรธรรมชาติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนใกล้เคียง					
๖. การมีส่วนร่วมตามหลักสารานียธรรม ๖						
แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง						
๖.๑	ภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเชิญชวนให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ด้วยความเต็มใจ					
๖.๒	ภาคประชาคมสามารถเข้าถึงข้อมูลและรับรู้กระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
กล่าววาจาสุภาพ ช่วยเหลือบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์						
๖.๓	ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาสังคม ใช้วาจาที่ไพเราะต่อกัน					
๖.๔	มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันขณะดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๖.๕	มีการแจ้งข้อมูลหรือแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					

ข้อ	รายการคำถาม	การมีส่วนร่วม/ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน						
๖.๖	ภาครัฐดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเน้นผลประโยชน์แก่ส่วนรวม					
๖.๗	ภาครัฐการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
แบ่งปัน लाभผลที่ได้มาโดยชอบธรรม						
๖.๘	ภาครัฐและภาคประชาสังคมได้ประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๖.๙	มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม					
มีความประพฤติสุจริต ดึงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม						
๖.๑๐	การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นไปตามกฎระเบียบ กฎหมาย					
๖.๑๑	ภาครัฐมีการกระจายงบประมาณในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม					
๖.๑๒	เจ้าหน้าที่/ตัวแทนของภาครัฐ และภาคประชาสังคมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ					
เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน						
๖.๑๓	ภาครัฐและภาคประชาสังคมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)					
๖.๑๔	การประชุม สัมมนา หรืออบรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๓.๑ ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน ใน ๕ ขั้นตอน คือ

(๑) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning)

.....

.....

.....

(๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

.....

.....

.....

(๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)

.....

.....

.....

(๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)

.....

.....

.....

(๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)

.....

.....

.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในจังหวัดน่าน ตามหลักสารานุกรม ๖

(๑) การแสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

.....

.....

.....

(๒) การกล่าววาจาสุภาพ ช่วยเหลือบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์

.....

.....

.....

(๓) การตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน

.....
.....
.....

(๔) การแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม (รับประโยชน์อันเกิดจากการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ)

.....
.....
.....

(๕) การมีความประพฤติสุจริต ตั้งใจ รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม

.....
.....
.....

(๖) การเคารพรับฟังความคิดเห็นกัน

.....
.....
.....

“ขอบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกๆ ท่านเป็นอย่างสูง”

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

“การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน
จังหวัดน่าน”

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....
 วุฒิการศึกษา.....
 ตำแหน่ง.....
 ประสบการณ์ทำงาน.....
 วัน/เวลาที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ ๑ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

๑) ท่านเห็นว่า “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในปัจจุบันเป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาตามรายด้านดังต่อไปนี้

- ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning)
- ๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)
- ๔) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)
- ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

๒) ท่านเห็นว่า “หลักรากษานิยมธรรมสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ได้อย่างไร

นายธีรทัศน์ ไรจน์กิจจากุล
 นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย
และผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ(IOC)
ของแบบสอบถาม

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

๑. พระปลัดระพิน พุทธิสารโร,ดร	อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร.ธัชนันท์ อิศรเดช	ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)
๔. ดร.บุษกร วัฒนบุตร	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ดร.รัฐพล ใจเย็นมา	อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.ประเสริฐ ธิลาว	อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๕

วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร.

ด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออณุไมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

๒๓/๑๑/๕๙
พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ดร.
8 พ.ค. 2559

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๕

วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช

ด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออัญมโหนนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรติดตอ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช

(ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช)

ภาควิชารัฐศาสตร์ มจร

๒ / ๒๕ / ๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๕

วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

ด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๔๐

ตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

ดร.บุษกร วัฒนบุตร
4/11/59

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๕

วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา

ด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรงงักจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรงงักจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

๐๖๑๐/กษ.พ.๒๕๖๐/๖๖๖
ในกรณีที่ยังไม่ชัดเจน

m me.๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๕

วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลา

ด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺเณ,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

ตรวจแล้ว

ดร.ประเสริฐ ธิลา
(2 พ.ย. 2559

ผลการหาข้อดีซึ่งความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคม
เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน
ผู้วิจัย นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*****

ข้อ	รายการคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Planning)									
๑.๑	ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษายุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๒	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๓	ท่านมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่าง ๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๔	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑.๕	ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ในการประชุมหรือสัมมนาที่เป็นทางการ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)									
๒.๑	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๒	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตป่าชุมชน	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

นางท/1105

๒.๓	ท่านมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน การแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๔	ท่านได้มีส่วนร่วมในตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๕	ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการแก้ปัญหาของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)									
๓.๑	ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมจัดขึ้น	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.๒	ท่านมีส่วนร่วมในโครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๓	หน่วยงานของท่านหรือหน่วยงานภาครัฐเชิญชวนท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ในชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๔	ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวังติดตาม และแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๕	ท่านมีโอกาสได้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐและชุมชนในกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (Benefit)									
๔.๑	ท่านได้ติดตามกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.๒	ท่านได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๓	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๔	ท่านเห็นว่า การแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ทำให้ชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	เข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น								
๔.๕	ท่านเห็นว่าการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการสร้างความสามัคคี การเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๖	ท่านเห็นว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสร้างชุมชนให้น่าอยู่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation)									
๕.๑	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม ผลกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ของหน่วยงานภาครัฐ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.๒	ท่านมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.๓	หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดบทบาทให้ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.๔	ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อตรวจสอบสภาพปัญหา/ข้อเสนอแนะ จากภาคประชาสังคมและประชาชนในพื้นที่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.๕	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนใกล้เคียง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.การมีส่วนร่วมตามหลักสำราณิธรรม ๖									
แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง									
๖.๑	ภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเชิญชวนให้ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) ด้วยความเต็มใจ	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖.๒	ภาคประชาคมสามารถเข้าถึงข้อมูลและรับรู้กระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

	ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)								
กล่าววาจาสุภาพ ช่วยเหลือบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์									
๖.๓	ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของ ภาครัฐและภาคประชาสังคมใช้วาจาที่ ไพเราะต่อกัน	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖.๔	มีการดำเนินงานด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเน้น ผลประโยชน์แก่ส่วนรวม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๕	แจ้งข้อมูลหรือแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่า ไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน									
๖.๖	ภาครัฐดำเนินงานด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) โดยเน้น ผลประโยชน์แก่ส่วนรวม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๗	ภาครัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชา สังคมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
แบ่งปัน लाभ ผลที่ได้มาโดยชอบธรรม									
๖.๘	ภาครัฐและภาคประชาสังคมได้ ประโยชน์ของการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖.๙	มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
มีความประพฤติสุจริต ตั้งใจ รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม									
๖.๑๐	การดำเนินงานด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เป็นไปตาม กฎระเบียบ กฎหมาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๑๑	ภาครัฐมีการกระจายงบประมาณในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) อย่างเหมาะสม	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖.๑๒	เจ้าหน้าที่/ตัวแทนของภาครัฐ และภาค ประชาสังคมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็ม ใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน									
๖.๑๓	ภาครัฐและภาคประชาสังคมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.๑๔	การประชุม สัมมนา หรืออบรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์การทดลองเก็บข้อมูล
และผลการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๖๖

องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
 ศูนย์บัณฑิตศึกษา ๙๘.๖๘ เวลา.....
 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจบริหาร และสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร
 ภาควิชา การตลาด การเงิน การบัญชี การบริหาร
 ภาควิชา การจัดการ การบริหาร การบริหาร การบริหาร
 กรุงเทพฯ กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร
 เขตบาง กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร
 อยุธยา กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร
 โทร. ๐๒-๘๘๖-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๑, ๒๑๓๒, ๒๑๓๓

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
 เจริญพร นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
 สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

สำนักปลัด
 เลขที่ 2949
 วันที่ 5 พ.ย. 2559 น.
 สืบบริหารงานทั่วไป
 ฝ่ายส่งเสริมการเกษตรและนิคมสหกรณ์

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๖๑๑๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามงคลกุญชรราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดพะเยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในหน่วยงานของท่าน
 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ
 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามงคลกุญชรราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

 (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปโย, ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรติดต่. ๐๘๑-๐๕๒-๐๑๙๐

(นายเสรี ทรงहित)
 รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ / วิชาการแทน
 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
ดัชนีนิพนธ์เรื่อง "การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน"

ตรวจแล้ว
- ค่า Alpha 0.987
วิธีแจกแจงผลพหุคูณ
กลุ่มตัวอย่าง 30 N
ดร. ร. ฝ. พ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์,
๒๑ พ.ค. ๒๕๖๕

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

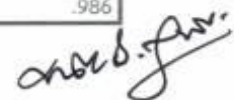
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.987	.987	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	100.2333	1266.392	.807	.	.986
a2	100.1333	1261.982	.842	.	.986
a3	100.2333	1264.530	.803	.	.986
a4	100.1667	1266.351	.786	.	.986
a5	100.0667	1252.478	.876	.	.986
b1	100.1333	1248.326	.891	.	.986
b2	100.1333	1248.809	.861	.	.986
b3	100.0667	1251.789	.836	.	.986

b4	99.9333	1262.478	.754	.	.986
b5	100.0000	1260.897	.780	.	.986
c1	99.5333	1268.120	.670	.	.986
c2	99.7333	1261.582	.726	.	.986
c3	99.5333	1260.120	.713	.	.986
c4	99.8667	1247.361	.902	.	.986
c5	99.9000	1250.093	.892	.	.986
d1	99.7667	1260.116	.813	.	.986
d2	99.9000	1250.921	.881	.	.986
d3	99.9333	1261.306	.794	.	.986
d4	99.4333	1264.668	.643	.	.987
d5	99.4667	1268.878	.573	.	.987
d6	99.3667	1262.654	.607	.	.987
e1	99.9333	1249.789	.872	.	.986
e2	100.0000	1243.793	.954	.	.986
e3	99.9667	1246.102	.897	.	.986
e4	100.0667	1244.202	.932	.	.986
e5	100.1000	1245.817	.917	.	.986
fa1	99.8000	1233.338	.884	.	.986
fa2	99.9000	1245.197	.882	.	.986
fb1	99.6333	1257.826	.836	.	.986
fb2	99.7000	1254.355	.799	.	.986
fb3	99.7333	1255.099	.809	.	.986
fc1	99.7333	1254.892	.769	.	.986
fc2	99.6667	1256.644	.735	.	.986
fd1	99.6333	1256.033	.729	.	.986
fd2	99.6000	1274.869	.652	.	.986
fe1	99.4667	1251.499	.858	.	.986
fe2	99.5333	1262.395	.824	.	.986
fe3	99.5333	1270.120	.711	.	.986
ff1	99.3333	1252.782	.795	.	.986
ff2	99.4333	1256.392	.782	.	.986

 (นายธีรทัศน์ โรจนกิจจากุล)

ภาคผนวก ง รายงานผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยและ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน จำนวน ๑๙ รูป/คน ดังนี้

๑. ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๑๐ คน ได้แก่

๑) นายไพศาล วิมลรัตน์	ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน
๒) นายนรินทร์ เหล่าอารยะ	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
๓) นายदनัย คฤหานนท์	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
๔) นายธนายุทธ ทีฆาวงค์	นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๕) นายผ่อง ทีฆาวงค์	รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๖) นางอสุณี ชามั่ง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน
๗) นายสุทัศน์ แก้วใหม่	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
๘) นายทรงเกียรติ จันดี	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
๙) นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน
๑๐) นายพิทยา จำปาแก้ว	ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน
๑๑) นายมานะ จิตฤทธิ์	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ ศูนย์ป่าไม้จังหวัดน่าน

๒. ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๙ รูป/คน ได้แก่

๑) พระครูสุจินนันทกิจ	ประธานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน
๒) นายสำรวย ผัดผล	ประธานมูลนิธิฮักเมืองน่าน
๓) นายสัมฤทธิ์ เนตรทิพย์	ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

๔) นายปิ่น อินทลี	นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
๕) นายต้น อายุยืน	เลขานุการคณะกรรมการรักษาป่า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
๖) นางลำแพน จอมเมือง	ผู้ประสานงานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๗) นายวรการณ จันอัน	ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน วัดโป่งคำ
๘) นายต้น อายุยืน	เลขานุการคณะกรรมการรักษาป่า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ตำบลคูฝงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน
๙) นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์	ผู้อำนวยการมูลนิธิฮักเมืองน่าน

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

วิทยาลัยราชภัฏจันทบุรี
เลขที่รับ 14557
วันที่ 18 ส.ค. 2559

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
ภาควิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

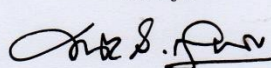
ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

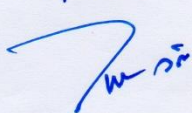
เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดูงานหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออภัยในความไม่สะดวกในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

- นิตินันท์ ๒๑ ส.ค. ๕๙
เวลา 14.๐๐ น.

(นายไพศาล วิมลรัตน์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี
๒๑ ส.ค. ๒๕๕๙

ที่ ศธ ๒๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อพฐยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายกองค้ำการบริหารส่วนจังหวัดน่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วงน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์: ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

(นายรินทร์ เหล้าอารยะ)

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

ที่ ศบ ๒๑๐๕๒/๑๔๘๒

สำนักงานรายการ
๗๑๖
๑๐ กข ๕๙

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

6594
๑๙ ๗๕๐ ๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอน้อมนทาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

รบกวน ขอ ทราบ ขอ : กอนจ

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วิจนัย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

(นายประสิทธิ์ พิเศษโยคัง)
รองสนง. พศจ.น่าน

ที่ ศบ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ส่วนทนายฝ่ายธรรมชาติดี

1939

11.11.2559

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติดี สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติดีและสิ่งแวดล้อม
 จังหวัดน่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

สำนักงาน ทสจ. น่าน

6594

วันที่ 29 11 59

ภาค

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติดีในจังหวัดน่าน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาต
 ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออุทิศมาขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณโย, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ (วียงน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

อ.สนง.ทสจ.น่าน

อ.วิฑูรย์

(นายประสิทธิ์ พัฒนใหญ่ยิ่ง)

อ.สนง.ทสจ.น่าน

6๐๐.๕๗

ที่ ศบ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายมานะ จิตฤทธิ์ นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ ศูนย์ป่าไม้จังหวัดน่าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออภัยในความไม่สะดวกในโอกาสอันนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโด, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์ (วິงน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๙-๐๕๒-๐๑๙๐

- ทบป
- อินต์ วิตธวณฺญ์ ๑๓๖.พ

๒๖ ธ.ค. ๕๙
(นายมานะ จิตฤทธิ์)
นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออวยพรให้คุณในความสำเร็จเพื่อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

ได้ดำเนินการแล้ว
 ขอขอบคุณ
 สมเกียรติ ใจดี

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

โทรศัพท์: ๐๘๑-๐๕๒-๐๑๕๐

(นายคณิน คลุหนนัท)

ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

เจ้าของยื่น
 สำเนาให้ ขอสงวน
 กอซอง กองการศึกษา

ที่ ศธ ๒๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อพยุธา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
 ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เทศบาลตำบลลาด
 วันที่ ๒๖/๑๑
 วันที่ 29 พ.ย. 2559
 หน้า.....

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายเทศมนตรีตำบลลาด
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว
 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออุทิศมาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เขียน นศ. ส.ว. จังเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์
 เพื่อโปรดพิจารณา เห็นควร
 เห็นควร เห็นควร
 เห็นควร เห็นควร

ขอเจริญพร
 (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรติดต่อกับ ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

-ทาง
 -ให้ศก.๒๖๑๑๖๗
 (นายธนาบุตร คุ้มวงศ์)
 นายกเทศมนตรีตำบลลาด

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายผ่อง ทีฆาวงค์ รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๕๒-๐๑๙๐

ยินดีให้ความอนุเคราะห์

นาย ผ่อง ทีฆาวงค์
รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง

องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์
 เลขที่ ๑๕๖๖
 วันที่ 30 พ.ย. ๒๕๕๙
 ที่คู่งษ์ ๑๕/๒/๑๕๘๒ 15-๗๐

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์
 ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อพยยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
 ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สำนักงานเขตพื้นที่ ออบต.คู่งษ์
 เลขที่รับ ๕๖๔
 วันที่ 30 พ.ย. ๒๕๕๙
 เวลา 15.๓๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นางอสนี ขามัง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์
 สิ่งส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๑๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว
 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลคู่งษ์
 เพื่อโปรดทราบ
 เพื่อโปรดพิจารณา
 น.จ.ฟ้าลาภณ. ๒๐๓๗๐๗/กคพ
 วันที่ ๒๗/๑๑/๒๕๕๙ กิ่งอำเภอคู่งษ์
 กิ่งอำเภอคู่งษ์
 (นางฉวีสุดา อุดจักษ์)
 นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

ขอเจริญพร

 (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญโญ, ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์ (ว้ญน้อย)

เพื่อโปรดทราบ
 จ.กคพ.

(นางธัญชนก เทพคำราม)
 รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

01 S.A. 2559

เพื่อโปรดพิจารณา

 (นางธัญชนก เทพคำราม)
 ผู้อำนวยการกองคลัง

(นางอสนี ขามัง)
 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์

- 11 ธันวาคม ๒๕๕๙

 (นายครีฑัย ศิริมูล)
 นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลคู่งษ์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัฒนธรรมและกีฬา มหาวิทยาลัย
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐๙
 อัญญา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๗๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๑๐

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคคลากรในหน่วยงานของท่าน
 เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในใจ ขอขอบคุณ
 - ม.จุฬาลงกรณ์ ภาควิชาธรรม มจรพมณเฑาะร์
 ขอบความใน/สัด ตามแบบ ๕๓๓๓ ม.ให้เก็บข้อมูล
 - นี้ไปโปรดทราบ พลเอก ๑๙๓
 (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณโณ, ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์: ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

(นายราชันย์ ดวงแก้ว)
 หัวหน้าสำนักปลัด
 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสด

ความคิดเห็นนายกองค้การบริหารส่วนตำบลสด	
☐ ทราบ	☒ เห็นชอบ
☐ ดำเนินการ	☐ อนุญาต
☐ อนุมัติ	☐ แจ้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
☐ อื่นๆ	
(ลงชื่อ).....	
(นายสุทัศน์ แก้วไหม)	

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของท่าน
เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุมัติให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๔๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อยูธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

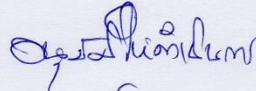
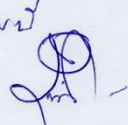
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

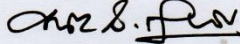
เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูสุจินนันทกิจ ประธานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว
 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

งาน

 นาย

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร **นายธีรทัศน์ สันติ** ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดป่าคำ
สิ่งทีส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

โปรดพิจารณาให้บัณฑิตเก็บข้อมูล

(นายธีรทัศน์ สันติ)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
อยุธยา : หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวพยอม วุฒิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิอีกเมืองน่าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๕๐๔๐๖๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออโนไมทาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๕๒-๐๑๙๐

สินธุ์ วัฒนามงคล ๒๑.๑๑.๕๙.
วันที่ 16 มกราคม 2560
1๐๗ 1๔,๐๐๘.
Wceal
16 ม.ค. 60

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 ออชญา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๕๔ ต่อ ๒๓๓๐, ๒๓๓๗, ๒๓๓๘
 ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล ไรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๕๑๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดูงานหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงขออนุญาต
 ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ ไรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์: ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๔๐

เห็นควรอนุมัติตามที่ขอ

 พระไชยพร

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อัญญา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นางลำแพน จอมเมือง ผู้ประสานงานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง
 สิ่งที่มาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรติดต่อ: ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

ได้รับอนุญาตแล้ว

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายบัน อินทลี *นายสมศักดิ์ นันทหลวง หงษ์ป่า*
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาต
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออัญมโทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๘๐

สมศักดิ์ นันทหลวง
นายบัน อินทลี

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อยูธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
 ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายคัมภ์ อายุยืน เลขานุการคณะกรรมการรักษาป่า
 สิ่งทีส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๕๕๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออนุโมทนาขอคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณโณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และศึกษาวชิรวัตรประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10710
อยุธยา : หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายองค์การบริหารส่วนตำบลสวด
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๑๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ขอบช.ย.
— ผ.จ. ๑/๑๖๓๗/๒๕๕๙/๒๖๗๖
ในจังหวัดเชียงใหม่/มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ในเขตวิจัย
— ที่ไป (เดาหมาย) กอ.๑๖๓๗
ขอเจริญพร
(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปโย, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วงน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๕๐

(นายธีรทัศน์ คองแก้ว)
หัวหน้าสำนักบัณฑิต
(นายธีรพงศ์ คองเสื่อ)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวด

ความคิดเห็นนายองค์การบริหารส่วนตำบลสวด
ทราบ เห็นชอบ
ดำเนินการ อนุญาต
อนุมัติ แจ้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
อื่นๆ.....
(ลงชื่อ).....
(นายสุทัศน์ แก้วใหม่)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายสำรวย ผัดผล ประธานมูลนิธิอภัยเมื่อน่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๕๕๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขอนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปโย, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อยูธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
 ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออัญมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณโณ, ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

(นายรินทร์ เหล่าอารยะ)
 นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อัญญา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๐๖๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของท่าน
 เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปโย, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
 โทรศัพท์. ๐๘๑-๐๕๒-๐๑๙๐

ศาสตราจารย์ ดร. วิชาญ วิชาญ
 (นายวิชาญ วิชาญ)
 ๒๕๖๑

องค์การบริหารส่วนตำบลคูขันธ์

เลขที่รับที่: ๑๕๖๓

วันที่: 3 ต.ค. ๒๕๕๙

ที่: ๒๑๑๐๕๒/๑๔๔๘๓ 1๕.๗๐

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์
ภาควิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ชยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สำนักงานปลัด อบต.คูขันธ์

เลขที่รับ: ๐๖๔๔

วันที่: 3 ต.ค. ๒๕๕๙

เวลา: 15.๗๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายกององค์การบริหารส่วนตำบลคูขันธ์ อำเภอสนธิสุข จังหวัดน่าน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดูตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลคูขันธ์

เพื่อโปรดทราบ

เพื่อโปรดพิจารณา

ณ.ต.ค.๒๕๕๙ ร.๑๑๐๗/๑๐๗๗

ในโอกาสที่ออกวิจัย

(นางนันทิสา อุปจักร์)

นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

ขอเจริญพร

(Signature)

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

- ทั่วไป อบต.คูขันธ์
เจริญพร ธีรทัศน์

(นางธัญชนก เทพคำราม)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูขันธ์

01 S.A. 2559

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรติดตอ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

(Signature)

คณะกรรมาธิการ อบต.คูขันธ์

11๑๑/๑๒๒๑/๒๕๕๙/๑๕๖๓๓๓

โดย

นางสันทิษา อุปจักร์ (นางอุษณี ขามั่ง)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูขันธ์

- ๑ ต.ค. ๒๕๕๙

(นายศรีหทัย ศรีมูล)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคูขันธ์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายกสุมาคมบันหลวงหวงป่า
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปลม, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

นายธีรทัศน์
นาย กสุมาคม บันหลวงหวงป่า

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๘๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการมูลนิธิกมเมืองน่าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออุทิศมาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปิณโณ, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

ยินดีให้ความร่วมมือ
Wcesl

ภาคผนวก จ รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion)
บัญชีลงชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
และหนังสือขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

**รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion)**

๑. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร.	ผอ.หลักสูตร พุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)
๒. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
๓. ผศ.ดร.ธัชพันธ์ อิศรเดช	ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)
๔. ผศ.ดร.พิเชฐ ทั่งโต	ผอ.หลักสูตร พุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิต การจัดการเชิงพุทธ
๕. ดร.ยุพธนา ปราณีต	ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
๖. ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์
๗. ดร.บุษกร วัฒนบุตร	เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
๘. ดร.อนุวัต กระสังข์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๙. ดร.รัฐพล ใจเย็นมา	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๑๐. ดร.ประเสริฐ ธิลาว	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

บัญชีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
 ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน

นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล รหัสนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖

วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	ลาเซ็น
๑	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.	ผอ.หลักสูตร พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)	
๒	ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์	
๓	ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	ผอ.หลักสูตร พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)	
๔	ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต	ผอ.หลักสูตร พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต การจัดการเชิงพุทธ	
๕	ดร.ยุทธนา ปราณีต	ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ	
๖	ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์	
๗	ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา	
๘	ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๙	ดร.รัฐพล ใจเย็นมา	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๑๐	ดร.ประเสริฐ ธิลาว	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร.

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจนกิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระเดชพระคุณเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจนกิจจากุล

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

เข้าร่วมสังฆบทกลุ่มเฉพาะ

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร.)

๑ สม.ย. ๕๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาครัฐศาสตร์

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

รับแจ้งเรื่องไว้
นางสาวกมลทิพย์ พงษ์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

โทรติดต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

บันทึกข้อความ

สำนักงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ผอ. หลักสูตร พธ.ม. (รพศ. วัดศรีสุธาราม)

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โชนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

รพศ. วัดศรีสุธาราม
1/4/60

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร.,โทรสสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ผอ.หลักสูตร พศ.ด. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(๐๗-๑๖) ดร. พิชิต ทังโต
๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

โทรติดตอ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ยุธนา ปราณิต ผอ. หลักสูตร พ.ม. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

(อาจารย์ ดร.ยุธนา ปราณิต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๓๐ มี.ค. ๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น หัวหน้าภาคเศรษฐศาสตร์

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

เราร่วมใจ

 (ผอ.ดร. ภัทรพล ใจเย็น)
 ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรติดต่o. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๔๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕/๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรติดต่อกับ ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๔๐

อนัดธีรทัศน์ นามสกุล

๓๐.๓.๖๕๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจ้ อาจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๔๐

จีนต์/ธีรทัศน์ นามสกุล
(Focus Group Discussion)

รัฐพล
(ดร.รัฐพล เย็นใจมา)
๓๐.๓.๒๐

บันทึกข้อความ

สำนักงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๔

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย นายธีรทัศน์ นามสกุล โรจน์กิจจากุล รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน” ในวันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G อาคารเรียนรวม โซนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
โทรติดตอ. ๐๘๑-๐๔๒-๐๑๙๐

ยังตั้งใจร่วม สนทนากลุ่มเฉพาะ

๒.๕.๖๐
ดร. ป.ร. ธิลาว
๓๐ มี.ค. ๖๐

ภาคผนวก ฉ
ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัย

สัมภาษณ์ นายไพศาล วิมลรัตน์
ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายนรินทร์ เหล่าอารยะ
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

ลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายदनัย คฤหานนท์
ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายพิทยา จำปาแก้ว
ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายมานะ จิตฤทธิ
นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ

ลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ แก้วใหม่
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวด
อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายธนยุทธ ทีฆาวงค์
นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง
อำเภอปัว จังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายผ่อง ทีฆาวงค์
รองนายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง
อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางอสุณี ขามั่ง
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคู่งษ์
อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายปิ่น อินทลี
นายกสมาคมบ้านหลวงหวงป่า
อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

ลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายต้น อายุยืน
เลขานุการคณะกรรมการรักษาป่า
อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นางสาวพะยอม วุฒิสวัสดิ์
ผู้อำนวยการมูลนิธิรักษ์เมืองน่าน

สัมภาษณ์ พระครูสุจินนันทกิจ (สมคิด จรณธมโม)
ประธานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ
อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายวรการณ จันอ้น
ผู้ประสานงานมูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ
อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นายสัมฤทธิ์ เนตรทิพย์
ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง
อำเภอบัว จังหวัดน่าน

สัมภาษณ์ นางลำแพน จอมเมือง
ผู้ประสานงานกลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง
อำเภอบัว จังหวัดน่าน

ภาคผนวก ข
ภาพการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ภาพการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น G

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - นามสกุล : นายธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล
วัน/เดือน/ปีเกิด : วันพุธ ที่ ๑๘ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๘
สถานที่เกิด : ๕๑/๑ หมู่ ๑ บ้านน้ำใส ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๑๓๐
ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑๑ หมู่ ๑ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงกลาง
จังหวัดน่าน ๕๕๑๖๐ โทร ๐๘-๑๐๔๒-๐๑๙๐
เบอร์โทร ๐๘๑-๐๔๒๐๑๙๐
E-mail theeratas18@gmail.com

การศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๔๓ : สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดอุตรดิตถ์
พ.ศ. ๒๕๔๗ : สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๑ : สอบไล่ได้บาลีประโยค หนึ่ง - สอง สำนักเรียนคณะจังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๒ : สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.วค.)
จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๒ : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิชาเอกการบริหารรัฐกิจ (เกียรตินิยมอันดับ ๒)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๔ : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (รป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. ๒๕๖๐ : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก (พธ.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ : เป็นครูพระสอนศีลธรรม โรงเรียนวัดตาปะขาวหาย จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๓ : เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ : เป็นครูพระสอนศีลธรรม โรงเรียนจำการบุญ จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ : เจ้าหน้าที่ทะเบียนและวัดผล วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๕ : เป็นครูพระสอนศีลธรรม โรงเรียนเทศบาล ๒ (วัดคูหาสวรรค์)
จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ : อาจารย์ประจำ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี

- พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๙ : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
นครน่าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- พ.ศ. ๒๕๕๙ – ปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

ผลงานวิชาการ

- พ.ศ. ๒๕๕๘ : บทความวิชาการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาวิชาการ ISSN ๒๕๐๘-๑๐๗๘
ปีที่ ๒ ฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ประจำปี ๒๕๕๘
เรื่อง “การประยุกต์ใช้สัมมาทิฐิในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่ออยู่ร่วมกับ
สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน”
- พ.ศ. ๒๕๕๙ : บทความวิชาการตีพิมพ์ในวารสาร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ISSN ๒๓๙๒-๕๗๘๗
ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙ เรื่อง “หลักการบริหารตนให้
มีความสุขในยุค AEC”
- พ.ศ. ๒๕๖๐ : บทความวิชาการ ตีพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑
วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ เรื่อง “การบริหารความหลากหลายทางวัฒนธรรมสู่สังคมที่
เข้มแข็ง”
- พ.ศ. ๒๕๖๐ : บทความวิจัยตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ISSN ๒๒๘๗-
๐๑๒๑ ปีที่ ๖ (ฉบับพิเศษ) ประจำเดือน เมษายน – มิถุนายน ๒๕๖๐ TCI
กลุ่ม ๑ เรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อ
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่าน”